

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

NACRT

PRIJEDLOG KAZNENOG ZAKONA

Zagreb, srpanj 2011.

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbama članka 2. stavak 4. alineja 1. i članka 31. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 8/98 – ispravak, 113/00, 124/00 – pročišćeni tekst, 28/01, 41/01 – pročišćeni tekst, 55/01 – ispravak, 76/10 i 85/10 – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu Ustav).

II OCJENA STANJA, OSNOVNA PITANJA KOJA TREBA UREDITI ZAKONOM I POSLJEDICE DONOŠENJA ZAKONA

Kazneni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 11/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 111/07, 152/08 i 57/11 – u daljnjem tekstu: KZ97) donesen je 1997., a stupio na snagu 1998. KZ97 je doživio brojne parcijalne izmjene i dopune koje se rezultirale neskladom između pojedinih odredaba Zakona koji nije moguće uskladiti izmjenom, već izradom novog Kaznenog zakona. Osim toga, proteklih je godina Ministarstvo pravosuđa zaprimilo niz primjedbi na pojedine odredbe KZ97 od strane sudova, državnog odvjetništva, tijela državne uprave, nevladinih organizacija te europskih i međunarodnih organizacija. Iz njih je vidljivo da postoji niz razloga zbog kojih je bilo potrebno krenuti u sustavnu izmjenu kaznenog materijalnog zakonodavstva kako bi Republika Hrvatska dobila novi, suvremeni i europski Kazneni zakon koji će pružiti učinkovitu osnovu za borbu protiv suvremenih oblika kriminaliteta.

U veljači 2009. osnovana je Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Kaznenog zakona (u daljnjem tekstu – Nacrt Kaznenog zakona) na čijem je čelu prof. dr. sc. Ksenija Turković s Pravnog fakulteta u Zagrebu. Ostali članovi Radne skupine su: prof. dr. sc. Petar Novoselec, Pravni fakultet u Zagrebu, prof. dr. sc. Davor Derenčinović, Pravni fakultet u Zagrebu, prof. dr. sc. Leo Cvitanović, Pravni fakultet u Zagrebu, prof. dr. sc. Velinka Grozdanić, Pravni fakultet u Rijeci, prof. dr. sc. Anita Kurtović, Pravni fakultet u Splitu, prof. dr. sc. Igor Bojanić, Pravni fakultet u Osijeku, Ana Garačić, sutkinja, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Dražen Tripalo, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, mr. sc. Marin Mrčela, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Iztok Krbec, sudac, Županijski sud u Puli, Koraljka Bumči, sutkinja, Županijski sud u Zagrebu, Zdravko Jambrović, sudac, Županijski sud u Zagrebu, Sanja Nola, sutkinja, Općinski kazneni sud u Zagrebu, Dragan Novosel, prvi zamjenik glavnog državnog odvjetnika, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Dubravko Palijaš, zamjenik glavnog državnog odvjetnika, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Damir Živko, pomoćnik načelnika Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala, Ministarstvo unutarnjih poslova, Mitko Naumovski, odvjetnik, Hrvatska odvjetnička komora, Tatijana Vučetić, državna tajnica, Ministarstvo pravosuđa, Ivan Crnčec, ravnatelj Uprave za kazneno pravo, Ministarstvo pravosuđa, Tihomir Kralj, tajnik, Ministarstvo pravosuđa, Ana Vlahović Stanić, načelnica, Ministarstvo pravosuđa, Aleksandar Maršavelski, znanstveni novak, Pravni fakultet u Zagrebu.

U prosincu 2009. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Smjernice za izradu novog Kaznenog zakona u kojima je definirano da pri izradi novog Kaznenog zakona osobitu pozornost valja posvetiti pitanjima:

- 1) Usklađivanja Kaznenog zakona s međunarodnim dokumentima, i to s:
  - *dokumentima Ujedinjenih naroda*

- *pravnom stečevinom Europske unije*
  - *konvencijama Vijeća Europe*
  - *pravnim standardima Europskog suda za ljudska prava*
  - *drugim međunarodnim dokumentima*
- 2) Daljnjeg osuvremenjivanja općeg i posebnog dijela Kaznenog zakona na temelju dobre prakse drugih europskih kaznenopravnih sustava,
  - 3) Usklađivanja Kaznenog zakona s drugim propisima Republike Hrvatske, i to s:
    - *novim Zakonom o kaznenom postupku*
    - *sporednim kaznenim zakonodavstvom*
    - *prekršajnim zakonodavstvom*
    - *izmjenama u drugim zakonima*
  - 4) Otklanjanja zakonskih neusklađenosti i proturječnosti te brisanja deklarativnih i didaktičkih odredaba,
  - 5) Poboljšanja sistematizacije glava i odredaba općeg i posebnog dijela Kaznenog zakona te njihovih naziva,
  - 6) Poboljšanja kaznenopravnog položaja žrtve,
  - 7) Unaprjeđenja i povećanja djelotvornosti sustava kaznenopravnih sankcija:
    - *učinkovitijem uređenju kazne zatvora*
    - *reformi mjera upozorenja s posebnim naglaskom na uvjetnoj osudi*
    - *dosljednom uvođenju sustava dnevnih iznosa kod novčane kazne*
    - *jačanju uloge i širenju mogućnosti izricanja alternativnih sankcija*
    - *poboljšanju uređenja sigurnosnih mjera s posebnim naglaskom na tzv. terapijskim mjerama*
  - 8) Promjena u posebnom dijelu:
    - *razmatranju potrebe uvođenja novih inkriminacija ili širenja postojećih*
    - *preispitivanju postojećih kvalificiranih i privilegiranih oblika kod pojedinih kaznenih djela*
    - *razmatranju potrebe dekriminalizacije pojedinih kaznenih djela*
    - *otklanjanju nedostataka i preklapanja u opisima pojedinih kaznenih djela*
    - *preispitivanju raspona sankcija s ciljem da odražavaju težinu kaznenih djela te uspostavi dosljednog sustava propisanih kazni*
    - *osuvremenjivanju pojedinih kaznenih djela i glava (npr. gospodarskih kaznenih djela; odredaba koje se odnose na suzbijanje organiziranog kriminaliteta i korupcije)*
    - *jasnije razgraničenje kaznenih i prekršajnih djela*

Rukovodeći se Smjernicama za izradu novog Kaznenog zakona, međunarodnim dokumentima kao i dobrom praksom susjednih država, Radna skupina izradila je Nacrt Kaznenog zakona koji unosi brojne novine u materijalno kazneno zakonodavstvo. Nacrt ima XXXV glave, a postojeći raspored članaka izmijenjen je s obzirom na važnost pravilnog rasporeda članaka za tumačenje zakona, jer se svaka pojedina odredba ne tumači sama za sebe, već u kontekstu u kojem se nalazi.

Promjene u odnosu na KZ97 uočljive su već u temeljnim odredbama Općeg dijela Nacrta Kaznenog zakona u kojima je redefinirano načelo krivnje u skladu s klasičnom definicijom krivnje "nitko ne može biti kažnjen ako nije kriv za počinjeno djelo", a odredba o oduzimanju imovinske koristi sada je uvrštena u načela i daje jasnu poruku da se zločin ne isplati.

Uvode se ispričavajući razlozi kao (negativan) element krivnje. Sastojcima krivnje nabrojanim u članku 39. KZ97 (ubrojivost, namjera ili nehaj i svijest o protupravnosti) dodaje se u članku 22. Nacrta Kaznenog zakona i četvrti koji se sastoji u tome da "ne postoji nijedan ispričavajući razlog". Dva takva razloga navedena u Nacrtu Kaznenog zakona su prekoračenje nužne obrane zbog asteničkog afekta i ispričavajuća krajnja nužda.

Novost je i odredba kod nužne obrane (članak 21. Nacrta Kaznenog zakona) prema kojoj "nije kriv tko prekorači granice nužne obrane zbog jake prepasti prouzročene napadom". Radi se o prekoračenju u asteničkom afektu koje, prema Nacrtu Kaznenog zakona, predstavlja ispričavajući razlog koji eliminira krivnju, a time i osuđujuću presudu. Predloženo rješenje slično je onome iz članka 16. švicarskog Kaznenog zakona.

Nadalje, bitno je izmijenjena i odredba o ispričavajućoj krajnjoj nuždi koja sad ne isključuje samo kažnjivost, već i postojanje samog djela. Kod sudioništva je razriješena pojmovna zbrka koja je vladala u KZ97.

Nacrt Kaznenog zakona uvodi novine i kod odredbi o poticanju i pomaganju. Naime, ispušten je članak 35. stavak 4. KZ97 u kojem se poticatelj i pomagač definiraju kao osobe koje ne vladaju djelom, čime teorija o vlasti nad djelom gubi "zakonski rang". To, međutim, ne treba sprječavati pravne pisce da u daljnjoj teorijskoj razradi polaze od te teorije, ni suče da se inspiriraju njome u donošenju odluka.

Budući se pokazalo da formalno-objektivna teorija pokušaja nije zadovoljavajuća, Nacrtom Kaznenog zakona propisuje se odgovornost za pokušaj kad se poduzme radnja koja prostorno i vremenski neposredno prethodi ostvarenju bića kaznenog djela. Time se otklanja preživjela formalno-objektivna teorija i pruža jasnija teorijska podloga za ispravno razgraničenje pokušaja i pripremnih radnji. Povrh toga, Nacrt Kaznenog zakona ograničava mogućnost oslobođenja od kazne samo za neprikladni pokušaj "iz grube nerazumnosti" (a to će u praksi biti prava rijetkost).

Važeća odredba o dobrovoljnom odustanku od kvalificiranog pokušaja je brisana. Novost u odnosu na dobrovoljni odustanak je i proširenje fakultativnog oslobođenja od kazne na tzv. nekauzalni odustanak. Naime, prema Nacrtu Kaznenog zakona može se osloboditi kazne i "počinitelj koji je dobrovoljno poduzeo radnju koja bi spriječila počinjenje kaznenog djela, a ono je ostalo nedovršeno iz razloga neovisnog od njegove radnje".

Konstrukcija prividnog stjecaja bitno je reducirana tako što je predložen novi stavak prema kojem se kaznena djela koja predstavljaju napad na život, tijelo ili slobodu ne mogu pravno označiti kao produljena. Time se konstrukcija praktično ograničava na imovinske delikte.

Nadalje, u Nacrtu Kaznenog zakona temeljito su prerađene odredbe o prostornom važenju kaznenog zakonodavstva s posebnim naglaskom na univerzalnom načelu.

Brojne su izmjene kod instituta zastare od kojih je najvažnija napuštanje razlikovanja relativne i apsolutne zastare. U tom dijelu Nacrt Kaznenog zakona slijedi rješenja iz švicarskog i slovenskog zakonodavstva (članak 97. i 99. švicarskog Kaznenog zakona, članak 90. i 92.

slovenskog Kaznenog zakona). Time se ukida prekid zastare, čime otpadaju poteškoće oko utvrđenja radnji koje prekidaju zastaru, a koje se u ovom trenutku u Hrvatskoj povećavaju zbog radikalne reforme kaznenog postupka. Prema Nacrtu Kaznenog zakona, novim, jedinstvenim rokovima nešto su skraćeni dosadašnji rokovi apsolutne zastare. Uvedena je i nova odredba koja glasi: "Ako se prije nastupa zastare kaznenog progona promijeni rok zastare, primijenit će se rok zastare iz novog zakona". Zastara kaznenog progona za kaznena djela počinjena na štetu djeteta i maloljetne osobe ne teče do njihove punoljetnosti.

Kao vrste kazni Nacrt Kaznenog zakona predviđa novčanu kaznu, kaznu zatvora i kaznu dugotrajnog zatvora, dok su mjere upozorenja otpale. Nakon brojnih rasprava Radne skupine, Nacrt Kaznenog zakona predviđa i mogućnost izricanja kazne dugotrajnog zatvora kod teških kaznenih djela (djela za koja je propisan dugotrajni zatvor) počinjenih u stjecaju, ako zbroj izrečenih kazni prelazi 50 godina zatvora, kao jedinstvenu kaznu zatvora od 50 godina. U svim je ostalim slučajevima zakonski maksimum kazne zatvora 40 godina.

Nacrt Kaznenog zakona bitno mijenja i koncept novčane kazne tako da je napušten pojam prosječnog dnevnog dohotka te se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima osobe prema kojoj se primjenjuje, pri čemu se dnevni iznos izračunava uzimanjem u obzir kako počiniteljevih prihoda, tako i nužnih troškova. Uvedena je pritom i mogućnost slobodne ocjene kada bi utvrđivanje okolnosti važnih za određivanje visine dnevnog iznosa bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama. Uvodi se i novi način izvršavanja neplaćene novčane kazne. Kad novčana kazna nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku koji je određen presudom, provest će se prisilna naplata putem Porezne uprave Ministarstva financija. Naime, zamjena novčane kazne kaznom zatvora ili radom za opće dobro na slobodi, koju poznaje KZ97, zapravo je u suprotnosti s funkcijom novčane kazne kao supstituta za kaznu zatvora. Osim toga, novčana kazna ima funkciju upravo reducirati kaznu zatvora, a ako se pretvara u kaznu zatvora bez prethodne prisilne naplate izigran je njezin cilj. Stoga, primarno prijedlog novog rješenja ide za prisilnom naplatom neplaćene novčane kazne, a tek ukoliko se ista niti prisilno ne može naplatiti u roku od tri mjeseca, ista se uz pristanak osuđenika mijenja za rad za opće dobro, a tek ukoliko osuđenik ne pristane na rad za opće dobro ili ga ne izvrši, novčana kazna odnosno rad za opće dobro morat će se zamijeniti kaznom zatvora.

Reforma kazne zatvora u Nacrtu Kaznenog zakona imala je za cilj ograničenja mogućnosti izricanja kratkotrajnih zatvorskih kazni, smanjivanju broja supletornih zatvorskih kazni te poticanje primjene alternativnih sankcija koje će se provoditi u probacijskom sustavu. Republika Hrvatska je u više navrata bila upozorena o prenapučenosti zatvorskog sustava od strane Europskog odbora za prevenciju od mučenja i nečovječnog postupanja ili kazne. Nacrtom Kaznenog zakona nastoji se osigurati da kratkotrajne zatvorske kazne postanu iznimka. Naime, određuje se da se kazna zatvora u trajanju do šest mjeseci može izreći samo ako se nisu ispunile pretpostavke za izricanje uvjetne osude i ako se može očekivati da se novčana kazna ili rad za opće dobro neće moći izvršiti. Ovakvom zakonskom odredbom reduciralo bi se u praksi izricanje zatvorskih kazni kratkog trajanja jer bi se u svakom konkretnom slučaju izbor upravo ovakve sankcije, umjesto uvjetne osude ili novčane kazne morao posebno obrazložiti valjanim razlozima. Ovakvu odredbu nalazimo i u švicarskom, njemačkom te austrijskom Kaznenom zakonu.

Osim izričite odredbe o iznimnosti kratkotrajnih zatvorskih kazni, Nacrt Kaznenog zakona širi katalog kao i mogućnost izricanja alternativnih sankcija, rada za opće dobro te uvjetne osude.

Tako se predlaže proširenje mogućnosti zamjene kazne zatvora radom za opće dobro na način da se umjesto dosadašnjeg rješenja gdje se kazna zatvora do šest mjeseci mogla zamijeniti radom za opće dobro, kazna zatvora do jedne godine uz pristanak osuđenika može zamijeniti radom za opće dobro.

Nadalje, Nacrt Kaznenog zakona predviđa mogućnost da se osuđeniku izreknu posebne obveze uz rad za opće dobro, uvjetnu osudu ili uvjetni otpust, a izvršavanje kojih će se kontrolirati kroz sustav probacije. Na taj će se način omogućiti da se obzirom na individualni profil počinitelja kaznenog djela, njegova osobna svojstva te vrstu i težinu kaznenog djela odabirom određenih podobnih obveza u potpunosti postigne svrha kažnjavanja istoga. Asortiman obveza je znatno proširen, a uvedena je i generalna klauzula.

Nacrt Kaznenog zakona mijenja i odredbe o uvjetnom otpustu zatvorenika određujući da o uvjetnom otpustu uvijek odlučuje sud. Detaljno je definirano da puštanjem na uvjetni otpust za osuđenika počinje vrijeme provjeravanja koje odgovara neizdržanom dijelu kazne zatvora, a osuđeniku se tijekom tog vremena mogu naložiti jedna ili više posebnih obveza i/ili zaštitni nadzor.

Poboljšan je sustav sigurnosnih mjera uvođenjem novih sigurnosnih mjera: obvezan psihosocijalni tretman, zabrana posjećivanja određenih mjesta i druženja s određenim osobama, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, zabrana pristupa Internetu i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora (uveden zbog prigovora Europskog suda za ljudska prava).

Iz Nacrta Kaznenog zakona izdvojene su odredbe o pravnoj posljedici osude i rehabilitaciji koje će biti regulirane novim Zakonom o pravnim posljedicama osude, rehabilitaciji i kaznenoj evidenciji.

U Posebnom dijelu Nacrta Kaznenog zakona temeljito su preispitane sve odredbe, kako u pogledu opisa pojedinih inkriminacija, tako i sustava propisanih kazni za pojedina ponašanja. Uvedena su nova kaznena djela koja nalazimo u drugim europskim zakonodavstvima, a za koja se javlja potreba da ih i mi propišemo, dok su neka od postojećih kaznenih djela, zbog svoje specifičnosti, izdvojena u zasebne glave (npr. kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka, kaznena djela krivotvorenja, kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva, kaznena djela protiv izbornih prava, kaznena djela protiv osobne slobode, kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja, kaznena djela protiv privatnosti, kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta).

Kaznena djela iz Glava kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom raspoređena su u različite glave s obzirom na njihove zaštitne objekte. Uvedena je glava kaznenih djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva u kojoj su inkriminirana najteža kaznena djela. U okviru te glave, sukladno međunarodnim dokumentima, značajnije su izmijenjena djela ratnog zločina, zločin agresije, odgovornost zapovjednika. Uvedena su nova djela financiranje terorizma, terorističkog udruženja, trgovine dijelovima ljudskog tijela i zabrane miješanja ljudskih i životinjskih stanica.

U Glavi kaznenih djela protiv života i tijela uvedeni su novi oblici kvalificiranog ubojstva. Na nov način su koncipirana privilegirana ubojstva. Kod samoubojstva u većoj mjeri uvažen je

koncept akcesornosti. Redefinirano je kazneno djelo sudjelovanja u tučnjavi. Također je napravljena jasnija gradacija između različitih oblika tjelesnih ozljeda, napravljeno je jasnije razlikovanje između kaznenog djela napuštanja nemoćne osobe i propuštanja skrbi prema članu obitelji.

Glava kaznenih djela protiv prava čovjeka razbijena je u pet zasebnih glava: kaznena djela protiv prava čovjeka, kaznena djela protiv osobne slobode, kaznena djela protiv privatnosti, kaznena djela protiv izbornih prava i kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja.

U Glavi kaznenih djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja inkriminirana je neisplata plaća, neuplata doprinosa i zlostavljanje na radu (mobbing), dok je u glavi kaznenih djela protiv prava čovjeka inkriminirano nametljivo ponašanje (stalking), a propisuje se i kvalificirani oblik pojedinih kaznenih djela kada su počinjena iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji. Napravljeno je jasno razgraničenje između kaznenog djela protupravnog oduzimanja slobode i otmice. Tajne (klasificirani podaci, službena, poslovna, profesionalna, osobna tajna) su redefinirane s obzirom na nove odredbe u Zakonu o tajnosti podataka (Narodne novine broj 79/07) i Zakonu o zaštiti osobnih podataka (Narodne novine, broj 103/03, 118/06, 41/08).

Kaznena djela protiv časti i ugleda koncipirana su prema rješenjima iz švicarskog Kaznenog zakona iz 2009. koja su bliska rješenjima iz austrijskog, njemačkog i slovenskog Kaznenog zakona s tim da je od svih tih zakona Nacrt predvidio najblaže sankcije za ova djela.

Nadalje, temeljito su preispitana kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa. Suvremena shvaćanja kaznenog djela silovanja polaze od toga da je kazneno djelo silovanja svaki spolni odnošaj ili s njime izjednačena spolna radnja (spolna radnja kod koje je došlo do penetracije) za koju osoba nije dala pristanak. Tako se u Konvenciji Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja traži od budućih stranaka Konvencije da inkriminiraju svaki nekonsenzualni spolni odnos ili navođenje na nekonsenzualni spolni odnos. U posebnu glavu izdvojena su kaznena djela protiv spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece koja su usklađena sa zahtjevima Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja.

Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece usklađena su s Obiteljskim zakonom (Narodne novine, broj 116/03, 17/04, 163/04, 107/07). Uvedena su nova kaznena djela prisilnog braka, povrede privatnosti djeteta, a brisano je kazneno djelo nasilja u obitelji zbog neodređenosti zakonskog opisa i preklapanja s prekršajima protiv nasilja u obitelji, s tim da su kod kaznenih djela nasilja uvedeni kvalifikatorni oblici kad su ona počinjena prema članu obitelji. Član obitelji šire je definiran negoli do sada. Dijete se definira kao osoba mlađa od 18 godina pri čemu se uglavnom više ne pravi razlika između mladih i starijih maloljetnika i djece mlađe od 14 godina.

U Glavu kaznenih djela protiv zdravlja uvedeno je kazneno djelo krivotvorenja lijekova, a posebna je pažnja posvećena kaznenom djelu zlouporabe opojnih droga jer ono čini 15% od svih osuda. Unutar Radne skupine vodila se rasprava oko inkriminacije posjedovanja droga za osobne potrebe iz članka 173. stavak 1. KZ97. Inkriminacija je zadržana u Nacrtu Kaznenog zakona u cilju jačeg preventivnog djelovanja na buduće potencijalne potrošače droga.

Kaznena djela protiv okoliša usklađena su s Direktivom 2008/99/EZ o kaznenopravnoj zaštiti okoliša.

Kaznena djela protiv opće sigurnosti i sigurnosti prometa podijeljena su u dvije glave. Kod kaznenih djela protiv sigurnosti prometa pružena je različita kaznenopravna zaštita pojedinim vrstama prometa (zračnom, željezničkom, brodskom i cestovnom), kako je to bilo učinjeno i u Krivičnom zakonu Republike Hrvatske. Drugo, prometu je pružena različita zaštita od napada "izvana", tj. od napada koji dolaze od osoba koje nisu sudionici u prometu i od napada "iznutra", tj. od ugrožavanja samih sudionika. Proširena je odgovornost na neke oblike ugrožavanja koji još nisu doveli do povređivanja – uvedeno je novo kazneno djelo obijesne vožnje u cestovnom prometu.

Kod imovinskih kaznenih djela pooštrene su sankcije i preciznije definirana bića djela te predviđeni neki novi kvalifikatorni oblici.

Hrvatsko gospodarsko kazneno pravo već dulje vrijeme iziskuje temeljitu reformu. Postojeća gospodarska kaznena djela preuzeta su iz bivšeg sustava u kojem nije bilo potrebe za razlikovanjem gospodarskih od službeničkih kaznenih djela. Danas ona stvaraju velike probleme u praksi koja je prilagođena postojećem pravnom sustavu izraženom u Zakonu o trgovačkim društvima (Narodne novine, broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09), ali i drugim aktualnim zakonima koji su slijedili moderne tendencije u europskom pravu, dok je KZ97 ostao inertan, prikovan uz stara, prevladana rješenja. Posebna pozornost posvećena je kaznenim djelima protiv tržišnog natjecanja, koja se sada gotovo i ne primjenjuju, ali će dobiti na značenju ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju. Najvažnija novost u gospodarskim kaznenim djelima je kazneno djelo zlorabiranja povjerenja u gospodarskom poslovanju. Ono obuhvaća sadašnja kaznena djela nesavjesno gospodarsko poslovanje, zlorabiranja ovlasti u gospodarskom poslovanju, sklapanje štetnog ugovora i zlorabiranja položaja i ovlasti. Rađeno je po uzoru na švicarski, njemački i austrijski Kazneni zakon, a kako bi se uspješno suprotstavilo kriminalitetu menadžmenta u trgovačkim društvima. Stečajna kaznena djela preciznije su definirana. Uvedeno je kazneno djelo zlorabiranja u postupku javne nabave. Kroz subvencijsku prijevaru i utaju poreza i carina pružena je zaštita i ekonomskim interesima Europske unije. Kazneno djelo pranje novca je usklađeno s međunarodnim dokumentima.

Kaznena djela protiv računalnih sustava i programa usklađena su s Konvencijom o kibernetičkom kriminalu (Narodne novine, MU broj 09/02).

Kod kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva posebna je pažnja posvećena razgraničenju od prekršaja u sporednom zakonodavstvu.

Glave kaznenih djela protiv službene dužnosti, pravosuđa, javnog reda i Republike Hrvatske očišćena su od kaznenih djela koja su još ostala iz vremena socijalizma. Posebna pažnja posvećena je uređenju zločinačkog udruženja te javnom poticanju na nasilje i mržnju.

Tijekom rada na Nacrtu Kaznenog zakona, Radna skupina se bavila i analizom preklapanja prekršajnih i kaznenih odredaba što je kao sustavan problem hrvatskog kaznenog zakonodavstva istaknuo Europski sud za ljudska prava u presudi Maresti protiv Hrvatske. Vršena je analiza preklapanja u opisima kaznenih djela postojećih odredaba s opisima prekršaja u

posebnom zakonodavstvu, što je izuzetno opsežan posao, uzimajući u obzir da su prekršajne odredbe sadržane u više od 500 različitih zakona i propisa. U okviru svog rada Radna skupina je uočila potrebu izmjene te predložila brisanje pojedinih odredbi prekršajnog zakonodavstva. Po donošenja novog Kaznenog zakona bit će potrebno poduzeti odgovarajuće korake radi usklađivanja prekršajnih zakona s Kaznenim zakonom.

Rad Radne skupine od samog je početka javan i transparentan te ga se može pratiti na web stranici Ministarstva pravosuđa na kojoj su se u posljednje dvije godine izmjenjivali prijedlozi pojedinih glava Nacrta Kaznenog zakona. Za potreba izrade ovog zakona otvorena je posebna mail adresa (kazneni.zakon@pravosudje.hr) te je šira javnost pozvana da prateći rad na izradi Kaznenog zakona stavi svoje primjedbe, prijedloge, kritike i mišljenja, koje je potom Radna skupina ozbiljno razmatrala.

Ovime su otvorena vrata javnoj kampanji za izradu Nacrta Kaznenog zakona koja je nastavljena održavanjem niza stručnih skupova i okruglih stolova. Javna kampanja intenzivirana je početkom 2011. godine kada je u siječnju u Hrvatskom novinarskom domu održan okrugli stol o novom Kaznenom zakonu s naglaskom na kaznena djela protiv časti i ugleda. Također je održana radionica sa stranim stručnjacima iz Njemačke, Austrije, Poljske i SAD-a o Općem dijelu Nacrta Kaznenog zakona. Uslijedili su skupovi na kojima se raspravljalo o kaznenim djelima kojima se štite spolne slobode, obitelj, djeca i mladež (u Kući ljudskih prava), uz vrlo aktivno sudjelovanje nevladinih udruga. U travnju je održan okrugli stol u Centru za ljudska prava na kojem se raspravljalo o kaznenim djelima protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva, kaznenim djelima protiv prava čovjeka, povrede ravnopravnosti i prava nacionalnih manjina, kaznenim djelima protiv braka, obitelji i djece te kaznenim djelima protiv radnih odnosa i socijalne sigurnosti. Predstavници civilnog društva posebno su pohvalili javni način rada Radne skupine i stalni proces konzultacija sa stručnom javnošću i civilnim društvom što jamči kvalitetu zakona i predstavlja pozitivan iskorak u izradi zakona u Republici Hrvatskoj. U svibnju je održan još jedan okrugli stol s predstavnicima relevantnih institucija i predstavnicima civilnog društva na kojem su javnosti prezentirane novine u kaznenim djelima protiv okoliša. Tijekom lipnja održane su i tribine u Hrvatskom liječničkom zboru i Hrvatskoj liječničkoj komori na temu kaznenih djela protiv zdravlja ljudi.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. TEKST NACRTA PRIJEDLOGA KAZNENOG ZAKONA

KAZNENI ZAKON

OPĆI DIO

GLAVA PRVA (I.)

TEMELJNE ODREDBE

Temelj i ograničenje kaznenopravne prisile

Članak 1.

Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako povrjeđuju ili ugrožavaju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile.

Načelo zakonitosti

Članak 2.

Nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, niti mu se može izreći kazna ili druga kaznenopravna sankcija koja nije bila određena zakonom.

Vremensko važenje kaznenog zakonodavstva

Članak 3.

(1) Prema počinitelju se primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme kad je kazneno djelo počinjeno.

(2) Ako se zakon izmijeni nakon počinjenja kaznenog djela, a prije donošenja pravomoćne presude, sud će ispitati može li se činjenično stanje podvesti pod neko kazneno djelo iz novog zakona pa ako utvrdi da je to moguće, primijenit će zakon koji je blaži za počinitelja. Ako utvrdi da to nije moguće, nema kaznenog djela.

(3) Ako se zakon nakon počinjenja kaznenog djela a prije donošenja pravomoćne presude više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je najblaži za počinitelja.

(4) Izmijeni li se zakon za vrijeme počinjenja kaznenog djela, primijenit će se zakon koji je bio na snazi u vrijeme dovršenja radnje.

(5) Zakon koji je na snazi samo za određeno vrijeme primijenit će se na kaznena djela počinjena u tom vremenu i nakon njegova prestanka važenja ako zakonom nije drukčije propisano.

Vrijeme počinjenja kaznenog djela

Članak 4.

(1) Kazneno djelo je počinjeno u vrijeme kad je počinitelj poduzeo radnju ili je bio dužan poduzeti radnju, bez obzira na to kad je nastupila posljedica iz zakonskog opisa kaznenog djela.

(2) Sastoji li se počiniteljeva djelatnost iz više vremenski odvojenih radnji, djelo je počinjeno danom posljednje radnje, a kod kaznenih djela kod kojih radnja traje, danom prestanka radnje.

Načelo krivnje

Članak 5

Nitko ne može biti kažnjen ako nije kriv za počinjeno kazneno djelo.

Oduzimanje imovinske koristi

Članak 6.

Nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom.

GLAVA DRUGA (II.)

PRIMJENA KAZNENOG ZAKONODAVSTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Primjena Općeg dijela Kaznenog zakona

Članak 7.

Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona odnose se na kaznena djela propisana ovim Zakonom i drugim zakonima.

Primjena kaznenog zakonodavstva prema mladim osobama

Članak 8.

(1) Kazneno zakonodavstvo ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme počinjenja djela nije navršilo četrnaest godina.

(2) Prema osobi koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršila četrnaest godina, a nije još navršila dvadesetjednu godinu primjenjuje se ovaj Zakon ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.

Mjesto počinjenja kaznenog djela

Članak 9.

(1) Kazneno djelo počinjeno je u mjestu gdje je počinitelj radio ili bio dužan raditi i u mjestu gdje je u cijelosti ili djelomično nastupila posljedica iz zakonskog opisa kaznenog djela ili je prema njegovoj zamisli trebala nastupiti.

(2) U slučajevima sudioništva kazneno je djelo počinjeno u mjestu određenom u stavku 1. ovoga članka, i u mjestu gdje je bilo koji od sudionika radio ili bio dužan raditi ili gdje je prema njegovoj zamisli posljedica iz zakonskog opisa kaznenog djela trebala nastupiti.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena na brodu ili zrakoplovu

Republike Hrvatske

Članak 11.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se i na svakoga tko počini kazneno djelo na domaćem brodu ili zrakoplovu, bez obzira gdje se brod ili zrakoplov nalazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

Posebnosti glede pokretanja kaznenog postupka za kaznena djela počinjena na području

Republike Hrvatske, njezinom brodu ili zrakoplovu

Članak 12.

(1) Kad je u slučaju primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske prema odredbama članka 10. i 11. ovoga Zakona kazneni postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi, kazneni postupak u Republici Hrvatskoj pokrenut će se po odobrenju glavnog državnog odvjetnika.

(2) Kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske prema odredbama članaka 10. i 11. ovoga Zakona neće se pokrenuti protiv počinitelja kaznenog djela koje je, osim na području Republike Hrvatske počinjeno i na području države ugovornice Konvencije o provedbi Sporazuma iz Schengena u kojoj je za to djelo kazneni postupak pravomoćno dovršen.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena izvan Republike Hrvatske protiv njezinog pravnog interesa

Članak 13.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema svakome tko izvan njezina područja počini:

1. kazneno djelo protiv Republike Hrvatske iz Glave XXXII. ovoga Zakona,
2. kazneno djelo krivotvorenja novca, vrijednosnih papira i znakova za vrijednost Republike Hrvatske iz članka 272., 273. i 274. ovoga Zakona,
3. kazneno djelo protiv hrvatskog državnog dužnosnika ili službenika u vezi s njegovom službom,
4. kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz članka 302. ovoga Zakona, ako je lažni iskaz dan u postupku pred hrvatskim nadležnim tijelima,
5. kaznena djela protiv biračkog prava iz Glava XXXI. ovoga Zakona.
6. kazneno djelo iz članka 194., 195., 197., 198. i 199. ovoga Zakona u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu ili na otvorenom moru.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela koja izvan područja Republike Hrvatske počine njezini državljani

Članak 14.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema hrvatskom državljaninu i osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj, koja izvan područja Republike Hrvatske počini bilo koje drugo kazneno djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbama iz članka 13. i 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primijenit će se i kad počinitelj stekne hrvatsko državljanstvo nakon počinjenja kaznenog djela.

(3) U slučajevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka kod kaznenih djela iz članka 159., 162., 163., 164., 165. i 167. ovoga Zakona te drugih kaznenih djela kod kojih je to predviđeno međunarodnim ugovorom kojeg je Republika Hrvatska stranka, kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primijenit će se i kad kazneno djelo nije kažnjivo prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(4) Kad hrvatski državljani sudjeluju u mirovnim operacijama ili drugim međunarodnim aktivnostima izvan područja Republike Hrvatske i u takvim operacijama ili aktivnostima počine kazneno djelo, primjena zakonodavstva Republike Hrvatske ravnat će se prema odredbama ovog Zakona, ako međunarodnim ugovorom kojeg je Republika Hrvatska stranka nije predviđeno drugačije.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena protiv državljanina Republike Hrvatske izvan njezina područja

Članak 15.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske, prema državljaninu Republike Hrvatske, osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj ili pravnoj osobi registriranoj u Republici Hrvatskoj počini bilo koje kazneno djelo koje nije obuhvaćeno odredbom iz članka 12. i 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom počinjena izvan područja Republike Hrvatske

Članak 16.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema svakome tko izvan njezina područja počini genocid iz članka 88., zločin protiv čovječnosti iz članka 90., ratni zločin iz članka 91., terorizam iz članka 97., mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje iz članka 104., ropstvo iz članka 105. i trgovanje ljudima iz članka 106., kao i kazneno djelo koja je Republika Hrvatska prema međunarodnom ugovoru obvezna kažnjavati i kada je počinjeno izvan područja Republike Hrvatske.

Primjena kaznenog zakonodavstva za ostala kaznena djela počinjena izvan područja Republike Hrvatske

Članak 17.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske počini kazneno djelo za koje se po hrvatskom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a ne radi se o slučajevima iz članaka 13. do 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno i ako je izručenje počinitelja zakonom ili međunarodnim ugovorom dopušteno, ali do njega nije došlo.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

Posebnosti glede pokretanja kaznenog postupka za kaznena djela počinjena izvan područja Republike Hrvatske

Članak 18.

(1) U slučajevima iz članaka 14., 15. i 17. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske neće se pokrenuti:

1. ako je pravomoćnom presudom izrečena kazna izvršena ili je u postupku izvršenja ili više ne može biti izvršena prema zakonu države u kojoj je osoba osuđena,
2. ako je počinitelj u stranoj državi pravomoćnom presudom oslobođen ili mu je kazna po zakonu države u kojoj je kazneno djelo počinio oproštena,
3. ako se kazneno djelo po zakonu države u kojoj je počinjeno progoni po prijedlogu ili privatnom tužbom, a takav prijedlog ili tužba nisu podneseni, ili je nastupila zastara kaznenog progona.

(2) U slučajevima iz članka 16. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske može se pokrenuti ako kazneni progon nije pokrenut pred Međunarodnim kaznenim sudom ili sudom druge države ili ako se ne može očekivati provođenje pravičnog postupka pred sudom države u kojoj je kazneno djelo počinjeno, sudom države čiji je počinitelj državljanin ili drugim sudom koji je nadležan za suđenje. Ako je kazneni postupak proveden u drugoj državi suprotno međunarodno priznatim standardima pravičnog suđenja kazneni postupak može se pokrenuti samo uz odobrenje glavnog državnog odvjetnika.

(3) U slučaju iz članka 14., 15., 16. i 17. kazneni postupak će se pokrenuti samo ako se počinitelj nalazi na području Republike Hrvatske.

Uračunavanje oduzimanja slobode i izvršenih kaznenopravnih sankcija u stranoj državi

Članak 19.

U slučajevima primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske vrijeme provedeno u pritvoru, istražnom zatvoru ili na izdržavanju kazne, kao i svako drugo oduzimanje slobode u stranoj državi uračunat će se u kaznu zatvora koju izrekne domaći sud za isto kazneno djelo. Druge izvršene kaznenopravne sankcije uračunat će se prema pravičnoj ocjeni suda.

GLAVA TREĆA (III.)

KAZNENO DJELO

Način počinjenja kaznenog djela

Članak 20.

- (1) Kazneno djelo može se počiniti činjenjem ili nečinjenjem.
- (2) Tko propusti spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice kaznenog djela odgovarat će za nečinjenje ako je pravno obvezan spriječiti nastupanje takve posljedice i ako je propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju tog djela činjenjem.
- (3) Počinitelj koji je kazneno djelo počinio nečinjenjem može se blaže kazniti, osim ako se radi o kaznenom djelu koje se može počiniti samo nečinjenjem.

Nužna obrana

Članak 21.

- (1) Isključena je protupravnost djela počinjenog u nužnoj obrani.
- (2) Nužna je ona obrana koja je prijeko potrebna da se od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad.
- (3) Počinitelj koji prekorači granice nužne obrane može se blaže kazniti.
- (4) Nije kriv tko prekorači granice nužne obrane zbog ispričive jake prepasti prouzročene napadom.

Krajnja nužda

Članak 22.

- (1) Isključena je protupravnost djela počinjenog radi toga da se od sebe ili drugoga otkloni istodobna opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti ako je učinjeno zlo manje od onoga koje je prijetilo.
- (2) Nije kriv tko počinu protupravnu radnju da bi od sebe ili drugoga otklonio istodobnu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti ako zlo koje je počinjeno nije bilo nerazmjerno teže od zla koje je prijetilo i ako nije bio dužan izložiti se opasnosti. Ako je takva osoba bila dužna izložiti se opasnosti, može se blaže kazniti.
- (3) Ako je počinitelj bio u otklonjivoj zabludi o okolnostima iz stavka 2. ovoga članka koje isključuju krivnju, kaznit će se prema pravilima o nehaju kad zakon za počinjeno djelo propisuje kažnjavanje za nehaj.

Sastojci krivnje

Članak 23.

Kriv je za kazneno djelo počinitelj koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio ubrojiv, koji je postupao s namjerom ili iz nehaja, koji je bio svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno, a ne postoji nijedan ispričavajući razlog.

Neubrojivost

Članak 24.

(1) Neubrojiva osoba nije kriva i prema njoj se ne može primijeniti kaznenopravna sankcija osim sigurnosnih mjera zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabrane upravljanja motornim vozilom, zabrane posjećivanja određenih mjesta i druženja s određenim osobama, udaljenje iz zajedničkog kućanstva i zabrane pristupa Internetu. Osoba koja je u stanju

neubrojivosti ostvarila protupravno djelo može se smjestiti u psihijatrijsku ustanovu prema odredbama Zakona o kaznenom postupku te Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

(2) Neubrojiva je osoba koja u vrijeme ostvarenja protupravnog djela nije mogla shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogla vladati svojom voljom zbog duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, nedovoljnog duševnog razvitka ili neke druge teže duševne smetnje.

Samoskrivljena neubrojivost

Članak 25.

Ne smatra se neubrojivim počinitelj koji se uporabom alkohola, droga ili na drugi način svojom krivnjom doveo u stanje u kojem nije mogao shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogao vladati svojom voljom, ako je u vrijeme kad se dovodio u takvo stanje kazneno djelo što ga je počinio bilo obuhvaćeno njegovom namjerom ili je glede tog kaznenog djela kod njega postojao nehaj, a zakon propisuje kažnjivost i za taj oblik krivnje.

Bitno smanjena ubrojivost

Članak 26.

Počinitelj koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela zbog nekog stanja iz članka 24. stavka 2. ovoga Zakona bio bitno smanjeno ubrojiv može se blaže kazniti, ako do bitno smanjene ubrojivosti nije došlo samoskrivljeno sukladno članku 25. ovoga Zakona.

Kažnjivost za postupanje s namjerom i s nehajem

Članak 27.

(1) Kažnjivo je postupanje s namjerom da se počini kazneno djelo. Postupanje iz nehaja kažnjivo je samo kad je to zakonom izričito propisano.

(2) Teža kazna koju zakon propisuje za težu posljedicu kaznenog djela može se izreći kad je počinitelj glede te posljedice postupao barem s nehajem.

Namjera

Članak 28.

(1) Kazneno djelo može se počinuti s izravnom ili neizravnom namjerom.

(2) Počinitelj postupa s izravnom namjerom kad je svjestan obilježja kaznenog djela i hoće ili je siguran u njihovo ostvarenje.

(3) Počinitelj postupa s neizravnom namjerom kad je svjestan da može ostvariti obilježja kaznenog djela pa na to pristaje.

Nehaj

Članak 29.

(1) Kazneno djelo može se počinuti sa svjesnim ili nesvjesnim nehajem.

(2) Počinitelj postupa sa svjesnim nehajem kad je svjestan da može ostvariti obilježja kaznenog djela, ali lakomisleno smatra da se to neće dogoditi ili da će to moći spriječiti.

(3) Počinitelj postupa sa nesvjesnim nehajem kad nije svjestan da može ostvariti obilježja kaznenog djela iako je prema okolnostima bio dužan i prema svojim osobnim svojstvima mogao biti svjestan te mogućnosti.

Zabluda o biću djela

Članak 30.

(1) Ne postupa s namjerom tko u vrijeme počinjenja djela nije bio svjestan nekog njegovog zakonskog obilježja.

(2) Ako je zabluda iz stavka 1. ovoga članka bila otklonjiva, počinitelj će se kazniti za nehaj kad zakon za počinjeno djelo propisuje kažnjavanje i za nehaj.

Zabluda o okolnostima koje isključuju protupravnost

Članak 31.

(1) Neće se kazniti za namjerno počinjenje djela tko je u vrijeme njegova počinjenja pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojima bi djelo bilo dozvoljeno.

(2) Ako je zabluda iz stavka 1. ovoga članka bila otklonjiva, počinitelj će se kazniti prema pravilima o nehaju kad zakon za počinjeno djelo propisuje kažnjavanje i za nehaj.

Zabluda o protupravnosti

Članak 32.

(1) Nije kriv počinitelj koji u vrijeme počinjenja djela nije znao da je njegovo djelo protupravno, a to nije bio dužan niti je mogao znati.

(2) Ako je zabluda iz stavka 1. ovoga članka bila otklonjiva, počinitelj se može blaže kazniti.

Beznačajno djelo

Članak 33.

Nema kaznenog djela iako su ostvarena njegova obilježja ako je stupanj počiniteljeve krivnje nizak, djelo nije imalo posljedice ili su posljedice neznatne i ne postoji potreba da počinitelj bude kažnjen.

Pokušaj

Članak 34.

(1) Tko s namjerom da počini kazneno djelo poduzme radnju koja prostorno i vremenski neposredno prethodi ostvarenju bića kaznenog djela kaznit će se za pokušaj ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna ili zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.

(2) Počinitelj pokušaja kaznenog djela može se blaže kazniti.

(3) Počinitelj koji je iz grube nerazumnosti pokušao počinjenje kaznenog djela neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom objektu može se osloboditi kazne.

Dobrovoljni odustanak

Članak 35.

(1) Počinitelj koji je dobrovoljno prekinuo započeto počinjenje kaznenog djela, iako je bio svjestan da je prema svim okolnostima radnju mogao dovršiti ili je nakon dovršetka radnje spriječio nastupanje posljedice, može se osloboditi kazne.

(2) Počinitelj koji je dobrovoljno poduzeo radnju koja bi spriječila počinjenje kaznenog djela, a ono je ostalo nedovršeno iz razloga neovisnog od njegove radnje, može se osloboditi kazne.

(3) Supočinitelj ili sudionik koji je dobrovoljno spriječio počinjenje kaznenog djela ili je dobrovoljno poduzeo radnju koja bi spriječila počinjenje kaznenog djela, a djelo je ostalo nedovršeno iz razloga neovisnog od njegove radnje, može se osloboditi kazne.

Počiniteljstvo

Članak 36.

- (1) Počinitelj je osoba koja sama ili posredstvom druge osobe počini kazneno djelo.
- (2) Počini li više osoba na temelju zajedničke odluke kazneno djelo tako da svaka od njih sudjeluje u počinjenju radnje ili na drugi način bitno pridonese počinjenju kaznenog djela, svaka od njih kaznit će se kao počinitelj (supočinitelji).
- (3) Nehajna odgovornost supočinitelja temelji se na zajedničkoj povredi dužne pažnje.

Poticanje

Članak 37.

- (1) Tko drugoga s namjerom potakne na počinjenje kaznenog djela kaznit će se kao da ga je sam počinio.
- (2) Tko drugoga s namjerom potakne na počinjenje kaznenog djela za koje je pokušaj kažnjiv, a djelo ne bude niti pokušano, kaznit će se kao za pokušaj toga kaznenoga djela.
- (3) U slučaju neprikladnog pokušaja poticanja poticatelj se može osloboditi kazne.

Pomaganje

Članak 38.

Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela može se blaže kazniti.

Kažnjavanje supočinitelja i sudionika

Članak 39.

- (1) Svaki supočinitelj i sudionik (poticatelj i pomagatelj) kažnjava se u skladu sa svojom krivnjom.
- (2) Posebne osobne okolnosti zbog kojih zakon propisuje oslobodenje od kazne, ublažavanje kazne, blaži ili teži oblik kaznenog djela uzet će se u obzir samo onom supočinitelju ili sudioniku kod kojega postoje.

GLAVA ČETVRTA (IV.)

KAZNE

Vrste kazni

Članak 40.

- (1) Kazne su novčana kazna, zatvor i dugotrajni zatvor.
- (2) Novčana kazna može se izreći kao glavna i kao sporedna kazna.
- (3) Zatvor i dugotrajni zatvor mogu se izreći samo kao glavne kazne.
- (4) Kad zakon za određeno kazneno djelo propisuje kaznu zatvora do tri godine sud može izreći novčanu kaznu kao glavnu.
- (5) Za kaznena djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom ili kad je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu izrekne kaznu zatvora.
- (6) Rad za opće dobro izriče se kao zamjena za kaznu zatvora ili novčanu kaznu.

Svrha kažnjavanja

Članak 41.

Svrha kažnjavanja je izraziti društvenu osudu zbog počinjenog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na počinitelja i sve druge da ne čine kaznena djela kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja te omogućiti počinitelju ponovno uključivanje u društvo.

Novčana kazna

Članak 42.

- (1) Novčana kazna se izriče u dnevnim iznosima. Ona ne može biti manja od trideset niti veća od tristošezdeset dnevnih iznosa, osim za kaznena djela počinjena iz koristoljublja, kad se može izreći do pet stotina dnevnih iznosa ili kad je novčana kazna od pet stotina dnevnih iznosa izričito propisana ovim Zakonom.
- (2) U presudi se naznačuje broj dnevnih iznosa i visina dnevnog iznosa te njihov umnožak.
- (3) Broj dnevnih iznosa utvrđuje se na temelju okolnosti navedenih u članku 47. ovoga Zakona, osim onih koje se odnose na imovinske prilike počinitelja.
- (4) Visina dnevnog iznosa utvrđuje se uzimajući u obzir počiniteljeve prihode i imovinu te prosječne troškove nužne za uzdržavanje počinitelja i njegove obitelji. Dnevni iznos ne može biti manji od dvadeset kuna niti veći od deset tisuća kuna.
- (5) Počiniteljevi prihodi, imovina i ostali podaci potrebni za utvrđivanje visine dnevnog iznosa mogu se utvrditi na temelju slobodne procjene ako bi njihovo utvrđivanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama ili ako se predlaže izricanje novčane kazne u postupku za izdavanje kaznenog naloga.
- (6) Počinitelj je dužan novčanu kaznu platiti u roku koji odredi sud, a koji ne može biti kraći od trideset dana niti duži od šest mjeseci, a može mu se naložiti i obročna otplata u roku do jedne godine. Sud može odrediti da će se obročna otplata ukinuti ako počinitelj ne plati pojedini obrok uredno.
- (7) Ne može li osuđenik u cijelosti ili djelomično isplatiti novčanu kaznu u roku koji je određen presudom zbog znatnog pogoršanja imovinskih prilika do kojih je došlo bez njegove

krivnje nakon donošenja presude, sud može na njegov zahtjev produžiti rok plaćanja do dvadeset i četiri mjeseca ili odrediti obročnu otplatu u tom roku.

Zamjena nenaplaćene novčane kazne

Članak 43.

(1) Kad novčana kazna nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku koji je određen presudom, a ne postoje uvjeti iz članka 42. stavka 7. ovoga Zakona naplatit će se prisilno putem Porezne uprave Ministarstva financija.

(2) Ako se novčana kazna ne može ni prisilno naplatiti u roku od tri mjeseca, sud će uz pristanak osuđenika donijeti odluku o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro na način da se jedan dnevni iznos zamijeni s dva sata rada, pri čemu rad za opće dobro ne smije premašiti sedamstodvadeset sati.

(3) Ako osuđenik ne pristane na rad za opće dobro ili ga ne izvrši, novčana kazna odnosno rad za opće dobro zamijenit će se kaznom zatvora.

(4) Kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora, sud će jedan dnevni iznos zamijeniti s jednim danom zatvora, a rad za opće dobro će se zamijeniti sukladno odredbi članka 55. ovoga Zakona, pri čemu kazna zatvora ne može biti dulja od dvanaest mjeseci.

(5) Isplati li osuđenik novčanu kaznu nakon pravomoćnosti odluke o zamjeni, izvršenje kazne zatvora ili rada za opće dobro će se obustaviti. U slučaju djelomične isplate, izvršit će se samo preostali dio navedenih kazni.

(6) Ako osuđenik koji nema stalno prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj ne plati novčanu kaznu u roku određenom presudom, sud će je zamijeniti kaznom zatvora.

Kazna zatvora

Članak 44.

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od tri mjeseca niti dulja od dvadeset godina.

(2) Kazna zatvora u trajanju do šest mjeseci izriče se na pune mjesece i dane. Kazna zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci izriče se na pune godine i mjesece, osim kod primjene odredaba o stjecaju, kada se može izreći i na pune dane.

(3) Kod zamjene novčane kazne kaznom zatvora, kazna zatvora se izriče na pune dane, a može biti i kraća od tri mjeseca.

(4) Kazna zatvora do jedne godine može se izvršavati u domu sukladno odredbama posebnog zakona.

Iznimnost kratkotrajne kazne zatvora

Članak 45.

(1) Kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci sud može izreći samo ako se može očekivati da se novčana kazna ili rad za opće dobro neće moći izvršiti ili ako nisu ispunjene pretpostavke za izricanje uvjetne osude.

(2) Odredba stavka 1. ovog članka ne odnosi se na kaznu zatvora kao zamjenu za neplaćenu novčanu kaznu (članak 43. stavak 3. ovoga Zakona) ili za neizvršen rad za opće dobro (članak 55. stavak 5. ovoga Zakona) ili za opozvanu uvjetnu osudu (članak 60. ovoga Zakona).

Kazna dugotrajnog zatvora

Članak 46.

(1) Kazna dugotrajnog zatvora ne može biti kraća od dvadeset i jedne niti dulja od četrdeset godina.

(2) Iznimno, za kaznena djela počinjena u stjecaju pod uvjetima propisanim ovim Zakonom jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora može se izreći u trajanju pedeset godina.

(3) Kazna dugotrajnog zatvora izriče se na pune godine.

(4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio u vrijeme kad nije navršio osamnaest godina.

(5) Odredbe o kazni zatvora primjenjuju se i na kaznu dugotrajnog zatvora ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

Odmjeravanje kazne

Članak 47.

(1) Pri izboru vrste i mjere kazne sud će, polazeći od stupnja krivnje i svrhe kažnjavanja, ocijeniti sve okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno, stupanj povrede počiniteljevih dužnosti, način počinjenja i skrivljene učinke kaznenog djela, prijašnji počiniteljev život, njegove osobne i imovinske prilike te njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, odnos prema žrtvi i trud da naknadi štetu.

(2) Visina kazne ne smije prekoračiti stupanj krivnje.

Ublažavanje kazne

Članak 48.

(1) Sud može izreći kaznu blažu od propisane za određeno kazneno djelo kad to zakon izričito propisuje.

(2) Blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo sud može izreći i kad postoje naročite olakotne okolnosti, osobito ako se počinitelj pomirio sa žrtvom, ako joj je u potpunosti ili većim dijelom naknadio štetu prouzročenu kaznenim djelom ili se ozbiljno trudio naknaditi tu štetu, a svrha kažnjavanja može se postići i takvom blažom kaznom.

(3) Blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo sud može izreći i kada su se državni odvjetnik i okrivljenik o tome sporazumjeli.

Granice ublažavanja kazne

Članak 49.

(1) Sud može ublažiti kaznu sukladno članku 48. stavku 1. i 2. ovoga Zakona u sljedećim granicama:

1. ako je za kazneno djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju od deset godina, kazna se može ublažiti do tri godine;

2. ako je za kazneno djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju od pet godina, kazna se može ublažiti do dvije godine;

3. ako je za kazneno djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju od tri godine, kazna se može ublažiti do jedne godine;

4. ako je za kazneno djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju od jedne godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci;

5. ako je za kazneno djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci, kazna se može ublažiti do tri mjeseca.

(2) U slučaju iz članka 48. stavka 3. ovoga Zakona kazna se može ublažiti do polovice najniže kazne dobivene ublažavanjem prema odredbama stavka 1. ovoga članka, ali ne može biti blaža od jednog mjeseca zatvora.

Oslobođenje od kazne

Članak 50

(1) Sud može osloboditi kazne počinitelja:

1. kad se takva ovlast temelji na izričitoj zakonskoj odredbi,
2. kad ga posljedice kaznenog djela počinjenog iz nehaja tako teško pogađaju da je njegovo kažnjavanje nepotrebno radi ostvarenja svrhe kažnjavanja,
3. kad je počinitelj nastojao otkloniti ili umanjiti posljedice kaznenog djela počinjenog iz nehaja te naknadio štetu koju je njime prouzročio,
4. kad se počinitelj kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora do jedne godine pomirio sa žrtvom i naknadio štetu.

(2) Kad je sud ovlašten počinitelja osloboditi kazne, može ga i blaže kazniti, pri čemu nije dužan držati se granica propisanih u članku 49. stavku 1. ovoga Zakona.

Stjecaj kaznenih djela

Članak 51.

(1) Ako počinitelj jednom ili više radnji počini više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi, sud će mu za svako kazneno djelo utvrditi kaznu, a zatim će ga, na temelju ocjene počiniteljeve ličnosti i počinjenih kaznenih djela u njihovoj ukupnosti, osuditi na jedinstvenu kaznu.

(2) Jedinstvena kazna sastoji se u povišenju najviše pojedinačne utvrđene kazne, ali ne smije doseći zbir pojedinačnih kazni, niti premašiti najveću mjeru kazne dugotrajnog zatvora odnosno novčane kazne.

(3) Ako su za dva ili više kaznenih djela utvrđene pojedinačne kazne dugotrajnog zatvora čiji zbroj prelazi pedeset godina, sud može izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju pedeset godina.

(4) Ako su kao pojedinačne kazne utvrđene kazne zatvora i novčane kazne, sud će izreći jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu.

(5) U primjeni stavka 2. i 4. ovoga članka kazna maloljetničkog zatvora izjednačuje se s kaznom zatvora.

Produljeno kazneno djelo

Članak 52.

(1) Produljeno kazneno djelo je počinjeno kada počinitelj s namjerom izvrši više odvojenih radnji u prirodnom smislu kojima se ostvaruju bića istog ili istovrsnih kaznenih djela, ako one s obzirom na njihovu prostornu i vremensku povezanost čine jedinstvenu cjelinu u pravnom smislu.

(2) Kaznena djela koja predstavljaju napad na život, tijelo, spolnu ili druge slobode osobe ne mogu se pravno označiti kao produljena.

(3) Ostvaruju li se radnjama navedenim u stavku 1. ovoga članka obilježja više istovrsnih kaznenih djela, produljeno kazneno djelo će se pravno označiti prema najtežem od tih kaznenih djela.

(4) Za produljeno kazneno djelo može se izreći kazna za polovicu veća od gornje mjere kazne propisane za utvrđeno djelo, koja ne smije prijeći gornju mjeru propisanu za tu vrstu kazne.

Izricanje jedinstvene kazne osuđenoj osobi

Članak 53.

(1) Kad se osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego je započeo izdržavati kaznu po prijašnjoj presudi ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredbi članka 51. ovoga Zakona, uzimajući prije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, ne računajući vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu, uračunat će se u izrečenu jedinstvenu kaznu.

(2) Sud neće postupiti po odredbama stavka 1. ovoga članka kad osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno tijekom izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, ako se s obzirom na preostali dio ranije kazne primjenom odredbi o stjecaju ne bi mogla postići svrha kažnjavanja.

(3) Kad osuđenik za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili maloljetničkog zatvora počini kazneno djelo za koje je zakonom propisana kazna do jedne godine zatvora ili blaža kazna, primijenit će se stegovna mjera.

Uračunavanje pritvora, istražnog zatvora i ranije kazne

Članak 54.

Vrijeme provedeno u pritvoru i istražnom zatvoru, kao i svako oduzimanje slobode u vezi s kaznenim djelom, uračunava se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora i novčanu kaznu. Prilikom uračunavanja izjednačuje se jedan dan pritvora, istražnog zatvora i svakog drugog oduzimanja slobode te jedan dnevni iznos novčane kazne s jednim danom zatvora.

Rad za opće dobro

Članak 55.

(1) Sud može izrečenu novčanu kaznu u iznosu do 360 dnevnih iznosa ili kaznu zatvora u trajanju do jedne godine zamijeniti radom za opće dobro. Kad izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci sud će je zamijeniti radom za opće dobro, osim ako se time ne može ostvariti svrha kažnjavanja.

(2) Kada sud novčanu kaznu zamjenjuje radom za opće dobro zamijenit će jedan dnevni iznos s dva sata rada, a kad kaznu zatvora zamjenjuje radom za opće dobro, zamijenit će jedan dan zatvora s dva sata rada za opće dobro.

(3) Sud može počinitelju uz rad za opće dobro odrediti jednu ili više posebnih obveza iz članka 57. ovoga Zakona i/ili zaštitni nadzor iz članka 59. ovoga Zakona čije trajanje ne može biti duže od vremena u kojem počinitelj mora izvršiti rad za opće dobro.

(4) Rad za opće dobro izvršit će se samo uz pristanak osuđenika.

(5) Osuđenik će, nakon što nadležnom tijelu za probaciju dade pristanak, rad za opće dobro izvršiti u roku koji to tijelo odredi, vodeći računa o njegovim mogućnostima s obzirom na njegove osobne prilike i zaposlenje. Ovaj rok ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od dvije godine računajući od izvršnosti presude. Sadržaj rada za opće dobro određuje nadležno tijelo za probaciju u dogovoru s osuđenikom vodeći računa o njegovim sposobnostima i stručnosti.

(6) Ako se osuđenik u roku od osam dana od primitka pravomoćne presude ne javi nadležnom tijelu za probaciju ili ne da pristanak, to tijelo će dostaviti nalog za izvršenje kazne zatvora nadležnom sucu izvršenja, a nalog za izvršenje novčane kazne prvostupanjskom sudu koji je donio presudu.

(7) Ako osuđenik svojom krivnjom u cijelosti ili djelomično ne izvrši rad za opće dobro u roku iz stavka 5. ovoga članka, sud će donijeti odluku kojom određuje izvršenje izrečene kazne u

cijelosti ili neizvršenom dijelu. Ako osuđenik ne izvrši rad za opće dobro bez svoje krivnje, nadležno tijelo za probaciju produžit će rok iz stavka 5. ovoga članka.

(8) Ako osuđenik ne izvrši u potpunosti ili u većoj mjeri obveze iz stavka 3. ovoga članka ili ustrajno izbjegava provođenje zaštitnog nadzora, sud donosi odluku kojom određuje izvršenje prvotno izrečene kazne.

(9) Rad za opće dobro izvršava se bez naknade.

Uvjetna osuda

Članak 56.

(1) Uvjetnom osudom određuje se da se kazna na koju je počinitelj osuđen neće izvršiti ako počinitelj u vremenu koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina (vrijeme provjeravanja) ne počini novo kazneno djelo i ispuni posebne obveze koje su mu određene. Vrijeme provjeravanja odmjerava se na pune godine i počinje teći danom pravomoćnosti presude.

(2) Uvjetna osuda može se izreći počinitelju koji je osuđen na kaznu zatvora u trajanju do jedne godine ili na novčanu kaznu.

(3) Uvjetna osuda može se izreći kad se ocijeni da počinitelj i bez izvršenja kazne neće ubuduće činiti kaznena djela. Pritom će se voditi računa o ličnosti počinitelja, njegovu prijašnjem životu, osobito je li ranije osuđivan, obiteljskim prilikama, okolnostima počinjenja samog kaznenog djela te ponašanju nakon počinjenog kaznenog djela, osobito o nastojanju da oštećeniku naknadi štetu.

(4) Kad sud izrekne kaznu zatvora i novčanu kaznu, može odlučiti da se pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka neće izvršiti samo kazna zatvora.

(5) Uz uvjetnu osudu sud može počinitelju odrediti jednu ili više posebnih obveza samostalno sukladno odredbama članka 57. i 58. ovoga Zakona ili uz zaštitni nadzor sukladno odredbi članka 59. ovoga Zakona.

(6) Trajanje posebnih obveza i zaštitnog nadzora ne smije biti dulje od vremena provjeravanja.

Vrste posebnih obveza

Članak 57.

(1) Sud može počinitelju uz uvjetnu osudu naložiti da u određenom roku:

1. naknadi štetu počinjenu kaznenim djelom,
2. uplati određenu svotu novaca u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, odnosno u fond za naknadu štete žrtvama kaznenih djela, ako je to primjereno s obzirom na počinjeno djelo i ličnost počinitelja.

(2) Pored obveza iz stavka 1. ovoga članka sud može počinitelju, ako je to potrebno da se odvрати od počinjenja kaznenog djela, izreći slijedeće obveze:

1. nastavak obrazovanja ili osposobljavanje za određeno zanimanje koje odabere uz stručnu pomoć ureda za probaciju,
2. zaposlenje koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, osposobljenosti i stvarnim mogućnostima obavljanja radnih zadataka, koje joj savjetuje i omogućí ured za probaciju,
3. nadzirano raspolaganje prihodima u skladu s potrebama osoba koje je po zakonu dužna uzdržavati i prema savjetima ureda za probaciju,
4. liječenje ili nastavak liječenja koje je nužno radi otklanjanja zdravstvenih smetnji koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela,
5. liječenje ili nastavak liječenja ovisnosti o alkoholu, drogama ili druge vrste ovisnosti u zdravstvenoj ustanovi ili odvikavanje u terapijskoj zajednici,

6. sudjelovanje ili nastavak sudjelovanja u postupku psihosocijalne terapije u zdravstvenim ustanovama ili u pravnim ili kod fizičkih osoba specijaliziranim za otklanjanje nasilničkog ponašanja,

7. zabranu posjećivanja određenih mjesta, objekata i događaja, koje mogu biti prilika ili poticaj za počinjenje novog kaznenog djela,

8. zabrana približavanja žrtvi ili nekim drugim osobama,

9. napuštanje doma na određeno vrijeme ako se radi o djelima obiteljskog nasilja,

10. zabranu uznemiravanja ili uhođenja žrtve,

11. zabranu druženja s određenom osobom ili grupom osoba koje bi ga mogle navesti da počini kazneno djelo, zabrana zapošljavanja, podučavanja ili smještaja tih osoba

12. zabranu napuštanja doma u određenom razdoblju tijekom dana,

13. zabranu nošenja, posjedovanja i povjeravanja na čuvanje drugoj osobi oružja i drugih predmeta koji bi ga mogli navesti na počinjenje kaznenog djela,

14. ispunjavanje obveze uzdržavanja ili drugih obveza kad to zakon za određeno kazneno djelo propisuje,

15. redovito javljanje centru za socijalnu skrb, sudu, policijskoj upravi ili drugom nadležnom tijelu,

16. i druge obveze koje su primjerene s obzirom na počinjeno kazneno djelo.

Izricanje posebnih obveza

Članak 58.

(1) Počinitelju se ne smiju postavljati nerazumne i nemoguće obveze.

(2) Sud može izreći posebne obveze kad ocijeni da je njihova primjena nužna za zaštitu zdravlja i sigurnosti osobe na čiju štetu je kazneno djelo počinjeno ili kad je to nužno za otklanjanje okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela.

(3) Obveze iz članka 57. stavka 2. točke 4., 5. i 6. mogu se izreći samo uz pristanak počinitelja.

(4) Obveza iz članka 57. stavka 2. točke 6. može se izreći u trajanju od šest mjeseci do dvije godine.

(5) Sud može naknadno, a prije isteka vremena trajanja obveza na prijedlog tijela nadležnog za probaciju povisiti minimum odnosno sniziti maksimum vremena trajanja obveza, ukinuti obvezu ili je zamijeniti nekom drugom obvezom.

Zaštitni nadzor

Članak 59.

(1) Kad sud ocijeni da je počinitelju uz uvjetnu osudu potrebna pomoć, vođenje i nadzor probacijskog službenika kako ubuduće ne bi činio kaznena djela i kako bi se lakše uključio u društvo izreći će počinitelju zaštitni nadzor.

(2) Zaštitni nadzor se temelji na pojedinačnom programu postupanja koji izrađuje, pomaže provesti i čije provođenje nadgleda ured za probaciju.

(3) Kad izrekne uvjetnu osudu osobi koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela bila mlađa od dvadesetpet godina, sud će u pravilu odrediti i zaštitni nadzor.

(4) Zaštitni nadzor se odlukom suda može ukinuti i prije isteka roka na koji je određen ako su prestale potrebe pomoći, vođenja i nadzora ili se, ako za time postoji potreba, može produljiti sve do ovim Zakonom predviđenog maksimalnog mu trajanja.

(5) Za vrijeme zaštitnog nadzora počinitelj mora:

1. redovito se javljati nadležnom probacijskom službeniku,

2. primati posjete probacijskog službenika te mu davati sve potrebne informacije i dokumente,
3. tražiti suglasnost suca izvršenja za put u inozemstvo,
4. obavijestiti probacijskog službenika o promjeni zaposlenja ili adrese i to u roku od dva dana od te promjene te o putovanju u trajanju duljem od osam dana i danu povratka.
- (6) Izvršenje zaštitnog nadzora propisuje se posebnim zakonom.

Opoziv uvjetne osude

Članak 60.

(1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeniku za jedno ili više kaznenih djela počinjenih za vrijeme provjeravanja izrekne kaznu zatvora u trajanju duljem od jedne godine.

(2) Sud može opozvati uvjetnu osudu ako osuđeniku za jedno ili više kaznenih djela počinjenih za vrijeme provjeravanja pravomoćnom presudom izrekne kaznu zatvora u trajanju do jedne godine ili novčanu kaznu.

(3) Kad na temelju stavka 1. i 2. ovoga članka opozove uvjetnu osudu, sud će raniju uvjetnu kaznu i kaznu za novo kazneno djelo, odnosno kazne za nova kaznena djela, uzeti kao utvrđene te izreći jedinstvenu kaznu prema odredbama članka 53. ovoga Zakona.

(4) Kad sud u slučaju iz stavka 2. ovoga članka ne opozove uvjetnu osudu može:

1. za novo kazneno djelo izreći kaznu i odrediti njezino izvršenje ne mijenjajući raniju uvjetnu osudu;

2. za novo kazneno djelo izreći kaznu koju će kao i raniju uvjetnu kaznu uzeti kao utvrđene te izreći jedinstvenu kaznu prema odredbama članka 53. ovoga Zakona te novo vrijeme provjeravanja u kojem se ova kazna neće izvršiti.

(5) Sud može opozvati uvjetnu osudu i odrediti izvršenje izrečene kazne osuđeniku koji se bez opravdanog razloga ne podvrgne sigurnosnoj mjeri izrečenoj uz uvjetnu osudu ili u roku koji mu je određen ne izvrši u potpunosti ili većoj mjeri obveze navedene u članku 57. ovoga Zakona ili ustrajno izbjegava provođenje zaštitnog nadzora iz članka 59. ovoga Zakona. Ako se utvrdi da počinitelj obveze nije izvršio iz opravdanih razloga ili da je iz opravdanih razloga izbjegavao zaštitni nadzor, sud ih može zamijeniti drugima ili osuđenika osloboditi obveza odnosno zaštitnog nadzora.

(6) Sud će opozvati uvjetnu osudu i kad nakon njezina izricanja izrekne osuđeniku kaznu za kazneno djelo počinjeno prije izricanja uvjetne osude ako ocijeni da ne bi bile ispunjene pretpostavke za izricanje uvjetne osude da se za to ranije kazneno djelo znalo. U tom će slučaju kaznu iz uvjetne osude i kaznu koju izreče za ranije kazneno djelo uzeti kao utvrđene te izreći jedinstvenu kaznu prema odredbama članka 53. ovoga Zakona. Ako ocijeni da bi pretpostavke za izricanje uvjetne osude bile ispunjene i da se za raniju presudu znalo, postupit će se prema odredbi stavka 4. ovoga članka.

(7) Uvjetna osuda se ne može opozvati nakon što su protekle dvije godine od isteka vremena provjeravanja. U slučaju iz stavka 5. ovoga članka uvjetna osuda se ne može opozvati nakon isteka roka određenog za izvršavanje obveza iz članka 57. ovoga Zakona.

Uvjetni otpust

Članak 61.

(1) Sud može otpustiti zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora ako je izdržao najmanje jednu polovinu kazne na koju je osuđen, ali ne manje od tri mjeseca, ako se osnovano očekuje da neće počinuti kazneno djelo te ako osuđenik na to pristaje.

(2) Prilikom odlučivanja o prijedlogu sud će cijeliti ličnost zatvorenika, njegov prijašnji

život i osuđivanost, je li protiv njega u tijeku drugi kazneni postupak, odnos prema počinjenom kaznenom djelu i žrtvi, ponašanje tijekom izdržavanja kazne zatvora, uspješnost primjene programa izvršavanja kazne zatvora, je li došlo do promjene njegova ponašanja nakon počinjenog kaznenog djela ili se očekuje da će do tih promjena doći primjenom mjera nadzora za vrijeme uvjetnog otpusta te životne okolnosti i spremnost osuđenika za uključivanje u život na slobodi.

(3) Postupak odlučivanja o uvjetnom otpustu uređuje se posebnim zakonom.

Obveze osuđenika i zaštitni nadzor za vrijeme provjeravanja

Članak 62.

(1) Puštanjem na uvjetni otpust za osuđenika počinje vrijeme provjeravanja koje odgovara neizdržanom dijelu kazne zatvora.

(2) Osuđeniku kojeg se pušta na uvjetni otpust može se odrediti jedna ili više posebnih obveza navedenih u članku 57. ovoga Zakona sukladno uvjetima iz članka 58. ovoga Zakona i zaštitni nadzor sukladno odredbi članka 59. ovoga Zakona.

(3) Obveze i zaštitni nadzor ne mogu trajati dulje od pet godina osim ako sud utvrdi da bez daljnjeg provođenja obveza ili zaštitnog nadzora nad osobom koja je osuđena za kaznena djela kojima se ugrožava ili povrjeđuje tjelesni, psihički ili spolni integritet osobe i za koja je propisana kazna zatvora od pet ili više godina, postoji opasnost da će počiniti slično kazneno djelo, kada se obveze ili zaštitni nadzor iz stavka 2. mogu produžiti za jednu do pet godina ili odrediti nove obveze. Obveze ili zaštitni nadzor nikako ne mogu trajati dulje od isteka neizdržanog dijela kazne zatvora na koju je počinitelj osuđen.

Opoziv uvjetnog otpusta

Članak 63.

(1) Počini li osuđenik dok je na uvjetnom otpustu jedno ili više kaznenih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna, sud koji mu je izrekao tu kaznu opozvat će uvjetni otpust i osuditi ga na jedinstvenu kaznu primjenom članka 51. i 53. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Kada osuđeniku izrekne kaznu u trajanju kraćem od jedne godine sud iz stavka 1. ovoga članka može:

1. postupiti na način opisan u prethodnom stavku,
2. ne opozvati uvjetni otpust i osuditi ga na kaznu zatvora, time da vrijeme provjeravanja iz uvjetnog otpusta ne teče za vrijeme izdržavanja kazne na koju je osuđen,
3. ne opozvati uvjetni otpust i izreći mu uvjetnu osudu, time da vrijeme provjeravanja iz uvjetne osude počinje teći istekom vremena provjeravanja iz uvjetnog otpusta.

(3) Sudac izvršenja će opozvati uvjetni otpust i odrediti izvršenje izrečene kazne ako osuđena osoba tijekom provjeravanja ne izvrši obveze koje su joj određene, a mogla ih je izvršiti ili ustrajno izbjegava provođenje zaštitnog nadzora. Ako se utvrdi da počinitelj obveze nije izvršio iz opravdanih razloga ili da je iz opravdanih razloga izbjegavao zaštitni nadzor, sudac izvršenja ih može zamijeniti drugima ili osuđenika osloboditi obveza odnosno zaštitnog nadzora.

(4) U slučaju iz stavka 1. i 2. ovoga članka uvjetni otpust se ne može opozvati nakon što su protekle dvije godine od dana isteka izrečene kazne.

(5) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka uvjetni otpust se ne može opozvati nakon isteka roka određenog za izvršavanje obveza iz članka 62. stavka 2. i 3. ovoga Zakona.

GLAVA PETA (V.)

SIGURNOSNE MJERE

Vrste sigurnosnih mjera

Članak 64.

Sigurnosne mjere jesu: obvezno psihijatrijsko liječenje, obvezno liječenje od ovisnosti, obvezan psihosocijalni tretman, zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, zabrana posjećivanja određenih mjesta i druženja s određenim osobama, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, zabrana pristupa Internetu i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora.

Svrha sigurnosnih mjera

Članak 65.

Svrha je sigurnosnih mjera otklanjanje okolnosti koje omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela.

Načelo razmjernosti

Članak 66.

Sigurnosna mjera mora biti u razmjeru s težinom počinjenog kaznenog djela i kaznenih djela koja se mogu očekivati, kao i sa stupnjem počiniteljeve opasnosti.

Obvezno psihijatrijsko liječenje

Članak 67.

(1) Sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od jedne godine ili više počinio u stanju bitno smanjene ubrojivosti ako postoji opasnost da bi ta osoba zbog duševnih smetnji zbog kojih je nastupila njezina bitno smanjena ubrojivost mogla u budućnosti počiniti teže kazneno djelo.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka izrečena uz kaznu zatvora izvršava se u forenzičko-psihijatrijskoj ustanovi koja se nalazi u okviru zatvorskog sustava ili u forenzičko-psihijatrijskoj ustanovi koja se nalazi izvan zatvorskog sustava ako ova zadovoljava posebne sigurnosne uvjete propisane posebnim zakonom. Mjera izrečena uz novčanu kaznu, rad za opće dobro i uvjetnu osudu izvršava se u forenzičko-psihijatrijskoj ustanovi izvan zatvorskog sustava s tim da se može provesti i ambulantno ako je takvo liječenje dostatno za otklanjanje opasnosti.

Obvezno liječenje od ovisnosti

Članak 68.

(1) Sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti o alkoholu, drogi ili druge vrste ovisnosti ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti kazneno djelo.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka izvršava se u ustanovi za izvršenje kazne ili u zdravstvenoj ili drugoj specijaliziranoj ustanovi pod uvjetima određenim posebnim propisom. Mjera izrečena uz novčanu kaznu, rad za opće dobro i uvjetnu osudu može se, pod uvjetima određenim posebnim propisom, izvršavati i u terapijskoj zajednici ako je takvo liječenje dostatno za otklanjanje opasnosti.

Izvršenje mjera obveznog liječenja

Članak 69.

(1) Vrijeme provedeno na liječenju iz članka 67. ili 68. ovoga Zakona uračunava se u kaznu zatvora, a računa se od dana dolaska u ustanovu u kojoj se mjera provodi. Ako je to vrijeme kraće od trajanja izrečene kazne, sud može odrediti da se osuđenik uputi na izdržavanje ostatka kazne ili da se pusti na uvjetni otpust sukladno članku 61. ovoga Zakona. Kad ga upućuje na izdržavanje ostatka kazne sud mu može odrediti ambulantno liječenje u zatvorskoj ustanovi. Odlučujući o puštanju na uvjetni otpust, sud će osobito uzeti u obzir uspjeh osuđenikova liječenja, njegovo zdravstveno stanje, vrijeme provedeno na liječenju i ostatak kazne što ga osuđenik nije izdržao. Ako utvrdi da je počinitelj i dalje opasan za okolinu, a da je za otklanjanje te opasnosti dovoljno njegovo liječenje na slobodi sud može počinitelju kojeg pušta na uvjetni otpust odrediti nastavak liječenja na slobodi sukladno članku 62. stavak 2. u vezi s člankom 57. stavak 2. točka 4., 5. ili 6.

(2) Mjera iz članka 67. i 68. ovoga Zakona može najdulje trajati do prestanka izvršenja kazne zatvora, protoka roka provjeravanja primjenom uvjetne osude ili uvjetnog otpusta i izvršenja rada za opće dobro s tim da u svim slučajevima obvezno liječenje od ovisnosti ne može trajati dulje od tri godine.

(3) Ako nakon protoka vremena iz stavka 2. ovoga članka, a u vezi s člankom 67. ovoga Zakona, postoje uvjeti za prisilno zadržavanje i prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu propisani Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama pokrenut će se, na temelju pisanog i obrazloženog prijedloga doktora medicine, dva tjedna prije isteka vremena iz stavka 2. ovoga članka, postupak prisilnog smještaja pred sudom nadležnim prema Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

(4) Sudac izvršenja će obustaviti izvršavanje mjere iz članka 67. i 68. ovoga Zakona ako su prestali razlozi zbog kojih je izrečena, a iz članka 68. ovoga Zakona i ako je njezino dosadašnje i daljnje provođenje bezizgledno.

(5) Sudac izvršenja mora po proteku prve godine od dolaska počinitelja na izvršenje mjere iz članka 67. ovoga Zakona i potom najmanje jednom godišnje preispitati postoje li uvjeti iz članka 67. stavka 1. ovoga Zakona za njenim nastavkom i o tome donijeti rješenje po postupku propisanom Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Na zahtjev ustanove u kojoj se mjera provodi ili na zahtjev počinitelja ovo preispitivanje može se učiniti i prije, ali ne prije protoka šest mjeseci od zadnjeg preispitivanja. Pri tome sudac izvršenja može obustaviti primjenu mjere ili promijeniti način i vrijeme izvršenja mjere.

Obvezan psihosocijalan tretman

Članak 70.

(1) Sigurnosnu mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana sud će izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja ako postoji opasnost da će ponoviti takvo ili slično djelo.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka izriče se uz novčanu kaznu, rad za opće dobro ili kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci do jedne godine, a izvršava se u ustanovi za izvršenje kazne zatvora ili u zdravstvenoj ustanovi ili u pravnoj ili kod fizičke osobe specijalizirane za otklanjanje nasilničkog ponašanja pod uvjetima određenim posebnim propisom.

Zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti

Članak 71.

(1) Sigurnosnu mjeru zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti u trajanju od jedne do deset godina računajući od izvršnosti sudske odluke sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio u obavljanju dužnosti ili djelatnosti ako postoji opasnost da će zlouporabom te dužnosti ili djelatnosti ponovno počiniti kazneno djelo.

(2) Vrijeme izdržavanja kazne zatvora ne uračunava se u vrijeme trajanja ove mjere.

(3) Počinitelju kaznenog djela iz članka 105. stavka 3, članka 106. stavka 2. i 3, članak 110., članka 111., članka 112. stavak 1., članka 114., članka 117., članka 118., članka 119., članka 155. stavka 1. točke 2., članka 159., članka 160., članka 163., članka 164., članka 165. i članka 167. ovoga Zakona počinjenog na štetu djeteta, sud može izreći zabranu obavljanja dužnosti ili djelatnosti u kojima dolazi u redoviti kontakt s djecom i kad ova djela nisu bila počinjena u obavljanju dužnosti i djelatnosti, a može je izreći i zauvijek.

(4) Za vrijeme zabrane iz stavka 1. ovoga članka osuđenik se ne smije baviti određenom dužnosti ili djelatnosti samostalno, za drugu osobu, u pravnoj osobi, ni u ime druge osobe, niti smije ovlastiti drugu osobu da se bavi tom dužnošću ili djelatnošću u njegovo ime i po njegovim uputama.

(5) Ako počinitelj ne postupi prema zabrani obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti kad je izrečena uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro ili za vrijeme uvjetnog otpusta shodno će se primijeniti odredbe članka 60. stavak 5., članka 55. stavak 5. ili članka 63. stavak 3. ovoga Zakona.

(6) Po proteku tri godine od početka izvršavanja mjere izrečene na temelju stavka 1. ovoga članka, sud može na prijedlog osuđenika obustaviti njeno izvršenje ako ustanovi da više ne postoji opasnost iz stavka 1. ovoga članka.

(7) Po proteku deset godina od početka izvršavanja mjere izrečene na temelju stavka 3. ovoga članka, sud može na prijedlog osuđenika obustaviti njeno izvršenje ako ustanovi da više ne postoji opasnost iz stavka 1. ovoga članka.

(8) Sud će o pravomoćno izrečenoj mjeri obavijestiti tijelo nadležno za vođenje upisnika osoba koje obavljaju određene dužnosti ili djelatnosti.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

Članak 72.

(1) Sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom sud će izreći počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa. Zabrana se odnosi na sve kategorije vozila, a iznimno se određena kategorija vozila može izuzeti kada posebne okolnosti upućuju na to da se svrha mjere neće time ugroziti.

(2) Ako su ispunjene pretpostavke iz stavka 1. ovoga članka, sud će izreći zabranu upravljanja motornim vozilom i neubrojivoj osobi ako njezina radnja ukazuje na to da je nesposobna za vožnju.

(3) Zabrana upravljanja motornim vozilom određuje se u trajanju koje ne može biti kraće od jedne ni dulje od pet godina.

(4) Zabrana upravljanja motornim vozilom počinje teći oduzimanjem vozačke dozvole, upisom zabrane za određenu kategoriju vozila odnosno zabranom izdavanja vozačke dozvole počinitelju koji je nema, s tim da se vrijeme provedeno u zatvoru, kaznionici ili ustanovi ne uračunava u vrijeme trajanja mjere.

(5) Zabrana upravljanja motornim vozilom može se izreći zauvijek kada se s obzirom na ranija počiniteljeva teška kršenja prometnih propisa može očekivati da će i nakon proteka najdužeg vremena iz stavka 3. ovoga članka postojati opasnost da počinitelj ponovno počin

kazneno djelo protiv sigurnosti prometa. Utvrdi li sud povodom prijedloga osuđenika da nakon proteka najdužeg vremena iz stavka 3. ovoga članka opasnost više ne postoji, ukinut će zabranu. Po ukidanju zabrane počinitelj mora ponovno polagati vozački ispit.

(6) Na zabranu upravljanja motornim vozilom shodno će se primijeniti odredba članka 72. stavak 5. ovoga Zakona.

(7) Vrijeme privremenog oduzimanja vozačke dozvole uračunat će se u vrijeme zabrane upravljanja motornim vozilom.

(8) Zabrana upravljanja motornim vozilom izrečena počinitelju koji ima stranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom sastoji se u zabrani njezina korištenja na području Republike Hrvatske kao i u zabrani izdavanja mu vozačke dozvole Republike Hrvatske. Ova zabrana počinje teći od dana pravomoćnosti presude.

Zabrana posjećivanja određenih mjesta, druženja s određenom osobom i približavanja žrtvi Članak 73.

(1) Sigurnosnu mjeru zabrane posjećivanja određenih mjesta, objekata i događaja sud će izreći kad postoji opasnost da bi ta mjesta mogla biti prilika ili poticaj za počinjenje novog kaznenog djela.

(2) Sigurnosnu mjeru zabrane druženja s određenom osobom ili grupom osoba sud će izreći kad postoji opasnost da bi te osobe mogle biti prilika ili poticaj za počinjenje novog kaznenog djela ili bi mogle navesti počinitelja da počini kazneno djelo.

(3) Sigurnosnu mjeru zabrane približavanja žrtvi ili drugoj osobi sud će izreći počinitelju kaznenog djela protiv spolne slobode, spolnog zlostavljanja ili iskorištavanja djeteta ili drugog kaznenog djela nasilja ili napada na slobodu osobe kad postoji opasnost da bi počinitelj prema tim osobama mogao ponovno počinuti kazneno djelo nasilja ili napada na slobodu osobe.

(4) Zabranu iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka sud može izreći uz novčanu kaznu, rad za opće dobro ili kaznu zatvora u trajanju koje ne može biti kraće od jedne ni dulje od pet godina. Kad se ove mjere izriču uz kaznu zatvora ili rad za opće dobro mogu najdulje trajati do prestanka izvršenja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro.

(5) Zabrane iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka počinju teći pravomoćnošću presude.

(6) Po proteku jedne godine od početka izvršavanja zabrane izrečene na temelju stavka 1., 2. i 3. ovoga članka, sud može na prijedlog osuđenika obustaviti njeno izvršenje ako ustanovi da više ne postoji opasnost iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka.

(7) Sud će o pravomoćno izrečenoj zabrani iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka obavijestiti tijelo nadležno za probaciju i nadležnu policijsku upravu.

Udaljenje iz zajedničkog kućanstva Članak 74.

(1) Sigurnosnu mjeru udaljenja iz zajedničkog kućanstva sud može izreći počinitelju kaznenog djela nasilja prema osobi s kojom živi u zajedničkom kućanstvu ako postoji visok stupanj opasnosti da bi bez provođenja ove mjere počinitelj mogao ponovno počinuti nasilje prema članu zajedničkog kućanstva.

(2) Sud sigurnosnu mjeru udaljenja iz zajedničkog kućanstva može izreći uz novčanu kaznu, rad za opće dobro ili kaznu zatvora i to u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni dulje od tri godine.

(3) Osoba kojoj je izrečena mjera iz stavka 1. ovoga članka dužna je uz prisutnost policijskog službenika odmah po pravomoćnosti presude napustiti stan, kuću ili neki drugi

stambeni prostor koji čini zajedničko kućanstvo, s tim da se vrijeme provedeno u zatvoru, kaznionici ili ustanovi ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.

(4) Po proteku jedne godine od početka izvršavanja sigurnosne mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva izrečene na temelju stavka 1. ovoga članka, sud može na prijedlog osuđenika obustaviti njeno izvršenje ako ustanovi da više ne postoji opasnost iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Sud će o pravomoćno izrečenoj zabrani iz stavka 1. ovoga članka obavijestiti tijelo nadležno za probaciju i nadležnu policijsku upravu.

Zabrana pristupa Internetu

Članak 75.

(1) Sigurnosnu mjeru zabrane pristupa Internetu od šest mjeseci do dvije godine računajući od izvršnosti sudske odluke sud će izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio putem Interneta ako postoji opasnost da će zlouporabom Interneta ponovno počiniti kazneno djelo.

(2) Vrijeme izdržavanja kazne zatvora ne uračunava se u vrijeme trajanja ove mjere.

(3) Ako počinitelj ne postupi prema zabrani pristupa Internetu kad je izrečena uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro ili za vrijeme uvjetnog otpusta shodno će se primijeniti odredbe članka 60. stavak 5., članka 55. stavak 6. ili članka 63. stavak 3. ovoga Zakona.

(4) Sud će o pravomoćno izrečenoj mjeri obavijestiti regulatorno tijelo nadležno za elektroničke komunikacije koje će osigurati njezino provođenje.

Zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora

Članak 76.

(1) Ako je počinitelju izrečena kazna zatvora u trajanju od pet ili više godina za namjerno kazneno djelo ili u trajanju od dvije ili više godina za namjerno kazneno djelo s obilježjem nasilja ili za drugo kazneno djelo iz Glave XVI. ili XVII. ovoga Zakona i ako je kazna u potpunosti izdržana, nad njime će se odmah po izlasku iz zatvora započeti provoditi zaštitni nadzor sukladno članka 59. ovoga Zakona i posebne obveze iz članka 57. stavka 2. točke 7. do 13. ako su mu izrečene uz zaštitni nadzor.

(2) Vrijeme provjeravanja traje jednu godinu. Sud može vrijeme provjeravanja prije njegova isteka na prijedlog službe za probaciju produljiti za još jednu godinu ako bi bez njegova provođenja postojala opasnost od ponovnog počinjenja nekog od kaznenih djela navedenih u stavku 1. ovoga članka.

(3) Sud može isključiti provođenje zaštitnog nadzora ako ima razloga vjerovati da osoba neće počiniti novo kazneno djelo i bez njegova provođenja.

GLAVA ŠESTA (VI.)

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI, ODUZIMANJE PREDMETA I JAVNO OBJAVLJIVANJE PRESUDE

Uvjeti i način oduzimanje imovinske koristi

Članak 77.

(1) Imovinska korist oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja. Imovinska korist oduzet će se i od osobe na koju je prenijeta ako nije stečena u dobroj vjeri.

(2) Ako je oštećeniku dosuđen imovinskopravni zahtjev koji po prirodi i sadržaju odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi, oduzet će se dio imovinske koristi koji prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev.

(3) Sud će oduzeti imovinsku korist i ako oštećenika uputi da imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parnici.

(4) Kada se utvrdi nemogućnost oduzimanja stvari ili prava ostvarenih kao imovinska korist u cijelosti ili djelomično, sud će naložiti počinitelju isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu. Plaćanje se može odrediti obročno.

(5) Oduzeta imovinska korist neće se umanjiti za iznos sredstava uložениh u kriminalnu djelatnost.

(6) Sud može odlučiti da se neće oduzeti imovinska korist ako je neznatna.

Oduzimanje imovinske koristi od kaznenog djela za koje je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Članak 78.

(1) Na oduzimanje imovinske koristi od kaznenog djela za koje je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta primjenjuju se odredbe članka 77. ako ovim člankom nije drugačije propisano.

(2) Ako počinitelj kaznenog djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ima imovinu ili je imao imovinu u razdoblju deset godina prije počinjenja protupravne radnje koja je nesrazmjerna njegovim zakonitim prihodima, pretpostavlja se da ta imovina predstavlja imovinsku korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito.

(3) Ako je imovinska korist od kaznenog djela sjedinjena s imovinom stečenom na zakonit način, ukupna imovina bit će predmetom oduzimanja do procijenjene vrijednosti imovinske koristi. Na isti način i u istom omjeru oduzet će se i korist koja je dobivena od imovine u koju je zakonita imovina sjedinjena s imovinskom korišću od kaznenog djela.

(4) Imovinska korist iz stavka 2. i 3. ovoga članka oduzet će se od člana obitelji bez obzira po kojem pravnom temelju se kod njega nalazi i neovisno o tome živi li u zajedničkom kućanstvu s počiniteljem.

(5) Imovinska korist iz stavka 2. i 3. ovoga članka oduzet će se i od druge osobe bez obzira po kojem pravnom temelju je stečena ako ta osoba ne učini vjerojatnim da je korist stekla u dobroj vjeri i po razumnoj cijeni.

(6) Ako osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak umre, imovinska korist ostvarena protupravnom radnjom može se oduzeti od njezinih sljednika u postupku propisanom posebnim zakonom.

Oduzimanje predmeta

Članak 79.

(1) Predmeti i sredstva koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali njegovim počinjenjem oduzet će se ako postoji opasnost da će se ponovno uporabiti za počinjenje kaznenog djela. Sud može oduzeti predmete i sredstva i kada je njihovo oduzimanje potrebno radi zaštite opće sigurnosti, javnog poretka ili iz moralnih razloga.

(2) Ako su ispunjene pretpostavke iz stavka 1. ovoga članka, sud može oduzeti predmete i sredstva i kada počinitelj protupravne radnje nije kriv.

(3) Oduzeti predmeti i sredstva postaju vlasništvo Republike Hrvatske. To ne utječe na pravo trećih osoba za naknadu štete prema počinitelju zbog oduzetog predmeta ili sredstva. Vlasnik oduzetog predmeta ili sredstva koji nije počinitelj djela ima pravo na povrat predmeta i sredstva ili naknadu njihove tržišne vrijednosti iz državnog proračuna, osim ako je najmanje krajnjom nepažnjom pridonio da predmet ili sredstvo bude namijenjen ili uporabljen za počinjenje kaznenog djela ili da nastane njegovim počinjenjem ili ako je pribavio predmet ili sredstvo znajući za okolnosti koje omogućuju njegovo oduzimanje.

(4) Zakonom se može propisati obvezno oduzimanje predmeta ili sredstva, u kojem slučaju vlasnik nema pravo na naknadu iz državnog proračuna, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(5) Sud može naložiti uništenje predmeta ili sredstva.

Javno objavljivanje presude

Članak 80.

(1) Presudom kojom se proglašava krivim počinitelj kaznenog djela počinjenog javnim objavljivanjem, sud može na zahtjev zainteresirane osobe ili državnog odvjetnika kad je to u interesu oštećene osobe ili u javnom interesu odrediti da se ona u cijelosti ili djelomično javno objavi o trošku počinitelja.

(2) Određujući sredstvo, vrijeme, način i ostale okolnosti javnog objavljivanja presude, sud mora nastojati da te okolnosti odgovaraju okolnostima objavljivanja sadržaja kojim je počinjeno kazneno djelo.

GLAVA SEDMA (VII.)

ZASTARA

Zastara kaznenog progona

Članak 81.

- (1) Kazneni progon zastarijeva nakon:
- 30 godina za kaznena djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora i kazna zatvora u trajanju dužem od 15 godina,
  - 25 godina za kaznena djela za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 10 godina,
  - 20 godina za kaznena djela za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 5 godina,
  - 15 godina za kaznena djela za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 3 godine,
  - 10 godina za kaznena djela za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od jedne godine i
  - 6 godina za ostala kaznena djela.
- (2) Kazneni progon ne zastarijeva za kazneno djelo genocida (članka 88.), zločin agresije (članka 89.), zločina protiv čovječnosti (članka 90.), ratnog zločina (članka 91.) te drugih djela koja ne zastarijevaju prema Ustavu ili međunarodnom pravu.
- (3) Ako je prije proteka rokova iz stavka 1. ovoga članka donijeta prvostupanjska presuda, zastara kaznenog progona produljuje se za dvije godine.

Tijek zastare kaznenog progona

Članak 82.

- (1) Zastara kaznenog progona počinje teći danom kad je kazneno djelo počinjeno. Ako posljedica koja je obilježje kaznenog djela nastupi kasnije, zastara počinje teći od tog trenutka.
- (2) Zastara kaznenog progona ne teče za vrijeme za koje se prema zakonu kazneni progon ne može poduzeti ili se ne može nastaviti.
- (3) Za kaznena djela iz članka 105. stavka 3, članka 106. stavka 2. i 3., članak 110., članka 111., članka 112. stavak 1., članka 114., članka 117., članka 118., članka 119., članka 155. stavka 1. točke 2., članka 159., članka 160., članka 163., članka 164., članka 165., članka 167., članak 171., članak 172., članka 177., članka 178. ovoga Zakona počinjenih na štetu djeteta zastara kaznenog progona počinje teći od punoljetnosti žrtve.

Primjena rokova zastare kaznenog progona novog zakona

Članak 83.

Ako se prije nastupa zastare kaznenog progona promijeni rok zastare, primijenit će se zastarni rokovi novog zakona.

Zastara izvršenja kazne

Članak 84.

- (1) Izrečena se kazna zbog zastare ne može izvršiti kad od pravomoćne presude protekne:
- 30 godina od izrečene kazne dugotrajnog zatvora,
  - 25 godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od deset godina,
  - 20 godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od pet godina,

- 15 godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od tri godine,
- 10 godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od jedne godine
- 6 godina od izrečene kazne zatvora u trajanju do jedne godine ili novčane kazne kao glavne ili sporedne kazne ili rada za opće.

(2) Ne zastarijeva izvršenje kazni izrečenih za kazneno djelo genocida (članka 88.), zločin agresije (članka 89.), zločina protiv čovječnosti (članka 90.), ratnog zločina (članka 91.) te druga djela koja ne zastarijevaju prema Ustavu ili međunarodnom pravu.

Tijek zastare izvršenja kazne

Članak 85.

(1) Zastara izvršenja kazne počinje teći danom kada je presuda kojom je kazna izrečena postala pravomoćna. Kad se radi o kazni iz opozvane uvjetne osude, zastara počinje teći danom pravomoćnosti presude o opozivu.

(2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se prema zakonu izvršenje kazne ne može započeti ili nastaviti.

(3) Zastara izvršenja kazne ne teče za vrijeme izdržavanja kazne.

Zastara izvršenja sigurnosnih mjera, oduzimanja imovinske koristi i predmeta

Članak 86.

(1) Sigurnosne mjere ne mogu se izvršiti kad od pravomoćnosti presude kojom su te mjere izrečene protekne dvostruko vrijeme od vremena na koje su mjere izrečene.

(2) Sigurnosne mjere iz članka 67. i 68. ovoga Zakona ne mogu se izvršiti kad nastupi zastara izvršenja kazne uz koju su izrečene odnosno kad protekne vrijeme provjeravanja iz uvjetne osude.

(3) Izvršenje sigurnosnih mjera izrečenih zauvijek, mjere oduzimanja imovinske koristi i oduzimanja predmeta ne zastarijevaju.

(4) Zastara ne teče za vrijeme za koje se prema zakonu izvršenje sigurnosne mjere ne može započeti ili nastaviti.

GLAVA OSMA (VIII.)

ZNAČENJE IZRAZA U OVOM ZAKONU

Članak 87.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske su odredbe sadržane u ovom Zakonu i drugim zakonima Republike Hrvatske, kojima se određuju pretpostavke kažnjivosti i sankcije koje se mogu izreći počiniteljima kaznenih djela.

(2) Protupravna radnja je radnja kojom su ispunjena obilježja kaznenog djela, a ne postoji razlog isključenja protupravnosti.

(3) Službena osoba je državni dužnosnik ili službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalnoj) samoupravi, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar, javni bilježnik i javni izvršitelj. Službenom osobom smatra se i osoba koja u Europskoj uniji, stranoj državi, međunarodnoj organizaciji koje je Republika Hrvatska član, međunarodnom sudu ili arbitraži čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, obavlja dužnosti povjerene osobama iz prethodne rečenice.

(4) Vojna osoba je djelatna vojna osoba, ročnik, pričuvnik i kadet te državni službenik i namještenik raspoređen na službu u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

(5) Kad je službena osoba naznačena kao počinitelj kaznenog djela koje nije predviđeno u Glavi XXXIV. ovoga Zakona, ili kao osoba prema kojoj je počinjeno kazneno djelo, službenom osobom smatrat će se i vojna osoba.

(6) Odgovorna osoba je fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe.

(7) Dijete je osoba koja nije navršila osamnaest godina života.

(8) Članovima obitelji smatraju se sadašnji bračni ili izvanbračni drug, srodnik po krvi u ravnoj lozi, u pobočnoj liniji zaključno do drugog stupnja, te ako žive u zajedničkom kućanstvu srodnik po krvi trećeg stupnja u pobočnoj liniji, po tazbini do zaključno drugog stupnja, potomak izvanbračnog druga, posvojitelj i posvojenik. Zaštita koja se temeljem ovog Zakona pruža osobama koje se smatraju članovima obitelji primijenjuje se i na istospolnog partnera, bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga ili istospolnog partnera ako nije prošlo više od tri godine od prestanka braka odnosno zajednice, udomitelja i korisnika smještaja u udomiteljskoj obitelji dok takav odnos traje, dijete i osobu kojoj je dijete povjereno na čuvanje i odgoj, članove njihova kućanstva, te ako žive u zajedničkom kućanstvu na potomka istospolnog partnera, skrbnika i štíćenika.

(9) Izvanbračni drug je osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici koja ima trajniji karakter ili je u njoj rođeno zajedničko dijete.

(10) Istospolni partner je osoba koja živi u istospolnoj zajednici koja ima trajniji karakter.

(11) Tajni podatak je podatak koji je prema posebnom zakonu označen kao klasificirani podatak.

(12) Službena tajna je neklasificirani podatak koji je prikupljen i koristi se za potrebe tijela javne vlasti, a koji je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašen službenom tajnom.

(13) Izbori su izbori za Hrvatski sabor, Predsjednika Republike, Europski parlament, predstavnička tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, općinske načelnike, gradonačelnike, župane, gradonačelnika Grada Zagreba te postupak odlučivanja na državnom referendumu.

(14) Isprava je svaki predmet koji sadrži zapis, znak ili sliku koji je podoban ili određen da služi kao dokaz neke činjenice koja ima vrijednost za pravne odnose.

(15) Pokretna stvar je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja, kao i telefonski impulsi.

(16) Motorno vozilo je svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom i zračnom prometu.

(17) Računalni sustav je svaka naprava ili skupina međusobno spojenih ili povezanih naprava, od kojih jedna ili više njih na osnovi programa automatski obrađuju podatke, kao i računalni podaci koji su u njega spremljeni, obrađeni, učitani ili preneseni za svrhe njegovog rada, korištenja, zaštite i održavanja.

(18) Računalni podatak je svako iskazivanje činjenica, informacija ili zamisli u obliku prikladnom za obradu u računalnom sustavu.

(19) Računalni program je skup računalnih podataka koji su u stanju prouzročiti da računalni sustav izvrši određenu funkciju.

(20) Zločin iz mržnje je kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Takvo postupanje uzet će se kao otegotna okolnost ako ovim Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje.

(21) Imovinskom korišću od kaznenog djela smatra se neposredna imovinska korist od kaznenog djela koja se sastoji od svakog uvećanja ili sprečavanja umanjenja imovine do kojeg je došlo počinjenjem kaznenog djela, imovina u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela kao i svaka druga korist koja je dobivena od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela bez obzira nalazi li se na području Republike Hrvatske ili izvan njega.

(22) Mito je svaka nagrada, dar ili druga nepripadna imovinska ili neimovinska korist bez obzira na vrijednost.

(23) Žrtva kaznenog djela je fizička osoba kojoj su protupravnom radnjom prouzročene fizičke ili duševne boli, emocionalna patnja, imovinska šteta ili bitna povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda.

POSEBNI DIO

GLAVA DEVETA (IX.)

KAZNENA DJELA PROTIV ČOVJEČNOSTI I LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

Genocid Članak 88.

(1) Tko s ciljem da potpuno ili djelomice uništi neku nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu kao takvu:

1. ubija članove skupine;
2. nanosi članovima skupine teške tjelesne ozljede ili im teško naruši zdravlje;
3. stavlja skupinu u životne uvjete kojima je cilj dovesti do njezina potpuna ili djelomična uništenja;
4. primjenjuje mjere kojima je cilj spriječiti rađanje unutar skupine; ili
5. prisilno preseljava djecu u drugu skupinu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko zapovijedi počinjenje genocida.

(3) Tko izravno i javno potiče na počinjenje genocida, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Zločin agresije Članak 89.

(1) Tko imajući stvarnu moć nadzirati ili upravljati političkim ili vojnim djelovanjem države, bez obzira na to je li prethodno objavljen rat ili ne, upotrijebi oružane snage jedne države protiv suvereniteta, teritorijalne cjelovitosti ili političke neovisnosti druge države ili na bilo koji drugi način protivan Povelji Ujedinjenih naroda i time ostvari čin agresije koji po svojim karakteristikama, težini i razmjeru predstavlja kršenje Povelje Ujedinjenih naroda,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Tko sudjeluje u djelovanju oružanih snaga iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(3) Tko izravno i javno potiče na zločin agresije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Činom agresije iz stavka 1. ovoga članka smatra se:

1. invazija ili napad oružanih snaga jedne države na područje druge države, ili vojna okupacija, makar i privremena koja je posljedica takve invazije ili napada, ili pripajanje cijelog ili dijela područja druge države uz primjenu sile;

2. bombardiranje od strane oružanih snaga jedne države područja druge države ili korištenje bilo kakvog oružja jedne države na području druge države;

3. blokiranje luka ili obala jedne države oružanim snagama druge države;

4. napad oružanih snaga jedne države na zemlju, more, zračne snage, pomorsku i zračnu flotu druge države;

5. korištenje oružanih snaga jedne države, koje su na području druge države uz njezinu suglasnost, u suprotnosti s uvjetima predviđenim njihovim sporazumom ili produljenje prisutnosti vojnih snaga na području druge države po prestanku sporazuma;

6. davanje dozvole da područje koje je država stavila na raspolaganje drugoj državi ova koristi za agresiju protiv treće države; ili

7. slanje od strane ili u ime države naoružanih bandi, grupa, paravojskih snaga ili plaćenika koji izvode oružane akcije protiv druge države koje po svojoj težini odgovaraju prethodno navedenim radnjama ili njenom značajnom sudjelovanju u takvim akcijama.

Zločin protiv čovječnosti

Članak 90.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava u sklopu širokog ili sustavnog napada usmjerenog protiv civilnog pučanstva, uz znanje o tom napadu:

1. ubije drugu osobu;
2. radi istrebljenja nametne nekom civilnom pučanstvu životne uvjete kojima je cilj dovesti do njegova djelomičnog uništenja;
3. porobi neku osobu tako da nad njom vrši pojedine ili sve ovlasti koje proizlaze iz prava vlasništva, uključujući vršenje takvih ovlasti u trgovini ljudima;
4. protjeruje ili prisilno premješta druge osobe putem izгона ili drugih prisilnih mjera s područja na kome zakonito borave, a bez osnova predviđenih međunarodnim pravom;
5. protupravno zatvori drugu osobu ili joj na drugi način protupravno oduzme slobodu;
6. muči osobu kojoj je oduzeta sloboda ili je pod nadzorom okrivljenika tako da joj namjerno nanosi teške tjelesne ili duševne boli ili patnje, osim onih koje proizlaze, svojstvene su ili su slučajna posljedica zakonite kazne;
7. siluje drugu osobu, drži je u seksualnom ropstvu, prisiljava na prostituciju, ili nezakonito drži u zatočenju ženu koja je nasilno zatrudnjela kako bi se utjecalo na etnički sastav nekog pučanstva ili činile kakve druge teške povrede međunarodnog prava, drugoj osobi bez njezina pristanka i kada to nije opravdano medicinskim razlozima oduzme biološku reproduktivnu sposobnost ili nad njom izvrši neko drugo spolno nasilje usporedive težine;
8. progoni neku određivu skupinu ili zajednicu na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja se općenito prema međunarodnom pravu smatra nedopustivom, i to počini u vezi s bilo kojom radnjom opisanom u članku 88. do 91. ovoga Zakona tako da drugoj osobi zato što pripada određenoj skupini ili zajednici namjerno i u velikoj mjeri oduzme temeljna prava suprotno međunarodnom pravu;
9. uhiti, drži u zatočeništvu ili otme osobe u ime ili uz dopuštenje, potporu ili pristanak države ili političke organizacije, a nakon toga odbije priznati takvo oduzimanje slobode ili uskrati obavijesti o sudbini ili mjestu na kojem se osobe nalaze, s ciljem da im se uskrati pravna zaštita kroz dulje vremensko razdoblje;
10. u okviru institucionaliziranog režima sustavnog potlačivanja i dominacije jedne rasne skupine nad drugom rasnom skupinom ili skupinama i u namjeri održavanja takvog režima počini neko nečovječno djelo opisano u ovom članku ili djelo slično nekom od tih djela (zločin apartheida); ili
11. počini ostala nečovječna djela slične naravi kojima se namjerno uzrokuje teška patnja, teška tjelesna ozljeda odnosno teško narušenje zdravlja,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko zapovijedi neko od navedenih kaznenih djela.

Ratni zločin

Članak 91.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, okupacije ili međunarodnog oružanog sukoba ili oružanog sukoba koji nema međunarodni značaj počini neko od slijedećih teških kršenja protiv osoba ili imovine zaštićenih Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949.:

1. ubojstvo;
2. mučenje ili nečovječno postupanje, uključujući biološke pokuse;
3. nanošenje velike patnje, teške tjelesne ozljede ili teškog narušenja zdravlja;
4. nezakonito protjerivanje, premještanje ili nezakonito držanje zaštićene osobe u zatočeništvu;
5. prisiljavanje ratnog zarobljenika ili druge zaštićene osobe na službu u postrojbama neprijateljske sile;
6. namjerno uskraćivanje prava ratnom zarobljeniku ili drugoj zaštićenoj osobi na pravičan i redovan postupak;
7. uzimanje talaca; ili
8. uništavanje i oduzimanje imovine u velikim razmjerima koje nije opravdano vojnom nuždom i koje je provedeno nezakonito i samovoljno, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, okupacije ili međunarodnog oružanog sukoba ili oružanog sukoba koji nema međunarodni značaj počini druge teške povrede prava i običaja koji se primjenjuju u međunarodnom oružanom sukobu ili oružanom sukobu čiji značaj nije međunarodni sukladno postojećem okviru međunarodnog prava, to jest bilo koje od slijedećih djela:

1. usmjeravanje napada protiv civilnog stanovništva ili protiv pojedinih civila koji ne sudjeluju izravno u neprijateljstvima;
2. usmjeravanje napada protiv civilnih objekata odnosno objekata koji nisu vojni ciljevi;
3. usmjeravanje napada protiv osoba, uređaja, materijala, jedinica ili vozila uključenih u humanitarnu pomoć ili misiju održavanja mira sukladno Povelji Ujedinjenih naroda, tako dugo dok oni imaju pravo na zaštitu civila ili civilnih objekata prema odredbama međunarodnog ratnog prava;
4. pokretanje napada sa znanjem da će takav napad uzgredno dovesti do smrti ili ozljeda civila ili štete na civilnim objektima ili do teške, dugoročne i opsežne štete u prirodnom okolišu koja bi očito bila prevelika u odnosu na očekivani konkretan i izravan vojni dobitak;
5. napadanje ili bombardiranje, bilo kojim sredstvima, gradova, sela, naselja ili zgrada koji su nebranjeni i ne predstavljaju vojne ciljeve;
6. ubijanje ili ranjavanje borca koji se predao, nakon što je položio oružje ili ostao bez sredstava za borbu;
7. nepravilna uporaba zastave primirja, zastave ili vojnog znakovlja i odore neprijatelja ili Ujedinjenih naroda, kao i posebnih znakova Ženevskih konvencija, zbog koje je došlo do pogibije ili teških ozljeda;
8. premještanje, izravno ili posredno, dijelova vlastitog civilnog stanovništva na okupirano područje od strane okupatorske sile, ili deportacija ili premještanje čitavog stanovništva okupiranog područja ili jednog njegovog dijela, unutar toga područja ili izvan njega;
9. usmjeravanje napada protiv zgrada posvećenih vjeri, obrazovanju, umjetnosti, znanosti ili humanitarnim svrhama, protiv povijesnih spomenika, bolnica i mjesta na kojima se prikupljaju bolesni i ranjeni, pod uvjetom da nisu vojni ciljevi;

10. podvrgavanje osoba koje su bile u vlasti protivničke strane tjelesnom sakaćenju, uzimanju tkiva ili organa za transplantaciju ili medicinskim ili znanstvenim pokusima bilo koje vrste koji nisu opravdani medicinskim, zubarskim ili bolničkim tretmanom osoba o kojima je riječ te koji se ne izvode u njihovom interesu, a dovode do smrti ili ozbiljne opasnosti po zdravlje takve osobe ili osoba;
  11. podmuklo ubijanje ili ranjavanje pripadnika neprijateljske nacije ili vojske;
  12. proglašavanje da se protivniku neće dati nikakva milost;
  13. uništavanje ili oduzimanje neprijateljske imovine osim ako je ono nužno zbog ratnih potreba;
  14. proglašenje prava i radnji državljana neprijateljske strane zabranjenim, suspendiranim ili nedopuštenim u sudskom postupku;
  15. prisiljavanje državljana neprijateljske strane da sudjeluju u ratnim operacijama usmjerenim protiv vlastite zemlje čak i ako su bili u službi zaraćene strane prije početka rata;
  16. pljačkanje gradova ili mjesta;
  17. uporaba otrova ili otrovnog oružja;
  18. uporaba otrovnih plinova, plinova zagušljivaca ili drugih plinova te svih sličnih tekućina, tvari ili naprava;
  19. uporaba metaka koji se u ljudskom tijelu lako šire ili raspršuju;
  20. uporaba oružja projektila, materijala i drugog načina ratovanja koji po svojoj prirodi nanose suvišne ozljede ili nepotrebne patnje ili kojima je svojstvo da protivno međunarodnom ratnom pravu ne razlikuje vojne i civilne ciljeve, ako je takvo oružje, materijal ili način ratovanja predmet sveobuhvatne zabrane;
  21. sknavljenje osobnog dostojanstva, posebice ponižavajući i degradirajući postupci, kolektivno kažnjavanje;
  22. silovanje, spolno porobljavanje, prisiljavanje na prostituciju ili izazivanje nasilne trudnoće, prisilne sterilizacije ili kojeg drugog oblika spolnog nasilja koji predstavlja tešku povredu Ženevskih konvencija;
  23. iskorištavanje prisutnosti civila ili drugih zaštićenih osoba da se određena mjesta, područja ili vojne snage zaštite od vojnih operacija;
  24. usmjeravanje napada na zgrade, materijal, medicinske jedinice i prijevozna sredstva te osoblje koje koristi posebne znakove Ženevskih konvencija sukladno međunarodnom pravu;
  25. pribjegavanje izgladnjivanju civila kao načinu vođenja rata uskraćivanjem sredstava nužnih za opstanak, uključujući i otežavanje pristupa humanitarnoj pomoći, propisanoga Ženevskim konvencijama;
  26. novačenje djece u nacionalne oružane snage ili oružane skupine odvojene od oružanih snaga države ili njihovo korištenje u aktivnom sudjelovanju u neprijateljstvima; ili
  27. premještanje civilnog stanovništva zbog razloga povezanih uz sukob osim ako to traži sigurnost civila ili neizbježni vojni razlog, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko djelo iz stavka 2. ovoga članka počini prema velikom broju ljudi ili na osobito okrutan ili podmukao način, iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda.
- (4) Tko zapovijedi da se počini djelo iz stavka 1., 2. ili 3. ovoga članka kaznit će se kao da ga je sam počinio.

Povreda pregovarača

Članak 92.

Tko kršeći pravila međunarodnoga prava za vrijeme rata ili oružanoga sukoba vrijeđa, zlostavlja ili zadrži pregovarača ili njegovu pratnju ili im spriječi povratak, ili na drugi način povrijedi njihovu nepovredivost,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Zlouporaba međunarodnih znakova

Članak 93.

Tko u području oružanih operacija zlouporabi ili neovlašteno nosi zastavu ili znak Ujedinjenih naroda, Crvenog križa ili znakove koji njima odgovaraju, ili druge priznate međunarodne znakove kojima se obilježavaju određeni objekti radi zaštite od oružanih operacija,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neopravdana odgoda povratka ratnih zarobljenika

Članak 94.

Tko kršeći pravila međunarodnoga prava, nakon završetka rata ili oružanoga sukoba naredi ili izvrši neopravdanu odgodu povratka ratnih zarobljenika ili civilnih osoba,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Novačenje plaćenika

Članak 95.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnoga prava novači, koristi, plaća ili osposobljava plaćenika za sudjelovanje u oružanom sukobu ili zajedničkom činu nasilja usmjerenom na rušenje vlade, podriivanje teritorijalne cjelovitosti države ili ugrožavanje njezina ustavnog ustrojstva,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko novači dijete za oružane skupine odvojene od oružanih snaga ili tako unovačeno dijete koristi u oružanom sukobu ili prisilno novači dijete u oružane snage,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko radi stjecanja materijalne koristi kao punoljetni plaćenik izravno sudjeluje u oružanom sukobu ili zajedničkom činu nasilja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Odgovornost zapovjednika

Članak 96.

(1) Vojni zapovjednik ili nadređena civilna osoba ili osoba koja stvarno djeluje kao vojni zapovjednik ili nadređena civilna osoba koja ne spriječi osobu koja se nalazi pod njezinim stvarnim zapovjedništvom i nadzorom ili stvarnom vlašću i nadzorom da počini kazneno djelo iz članka 88. do 91. ovoga Zakona kaznit će se kao da ga je sama počinila. U tom slučaju neće se primijeniti odredba članka 20. stavka 3. ovoga Zakona.

(2) Vojni zapovjednik ili osoba koja stvarno djeluje kao vojni zapovjednik koja je propustila dužni nadzor nad snagama koje se nalaze pod njezinim stvarnim zapovjedništvom i nadzorom ili stvarnom vlašću i nadzorom ako je morala znati da njezine snage čine ili se spremaju počiniti kazneno djelo iz članka 88. do 91. ovoga Zakona i nije poduzela sve nužne i razborite mjere u svojoj moći kako bi ih u tome spriječila,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. kaznit će se nadređena osoba, kod svih drugih odnosa nadređenosti i podređenosti osim onih iz stavka 2. ovoga članka, koja je propustila dužni nadzor nad podređenima koji se nalaze pod njezinom stvarnom vlašću i nadzorom ako je svjesno zanemarivala obavijesti da oni čine ili se spremaju počinuti kazneno djelo iz članka 88. do 91. ovoga Zakona i ako su ta djela u okviru njezinih stvarnih ovlasti i nadzora, a ona nije poduzela sve nužne i razborite mjere u svojoj moći kako bi ih u tome spriječila.

(4) Ako je dužni nadzor iz stavka 2. i 3. ovoga članka propušten iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Osobe navedene u stavku 1., 2. i 3. ovoga članka koje ne proslijede saznanja o kaznenim djelima iz članka 88. do 91. ovoga Zakona nadležnim vlastima u cilju provođenja istrage i kaznenog progona nad neposrednim počiniteljima koji su im podređeni, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Terorizam

Članak 97.

(1) Tko s ciljem ozbiljnog zastrašivanja pučanstva, ili prisiljavanja države ili međunarodne organizacije da što učini ili ne učini, ili ozbiljnog narušavanja ili uništavanja temeljnih ustavnih, političkih, gospodarskih ili društvenih struktura države ili međunarodne organizacije, počinji jedno od sljedećih djela koje može ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji:

1. napadi na život ili tijelo drugoga koji mogu prouzročiti smrt;
2. otmica ili uzimanje talaca;
3. uništenje državnih ili javnih objekata, prometnog sustava, infrastrukture uključujući i informacijske sustave, nepokretne platforme na epikontinentalnom pojasu, javnog mjesta ili privatne imovine koje može ugroziti živote ljudi ili prouzročiti znatnu gospodarsku štetu;
4. otmica zrakoplova, broda ili drugih sredstava javnog prijevoza ili prijevoza robe;
5. izrada, posjedovanje, pribavljanje, prijevoz, opskrba ili uporaba oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja, kao i istraživanje i razvoj nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja;
6. ispuštanje opasnih tvari ili prouzročenje požara, eksplozija ili poplava, čime se ugrožava život ljudi;
7. ometanje ili obustava opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom, čime se ugrožava život ljudi; ili
8. posjeduje ili koristi radioaktivne tvari ili izrađuje, posjeduje ili koristi uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnog materijala ili ionizirajućeg zračenja, koristi ili ošteti nuklearni objekt tako da dođe do ispuštanja ili opasnosti od ispuštanja radioaktivnog materijala, ili upotrebom sile ili prijetnje zahtjeva radioaktivni materijal, uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnog materijala ili nuklearni objekt,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Tko prijeti počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena velika razaranja ili je prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(4) Ako počinitelj prigodom počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka s namjerom usmrti jednu ili više osoba,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Financiranje terorizma

Članak 98.

(1) Tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično, u svrhu činjenja jednog ili više kaznenih djela iz članka 97., 99. do 101., 138., 216. stavak 1. do 3., 219., 223., 224., 348. do 351. ovoga Zakona ili drugog kaznenog djela kojem je cilj prouzročiti smrt ili tešku tjelesnu ozljedu civila ili druge osobe koja nije aktivno uključena u oružani sukob, ako je svrha tog djela zastrašiti stanovništvo ili prisiliti neku državu ili međunarodnu organizaciju da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično od strane terorista ili terorističkog udruženja.

(3) Sredstva iz stavka 1. ovoga članka će se oduzeti.

Javno poticanje na terorizam

Članak 99.

Tko javno iznese ili pronese zamisli kojima se izravno ili neizravno potiče na počinjenje kaznenog djela iz članka 97., 98., 138., 216. stavak 1. do 3., 219., 223., 224., 348. do 351. ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Novačenje za terorizam

Članak 100.

Tko vrbuje drugoga da se pridruži terorističkom udruženju radi njegovog doprinosa u počinjenju kaznenog djela iz članka 97., 98., 138., 216. stavak 1. do 3., 219., 223., 224., 348. do 351. ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Obuka za terorizam

Članak 101.

Tko daje upute o izradi i korištenju eksplozivnih naprava, vatrenog ili drugog oružja ili štetnih ili opasnih tvari ili o drugim specifičnim metodama ili tehnikama znajući da se te vještine namjeravaju koristiti za počinjenje kaznenog djela iz članka 97., 98., 138., 216. stavci 1. do 3., 219., 223., 224., 348. do 351. ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Terorističko udruženje

Članak 102.

(1) Tko organizira ili vodi zločinačko udruženje kojemu je cilj počinjenje kaznenog djela iz članka 97. do 101., 138., 216. stavak 1. do 3., 219., 223., 224., 348. do 351. ovoga Zakona ili drugog kaznenog djela kojem je cilj prouzročiti smrt ili tešku tjelesnu ozljedu civila ili druge osobe koja nije aktivno uključena u oružani sukob, ako je svrha tog djela zastrašiti stanovništvo ili prisiliti neku državu ili međunarodnu organizaciju da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Tko postane pripadnikom zločinačkog udruženju iz stavka 1. ovoga članka, ili poduzme radnju za koju zna da doprinosi ostvarenju cilja terorističkog udruženja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji pravodobnim otkrivanjem terorističkog udruženja spriječi počinjenje kaznenih djela navedenih u stavku 1. ovoga članka ili pripadnik terorističkog udruženja koji ga otkrije prije nego što u njegovom sastavu ili za njega počini kazneno djelo navedeno u stavku 1. ovoga članka može se osloboditi kazne.

**Pripremanje kaznenih djela
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom**

Članak 103.

Tko priprema počinjenje kaznenih djela iz članka 88. do 91. i članka 97. ovoga Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

**Mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće
postupanje ili kažnjavanje**

Članak 104.

Službena osoba ili osoba koja na poticaj ili s izričitim ili prešutnim pristankom službene osobe prouzroči drugoj osobi tešku tjelesnu ili duševnu bol ili patnju, da bi od nje ili neke druge osobe dobila obavijest ili priznanje, ili da bi se ta osoba kaznila za djelo što ga je ona ili neka druga osoba počinila ili za počinjenje kojeg je osumnjičena, ili da bi se ta ili druga osoba zastrašila ili da bi se na nju ili drugu osobu izvršio pritisak, ili zbog bilo kojeg razloga utemeljenog na bilo kojem obliku diskriminacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

**Ropstvo
Članak 105.**

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava stavi drugog u ropski ili njemu sličan odnos ili ga drži u takvom odnosu, kupi, proda, preda ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji takve osobe ili potiče drugog da proda svoju slobodu ili slobodu osobe koju uzdržava ili se o njoj brine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko prevozi ljude koji se nalaze u ropskom ili njemu sličnom odnosu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. počini prema djetetu, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

**Trgovanje ljudima
Članak 106.**

(1) Tko uporabom sile ili prijetnje, obmanom, prijevarom, otmicom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, davanjem ili primanjem novčane naknade ili druge koristi radi dobivanja pristanka osobe koja ima nadzor nad drugom osobom, ili na drugi način vrbuje, preveze, prevede, skriva ili prima osobu radi njenog iskorištavanja uspostavom ropstva ili njemu sličnog odnosa, prisilnim radom ili služenjem, prostitucijom ili drugim oblicima seksualnog iskorištavanja, sklapanjem nedozvoljenog ili prisilnog braka, uzimanjem dijelova ljudskog tijela radi presađivanja, korištenjem u oružanim sukobima,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko vrbuje, preveze, prevede, skriva ili prima dijete radi njegovog iskorištavanja uspostavom ropstva ili njemu sličnog odnosa, prisilnim radom ili služenjem, prostitucijom ili drugim oblicima seksualnog iskorištavanja, podvođenjem,

nezakonitim posvojenjem djeteta, sklapanjem nedozvoljenog ili prisilnog braka, uzimanjem dijelova djetetova tijela radi presađivanja, korištenjem u oružanim sukobima.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema djetetu, ili ako je kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počinila službena osoba u obavljanju svoje službe, ako je počinjeno u odnosu na veći broj osoba, ili je svjesno doveden u opasnost život jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko znajući da je osoba žrtva trgovanja ljudima koristi njezine usluge koje su rezultat jednog od oblika njenog iskorištavanja navedenog u stavku 1. i 2. ovoga članka.

(5) Tko s ciljem omogućavanja počinjenja djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka zadrži, oduzme, sakrije, ošteti ili uništi putnu ispravu ili ispravu o dokazivanju identiteta druge osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(6) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 5. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(7) Pristanak na iskorištavanje same osobe na čiju štetu je trgovanje ljudima počinjeno bez utjecaja je na postojanje tog kaznenog djela.

Trgovanje dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima

Članak 107.

(1) Tko uporabom sile ili prijetnje, obmanom, prijevarom, otmicom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, davanjem ili primanjem novčane naknade ili druge koristi nabavi, posjeduje, prevozi, prenosi, čuva ili primi ljudski organ, tkivo, spolnu ili matičnu stanicu, zametak ili fetus radi presađivanja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko radi zarade navede drugog ili mu pomogne dati vlastiti organ, tkivo, spolnu ili matičnu stanicu, zametak ili fetus za novčanu naknadu ili drugu korist.

(3) Tko radi presađivanja izvadi ili presadi ljudski organ, tkivo, spolnu ili matičnu stanicu, zametak ili fetus znajući da je za njega darivatelj dobio novčanu naknadu ili drugu korist.

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Kaznom iz stavka 3. kaznit će se tko oglašava potrebu ili dostupnost ljudskih organa, tkiva, matične stanice, zametka ili fetusa radi ponude ili traženja novčane naknade ili druge koristi.

Kloniranje i promjena ljudskog genoma

Članak 108.

(1) Tko postupi s ciljem stvaranja ljudskog bića koje s drugim živim ili mrtvim ljudskim bićem dijeli isti set gena stanične jezgre,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko poduzme zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma koja nije za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe, ili koji je za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe, ali je cilj promjene uvođenje preinaka u genomu potomka pacijenta,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Zabrana miješanja ljudskih spolnih stanica sa životinjskim

Članak 109.

Tko oplodi žensku jajnu stanicu sa sjemenom stanicom bilo koje druge vrste osim sjemene stanice čovjeka ili životinjsku jajnu stanicu sa sjemenom stanicom čovjeka, izmijeni ljudski zametak presađivanjem životinjskih zametaka ili ljudske spolne stanice ili ljudski zametak unese u životinju ili životinjske spolne stanice ili životinjski zametak unese u ženu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA DESETA (X.)

KAZNENA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Ubojstvo Članak 110.

Tko ubije drugoga,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Teško ubojstvo Članak 111.

Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:

1. tko drugoga ubije na okrutan ili podmukao način,
2. tko ubije osobu posebno ranjivu zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće,
3. tko ubije člana obitelji kojeg je već ranije zlostavljao,
4. tko drugoga ubije iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda,
5. tko drugoga ubije radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela,
6. tko ubije službenu osobu u vezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti.

Usmrćenje Članak 112.

(1) Tko usmrti drugoga doveden bez svoje krivnje njegovim napadom, teškim vrijeđanjem ili zlostavljanjem u stanje dugotrajne patnje, jake razdraženosti ili prepasti,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Majka koja usmrti svoje dijete pod utjecajem jakog duševnog opterećenja zbog trudnoće ili poroda,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko usmrti drugoga na njegov izričit i ozbiljan zahtjev iz suosjećanja zbog njegovog teškog zdravstvenog stanja,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Prouzročenje smrti iz nehaja Članak 113.

Tko prouzroči smrt drugoga iz nehaja,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Sudjelovanje u samoubojstvu Članak 114.

(1) Tko navede drugoga na samoubojstvo ili mu iz niskih pobuda pomogne u samoubojstvu pa ono bude počinjeno ili pokušano,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. počinu u odnosu na dijete koje je navršilo četrnaest godina ili osobu čija je sposobnost shvaćanja svog postupanja bitno smanjena,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Protupravni prekid trudnoće

Članak 115.

(1) Tko protivno propisima o prekidu trudnoće, trudnoj osobi izvrši, potakne ju ili joj pomogne izvršiti prekid trudnoće s njezinim pristankom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt trudne osobe ili joj je zdravlje teško narušeno,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko trudnoj osobi bez njezinog pristanka izvrši prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka prouzročena smrt trudne osobe ili joj je zdravlje teško narušeno,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(5) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Laka tjelesna ozljeda

Članak 116.

(1) Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu naruši zdravlje, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. počini iz mržnje, prema članu obitelji ili prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, ili kao službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kazneni postupak za kazneno djelo iz stavka 1. pokreće se privatnom tužbom.

Teška tjelesna ozljeda

Članak 117.

(1) Tko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu teško naruši zdravlje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko djelo iz stavka 1. počini iz mržnje, prema članu obitelji ili prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, ili kao službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Sakaćenje ženskih spolnih organa

Članak 118.

(1) Tko ženskoj osobi potpuno ili djelomično ukloni ili trajno promijeni vanjski spolni organ,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko potakne ili pomogne ženskoj osobi da sama sebi izvrši radnje opisane u stavku 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Osobito teška tjelesna ozljeda

Članak 119.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 117. stavak 1. i članka 118 stavka 1. i 2. ovoga Zakona doveden u opasnost život ozlijeđenog, ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzročena trajna nesposobnost za rad ozlijeđenog, ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja, trajna iznakaženost ili trajna nesposobnost za reprodukciju,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji, ili kao službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko neku od posljedica navedenih u stavku 1. ovoga članka prouzroči namjerno, kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

Teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti

Članak 120.

Ako je počinjenjem kaznenog djela iz članka 117., 118. i 119. ovoga Zakona prouzročena smrt,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Teška tjelesna ozljeda iz nehaja

Članak 121.

(1) Tko djelo iz članka 117. počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko djelo iz članka 119. ovoga Zakona počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Sudjelovanje u tučnjavi

Članak 122.

(1) Tko sudjeluje u tučnjavi ili u napadu više osoba, ako su tučnjava ili napad imali za posljedicu smrt ili tešku tjelesnu ozljedu jedne ili više osoba, za samo takvo sudjelovanje, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko organizira ili vodi grupu od tri ili više osoba koje sudjeluju u tučnjavi ili napadu iz stavka 1. ovoga članka ili organizira takvu tučnjavu ili napad, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako je osoba u tučnjavu uvučena bez svoje krivnje ili se samo branila ili je razdvajala druge sudionike u tučnjavi.

Nepružanje pomoći

Članak 123.

(1) Tko ne pruži pomoć osobi u životnoj opasnosti, iako je to mogao učiniti bez veće opasnosti za sebe ili drugoga,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko ne pruži pomoć osobi u opasnosti koju je sam prouzročio, iako je to mogao učiniti bez veće opasnosti za sebe ili drugoga,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Napuštanje nemoćne osobe

Članak 124.

Tko nemoćnu osobu koja mu je povjerena ostavi bez pomoći u prilikama koje su opasne za njen život ili zdravlje,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

GLAVA JEDANAESTA (XI.)

KAZNENA DJELA PROTIV LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Povreda ravnopravnosti

Članak 125.

(1) Tko na temelju razlike u rasi, etničkoj pripadnosti, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju, bračnom ili obiteljskom statusu, dobi, zdravstvenom stanju, invaliditetu, genetskom nasljeđu, rodnom identitetu, izražavanju ili spolno opredjeljenju ili drugim osobinama, uskrati ili ograniči ljudska prava ili temeljne slobode priznate od međunarodne zajednice, utvrđene Ustavom ili pravom, ili tko na temelju te razlike ili pripadnosti daje osobi povlastice ili pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko progoni pojedince ili organizacije zbog njihova zalaganja za ravnopravnost ljudi.

Povreda slobode izražavanja nacionalne pripadnosti

Članak 126.

(1) Tko pripadniku nacionalne manjine uskrati ili ograniči pravo na slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti ili na kulturnu autonomiju,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko suprotno propisima o uporabi jezika i pisma, uskrati ili ograniči osobi pravo služiti se svojim jezikom i pismom.

Povreda slobode mišljenja i izražavanja misli

Članak 127.

(1) Tko uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog nastupa, slobodu tiska ili drugih sredstava priopćavanja ili slobodno osnivanje ustanova javnog priopćavanja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko naredi ili provodi cenzuru, ili novinaru protupravno uskrati ili ograniči slobodu izvještavanja.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protupravno spriječi tiskanje, prodaju ili raspačavanje knjiga, časopisa, novina ili drugih tiskanih stvari, ili proizvodnju i emitiranje radijskog i televizijskog programa, programa novinskih agencija ili objavljivanje drugih medijskih sadržaja.

Povreda prava na okupljanje i prosvjed

Članak 128.

(1) Tko uskrati ili ograniči pravo na javno okupljanje ili mirni prosvjed koji je organiziran u skladu sa zakonom,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi način spriječi, onemogućiti ili znatno ometa javno okupljanje ili mirni prosvjed koji je organiziran u skladu sa zakonom.

Povreda prava na udruživanje

Članak 129.

Tko uskrati ili ograniči pravo na osnivanje političkih stranaka, sindikata ili drugih udruga, uključivanje u njih ili istupanje iz njih koje je u skladu sa zakonom, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Povreda slobode vjere

Članak 130.

(1) Tko uskrati ili ograniči slobodu savjesti i vjeroispovijesti, javnog očitovanja vjere ili drugog uvjerenja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko vjerskoj zajednici koja djeluje u skladu sa zakonom uskrati pravo jednakosti s drugim vjerskim zajednicama u Republici Hrvatskoj ili joj uskrati ili ograniči javno obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, zavode, socijalne ili dobrotvorne ustanove i upravljati njima.

GLAVA DVANAESTA (XII.)

KAZNENA DJELA PROTIV RADNIH ODNOSA I SOCIJALNOG OSIGURANJA

Povreda prava na rad

Članak 131.

(1) Tko otkáže ugovor o radu radniku zato što se u dobroj vjeri zbog opravdane sumnje u korupciju ili zlostavljanje na poslu obratio ili podnio prijavu nadležnim osobama ili tijelima državne vlasti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko otkáže ugovor o radu jednom ili više radnika zbog njihovog sudjelovanja u štrajku koji je organiziran i proveden u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i pravilima sindikata.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne izvrši pravomoćnu sudsku odluku kojom je odlučeno o vraćanju radnika na posao.

Neuplata doprinosa

Članak 132.

(1) Tko ne uplati doprinos za mirovinsko ili zdravstveno osiguranje, zapošljavanje osoba s invaliditetom ili osiguranje od nezaposlenosti, bez obzira je li isplatio plaću radniku ili tko ne izvrši sudsku odluku u vezi s tim pravima,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. prouzročen gubitak nekog prava koje proizlazi iz neuplaćenog doprinosa,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko ne daje podatke ili daje krive podatke za određivanje doprinosa iz stavka 1. i na taj način ga ne uplaćuje ili ga uplaćuje djelomično.

(4) Ako počinitelj iz stavka 1. naknadno uplati zaostale doprinose, može se osloboditi kazne.

Neisplata plaća

Članak 133.

(1) Tko ne isplaćuje plaće s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi sebi ili drugome ili tko ne izvrši sudsku odluku u vezi s tim pravom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako počinitelj iz stavka 1. naknadno uplati zaostale plaće, može se osloboditi kazne.

Zlostavljanje na radu

Članak 134.

(1) Tko na radu ili u vezi s radom drugoga ponovljeno zlostavlja ili s njim postupa na ponižavajući način ili mu zlonamjerno otežava rad i time mu naruši zdravlje,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Članak 135.

Tko drugome uskrati ili ograniči pravo iz mirovinskog ili zdravstvenog osiguranja ili osiguranja od nezaposlenosti utvrđenog zakonom, ako time nisu ispunjena obilježja nekog drugog kaznenog djela,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Protuzakonito zapošljavanje

Članak 136.

Tko zaposli osobu koja nezakonito boravi na području Republike Hrvatske, a koja nije ni državljanin države članice Europske unije niti uživa pravo slobode kretanja u Europskoj uniji, pod uvjetima rada koji su iskorištavajući, ili znajući da je žrtva trgovine ljudima, ili da je mlađa od osamnaest godina, ili tko kroz dulje vrijeme ili ponovljeno zapošljava takve osobe ili ih istovremeno zaposli veći broj,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA TRINAESTA (XIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV OSOBNE SLOBODE

Protupravno oduzimanje slobode

Članak 137.

(1) Tko drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko drugome protupravno oduzme slobodu s ciljem da ga prisili da što učini, ne učini ili trpi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema djetetu, ili je protupravno oduzimanje slobode trajalo dulje od petnaest dana, ili je počinjeno na okrutan način, ili je osobi kojoj je protupravno oduzeta sloboda prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja, ili je počinjeno od strane službene osobe u obavljanju službe ili javne ovlasti,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka prouzročena smrt osobe kojoj je protupravno oduzeta sloboda,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(5) Počinitelj koji dobrovoljno pusti na slobodu osobu kojoj je protupravno oduzeta sloboda prije nego što je ostvario cilj iz stavka 2. ovoga članka, može se osloboditi kazne.

(6) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Otmica

Članak 138.

(1) Tko drugome protupravno oduzme slobodu s ciljem da nekog trećeg prisili da što učini, ne učini ili trpi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uz prijetnju da će se oteta osoba usmrtniti, ili je počinjeno na okrutan način, ili je otetoj osobi prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja, ili je počinjeno prema djetetu,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt otete osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Počinitelj koji dobrovoljno pusti na slobodu otetu osobu prije nego što je ostvario cilj iz stavka 1. i 2. ovoga članka, može se osloboditi kazne.

Prisila

Članak 139.

(1) Tko drugoga silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kazneni postupak za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka pokreće se privatnom tužbom, osim ako je počinjeno iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji.

Prijetnja
Članak 140.

(1) Tko drugome ozbiljno prijeti kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko drugome ozbiljno prijeti da će njega ili njemu blisku osobu usmrtiti, teško tjelesno ozlijediti, oteti ili mu oduzeti slobodu, ili nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom, ili mu uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njenim radom ili položajem ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se privatnom tužbom, a kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu, osim ako je djelo iz stavka 1. ili 2. počinjeno iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji.

Nametljivo ponašanje
Članak 141.

(1) Tko ustrajno i kroz dulje vrijeme prati ili uhodi drugu osobu ili s njom izravno ili preko treće osobe ili na drugi način nastoji uspostaviti neželjeni kontakt i time kod nje izazove promjenu životnih navika, tjeskobu ili strah za njenu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stavka 1. počinjeno u odnosu na bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga ili istospolnog partnera, osobu s kojom je počinitelj bio u intimnoj vezi ili prema djetetu, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu, osim ako je počinjeno prema djetetu.

GLAVA ČETRNAESTA (XIV.)

KAZNENA DJELA PROTIV PRIVATNOSTI

Narušavanje nepovredivosti doma i poslovnog prostora

Članak 142.

(1) Tko neovlašteno prodre u tuđi dom ili poslovni prostor ili zatvoreni ili ograđeni prostor koji pripada tom domu ili poslovni prostor ili se na zahtjev ovlaštene osobe otuda ne udalji,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka

Članak 143.

(1) Tko neovlašteno otvori tuđu pošiljku, pismo, brzojav, e-mail ili kakvo drugo sredstvo dopisivanja, ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost, ili neovlašteno zadrži, prikrije, uništi ili drugome preda tuđu zatvorenu pošiljku ili pismo, brzojav, e-mail ili kakvo drugo sredstvo dopisivanja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu imovinsku korist ili da drugome prouzroči kakvu štetu priopći drugome podatak koji je saznao povredom tajnosti tuđe pošiljke, pisma, brzojava, e-maila ili kakvog drugog sredstva dopisivanja, ili se s tom tajnom posluži,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(3) Ako kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Neovlašteno zvučno snimanje i prisluškivanje

Članak 144.

(1) Tko neovlašteno zvučno snimi nejavno izgovorene riječi drugoga ili tko posebnim napravama neovlašteno prisluškuje nejavno izgovorene riječi drugoga koje mu nisu namijenjene,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko snimljene riječi iz stavka 1. uporabi ili učini dostupnim trećoj osobi ili tko prisluškivane riječi iz stavka 1. doslovce ili u bitnim crtama javno iznese.

(3) Ako kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Nema kaznenog djela ako su radnje iz stavka 1. i 2. ovoga članka učinjene u pretežito javnom interesu.

(5) Kaznena djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka progone se po prijedlogu.

(6) Snimke i posebne naprave kojima je počinjeno kazneno djelo iz ovoga članka će se oduzeti.

Neovlašteno slikovno snimanje

Članak 145.

(1) Tko drugoga koji se nalazi u stanu ili prostoru posebno zaštićenom od pogleda neovlašteno slikovno snimi ili takvu snimku uporabi ili učini dostupnom trećoj osobi i na taj način povrijedi njegovu privatnost,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

(4) Snimke i posebne naprave kojima je počinjeno kazneno djelo iz ovoga članka će se oduzeti.

Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne

Članak 146.

(1) Odvjetnik, javni bilježnik, doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik, psiholog, djelatnik ustanove socijalne skrbi, vjerski ispovjednik ili druga osoba koja neovlašteno otkrije podatak o osobnom ili obiteljskom životu koji joj je povjeren u obavljanju njezinog zvanja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako je otkrivanje tajne počinjeno u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Nedozvoljena uporaba osobnih podataka

Članak 147.

(1) Tko protivno uvjetima određenima u zakonu prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko protivno uvjetima određenima u zakonu iznosi osobne podatke iz Republike Hrvatske u svrhu daljnje obrade ili ih objavi ili na drugi način učini dostupnim drugome ili tko radnjom iz stavka 1. sebi ili drugome pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu štetu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stavka 2. kaznit će se tko djelo iz stavka 1. počini prema djetetu ili tko protivno uvjetima određenima u zakonu prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja, sindikalno članstvo, zdravlje ili spolni život te osobne podatke fizičkih osoba o kaznenom ili prekršajnom postupku.

(4) Ako kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju svojih ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA PETNAESTA (XV.)

KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA

Uvreda Članak 148.

- (1) Tko uvrijedi drugoga, kaznit će se novčanom kaznom do 90 dnevnih iznosa.
- (2) Tko djelo iz stavka 1. počini putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je uvreda postala pristupačnom većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom do 180 dnevnih iznosa.
- (3) Ako uvrijeđeni uzvrati uvredu, sud može oba počinitelja osloboditi kazne.
- (4) Ako je počinitelj bio izazvan nedoličnim ponašanjem oštećenika, ili je oštećenik pred sudom prihvatio njegovu ispriku zbog počinjenog djela, sud ga može osloboditi kazne.
- (5) Nema kaznenog djela uvrede ako iz načina izražavanja i drugih okolnosti proizlazi da je omalovažavanje počinjeno radi zaštite drugih opravdanih interesa.

Sramoćenje Članak 149.

- (1) Tko pred drugim za nekoga iznese ili pronese činjeničnu tvrdnju koja može škoditi njegovoj časti ili ugledu, kaznit će se novčanom kaznom do 180 dnevnih iznosa.
- (2) Tko djelo iz stavka 1. počini putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način, zbog čega je ono postalo pristupačno većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom do 360 dnevnih iznosa.
- (3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka kad je počinitelj postupao u javnom interesu ili iz drugog opravdanog razloga, ako dokaže istinitost činjeničnih tvrdnji koje je iznosio ili pronosio ili postojanje ozbiljnog razloga zbog kojeg je, postupajući u dobroj vjeri, povjеровao u njihovu istinitost.
- (4) Nije dopušteno dokazivanje okolnosti iz stavka 3. počinitelju koji činjeničnu tvrdnju koja se odnosi na osobni ili obiteljski život nije iznosio ili pronosio u javnom interesu ili iz drugog opravdanog razloga, a postupao je pretežito s ciljem da naškodi časti ili ugledu drugoga.
- (5) Prizna li počinitelj neistinitost svojih tvrdnji i opozove ih, sud ga može osloboditi kazne.

Kleveta Članak 150.

- (1) Tko pred drugim za nekoga iznese ili pronese neistinitu činjeničnu tvrdnju koja može škoditi njegovoj časti ili ugledu, znajući da je neistinita, kaznit će se novčanom kaznom do 360 dnevnih iznosa.
- (2) Tko djelo iz stavka 1. počini putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je ono postalo pristupačno većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom do 500 dnevnih iznosa.

Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela protiv časti i ugleda

Članak 151.

- (1) Kazneni postupak za kaznena djela protiv časti i ugleda pokreće se privatnom tužbom.
- (2) Ako su kaznena djela protiv časti i ugleda počinjena prema umrloj osobi kazneni postupak može se pokrenuti privatnom tužbom bračnog ili izvanbračnog druga, istospolnog partnera, roditelja, djece, posvojitelja, posvojenika, braće ili sestara umrle osobe.

Javno objavljivanje presude za kaznena djela protiv časti i ugleda

Članak 152.

- (1) Presuda kojom je oglašen krivim počinitelj kaznenog djela protiv časti i ugleda počinjenog putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže ili drugog sredstva javnog priopćavanja objavit će se u cijelosti ili djelomično na zahtjev oštećenika, a o trošku počinitelja.
- (2) Sud će u presudi odrediti način njenog objavljivanja pri čemu će, uvijek kada je to moguće, odrediti da to bude u istom sredstvu javnog priopćavanja u kojem je kazneno djelo počinjeno.

GLAVA ŠESNAESTA (XVI.)

KAZNENA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE

Spolni odnošaj bez pristanka

Članak 153.

(1) Tko s drugom osobom bez njezinog pristanka izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili navede drugu osobu da bez svog pristanka s trećom osobom izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili da bez svog pristanka nad samom sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Počinitelj koji je bio u otklonjivoj zabludi glede postojanja pristanka iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Pristanak iz stavka 1. ovoga članka postoji ako je osoba svojom voljom odlučila stupiti u spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju i bila je sposobna donijeti i izraziti takvu odluku. Smatra se da takvog pristanka nema osobito ako je spolni odnošaj ili s njime izjednačena spolna radnja izvršena uz uporabu sile ili prijetnje, prijevare, zlouporabom položaja prema osobi koja se prema počinitelju nalazi u odnosu zavisnosti, iskorištavanjem stanja osobe zbog kojeg ona nije bila sposobna izraziti svoje odbijanje, ili nad osobom kojoj je protupravno oduzeta sloboda.

Silovanje

Članak 154.

(1) Tko djelo iz članka 153. stavka 1. ovoga Zakona počini uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na život ili tijelo silovane ili druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Počinitelj koji je bio u otklonjivoj zabludi glede postojanja pristanka iz stavka 1. kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Teška kaznena djela protiv spolne slobode

Članak 155.

(1) Kaznom zatvora od jedne do deset godina kaznit će se tko djelo iz članka 153. stavak 1. ovoga Zakona počini:

1. prema članu obitelji;

2. prema žrtvi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, bolesti, ovisnosti, trudnoće, invaliditeta, teške tjelesne ili duševne smetnje;

3. na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način;

4. iz mržnje;

5. zajedno s jednim ili više počinitelja, a pritom je prema istoj osobi izvršeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji,

6. uz uporabu oružja ili opasnog oruđa;

7. na način da je silovana osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili je ostala trudna.

(2) Tko djelo iz članka 154. stavak 1. ovoga Zakona počini pod okolnostima iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 153. stavak 1. ili 154. stavak 1. ovoga Zakona prouzročena smrt silovane osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Bludne radnje

Članak 156.

(1) Tko pod uvjetima iz članka 153. ovoga Zakona, kad nije počinjen ni pokušaj tog kaznenog djela, počini bludnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko pod uvjetima iz članka 154. ili 155. ovoga Zakona, kad nije počinjen ni pokušaj tih kaznenih djela, počini bludnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Spolno uznemiravanje

Članak 157.

(1) Tko spolno uznemirava drugu osobu:

1. kojoj je nadređen ili koja se prema njemu nalazi u odnosu zavisnosti,

2. tako da joj obeća korist ako se podvrgne njegovom spolnom zahtjevu ili joj zaprijeti osvetom ako se odbije podvrgnuti takvom zahtjevu, ili

3. koja je posebno ranjiva zbog dobi, bolesti, invaliditeta, ovisnosti, trudnoće, teške tjelesne ili duševne smetnje,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Spolno uznemiravanje je verbalno ili neverbalno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva druge osobe, a koje se ponovilo najmanje jednom i uzrokovalo strah ili jaču nelagodu kod te osobe.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. progoni se po prijedlogu.

Prostitucija

Članak 158.

(1) Tko radi zarade drugu osobu namamljuje, vrbuje ili potiče na pružanje spolnih usluga ili organizira ili omogućiti drugoj osobi pružanje spolnih usluga, ili putem sredstava javnog informiranja i drugih sličnih sredstava oglašava prostituciju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko drugu osobu radi zarade silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, prisili ili navede na pružanje spolnih usluga, ili tko koristi spolne usluge takve osobe uz naplatu, znajući za navedene okolnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Bez utjecaja je na postojanje kaznenog djela iz ovoga članka okolnost je li osoba koju se namamljuje, vrbuje, potiče ili iskorištava za prostituciju na to pristala i je li se već time bavila.

GLAVA SEDAMNAESTA (XVII.)

KAZNENA DJELA SPOLNOG ZLOSTAVLJANJA I ISKORIŠTAVANJA DJETETA

Spolna zlouporaba djeteta mlađeg od petnaest godina

Članak 159.

(1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom mlađim od petnaest godina, ili ga navede da izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju s trećom osobom ili da nad samim sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko nad djetetom mlađim od petnaest godina izvrši bludnu radnju, ili ga navede da izvrši bludnu radnju s drugom osobom ili da nad samim sobom izvrši bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka ako razlika u dobi između osoba koje vrše spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju ili bludnu radnju nije veća od četiri godine.

(4) Počinitelj koji je bio u otklonjivoj zabludi da dijete iz stavka 1. ovoga članka ima najmanje petnaest godina kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina, a ako je bio u otklonjivoj zabludi da dijete iz stavka 2. ovoga članka ima najmanje petnaest godina kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(5) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom mlađim od petnaest godina uz primjenu sile ili prijetnje, obmane, prijevare ili zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti djeteta o njemu, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(6) Tko pod uvjetima iz stavka 5. ovoga članka nad djetetom mlađim od petnaest godina izvrši bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Spolna zlouporaba djeteta starijeg od petnaest godina

Članak 160.

(1) Tko s djetetom koje je navršilo petnaest godina koje mu je povjereno radi odgoja, učenja, čuvanja, dušebrižništva ili njege izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju, ili ga navede da s drugom osobom izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju, ili da samo nad sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se srodnik po krvi ili po posvojenju u ravnoj lozi, očuh ili maćeha koji s djetetom koje je navršilo petnaest godina izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju, ili ga navede da s drugom osobom izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju, ili da samo nad sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju.

Zadovoljenje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina

Članak 161.

(1) Tko pred djetetom mlađim od petnaest godina čini spolne radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko pred djetetom mlađim od petnaest godina počini kazneno djelo iz članka 153. do 156. i 159. i 160. ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Mamljenje djece za zadovoljenje spolnih potreba

Članak 162.

(1) Punoljetna osoba koja osobi mlađoj od petnaest godina, u namjeri da ona ili druga osoba nad njom počini kazneno djelo iz članka 159. ovoga Zakona, putem informacijsko komunikacijskih tehnologija ili na drugi način predloži susret s njom ili drugom osobom i koja poduzme mjere da do tog susreta dođe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko prikuplja, daje ili prenosi podatke o osobi mlađoj od petnaest godina radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Podvođenje djeteta

Članak 163.

(1) Tko radi zarade ili druge koristi dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na pružanje spolnih usluga, ili organizira ili omogućuje pružanje spolnih usluga s djetetom, a znao je ili morao znati da se radi o djetetu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko koristi spolne usluge djeteta koje je navršilo petnaest godina uz naplatu, a znao je ili morao znati da se radi o djetetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko osobu za koju je znao ili morao znati da je dijete radi zarade silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zaovisnosti, prisili ili navede na pružanje spolnih usluga, ili tko koristi spolne usluge tog djeteta uz naplatu, znajući za navedene okolnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Tko oglašava iskorištavanje spolnih usluga djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Iskorištavanje djece za pornografiju

Članak 164.

(1) Tko dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na sudjelovanje u snimanju dječje pornografije ili tko organizira ili omogućuje njeno snimanje,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Kaznom is stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko neovlašteno snima, proizvodi, nudi, čini dostupnim, distribuirati, širi, uvozi, izvozi, pribavlja za sebe ili drugoga, prodaje, daje, prikazuje ili posjeduje dječju pornografiju ili joj svjesno pristupa putem informacijsko komunikacijskih tehnologija.

(3) Tko dijete silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, prisili ili navede na snimanje dječje pornografije, kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci namijenjeni, prilagođeni ili uporabljeni za počinjenje ili olakšavanje počinjenja kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka će se oduzeti, a pornografski materijal koji je nastao počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka će se i uništiti.

(5) Dijete se neće kazniti za proizvodnju i posjedovanje pornografskog materijala koji prikazuje njega samog ili njega i drugo dijete ako su oni sami taj materijal proizveli i posjeduju ga uz pristanak svakog od njih i isključivo za njihovu osobnu upotrebu.

(6) Dječja pornografija je materijal koji vizualno ili na drugi način prikazuje pravo dijete ili realno prikazano nepostojeće dijete ili osobu koja izgleda kao dijete, u pravom ili simuliranom spolno eksplicitnom ponašanju ili koji prikazuje spolne organe djece u spolne svrhe. Materijali koji imaju umjetnički, medicinski, znanstveni, informativni ili sličan značaj ne smatraju se pornografijom u smislu ovoga članka.

Iskorištavanje djece za pornografske predstave

Članak 165.

(1) Tko dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na sudjelovanje u pornografskim predstavama, ili tko zarađuje od pornografskih predstava u kojima sudjeluje dijete ili na drugi način iskorištava dijete za pornografske predstave,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti, prisili ili navede dijete na sudjelovanje u pornografskoj predstavi,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(3) Kaznom zatvora iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko gleda pornografsku predstavu uživo ili putem komunikacijskih sredstava znajući da u njoj sudjeluje dijete.

(4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci namijenjeni, prilagođeni ili uporabljeni za počinjenje ili olakšavanje počinjenja kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka će se oduzeti, a pornografski materijal koji je nastao počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka će se i uništiti.

Upoznavanje djece s pornografijom

Članak 166.

(1) Tko djetetu mlađem od petnaest godina proda, pokloni, prikaže ili javnim izlaganjem, posredstvom računalnog sustava, mreže ili medija za pohranu računalnih podataka ili na drugi način učini pristupačnim spise, slike, audiovizualne sadržaje ili druge predmete pornografskog sadržaja ili mu prikaže pornografsku predstavu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Predmeti, posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci namijenjeni, prilagođeni ili uporabljeni za počinjenje ili olakšavanje počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka će se oduzeti, a pornografski materijal će se i uništiti.

(3) Pornografijom se u smislu ovoga članka smatra materijal koji vizualno ili na drugi način prikazuje osobu u pravom ili simuliranom spolno eksplicitnom ponašanju ili koji prikazuje spolne organe ljudi u spolne svrhe. Materijali koji imaju umjetnički, medicinski, znanstveni, informativni ili sličan značaj ne smatraju se pornografijom u smislu ovoga članka.

**Teška kaznena djela spolnog zlostavljanja
i iskorištavanja djeteta**

Članak 167.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 159. stavak 1., članka 163. stavak 1. i 2., članka 164. stavak 1. i 2. te članka 165. stavak 1. teško narušeno zdravlje djeteta ili njegov tjelesni ili emocionalni razvoj, ako je u djelu sudjelovalo više počinitelja, ili je djelo počinjeno nad posebno ranjivim djetetom ili je počinjeno od člana obitelji ili osobe s kojom dijete živi u zajedničkom kućanstvu,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz članka 159. stavak 5., članka 163. stavak 3., članka 164. stavak 3. i članka 165. stavak 2. ovoga Zakona teško narušeno zdravlje djeteta ili njegov tjelesni ili emocionalni razvoj, ako je u djelu sudjelovalo više počinitelja, ili je djelo počinjeno nad posebno ranjivim djetetom ili je počinjeno od člana obitelji ili osobe s kojom dijete živi u zajedničkom kućanstvu,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 159., 163., 164. ili 165. ovoga Zakona prouzročena smrt djeteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina.

GLAVA OSAMNAESTA (XVIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV BRAKA, OBITELJI I DJECE

Dvobračnost

Članak 168.

(1) Tko sklopi novi brak iako se već nalazi u braku ili tko sklopi brak s osobom za koju zna da se već nalazi u braku,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je prijašnji brak u međuvremenu prestao, kazneni progon neće se poduzeti.

Omogućavanje sklapanja nedozvoljenog braka

Članak 169.

Ovlaštena osoba pred kojom se sklapa brak koja omogući sklapanje braka iako nisu ispunjene sve zakonske pretpostavke za postojanje i valjanost braka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Prisila na sklapanje braka

Članak 170.

(1) Tko prisili drugu osobu na sklapanje braka,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko namamljuje osobu u drugu državu od one u kojoj ova prebiva da bi je tamo prisilio na sklapanje braka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Omogućavanje izvanbračnog života s djetetom

Članak 171.

(1) Tko djetetu mlađem od šesnaest godina omogući izvanbračni život s drugom osobom ili ga na to navede, a time ne čini neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. počini iz koristoljublja,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ostavljanje u teškom položaju člana obitelji

Članak 172.

Tko kršenjem svojih zakonskih obiteljskih obveza ostavi u teškom položaju člana obitelji koji ne može sam o sebi skrbiti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Povreda dužnosti uzdržavanja

Članak 173.

(1) Tko ne plaća uzdržavanje za osobu koju je po zakonu dužan uzdržavati i to na način, u visini i u rokovima određenim ovršnom ispravom,
kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako se obveza iz stavka 1. ovoga članka odnosi na uzdržavanje djeteta ili osobe koja zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobna za rad,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(3) Nema kaznenog djela ako počinitelj dokaže da iz opravdanih razloga nije bio u mogućnosti plaćati uzdržavanje iz stavka 1. ili 2. ovoga članka.

Neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta

Članak 174.

(1) Tko ne provodi, spriječi ili onemogućí provođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta koju je odredio sud, centar za socijalnu skrb ili državno tijelo, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Službena osoba na radu u ustanovi ili državnom tijelu koja ne provodi odluke suda ili državnih tijela ili pravodobno ne ispunjava zakonske obveze za zaštitu djeteta pa zbog toga bude ugroženo zdravlje ili razvoj djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. počinjeno iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Počinitelj koji omogućí provođenje odluke iz stavka 1. prije započinjanja kaznenog postupka, može se osloboditi kazne.

Oduzimanje djeteta

Članak 175.

(1) Tko dijete oduzme od roditelja, posvojitelja, skrbnika, druge osobe ili ustanove kojoj je ono povjereno, protupravno ga zadrži ili mu onemogućava da živi s osobom ili u ustanovi kojoj je povjereno,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini roditelj ili posvojitelj, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s ciljem da dijete trajno zadrži, ili ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka dijete napustilo područje Republike Hrvatske, ili je teže ugroženo zdravlje, odgoj, školovanje ili je na drugi način teško ugrožena dobrobit djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Roditelj ili posvojitelj koji kazneno djelo iz stavka 1. počini s ciljem da trajno zadrži dijete ili na način da dijete napusti područje Republike Hrvatske,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka prouzročena smrt djeteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(6) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(7) Počinitelj koji vrati dijete prije započinjanja kaznenog postupka, može se osloboditi kazne.

Promjena obiteljskog stanja

Članak 176.

(1) Tko podmetanjem, zamjenom, davanjem lažnih podataka ili na drugi način promijeni obiteljsko stanje djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko iz nehaja zamjeni ili na drugi način promijeni obiteljsko stanje djeteta, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Napuštanje djeteta

Članak 177.

Tko napusti svoje dijete s ciljem da ga se trajno riješi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Zanemarivanje i zlouporaba djetetovih prava

Članak 178.

(1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti podizanja, odgoja i obrazovanja djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko prisili dijete na pretjerani rad ili rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, na prosjačenje ili ga navodi na drugo ponašanje koje je štetno za njegov razvoj ili na drugi način grubo zlorabi djetetova prava,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako se zbog kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka dijete odalo prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima društveno neprihvatljivog ponašanja, ili je prouzročena teška tjelesna ozljeda djeteta ili mu je teško narušeno zdravlje,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt djeteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Povreda privatnosti djeteta

Članak 179.

(1) Tko iznese ili pronese nešto iz osobnog ili obiteljskog života djeteta, protivno propisima objavi djetetovu fotografiju ili otkrije identitet djeteta, što je kod djeteta izazvalo uznemirenost, porugu vršnjaka ili drugih osoba ili je na drugi način ugrozilo dobrobit djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je ono postalo pristupačno većem broju osoba,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini kao službena osoba ili u obavljanju profesionalne djelatnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Rodoskrvnuće

Članak 180.

(1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju sa srodnikom u ravnoj lozi, bratom, sestrom, polubratom ili polusestrom, po krvi ili po posvojenju.

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Neće se kazniti osoba koja je u vrijeme izvršenja radnje iz stavka 1. ovoga članka bila dijete.

GLAVA DEVETNAESTA (XIX.)

KAZNENA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Širenje i prenošenje zarazne bolesti

Članak 181.

(1) Tko ne postupi po propisima ili naredbama kojima nadležno državno tijelo naređuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti među ljudima odnosno za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti životinja od kojih mogu oboljeti i ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti među ljudima ili prenošenja zarazne bolesti sa životinja na ljude,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne pridržavajući se mjera zaštite drugoga zarazi opasnom zaraznom bolešću.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka kad se radi o spolno prenosivoj bolesti progoni se po prijedlogu oštećenika, osim ako je kazneno djelo počinjeno na štetu djeteta.

Nesavjesno liječenje

Članak 182.

(1) Doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik koji obavljajući zdravstvenu djelatnost primijeni očito nepodobno sredstvo ili način liječenja ili na drugi način ne postupi po pravilima zdravstvene struke ili očito nesavjesno postupi pa time prouzroči pogoršanje bolesti ili narušenje zdravlja druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik koji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Nedozvoljeno uzimanje i presađivanje dijelova ljudskog tijela

Članak 183.

(1) Doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik koji medicinski neopravdano uzme organ, tkivo, spolnu ili matičnu stanicu, zametak ili fetus živog darivatelja, ili ih presađi primatelju ili upotrijebi za postupak umjetne oplodnje,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik koji bez propisanog pristanka uzme organ, tkivo, spolnu ili matičnu stanicu, zametak ili fetus živog darivatelja, ili ih presađi primatelju ili obavi postupak medicinske oplodnje,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 1. ili 2. ovoga članka prouzročena smrt osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Tko radi presađivanja uzme dio tijela umrle osobe iako zna da je ta osoba ili njezin zakonski zastupnik, odnosno skrbnik, za života dao pisanu izjavu o nedarivanju, ili tko bez

propisanog pristanka uzme radi presađivanja dio tijela umrlog djeteta ili umrle punoljetne osobe koja nije imala sposobnost rasuđivanja,
kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Nepružanje medicinske pomoći u hitnim stanjima

Članak 184.

Doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik koji bez odlaganja ne pruži medicinsku pomoć osobi kojoj je takva pomoć potrebna zbog opasnosti od nastupanja trajne štetne posljedice po njezino zdravlje ili za njezin život,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Nadriliječništvo

Članak 185.

(1) Tko se nemajući propisanu stručnu spremu bavi liječenjem ili pružanjem druge medicinske pomoći,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji izazove pogoršanje bolesti ili narušenje zdravlja druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Sredstva upotrijebljena za liječenje iz stavka 1 i 2. ovoga članka će se oduzeti.

Krivotvorenje lijekova ili medicinskih proizvoda

Članak 186.

(1) Tko proizvede krivotvoren lijek, djelatnu tvar, pomoćnu tvar, medicinski proizvod, njegove sastavne dijelove ili pribor, ili preinači pravi lijek, djelatnu tvar, pomoćnu tvar ili medicinski proizvod,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko nabavlja ili nudi da nabavi, skladišti, uvozi ili izvozi, stavi u promet kao pravi, krivotvoren ili preinačen lijek, djelatnu tvar, pomoćnu tvar, medicinski proizvod, njegove sastavne dijelove ili pribor.

(3) Tko izradi lažno ili preinači izvorno unutarnje ili vanjsko pakovanje lijeka ili medicinskog proizvoda, sažetak opisa svojstava lijeka, uputu o lijeku, uputu za uporabu medicinskog proizvoda, dokumentaciju o djelatnoj ili pomoćnoj tvari,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Kaznom iz stavka 3. kaznit će se tko upotrijebi izvorno unutarnje ili vanjsko pakovanje lijeka ili medicinskog proizvoda, sažetak opisa svojstava lijeka, uputu o lijeku, uputu za uporabu medicinskog proizvoda, dokumentaciju o djelatnoj ili pomoćnoj tvari, izvan onoga za što su bili namijenjeni u legalnom snabdjevnom lancu lijekova i medicinskih proizvoda.

(5) Tko djelo iz stavka 1, 2., 3. i 4. počini zloupotrebjavajući povjerenje koje uživa kao stručnjak, proizvođač ili dobavljač, ili ga počini putem sredstava pogodnih za masovnu distribuciju kao što su informacijski sustavi uključujući i Internet,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(6) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 3. i 4. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(7) Proizvodi i sredstva za proizvodnju će se oduzeti.

Proizvodnja i stavljanje u promet štetnih proizvoda za liječenje

Članak 187.

(1) Tko kao lijek, homeopatski ili medicinski proizvod pripravi ili proizvede radi prodaje ili radi drugog načina stavljanja u promet pripravke ili proizvode koji su štetni za zdravlje ljudi, pa time izazove opasnost za zdravlje druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko nabavlja, prerađuje, raspodjeljuje ili stavlja u promet zaraženu krv ili drugo tkivo ili iz njih izrađuje sredstva za liječenje.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Proizvodi i sredstva za proizvodnju će se oduzeti.

Nesavjesno postupanje pri pripravljanju i izdavanju lijekova

Članak 188.

(1) Ljekarnik ili druga osoba ovlaštena za pripravljanje ili izdavanje lijekova za uporabu u medicini, koja pripravi lijek protivno pravilima svoje struke ili izda pogrešan lijek, pa time izazove opasnost za zdravlje druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

Proizvodnja i stavljanje u promet proizvoda štetnih za ljudsko zdravlje

Članak 189.

(1) Tko proizvodi, prodaje ili na drugi način stavi u promet zdravstveno neispravnu hranu ili druge proizvode štetna za ljudsko zdravlje, pa time izazove opasnost za zdravlje druge osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Nesavjesni pregled mesa za prehranu

Članak 190.

(1) Veterinarski inspektor ili druga osoba ovlaštena za pregled životinja za klanje, mesa ili životinjskih proizvoda namijenjenih za prehranu ljudi koja protivno propisima ili pravilima struke, pregleda životinje za klanje, meso, ili životinjske proizvode namijenjene za prehranu ljudi ili uopće ne obavi pregled koji je dužna obaviti i time omogućiti stavljanje u promet životinja za klanje, mesa ili životinjskih proizvoda namijenjenih za prehranu ljudi koji su štetni za zdravlje ljudi, pa time izazove opasnost za zdravlje druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama

Članak 191.

(1) Tko neovlašteno posjeduje stvari koje su propisom proglašene drogom, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Tko neovlašteno proizvodi, prerađuje, uvozi ili izvozi stvari iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Tko proizvodi, prerađuje, prevozi, izvozi ili uvozi, nabavlja ili posjeduje stvari iz stavka 1. ovog članka koje su namijenjene neovlaštenoj prodaji ili stavljanju na drugi način u promet ili ih neovlašteno nudi na prodaju, prodaje, prenosi ili posreduje u prodaji ili kupnji ili na drugi način stavlja u promet,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko nudi na prodaju, prodaje ili posreduje u prodaji stvari iz stavka 1. ovog članka djetetu, ili to čini u školi ili na drugom mjestu koje služi obrazovanju, odgoju, sportskoj ili društvenoj aktivnosti djece ili u njegovoj neposrednoj blizini ili u kaznenoj ustanovi, ili tko za počinjenje djela iz stavka 3. ovoga članka koristi dijete, ili ako to čini službena osoba u vezi sa službom ili svojom javnom ovlašću,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(5) Tko organizira mrežu preprodavatelja ili posrednika,

kaznit će se kaznom zatvora od najmanje tri godine.

(6) Tko kaznenim djelom iz stavka 3., 4. i 5. prouzroči smrt osobe kojoj je prodao stvar iz stavka 1. ovog članka ili je posredovao u njezinoj prodaji,

kaznit će se kaznom zatvora od najmanje pet godina.

(7) Tko pravi, nabavlja, posjeduje ili daje na uporabu opremu, materijal ili stvari koje se mogu uporabiti za izradu stvari iz stavka 1. ovog članka, za koje zna da su namijenjeni njihovoj neovlaštenoj proizvodnji,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(8) Proizvodnjom droge smatra se i uzgoj biljke ili gljive iz koje se može dobiti droga.

(9) Stvari iz stavka 1. ovog članka, stvari koje se mogu uporabiti za njihovu izradu, biljke, gljive ili dijelovi biljaka ili gljiva iz kojih se mogu dobiti stvari iz stavka 1. ovog članka, sredstva za njihovu proizvodnju ili preradu, sredstva prijevoza preuređena za skrivanje tih stvari i sredstva za njihovo trošenje će se oduzeti.

(10) Počinitelja kaznenog djela iz stavka 1., 2., 3., 4., 5. i 7. ovoga članka koji je dobrovoljno bitno pridonio otkrivanju djela iz ovoga članka sud može osloboditi kazne.

Omogućavanje trošenja droga

Članak 192.

(1) Tko navodi drugoga na trošenje stvari koja je propisom proglašena drogom, ili mu daje da je troši on ili druga osoba, ili stavi drugome na raspolaganje prostor radi njenog trošenja, ili mu na drugi način omogući njeno trošenje,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema djetetu ili osobi s težim duševnim smetnjama ili u školi ili na drugom mjestu koje služi obrazovanju, odgoju, sportskoj ili društvenoj aktivnosti djece ili u njegovoj neposrednoj blizini ili u kaznenoj ustanovi, prema više osoba ili ako je djelo iz stavka 1. počinila službena osoba, zdravstveni radnik, socijalni radnik, nastavnik, odgojitelj ili trener iskorištavajući svoj položaj,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. prouzroči smrt osobe kojoj je dao stvar iz stavka 1. ovog članka,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Stvari iz stavka 1. ovog članka i sredstva za njihovo pripravljanje i trošenje će se oduzeti.

(5) Počinitelja kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dobrovoljno bitno pridonio otkrivanju djela sud može osloboditi kazne.

Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi

Članak 193.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 181. stavka 1. i 2. članka 182. stavka 1. i 2, članka 184. stavka 1., članka 185., članka 186. stavka 1. i 2., članka 187. stavka 1., članka 188. stavka 1., članka 189. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda drugoj osobi, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, ili je kod druge osobe došlo do prekida trudnoće,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 181. stavka 3., članka 182. stavka 2., 187. stavka 3., članka 188. stavka 2., članka 189. stavka 2. i članka 190. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda druge osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, ili je kod druge osobe došlo do prekida trudnoće,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA DVADESETA (XX.)

KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA

Onečišćenje okoliša

Članak 194.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnih tijela otpusti, unese ili ispusti tvari ili ionizirajuće zračenje u zrak, tlo, podzemlje, vodu ili more čime se može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti njihova kakvoća ili se mogu u znatnoj mjeri ili na širem području ugroziti zajednice životinja, biljaka ili gljiva, ili se može ugroziti život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko otpusti, unese ili ispusti tvari ili ionizirajuće zračenje u zrak, tlo, podzemlje, vodu ili more i time ugrozi život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine, a za kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka kaznom zatvora do tri godine.

Ispuštanje onečišćujućih tvari s plovnog objekta

Članak 195.

(1) Tko protivno propisima ispusti onečišćujuće tvari s civilnog pomorskog objekta u more, uključujući i otvoreno more, ili s civilnog plovila ili plutajućeg objekta u kopnene vode, i time promijeni njihovu kakvoću,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko protivno propisima ispušta manje količine onečišćujućih tvari s civilnog pomorskog objekta u more, uključujući i otvoreno more, ili s civilnog plovila ili plutajućeg objekta u kopnene vode, a koje u svojoj ukupnosti mijenjaju njihovu kakvoću.

(3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Ugrožavanje ozonskog sloja

Članak 196.

(1) Tko protivno propisima proizvodi, uvozi, izvozi, stavlja u promet ili koristi tvari koje oštećuju ozonski sloj,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Ugrožavanje okoliša otpadom

Članak 197.

(1) Tko obavi nedozvoljenu pošiljku otpada u količini koja je veća od neznatne, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Tko protivno propisima odbacuje, odlaže, sakuplja, skladišti, obrađuje, uvozi, izvozi ili prevozi otpad ili posreduje u tome ili s njim uopće gospodari ili postupa na način koji može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti kakvoću zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, ili u znatnoj

mjeri ili na širem području ugroziti zajednice životinja, biljaka ili gljiva, ili ugroziti život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Ugrožavanje okoliša postrojenjem

Članak 198.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnih tijela rukuje uređajem ili postrojenjem u kojem se odvijaju opasni postupci ili u kojem su pohranjene ili se koriste opasne tvari ili pripravci koji mogu izvan postrojenja trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti kakvoću zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, ili u znatnoj mjeri ili na širem području ugroziti zajednice životinja, biljaka ili gljiva, ili ugroziti život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Ugrožavanje okoliša radioaktivnim tvarima

Članak 199.

(1) Tko protivno propisima proizvodi, prerađuje, rukuje, koristi, posjeduje, skladišti, prevozi, uvozi, izvozi ili odlaže nuklearni materijal ili druge opasne radioaktivne tvari tako da može trajnije ili u većoj mjeri ugroziti kakvoću zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, ili u znatnoj mjeri ili na širem području ugroziti zajednice životinja, biljaka ili gljiva, ili ugroziti život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Ugrožavanje bukom, vibracijama ili neionizirajućim zračenjem

Članak 200.

Tko protivno propisima proizvede buku, vibracije ili neionizirajuće zračenje i time dovede u opasnost život ili zdravlje ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništavanje zaštićenih prirodnih vrijednosti

Članak 201.

(1) Tko usmrti, uništi, posjeduje, hvata ili uzima zaštićenu svojtu životinja, biljaka, gljiva ili drugu zaštićenu prirodnu vrijednost ili uništi ili u znatnoj mjeri ošteti njezino stanište,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema strogo zaštićenoj svojti životinja, biljaka ili gljiva ili njezinom staništu, ili tko uništi ili znatno ošteti stanište u zaštićenom području prirode ili ekološki značajnom području,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(4) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako je počinjeno prema neznatnoj količini pripadnika svojte ili druge zaštićene prirodne vrijednosti i neznatno je utjecalo na očuvanje te svojte ili druge zaštićene prirodne vrijednosti.

Trgovanje zaštićenim prirodnim vrijednostima

Članak 202.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnog tijela trguje, uvozi, izvozi ili prevozi zaštićenu prirodnu vrijednost, njezine dijelove ili prerađevine dobivene iz nje, ili bez odobrenja iznese iz Republike Hrvatske zaštićenu prirodnu vrijednost ili je ne vrati u Republiku Hrvatsku u roku određenom odobrenjem,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. učini prema strogo zaštićenoj svojti životinja, biljaka ili gljiva, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(4) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako je počinjeno prema neznatnoj količini pripadnika svojte ili druge zaštićene prirodne vrijednosti i neznatno je utjecalo na očuvanje te svojte ili druge zaštićene prirodne vrijednosti.

Protuzakonito unošenje u okoliš divljih svojti

Članak 203.

Tko bez dopuštenja nadležnog državnog tijela uveze ili izveze genetski modificirani organizam, ili uvede genetski modificirani organizam, strani organizam ili mikroorganizam ili stranu divlju svojtu u okoliš u kojem prirodno ne obitava i time nanese znatnu ili trajnu štetu prirodi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Protuzakoniti lov i ribolov

Članak 204.

(1) Tko lovi divljač, ribu ili druge slatkovodne ili morske organizme u vrijeme lovostaja ili na području na kojem lov ili ribolov nije dopušten ili lovi bez položenog lovačkog ispita, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko lovi divljač, ribu ili druge slatkovodne ili morske organizme na način ili sredstvima kojima se oni masovno uništavaju ili upotrebom nedopuštenih pomoćnih sredstava, ili tko u protuzakonitom lovu ili ribolovu ubije, rani ili ulovi divljač, ribu ili druge slatkovodne ili morske organizme u vrijednosti većoj od deset tisuća kuna,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko vrhunski trofej divljači trajno iznese u inozemstvo.

(4) Predmeti namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela i ulov će se oduzeti.

Ubijanje ili mučenje životinja

Članak 205.

(1) Tko usmrti životinju bez opravdanog razloga ili je teško zlostavlja, nanosi joj nepotrebne boli ili je izlaže patnjama,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz koristoljublja, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(3) Životinja iz ovoga članka oduzet će se.

Prenošenje zaraznih bolesti životinja, biljaka i gljiva

Članak 206.

(1) Tko ne postupi po propisima ili odlukama kojima nadležno državno tijelo određuje mjere za suzbijanje ili sprječavanje širenja zarazne bolesti kod životinja, biljaka ili gljiva pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja te bolesti ili njezinih uzročnika,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja

Članak 207.

(1) Tko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili sprječavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje pa zbog toga uquine veći broj životinja ili dođe do širenja zarazne bolesti,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

Članak 208.

Veterinar ili veterinarski djelatnik koji se pri pružanju pomoći, pregledu, cijepljenju ili liječenju životinje ne pridržava pravila veterinarske struke pa zbog toga nastupi oboljenje, pogoršanje bolesti ili uginuće životinje,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Pustošenje šuma

Članak 209.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnih tijela siječe ili krči šumu ili na drugi način pustoši šumu, a time ne čini neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u šumi koja je sastavni dio zaštićenog područja koje je propisom ili odlukom nadležnog tijela proglašeno zaštićenom prirodnom vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Promjena vodnog režima

Članak 210.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnih tijela promjeni ili poremeti vodni režim, a time ne čini neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini na zaštićenom području koje je propisom ili odlukom nadležnog tijela proglašeno zaštićenom prirodnom vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Predmeti namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili nastali počinjenjem kaznenog djela će se oduzeti.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Protupravna eksploatacija rudnog blaga

Članak 211.

(1) Tko protivno propisima ili odlukama nadležnih tijela obavlja eksploataciju rudnog blaga i time pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu štetu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u zaštićenom području koje je propisom ili odlukom nadležnog tijela proglašeno zaštićenom prirodnom vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Predmeti namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili nastali počinjenjem kaznenog djela će se oduzeti.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Protupravna gradnja

Članak 212.

Tko protivno propisima gradi građevinu u zaštićenom području koje je propisom ili odlukom nadležnog tijela proglašeno zaštićenom prirodnom vrijednosti, kulturnim dobrom ili drugim područjem od posebnog interesa za državu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Djelotvorno kajanje

Članak 213.

Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela iz članka 194., članka 195., članka 197., članka 198. te članka 199. koji prije nastupa teških posljedica dobrovoljno otkloni opasnost ili stanje koje je prouzrokovao.

Teška kaznena djela protiv okoliša

Članak 214.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 194. stavka 1. i 2., članka 195. stavka 1. i 2., članka 197. stavka 1. i 2., članka 198. stavka 1., članka 199. stavka 1 te članka 200. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja jedne ili više osoba, ili se promjene prouzročene onečišćenjem ne mogu dulje vrijeme otkloniti, ili nastupi velika nesreća,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 194. stavka 3., članka 195. stavka 3., članka 197. stavka 3., članka 198. stavka 2. te članka 199. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja više osoba, ili se promjene prouzročene onečišćenjem ne mogu dulje vrijeme otkloniti, ili nastupi velika nesreća,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(5) Kaznom iz stavka 4. ovoga članka kaznit će se počinitelj ako je kaznenim djelom iz članka 201. stavka 1. i 2. i članka 202. stavka 1. i 2. ovoga Zakona prouzročena znatna šteta.

(6) Ako je kaznenim djelom iz članka 206. stavka 1., članka 207. stavka 1. te članka 208. ovoga Zakona prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(7) Ako je kaznenim djelom iz članka 201. stavka 3., članka 202. stavka 3., članka 206. stavka 2. i članka 207. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

GLAVA DVADESET I PRVA (XXI.)

KAZNENA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI

Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom

Članak 215.

(1) Tko požarom, poplavom, eksplozivom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili kakvom općeopasnom radnjom ili općeopasnim sredstvom izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrova, otrovnih plinova, nuklearne energije, ionizirajućih zračenja ili za zaštitu na radu ili te naprave ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u djelovanje, ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega.

(3) Tko kaznena djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništenje ili oštećenje javnih naprava

Članak 216.

(1) Tko uništi, ošteti, izmijeni, učini neuporabljivim, ukloni, isključi ili ometa u radu napravu javne uporabe za vodu, toplinu, plin, električnu ili drugu energiju, ili elektroničku komunikacijsku opremu i time izazove poremećaj u redovnom životu stanovništva, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko uništi, ošteti, prekine, preusmjeri ili na drugi način onesposobi ispravnost podmorskog kabela ili cjevovoda koji ispod vodene površine omogućuje elektroničku komunikacijsku uslugu ili protok vode, plina, nafte ili električne energije između dviju ili više država ili između neke države i Arktika ili Antarktika,

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko uništi, ošteti ili na drugi način onesposobi ispravnost pratećih objekata, plovila, naprava ili opreme koja se koristi za postavljanje, popravak ili održavanje podmorskih kabela ili cjevovoda.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 1., 2., ili 3. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništenje ili oštećenje zaštitnih naprava na radu

Članak 217.

(1) Tko na mjestu gdje se obavlja neki rad uništi, ošteti, ukloni, isključi ili na drugi način učini neuporabljivim ili nedjelotvornim zaštitne naprave na radu i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništenje, oštećenje ili zlouporaba znakova za opasnost

Članak 218.

(1) Tko uništi, ošteti, ukloni ili na drugi način učini neuporablјivim ili neuočljivim znak kojim se upozorava na opasnost,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko bez potrebe pošalje međunarodno ugovoreni znak za poziv u pomoć ili znak da prijete opasnost ili tko pošalje međunarodno ugovoreni znak za postojanje sigurnosti kad to nije opravdano, ili tko zlouporabi međunarodno ugovoreni komunikacijski znak.

Zlouporaba radioaktivnih tvari

Članak 219.

(1) Tko s ciljem da usmrti drugoga ili da ga teško tjelesno ozlijedi ili da prouzroči znatnu štetu na tuđoj imovini ili okolišu radioaktivne tvari ili uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnih tvari neovlašteno proizvodi, prerađuje, pribavi, posjeduje, skladišti, prevozi, uvozi, izvozi, daje drugome ili drugome omogućiti da do njega dođe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da usmrti drugoga ili da ga teško tjelesno ozlijedi ili da prouzroči znatnu štetu na tuđoj imovini ili okolišu koristi radioaktivne tvari ili uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnih tvari ili koristi ili ošteti nuklearni objekt tako da dovede do opasnosti od oslobađanja radioaktivnih tvari.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko silom ili prijetnjom uporabe sile neovlašteno zahtijeva predaju nuklearnog objekta ili radioaktivnih tvari ili uređaja za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnih tvari.

Rukovanje općeopasnim tvarima

Članak 220.

(1) Tko ionizirajuće ili druge tvari koje mogu prouzročiti opću opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega neovlašteno izradi, prikuplja, sakriva, rasprši, koristi, promijeni, raspačava ili ih nepropisno prenosi, ili drugome omogućava da do njih neovlašteno dođe, ili drugome onemogućava da do njih ovlašteno dođe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima o prometu eksploziva ili lako upaljivog materijala preda eksploziv ili lako upaljiv materijal na prijevoz javnim prijevoznim sredstvima ili takav materijal sam prenosi koristeći se javnim prijevoznim sredstvom.

(3) Ionizirajuće ili druge tvari iz stavka 1. ovoga članka i eksploziv i lako upaljiv materijal iz stavka 2. ovoga članka će se oduzeti.

Opasno izvođenje građevinskih radova

Članak 221.

(1) Tko pri projektiranju, provođenju stručnog nadzora nad građenjem, građenju ili izvođenju pojedinih radova ili uklanjanju građevine, postupajući protivno propisima ili opće priznatim pravilima struke, izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti

Članak 222.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 215. stavka 1. i 2., članka 216. stavka 1., 2. i 3., članka 217. stavka 1., članka 219. stavka 1., 2. i 3., članka 221. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz članka 215. stavka 1. i 2., članka 216. stavka 1., 2. i 3., članka 217. stavka 1., članka 219. stavka 1., 2. i 3., članka 221. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 215. stavka 3., članka 216. stavka 4., članak 217. stavka 2., članka 221. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz članka 215. stavka 3., članka 216. stavka 4., članak 217. stavka 2., članka 221. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA DVADESETIDRUGA (XXII.)

KAZNENA DJELA PROTIV SIGURNOSTI PROMETA

Napad na zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu

Članak 223.

(1) Tko primijeni silu ili ozbiljnu prijetnju u cilju da ostvari vlast nad civilnim zrakoplovom u letu, civilnim brodom u plovidbi ili nepokretnom platformom, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Tko primijeni silu ili ozbiljnu prijetnju u civilnom zrakoplovu u letu, na civilnom brodu u plovidbi ili nepokretnoj platformi ili postavi na civilni zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu uređaj ili tvari kojima ih se može razoriti ili izazvati šteta, ako takav čin može ugroziti sigurnost leta ili plovidbe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko u cilju da uništi ili ošteti civilni zrakoplov u letu, civilni brod u plovidbi ili njegov teret ili nepokretnu platformu uporabi vatreno oružje ili izazove eksploziju ili požar, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Tko s ciljem prekidanja odvijanja rada u zračnoj luci ili dovodenja u opasnost sigurnosti zračnog prometa počini nasilje prema osobi zaposlenoj u međunarodnoj zračnoj luci, ili teže ošteti ili uništi naprave zračne luke, ili ošteti zrakoplov koji nije u prometu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba ili je uništen zrakoplov ili brod ili je prouzročena druga imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina.

(6) Ako počinitelj prigodom počinjenja kaznenog djela iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka s namjerom usmrti jednu ili više osoba,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(7) Smatra se da je zrakoplov u letu od trenutka kada su nakon završetka ukrcavanja sva vanjska vrata zatvorena do trenutka kada jedna od ovih vrata budu otvorena radi iskrcavanja. U slučaju prisilnog spuštanja, smatra se da let traje sve dok nadležni organ ne preuzme na sebe brigu o zrakoplovu, osobama i imovini na njemu.

Ugrožavanje prometa opasnom radnjom ili sredstvom

Članak 224.

(1) Tko uništi, ošteti, ukloni ili na bilo koji način učini neuporabljivim ili neuočljivim znak ili napravu koja služi za sigurnost željezničkog, morskog, vodenog ili zračnog prometa, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko uništi, ošteti, ukloni ili na drugi način učini neuporabljivim ili neuočljivim znak, napravu ili prometni uređaj koji služi za sigurnost bilo koje vrste prometa ili postavlja prepreke, daje lažne obavijesti, znakove ili signale ili na drugi način ugrozi promet i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu velikih razmjera,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka, prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

- počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka, prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka, prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (7) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka, prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Ugrožavanje posebnih vrsta prometa

Članak 225.

- (1) Sudionik u zračnom, brodskom ili željezničkom prometu ili prometu žičarom koji kršenjem propisa o sigurnosti prometa tako ugrozi promet da izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu velikih razmjera,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka, prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka, prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka, prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka, prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu

Članak 226.

- (1) Sudionik u cestovnom prometu koji kršenjem propisa o sigurnosti prometa izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu velikih razmjera, pa zbog toga prouzroči tešku tjelesnu ozljedu druge osobe ili imovinsku štetu velikih razmjera,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz nehaja,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od tri do dvanaest godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Obijesna vožnja u cestovnom prometu

Članak 227.

(1) Sudionik u cestovnom prometu koji vozi u stanju nesposobnosti za vožnju izazvanoj uživanjem alkohola, trošenjem droge ili psihoaktivnih lijekova, ili koji teškim kršenjem propisa o sigurnosti prometa i bezobzirnom vožnjom vozeći u zabranjenom smjeru, pretječući na nepreglednom mjestu ili pretječući kolonu vozila, vozeći brzinom koja prelazi pedeset km/h iznad dopuštene ili ne poštujući prednost drugih vozila, izazove opasnost za život ili tijelo ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka, prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka, prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

GLAVA DVADESETITREĆA (XXIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV IMOVINE

Krađa

Članak 228.

- (1) Tko tuđu pokretnu stvar oduzme drugome s ciljem da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je vrijednost ukradene stvari mala, a počinitelj je postupao s ciljem prisvajanja stvari takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Vрати li počinitelj ukradenu stvar oštećeniku prije nego je saznao da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Teška krađa

Članak 229.

- (1) Kaznom zatvora od jedne do osam godina kaznit će se tko počini krađu (članak 228. stavak. 1.)
  1. obijanjem, provaljivanjem ili savladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajna, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora,
  2. na osobito opasan ili osobito drzak način,
  3. iskorištavanjem stanja prouzročеног požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom,
  4. iskorištavanjem bespomoćnosti ili drugog osobito teškog stanja druge osobe,
  5. ako je ukradena stvar velike vrijednosti,
  6. ako je ukradeno oružje, streljivo, rakete, minskoeksplozivna sredstva, borbeno ili dio borbenog sredstva koje služi potrebama obrane,
  7. ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je ukradena iz crkve ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede,
  8. ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost,
  9. ako je počinitelj pri sebi imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili obrane,
  10. kao službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti.
- (2) Ako su ostvarena obilježja teške krađe iz stavka 1. točka 1. do 4., 6. i 7. ovoga članka, ali je vrijednost ukradene stvari mala, a počinitelj je postupao s ciljem prisvajanja stvari takve vrijednosti, kaznit će se za krađu iz članka 228. stavak 1. ovoga Zakona.

Razbojništvo

Članak 230.

- (1) Tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Razbojnička krađa

Članak 231.

(1) Tko je zatečen pri počinjenju krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, uporabi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Utaja

Članak 232.

(1) Tko protupravno prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koji su mu povjereni,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko protupravno prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koje je našao ili do kojih je slučajno došao,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(3) Ako je vrijednost utajene stvari ili imovinskog prava velika,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je vrijednost utajene stvari ili imovinskog prava mala, a počinitelj je postupao s ciljem prisvajanja stvari takve vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Pronevjera

Članak 233.

(1) Tko protupravno prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koji su mu povjereni na radu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je vrijednost pronevjerene stvari ili imovinskog prava velika, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je vrijednost pronevjerene stvari ili imovinskog prava mala, a počinitelj je postupao s ciljem prisvajanja stvari takve vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari

Članak 234.

(1) Tko drugome protupravno oduzme tuđu pokretnu stvar radi privremene uporabe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko neovlašteno oduzme tuđe motorno vozilo radi privremene uporabe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Oštećenje tuđe stvari

Članak 235.

(1) Tko oštetiti, uništi, izobličiti ili učini neuporabljivom tuđu stvar, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko crtežima ili natpisima neovlašteno mijenja izgled zidova, motornih vozila ili drugih površina.

(3) Ako je počinitelj kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počinio iz mržnje ili je njime prouzročio znatnu štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prijevара

Članak 236.

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist dovede nekoga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena mala imovinska korist, a počinitelj je išao za pribavljanjem takve koristi,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Lančana igra

Članak 237.

Tko organizira ili promiče igru ili sustav u kojem sudionik koji je uložio sredstva može očekivati dobitak samo ako se uključuju daljnji sudionici,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Zloupорaba osiguranja

Članak 238.

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi osigurninu uništi, oštetiti ili sakrije stvar koja je osigurana protiv uništenja, oštećenja, gubitka ili krađe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi pravo iz osiguranja, socijalnog osiguranja ili socijalne skrbi hini bolest, tjelesno ozlijedi sebe ili drugoga ili sebi ili drugome naruši zdravlje.

Zloupорaba чека i platne kartice

Članak 239.

Tko zloupорabom чека ili platne kartice na čiju uporabu ima pravo obveže njihova izdatelja na isplatu i na taj mu način prouzroči imovinsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Zloupорaba povjerenja

Članak 240.

- (1) Tko zastupajući imovinske interese druge osobe zlouporabi zakonom ili ugovorom dane mu ovlasti i time prouzroči imovinsku štetu osobi čije interese zastupa, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini roditelj, skrbnik ili odvjetnik, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ili 2. ovoga članka prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Povreda tuđih prava

Članak 241.

- (1) Tko s ciljem da osujeti ostvarenje prava na stvari, otuđi, uništi, ošteti ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo, pravo zadržanja ili pravo uživanja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da osujeti namirenje vjerovnika prije ili tijekom ovršnog postupka otuđi, uništi, ošteti ili sakrije dijelove svoje imovine.

Lihvarski ugovor

Članak 242.

- (1) Tko iskorištavajući nuždu, neiskustvo, lakomislenost, smanjenu sposobnost rasuđivanja ili znatnu slabost volje druge osobe primi od nje ili s njom ugovori za sebe ili drugoga imovinsku korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on dao, učinio ili se obvezao dati ili učiniti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako se počinitelj bavi djelatnošću iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Iznuda

Članak 243.

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj uporabio silu protiv osobe ili je zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe, pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.
- (5) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. i 3. ovoga članka počinitelj zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo većeg broja osoba ili da će teško oštetiti objekte velikog društvenog značenja, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ili 3. ovoga članka prouzročena smrt osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Prikrivanje
Članak 244.

(1) Tko stvar za koju zna ili je morao znati da je drugi pribavio kaznenim djelom protiv imovine, kupuje, prima u zalog ili na drugi način pribavlja, preprodaje ili skriva ili pomaže preprodati ili sakriti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko se bavi prikrivanjem stvari iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. neće se kazniti kaznom strožom od one koja je propisana za kazneno djelo kojim je prikrivena stvar pribavljena.

Kazneni progon za kaznena djela protiv imovine

Članak 245.

(1) Kaznena djela iz članka 228. stavak 2., članka 232. stavak 2. i 4., članka 233 stavak 3., članka 236. stavak 3. i članka 240. stavak 1. i 2. progone se po privatnoj tužbi, osim ako su počinjena na štetu državne imovine.

(2) Kaznena djela iz članka 233. stavak 1, članka 234. stavka 1., 235. stavak 1. i članka 238. stavak 1. progone se po prijedlogu.

(3) Kaznena djela iz članka 228. stavak 1., članka 229., članka 230. stavak 1., članka 234. i članka 236. stavak 1. i 2. ovoga Zakona počinjena na štetu bračnog ili izvanbračnog druga, istospolnog partnera, rođaka po krvi u ravnoj lozi, brata ili sestre, ili na štetu osobe s kojom počinitelj živi u zajedničkom domaćinstvu, progone se po privatnoj tužbi.

GLAVA DVADESETIČETVRTA (XXIV.)

KAZNENA DJELA PROTIV GOSPODARSTVA

Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju

Članak 246.

(1) Tko u gospodarskom poslovanju povrijedi dužnost zaštite tuđih imovinskih interesa koja se temelji na zakonu, odluci upravne ili sudbene vlasti, pravnom poslu ili odnosu povjerenja i na taj način pribavi sebi ili drugoj osobi protupravnu imovinsku korist te time ili na drugi način onome o čijim se imovinskim interesima dužan brinuti prouzroči štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Prijevara u gospodarskom poslovanju

Članak 247.

(1) Tko s ciljem da pravnoj osobi koju zastupa ili drugoj pravnoj osobi pribavi protupravnu imovinsku korist dovede nekoga lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Povreda obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga

Članak 248.

(1) Tko ne vodi trgovačke knjige ili poslovne knjige koje je po zakonu obvezan voditi, ili ih tako vodi da je otežana preglednost poslovanja ili imovinskog stanja, ili trgovačke ili poslovne knjige ili poslovne isprave koje je obvezan čuvati uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neuporabljivim,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko djelo iz stavka 1. počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Povreda prava vjerovnika u gospodarskom poslovanju

Članak 249.

(1) Tko u gospodarskom poslovanju sljedećim radnjama izazove prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje ili u stanju prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje koja prijeti ili je nastupila:

1. prividno ili besplatno prenese imovinu na trgovačko društvo koje je osnovao sam ili s drugim, ili na drugi način cijelu ili dio imovine koja bi činila stečajnu masu prividno proda, optereti bez odgovarajuće protučinidbe, besplatno ustupi, ošteti, uništi ili učini neupotrebljivom,

2. zaključi fiktivni ugovor ili prizna nepostojeću tražbinu,

3. ne vodi trgovačke ili poslovne knjige koje je dužan voditi ili ih prikrije, uništi, ošteti, preinači ili ih tako vodi ili izradi završni račun da se ne može utvrditi ili je znatno otežano utvrđivanje njegova imovinskog stanja,
4. u suprotnosti s urednim i savjesnim gospodarenjem umanju imovinu koja bi činila stečajnu masu ili prikrije imovinsko stanje,
- kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je djelom iz stavka 1. prouzročena znatna šteta ili gubitak zaposlenja većeg broja ljudi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako su posljedice iz stavka 3. prouzrokovane djelom iz stavka 2., počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (5) Ako su vjerovnici namireni prije donošenja presude, počinitelj se može osloboditi kazne.

Pogodovanje vjerovnika

Članak 250.

- (1) Tko znajući da je on ili osoba koju zastupa postala nesposobna za plaćanje, ispuni ili osigura tražbinu vjerovnika koji nema pravo na ispunjenje ili osiguranje na takav način ili u to vrijeme, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako su ostali vjerovnici namireni prije donošenja presude, počinitelj se može osloboditi kazne.

Primanje i davanje mita u postupku stečaja

Članak 251.

- (1) Vjerovnik ili član odbora vjerovnika koji zahtijeva ili primi mito ili koji prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da bi glasovao na određeni način ili propustio glasovanje ili na drugi način postupio radi oštećenja barem jednog vjerovnika u stečajnom postupku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako djelo iz stavka 1. počini stečajni upravitelj, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Tko vjerovniku, članu odbora vjerovnika ili stečajnom upravitelju ponudi, obeća ili daje mito radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ili 2. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Primanje mita u gospodarskom poslovanju

Članak 252.

- (1) Tko u gospodarskom poslovanju zahtijeva ili primi mito ili prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili za drugoga da prilikom sklapanja ili izvršenja posla ili pružanja usluge pogoduje drugoga tako da prouzroči štetu onome koga zastupa ili za koga radi ili tko posreduje pri takvom podmićivanju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko u gospodarskom poslovanju zahtijeva ili primi mito ili prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili za drugoga kao protuuslugu za sklapanje ili izvršenje posla ili pružanje usluge ili tko posreduje pri takvom podmićivanju,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Davanje mita u gospodarskom poslovanju **Članak 253.**

(1) Tko u gospodarskom poslovanju drugome ponudi, obeća ili daje mito da njemu ili drugome pogoduje prilikom sklapanja ili izvršenja posla ili pružanja usluge i time prouzroči štetu onome koga zastupa ili za koga radi ili tko posreduje pri takvom podmićivanju,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko u gospodarskom poslovanju drugome ponudi, obeća ili daje mito kao protuuslugu za sklapanje ili izvršenje posla ili pružanje usluge ili tko posreduje pri takvom podmićivanju,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi kazne.

Zlouporaba u postupku javne nabave **Članak 254.**

(1) Tko u postupku javne nabave stavi ponudu utemeljenu na zabranjenom dogovoru između poduzetnika koji ima za cilj da naručitelj prihvati određenu ponudu,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Počinitelj koji dobrovoljno spriječi da naručitelj prihvati ponudu iz stavka 1. ovoga članka može se osloboditi kazne.

Zavaravajuće oglašivanje **Članak 255.**

Tko u ponudi robe ili usluga upućenoj širem krugu osoba navede neistinite ili nepotpune podatke koji su bitni za sklapanje ugovora i mogu razumnog potrošača dovesti u zabludu,
kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Utaja poreza ili carine **Članak 256.**

(1) Tko s ciljem da on ili druga osoba potpuno ili djelomično izbjegne plaćanje poreza ili carine daje netočne ili nepotpune podatke o dohocima, predmetima ili drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa porezne ili carinske obveze ili tko s istim ciljem u slučaju obvezne prijave ne prijavi prihod, predmet ili druge činjenice koje su od utjecaja na utvrđivanje porezne ili carinske obveze, pa zbog toga dođe do smanjenja ili neutvrđenja porezne ili carinske obveze u iznosu koji prelazi dvadeset tisuća kuna,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko poreznu olakšicu ili carinsku povlasticu u iznosu većem od dvadeset tisuća kuna koristi suprotno uvjetima pod kojima je dobio.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka dovelo do smanjenja ili neutvrđenja porezne obveze velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Odredbe iz stavka 1. do 3. ovoga članka primijenit će se i na počinitelja koji u njima opisanim radnjama umanjuje sredstva Europske unije.

Izbjegavanje carinskog nadzora

Članak 257.

(1) Tko izbjegavajući mjere carinskog nadzora prenese preko granice robu čija su proizvodnja ili promet ograničeni ili zabranjeni ako time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Roba iz stavka 1. ovoga članka će se oduzeti.

Subvencijska prijevarama

Članak 258.

(1) Tko s ciljem da za sebe ili drugoga ostvari državnu potporu davatelju državne potpore daje netočne ili nepotpune podatke o činjenicama od kojih ovisi donošenje odluke o državnoj potpori ili propusti obavijestiti davatelja državne potpore o promjenama važnim za donošenje odluke o državnoj potpori,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko sredstva iz odobrene državne potpore koristi suprotno njihovoj namjeni.

(3) Ako je u slučaju iz stavka 1. ovoga članka počinitelj postupao s ciljem da ostvari državnu potporu velikih razmjera ili je u slučaju iz stavka 2. ovoga članka koristio državnu potporu velikih razmjera,

kaznit će se zatvorom u trajanju od jedne do deset godina.

(4) Tko u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka dobrovoljno spriječi donošenje odluke o državnoj potpori, može se osloboditi kazne.

(5) S državnim potporama u smislu ovog članka izjednačuju se subvencije i pomoći odobrene iz sredstava Europske unije.

Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke

Članak 259.

(1) Tko neovlašteno uporabi tuđu tvrtku ili u nju unese obilježja koja stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkog društva, identiteta ili povezanosti s drugim društvom, i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči imovinsku štetu.

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. počinitelj će se kazniti.

Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne

Članak 260.

(1) Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su poslovna tajna, kao i tko pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka počinitelj sebi ili drugome pribavio znatnu imovinsku korist ili prouzročio znatnu štetu,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Nema kaznenog djela ako je djelo iz stavka 1. počinjeno u pretežito javnom interesu.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Nedozvoljena proizvodnja

Članak 261.

(1) Tko proizvodi ili prerađuje predmete ili robu čija je proizvodnja zabranjena ako time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Predmeti i roba nedozvoljene proizvodnje će se oduzeti.

Nedozvoljena trgovina

Članak 262.

(1) Tko neovlašteno kupuje, prodaje ili razmjenjuje predmete ili robu čiji je promet zabranjen ili ograničen ako time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Predmeti i roba nedozvoljene trgovine će se oduzeti.

Pranje novca

Članak 263.

(1) Tko imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom uloži, preuzme, pretvori, prenese ili zamijeni u cilju prikrivanja njenog nezakonitog porijekla, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko prikriva pravu prirodu, porijeklo, mjesto, raspolaganje, prenošenje te postojanje prava odnosno vlasništva na imovinskoj koristi koju je drugi ostvario kaznenim djelom.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko imovinsku korist koju je drugi ostvario kaznenim djelom, pribavlja, posjeduje ili koristi.

(4) Tko počinj djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka u financijskom ili drugom poslovanju ili se počinitelj bavi pranjem novca ili je imovinska korist iz stavka 1., 2. ili 3. ovoga članka velike vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(5) Tko poduzme radnju iz stavka 1., 2. ili 4. ovoga članka postupajući s nehajem u odnosu na okolnosti da se radi o imovinskoj koristi ostvarenoj kaznenim djelom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(6) Ako je imovinska korist iz stavka 1. do 5. ovoga članka ostvarena kaznenim djelom počinjenim u stranoj državi,

počinitelj će se kazniti ako se radi o kaznenom djelu i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(7) Počinitelja iz stavka 1. do 5. ovoga članka koji dobrovoljno pridonese otkrivanju kaznenog kojim je ostvarena imovinska korist sud može osloboditi kazne.

GLAVA DVADESETIPETA (XXV.)

KAZNENA DJELA PROTIV RAČUNALNIH SUSTAVA, PROGRAMA I PODATAKA

Neovlašteni pristup

Članak 264.

(1) Tko neovlašteno povredom mjera zaštite pristupi računalnom sustavu ili računalnim podacima,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u odnosu na računalni sustav ili računalne podatke tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, javne ustanove ili trgovačkog društva od posebnog javnog interesa,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Ometanje rada računalnog sustava

Članak 265.

(1) Tko onemogućiti ili oteža rad ili korištenje računalnog sustava, računalnih podataka ili programa ili računalnu komunikaciju,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Oštećenje računalnih podataka

Članak 266.

(1) Tko neovlašteno u cijelosti ili djelomično ošteti, izmijeni, izbriše, uništi, učini neuporabljivim ili nedostupnim ili prikaže nedostupnim tuđe računalne podatke ili programe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Neovlašteno presretanje računalnih podataka

Članak 267.

(1) Tko neovlašteno presretne ili snimi nejavni prijenos računalnih podataka, uključujući i elektromagnetsku emisiju računalnog sustava, ili drugome učini dostupnim tako pribavljene podatke,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(3) Podaci koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. će se uništiti.

Računalno krivotvorenje

Članak 268.

(1) Tko neovlašteno izradi, unese, izmijeni, izbriše ili učini neuporabljivim ili nedostupnim računalne podatke koji imaju vrijednost za pravne odnose, u namjeri da se oni uporabe kao vjerodostojni, ili tko takve podatke uporabi ili nabavi radi uporabe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(3) Podaci koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. će se uništiti.

Računalna prijevarena

Članak 269.

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist unese, izmijeni, izbriše, ošteti, učini neuporabljivim ili nedostupnim računalne podatke ili ometa rad računalnog sustava i na taj način prouzroči štetu drugome,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Podaci koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 2. će se uništiti.

Zloporaba naprava

Članak 270.

(1) Tko izradi, nabavi, proda, posjeduje ili čini drugome dostupne uređaje ili računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagođene za počinjenje kaznenih djela iz članka 264., 265., 266., 267., 268. i 269. s ciljem da ih se uporabi za počinjenje nekog od tih djela,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko izradi, nabavi, proda, posjeduje ili čini drugome dostupne računalne lozinke, pristupne šifre ili druge podatke kojima se može pristupiti računalnom sustavu s ciljem da ih se uporabi za počinjenje kaznenih djela iz članka 264., 265., 266., 267., 268. i 269.,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. neće se kazniti kaznom strožom od one koja je propisana za kazneno djelo koje je počinitelj imao za cilj.

(4) Posebne naprave, programi iz stavka 1. ovog članka će se oduzeti, a podaci iz stavka 1. i 2. će se uništiti.

Teška kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka

Članak 271.

(1) Tko kazneno djelo iz članka 265. do 268. ovoga Zakona počini u odnosu na računalni sustav ili računalne podatke tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, javne ustanove ili trgovačkog društva od posebnog javnog interesa,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko kazneno djelo iz članka 264. do 267. ovoga Zakona počini prikrivajući stvarni identitet i uzrokujući zabludu o ovlaštenom nositelju identiteta.

(3) Tko kazneno djelo iz članka 265. do 267. ovoga Zakona počini sredstvom namijenjenom za izvršenje napada na veći broj računalnih sustava ili kojim je prouzročena znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA DVADESETIŠESTA (XXVI.)

KAZNENA DJELA KRIVOTVORENJA

Krivotvorenje novca

Članak 272.

(1) Tko izradi lažni novac, preinači pravi novac ili takav novac pribavi s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi ili ga stavi u optjecaj kao pravi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko lažni novac koji je primio u uvjerenju da je pravi, saznavši da je lažan, stavi u optjecaj,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Lažni novac će se oduzeti.

Krivotvorenje vrijednosnih papira

Članak 273.

(1) Tko izradi lažni vrijednosni papir koji se izdaje na temelju propisa, preinači pravi vrijednosni papir ili pribavi takav lažni vrijednosni papir ili ga stavi u optjecaj kao pravi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko lažni vrijednosni papir koji je primio u uvjerenju da je pravi, saznavši da je lažan, stavi u optjecaj,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Lažni vrijednosni papir će se oduzeti.

Krivotvorenje znakova za vrijednost

Članak 274.

(1) Tko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdane na temelju propisa ili ih preinači, pribavi ili dade drugome na uporabu s ciljem da ih uporabi kao prave,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko uklanjanjem žiga sa znaka za vrijednost ili na drugi način djeluje na već uporabljeni znak za vrijednost da bi mu dao izgled neuporabljenog znaka ili tko već uporabljeni znak za vrijednost ponovno uporabi ili ga proda kao da nije uporabljen,

kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.

(3) Lažni znakovi za vrijednost će se oduzeti.

Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega

Članak 275.

(1) Tko s ciljem da ih uporabi kao prave izradi lažne znakove za obilježavanje robe, kao pečate, žigove ili marke kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili kakva druga roba ili takve prave znakove preinači, ili tko lažne znakove uporabi kao prave,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko krivotvori mjere ili utege,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Lažni znakovi, mjere i utezi te sredstva za njihovu izradbu će se oduzeti.

Krivotvorenje isprave

Članak 276.

(1) Tko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu s ciljem da se takva isprava uporabi kao prava ili tko takvu ispravu nabavi radi uporabe ili je uporabi kao pravu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko obmane drugoga o sadržaju kakve isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, držeći da se potpisuje pod kakvu drugu ispravu ili pod kakav drugi sadržaj.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini glede javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, platne kartice ili javne ili službene knjige koja se mora voditi na temelju zakona, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Krivotvorenje službene ili poslovne isprave

Članak 277.

(1) Službena ili odgovorna osoba koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke, ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom odnosno službenim pečatom ovjeri takvu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem ili koja svojim potpisom odnosno službenim pečatom omogući izradbu isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i tko neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uporabi u službi ili poslovanju kao da su istiniti.

Zlouporaba osobne isprave

Članak 278.

Tko osobnu ispravu, izdanu na ime druge osobe, prijevarno koristi u pravnom prometu ili radi prijave u pravnom prometu prepušta drugoj osobi osobnu ispravu koja na ime te osobe nije izdana,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Ovjeravanje neistinitog sadržaja

Članak 279.

(1) Tko dovođenjem u zabludu nadležnog tijela učini da ovo u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri štogod neistinito što ima služiti kao dokaz u pravnom prometu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko takvu ispravu, zapisnik ili knjigu uporabi, iako zna da su neistinite.

Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe

Članak 280.

Tko u liječničku ili veterinarsku svjedodžbu unese neistinite podatke ili tko uporabi takvu svjedodžbu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje

Članak 281.

(1) Tko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu sredstva za izradu lažnog novca, lažnih vrijednosnih papira, lažnih znakova za vrijednost izdanih na temelju propisa, lažnih znakova za obilježavanje robe, lažnih mjera i utega i krivotvorenih isprava, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Sredstva iz stavka 1. ovoga članka će se oduzeti.

GLAVA DVADESETISEDMA (XXVII.)

KAZNENA DJELA PROTIV INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Povreda osobnih prava autora ili umjetnika izvođača

Članak 282.

(1) Tko protivno propisima kojima se uređuje autorsko i srodna prava pod krivim imenom, svojim imenom ili imenom drugoga označi tuđe autorsko djelo ili protivno autorovoj zabrani označi djelo autorovim imenom te ga objavi ili se koristi njime ili dopusti da se to učini, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuje autorsko i srodna prava pod krivim imenom, svojim imenom ili imenom drugoga označi tuđu izvedbu umjetnika izvođača ili ju protivno zabrani umjetnika izvođača označi imenom umjetnika izvođača te ju objavi ili se koristi njome ili dopusti da se to učini.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuje autorsko i srodna prava unese dijelove tuđeg autorskog djela ili tuđe izvedbe umjetnika izvođača u svoje autorsko djelo ili u svoju izvedbu s ciljem pribavljanja koristi ili nanošenja štete.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka progoni se po prijedlogu oštećenika ili druge zainteresirane osobe.

Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača

Članak 283.

(1) Tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava reproducira, preradi, distribuira, skladišti ili poduzima druge radnje radi distribucije ili priopći javnosti na bilo koji način tuđe autorsko djelo ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči imovinsku štetu.

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuje autorsko i srodna prava fiksira tuđu nefiksiranu izvedbu umjetnika izvođača, reproducira, preradi, distribuira, skladišti ili poduzima druge radnje radi distribucije tuđe fiksirane izvedbe umjetnika izvođača ili priopći javnosti na bilo koji način tuđu fiksiranu ili nefiksiranu izvedbu umjetnika izvođača ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči imovinsku štetu.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava osujećuje tehničke mjere za zaštitu prava autora i umjetnika izvođača ili ukloni ili preinači podatke o upravljanju tim pravima i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči imovinsku štetu.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1, 2. i 3. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(5) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka će se oduzeti, a predmeti koji su nastali počinjenjem tih kaznenih djela će se uništiti osim ako onaj čije je pravo povrijeđeno zatraži njihovu predaju uz naknadu koja ne može biti viša od troškova njihove proizvodnje. Naknada je prihod državnog proračuna i koristit će se za suzbijanje kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva.

Povreda drugih autorskom srodnih prava

Članak 284.

(1) Tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava reproducira, distribuira, skladišti ili poduzima druge radnje radi distribucije, ili stavi na raspolaganje javnosti tuđi fonogram ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi znatnu korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava reproducira, distribuira, skladišti ili poduzima druge radnje radi distribucije, ili javno prikaže ili stavi na raspolaganje javnosti tuđi videogram ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi znatnu korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava reemitira tuđe emitiranje, ili javno priopći tuđe emitiranje uz plaćanje ulaznica ili stavi na raspolaganje javnosti tuđe emitiranje ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi znatnu korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

(4) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima kojima se uređuju autorsko i srodna prava osujećuje tehničke mjere za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma, videograma ili organizacija za radiodifuziju ili ukloni ili preinači podatke o upravljanju tim pravima ili dopusti da se to učini i na taj način pribavi znatnu korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

(5) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. do 4. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(6) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka će se oduzeti, a predmeti koji su nastali počinjenjem tih kaznenih djela će se uništiti osim ako onaj čije je pravo povrijeđeno zatraži njihovu predaju uz naknadu koja ne može biti viša od troškova njihove proizvodnje. Naknada je prihod državnog proračuna i koristit će se za suzbijanje kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva.

Povreda prava na izumu

Članak 285.

(1) Tko neovlašteno podnese prijavu za registraciju patenta ili u njoj protivno propisima o zaštiti patenta ne navede ili lažno navede izumitelja ili neovlašteno učini dostupnim javnosti izum prije nego što je on zakonito objavljen javnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko protivno propisima o zaštiti patenta izrađuje, nudi na prodaju, prodaje, rabi, izvozi, uvozi, ili skladišti u te svrhe proizvod izrađen prema izumu koji je zaštićen patentom ili svjedodžbom o dodatnoj zaštiti ili primjenjuje ili nudi primjenu postupka koji je predmet zaštićenog izuma ili nudi na prodaju, prodaje, rabi, izvozi, uvozi ili skladišti u te svrhe proizvod koji je izravno dobiven postupkom koji je predmet izuma i na taj način pribavi znatnu korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 2. i 3. ovoga članka će se oduzeti, a predmeti koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka će se oduzeti i uništiti.

(5) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po prijedlogu oštećenika ili druge zainteresirane osobe.

Povreda žiga i registrirane oznake podrijetla

Članak 286. (285.)

(1) Tko protivno propisima o zaštiti žiga u trgovačkom prometu rabi znak koji je istovjetan sa zaštićenim žigom u odnosu na proizvode ili usluge koje su istovjetne s onima za koje je žig registriran ili znak koji je istovjetan ili sličan zaštićenom žigu u odnosu na proizvode ili usluge koji su istovjetni ili slični s onima za koje je žig registriran, ističući znak na proizvodima ili njihovim pakiranjima, nudeći ili stavljajući na tržište ili skladišteći u te svrhe proizvod pod tim znakom ili nudeći ili pružajući usluge pod tim znakom ili uvozeći ili izvozeći proizvode obilježene tim znakom ili rabeći znak na poslovnim proizvodima i u reklamiranju, čime javnost može biti dovedena u zabludu o podrijetlu proizvoda i usluga; i na taj način pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno propisima rabi oznaku izvornosti, oznake zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga ili oznake tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i na taj način pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu imovinsku štetu.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka će se oduzeti, a predmeti koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka će se oduzeti i uništiti, osim ako sud odluči da će se uporabljeni znak učiniti nerazpoznatljivim, a predmeti koji su nastali počinjenjem djela uporabiti u humanitarne svrhe.

Javna objava presude

Članak 287.

Na zahtjev oštećenika kad ovaj za to ima opravdan interes presuda za kaznena djela iz ove glave će se javno objaviti o trošku počinitelja. Način objavljivanja odredit će se presudom.

GLAVA DVADESETIOSMA (XXVIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI

Zlouporaba položaja i ovlasti

Članak 288.

(1) Službena ili odgovorna osoba koja iskoristi svoj položaj ili ovlast, prekorači granice svoje ovlasti ili ne obavi dužnost pa time sebi ili drugoj osobi pribavi korist ili drugome prouzroči štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Nezakonito pogodovanje

Članak 289.

(1) Službena ili odgovorna osoba koja na temelju sporazuma pogoduje jednog od natjecatelja prilagođavanjem uvjeta javne nabave ili prihvati ponudu suprotno uvjetima iz dokumentacije za nadmetanje,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja iskoristi položaj ili ovlasti pogodovanjem u davanju, preuzimanju ili ugovaranju poslova za svoju djelatnost ili djelatnost osoba s kojima je interesno povezana.

Primanje mita

Članak 290.

(1) Službena ili odgovorna osoba koja zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja se ne bi smjela obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Službena ili odgovorna osoba koja zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili za drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja bi se morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koja se ne bi smjela obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Službena ili odgovorna osoba koja nakon obavljanja odnosno neobavljanja službene ili druge radnje navedene u stavku 1. i 2. ovoga članka, a u vezi s njom, zahtijeva ili primi mito,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Davanje mita

Članak 291.

(1) Tko službenoj ili odgovornoj osobi, ponudi, dade ili obeća mito da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko službenoj ili odgovornoj osobi ponudi, dade ili obeća mito da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi kazne.

Trgovanje utjecajem

Članak 292.

(1) Tko iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko zahtijeva ili primi mito, ili prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko zahtijeva ili primi mito, ili tko primi ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Davanje mita za trgovanje utjecajem

Članak 293.

(1) Tko drugome ponudi, obeća ili dade mito, namijenjeno toj ili drugoj osobi, da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko drugome ponudi, obeća ili dade mito, namijenjeno toj ili drugoj osobi, da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev osobe iz članka 292. ovoga Zakona i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi kazne.

Iznuđivanje iskaza

Članak 294.

(1) Službena osoba koja pri ovlaštenom saslušanju uporabi silu, prijetnju ili drugo nedozvoljeno sredstvo ili način s ciljem da drugi dade ili se suzdrži od davanja iskaza ili druge izjave,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako su počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka prouzročene osobito teške posljedice za osumnjičenika, okrivljenika ili optuženika u kaznenom postupku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Protuzakonita pretraga

Članak 295.

Službena osoba koja u obavljanju službe ili javne ovlasti protuzakonito obavi pretragu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Protuzakonito oslobođenje osobe kojoj je oduzeta sloboda

Članak 296.

Službena osoba koja protuzakonito oslobodi osobu kojoj je oduzeta sloboda ili joj pomogne u bijegu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Odavanje službene tajne

Članak 297.

(1) Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim neklasificirane podatke koji su službena tajna,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Nema kaznenog djela ako je djelo iz stavka 1. počinjeno u pretežito javnom interesu.

GLAVA DVADESETIDEVETA (XXIX.)

KAZNENA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavljivanje pripremanja kaznenog djela

Članak 298.

(1) Tko zna da se priprema počinjenje kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora pet godina ili teža kazna i to ne prijavi u vrijeme kad je još bilo moguće spriječiti njegovo počinjenje, a djelo bude pokušano ili počinjeno,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka glede kaznenog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka kad njegova obilježja ostvari osoba koja je u braku ili koja živi u izvanbračnoj ili istospolnoj zajednici s osobom koja priprema neprijavljeno kazneno djelo ili je toj osobi rođak po krvi u ravnoj lozi, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojenik, osim ako se priprema kazneno djelo na štetu djeteta.

(4) Za kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka može se blaže kazniti počinitelj koji je s osobom koja priprema počinjenje kaznenog djela u nekom od odnosa iz stavka 3. ovoga članka.

Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela

Članak 299.

(1) Tko zna da je počinjeno kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora deset godina ili teža kazna pa to ne prijavi iako zna da bi takvom prijavom bilo omogućeno ili znatno olakšano otkrivanje djela ili počinitelja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi počinjenje kaznenog djela za koje je saznala obavljajući svoju dužnost, a radi se o kaznenom djelu za koje pokretanje kaznenog postupka nije prepušteno privatnoj tužbi ili progonu po prijedlogu.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 2. neće se kazniti kaznom strožom od one koja je propisana za kazneno djelo koje nije prijavio.

(4) Nema kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka kad njegova zakonska obilježja ostvari osoba koja je u braku ili koja živi u izvanbračnoj ili istospolnoj zajednici s osobom koja je počinila neprijavljeno kazneno djelo ili je toj osobi rođak po krvi u ravnoj lozi, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojenik, odvjetnik, javni bilježnik, doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik, psiholog, osoba kojoj je povjeren odgojno-obrazovni rad u odgovarajućoj ustanovi, djelatnik skrbništva, vjerski ispovjednik, osim ako je djelo počinjeno prema djetetu.

Pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela

Članak 300.

(1) Tko krije ili zbrinjava počinitelja kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna ili mu prikrivanjem sredstava kojima je kazneno djelo počinjeno, tragova kaznenog djela ili predmeta nastalih ili pribavljenih kaznenim djelom ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven ili uhićen,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko krije osobu koja je osuđena na kaznu zatvora ili na drugi način onemogućuje izvršenje te kazne.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. počinu u korist počinitelja kaznenog djela iz članka 88. do 91. ili članka 97. ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 2. neće se kazniti kaznom strožom od one koja je propisana za kazneno djelo koje je počinila osoba kojoj je počinitelj pružio pomoć.

(5) Nema kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka kad njegova zakonska obilježja ostvari osoba koja je u braku ili koja živi u izvanbračnoj ili istospolnoj zajednici s osobom kojoj je pružila pomoć ili je toj osobi rođak po krvi u ravnoj lozi, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojenik.

Lažno prijavljivanje kaznenog djela

Članak 301.

(1) Tko prijavi neku osobu ili podmetne tragove koji upućuju na to da je počinila kazneno djelo, iako zna da to nije istina, a ne radi se o kaznenom djelu za koje se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko lažnom prijavom, podmetanjem tragova ili na drugi način izazove pokretanje kaznenog postupka protiv osobe za koju zna da nije počinitelj kaznenog djela, a ne radi se o kaznenom djelu za koje se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko prijavi da je počinjeno kazneno djelo iako zna da to nije istina, a ne radi se o kaznenom djelu za koje se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom, ili tko sebe prijavi da je počinio takvo djelo iako zna da to nije istina,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Davanje lažnog iskaza

Članak 302.

(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u prethodnom kaznenom postupku, u postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku dade lažni iskaz, nalaz ili mišljenje ili nešto lažno prevede,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka u postupku, osim okrivljenika, koja dade lažni iskaz ako se na tom iskazu temelji konačna odluka u tom postupku.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena osuda nedužnog okrivljenika ili druge osobito teške posljedice za okrivljenika,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ako počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka dobrovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, može se osloboditi kazne.

Sprječavanje dokazivanja

Članak 303.

(1) Tko s ciljem da navede na davanje lažnog iskaza ili da spriječi ili oteža dokazivanje prema pretpostavljenom svjedoku, svjedoku ili vještaku u prethodnom kaznenom postupku, postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku uporabi silu, prijetnju ili kakav drugi oblik prisile ili im obeća, nudi ili daje dar ili kakvu drugu korist,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku sakrije, ošteti ili uništi predmet ili ispravu koji služe dokazivanju, krivotvori dokaz, ili tko podnese takav dokaz znajući da je riječ o krivotvorini,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u postupku pred sudom ili u upravnom postupku ukloni, uništi, pomakne ili premjesti granični kamen, zemljomjerski znak, ili uopće znak o vlasništvu ili nekom drugom stvarnom pravu ili uporabi vode, ili tko s istim ciljem takav znak lažno postavi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Povreda tajnosti postupka

Članak 304.

(1) Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u prethodnom kaznenom postupku, postupku pred sudom, prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku, a što se na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu smatra tajnom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez dozvole suda objavi tijekom postupka koji je po zakonu tajan ili je odlukom suda proglašen tajnim, ili tko bez dozvole suda objavi tijekom kaznenog postupka prema djetetu, kaznenog postupka za kazneno djelo počinjeno na štetu djeteta ili postupka u kojem se odlučuje o zaštiti prava i interesa djeteta ili objavi odluku u tom postupku.

Otkrivanje identiteta ugrožene osobe ili zaštićenog svjedoka

Članak 305.

Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili objavi podatke o identitetu ugrožene osobe ili osobe koja je ili će biti ispitana kao zaštićeni svjedok, ili za koju je na temelju posebnog zakona pokrenut postupak za uključenje u program zaštite ili je ta osoba uključena u program zaštite, ili tko poduzme drugu radnju s ciljem otkrivanja podataka o identitetu te osobe ili s ciljem njezinog pronalaska,

kaznit će se kaznom zatvora šest mjeseci do pet godina.

Pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda

Članak 306.

(1) Tko u ustanovi u kojoj se nalazi na temelju zakonite odluke kojom mu je oduzeta sloboda sudjeluje u okupljanju osoba kojima je oduzeta sloboda s ciljem da se nasilno oslobode,

ili da zajednički napadnu službene osobe u toj ustanovi, ili da ih prisile da što učine ili ne učine što je protivno njihovoj dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko uporabom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe pobjegne iz ustanove u kojoj se nalazi na temelju zakonite odluke kojom mu je oduzeta sloboda, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji na poziv službene osobe odustane od okupljanja, može se osloboditi kazne.

Omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda

Članak 307.

Tko osobu kojoj je na temelju zakona oduzeta sloboda potiče na bijeg ili joj pomaže u bijegu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Nepoštivanje sigurnosnih mjera

Članak 308.

Tko krši obvezu koja mu je određena sigurnosnom mjerom, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Prisila prema pravosudnom dužnosniku

Članak 309.

Tko suca, državnog odvjetnika, javnog bilježnika ili drugog pravosudnog dužnosnika ili službenika silom ili prijetnjom kakvim zlom spriječi poduzeti neku radnju ili donijeti neku odluku u okviru njegovih ovlasti ili prisili na poduzimanje neke radnje ili donošenje neke odluke u okviru ili izvan njegove ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA TRIDESETA (XXX.)

KAZNENA DJELA PROTIV JAVNOG REDA

Prisila prema službenoj osobi

Članak 310.

(1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje koja je u okviru njenih ovlasti ili je prisili na obavljanje službene radnje u okviru ili izvan njenih ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovog članka doveden u opasnost život ili tijelo službene osobe ili joj je nanijeta tjelesna ozljeda ili je uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počini prema osobi koja ovlašteno pomaže službenoj osobi u obavljanju službene radnje,

kaznit će se kao da je djelo počinio prema službenoj osobi.

(4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1., 2., i 3. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže, može se osloboditi kazne.

Napad na službenu osobu

Članak 311.

(1) Tko silom ili prijetnjom uporabe sile izvan slučajeva iz članka 309. i 310. ovoga Zakona napadne vojnu osobu, policijskog službenika, ovlaštenu službenu osobu Vojne policije, službenu osobu kojoj je povjereno čuvanje osoba kojima je na temelju zakona oduzeta sloboda, kad obavljaju službenu dužnost,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko silom ili prijetnjom uporabe sile pruža otpor službenoj osobi u obavljanju njene službene radnje ili u provođenju zakonite odluke ili mjere državnog tijela.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini prema osobi koja ovlašteno pomaže službenoj osobi u obavljanju službene radnje,

kaznit će se kao da je djelo počinio prema službenoj osobi.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka doveden u opasnost život ili tijelo službene osobe ili osobe koja joj pomaže u obavljanju službene radnje ili joj je nanijeta tjelesna ozljeda ili je uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(5) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže, može se osloboditi kazne.

Lažna uzbuna

Članak 312.

Tko lažno obavijesti policiju ili drugu javnu službu koja osigurava red ili pruža pomoć o događaju koji iziskuje hitno djelovanje te službe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Skidanje i povreda službenog pečata i znaka

Članak 313.

- (1) Tko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlaštena službena osoba stavila radi osiguranja predmeta, prostorije ili prostora, ili tko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka uđe u takav prostor ili prostoriju ili otvori osigurani predmet,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenog spisa

Članak 314.

- (1) Tko protupravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neuporabljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako djelo iz stavka 1. ovoga članka počini službena osoba kojoj je službeni pečat, knjiga, spis ili isprava povjerena ili bila dostupna u obavljanju njene službene dužnosti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Oštećenje i nedozvoljeni izvoz kulturnog dobra

Članak 315.

- (1) Tko ošteti ili uništi kulturno dobro,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez odobrenja nadležnog tijela izveze ili iznese iz Republike Hrvatske kulturno dobro ili ga ne vrati u Republiku Hrvatsku u roku određenom odobrenjem.
- (3) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka nastupila znatna šteta ili se radi o kulturnom dobru od nacionalnog značenja,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Nedozvoljeno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje kulturnog dobra

Članak 316.

- (1) Tko protivno zabrani ili bez odobrenja nadležnog tijela na kulturnom dobru obavi konzervatorske, restauratorske, istraživačke ili druge radove, arheološka iskopavanja ili istraživanja, pa zbog toga kulturno dobro bude uništeno, teško oštećeno ili izgubi svojstvo kulturnog dobra,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema kulturnom dobru od nacionalnog značenja ili je prouzročena znatna šteta,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko prigodom arheoloških ili drugih istraživanja prisvoji iskopan ili nađen predmet koji predstavlja kulturno dobro.

Uništavanje ili prikriivanje arhivskog gradiva

Članak 317.

Tko protivno propisima uništi, prikriva ili učini neuporabljivom arhivsko ili registraturno gradivo, ili ga iznese iz Republike Hrvatske bez odobrenja nadležnog državnog tijela, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neovlašteno obavljanje službene radnje

Članak 318.

Tko neovlašteno izvrši kakvu radnju koju je ovlaštena izvršiti samo službena ili vojna osoba, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Protupravna naplata

Članak 319.

(1) Tko od drugog silom ili ozbiljnom prijetnjom naplati tražbinu koju ovaj duguje njemu ili drugoj osobi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj uporabio silu ili je zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo dužnika ili druge osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Izazivanje nereda

Članak 320.

(1) Tko sudjeluje u mnoštvu koje nasiljem prema drugim osobama ili stvarima ili prijetnjom da će počinuti nasilje ugrožava javni red ili potiče mnoštvo na nasilje,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz mržnje, prema većem broju osoba, uz uporabu oružja ili opasnog oruđa ili dovede u opasnost život ili tijelo druge osobe ili je dovelo do znatne imovinske štete,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Sudionik iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji se udalji na zahtjev službene osobe prije nego što je sam počinio nasilje neće se kazniti za kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

Javno poticanje na nasilje i mržnju

Članak 321.

(1) Tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko javno odobrava, poriče ili znatno umanjuje kazneno djelo genocida, zločina agresije, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina, usmjereno prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili

etničke pripadnosti, podrijetla ili boje kože, na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv takve skupine ili pripadnika te skupine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj

Članak 322.

(1) Tko jednoj ili više osoba koje nisu državljani Republike Hrvatske iz koristoljublja omogućiti ili pomogne nedozvoljeno ući, kretati se ili boraviti u Republici Hrvatskoj, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka doveden u opasnost život ili tijelo osobe koja nedozvoljeno ulazi, kreće se ili boravi u Republici Hrvatskoj ili je s njom postupano na nečovječan ili ponižavajući način, ili je djelo počinila službena osoba u obavljanju službene dužnosti,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Dogovor za počinjenje kaznenog djela

Članak 323.

(1) Tko se s drugim dogovori da će počiniti kazneno djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju duljem od tri godine,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Počinitelj koji otkrije dogovor iz stavka 1. prije nego što je dogovoreno kazneno djelo počinjeno može se osloboditi kazne.

Zločinačko udruženje

Članak 324.

(1) Tko organizira ili vodi zločinačko udruženje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko sudjeluje u udruženju iz stavka 1. ovoga članka, a da nije još počinio ni jedno kazneno djelo za to udruženje, ili poduzme neku radnju koja nije kazneno djelo, ali za koju zna da doprinosi ostvarenju cilja zločinačkog udruženja, ili financijski ili na drugi način podupire zločinačko udruženje,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji pravodobnim otkrivanjem zločinačkog udruženja spriječi počinjenje kaznenih djela navedenih u stavku 4. ovoga članka ili pripadnik zločinačkog udruženja koji ga otkrije prije nego što u njegovom sastavu ili za njega počini kazneno djelo navedeno u stavku 4. ovoga članka može se osloboditi kazne.

(4) Zločinačko udruženje čine najmanje tri osobe koje su se udružile sa zajedničkim ciljem počinjenja jednog ili više kaznenih djela, za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju duljem od tri godine, a koje ne uključuje udruženje koje čine osobe slučajno povezane za neposredno počinjenje jednog kaznenog djela.

Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja

Članak 325.

(1) Tko znajući za cilj zločinačkog udruženja ili njegove kriminalne aktivnosti počini kazneno djelo u sastavu takvog udruženja ili potakne drugoga na počinjenje kaznenog djela u sastavu takvog udruženja kaznit će se:

1. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne tri godine kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina,
2. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne pet godina kaznom zatvora od jedne do deset godina,
3. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne osam godina kaznom zatvora od tri do dvanaest godina,
4. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne deset ili dvanaest godina kaznom zatvora od tri do petnaest godina,
5. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne petnaest godina kaznom zatvora od pet do dvadeset godina,
6. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne dvadeset godina kaznom zatvora od najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

(2) Tko znajući za cilj zločinačkog udruženja ili njegove kriminalne aktivnosti pomogne drugome u počinjenju kaznenog djela u sastavu takvog udruženja kaznit će se kaznom propisanom u stavku 1. ovoga članka, a može se blaže kazniti.

(3) Ako počinitelj iz stavka 1. ili 2. ovoga članka bitno doprinese otkrivanju zločinačkog udruženja može se blaže kazniti.

Izrada i nabavljanje oružja i sredstava namijenjenih počinjenju kaznenog djela

Članak 326.

(1) Tko oružje, eksplozivne tvari ili sredstva potrebna za njihovu izradu, kao i otrove za koje zna da su namijenjeni počinjenju kaznenog djela, izrađuje, nabavlja ili drugome omogućuje da do njih dođe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko izradi ili drugome ustupi lažni ključ, otpirač, elektronički uređaj ili neko drugo sredstvo ili napravu za provaljivanje, iako zna da je namijenjeno počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Sredstva iz stavka 1. i 2. će se oduzeti.

Nedozvoljeno posjedovanje, izrada i nabavljanje oružja i eksplozivnih tvari

Članak 327.

(1) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili na drugi način sebi ili drugome pribavlja u posjed vatreno oružje, streljivo, eksplozivne tvari ili njihove sastavne ili rezervne dijelove čije je nabavljanje, prodaja ili posjedovanje građanima zabranjeno ili je dozvoljeno samo uz prethodno odobrenje,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko neovlašteno posjeduje, nabavi, izradi, proda ili razmjeni, uveze ili izveze veće količine vatrenog oružja, streljiva, eksplozivnih tvari ili njihovih sastavnih ili rezervnih dijelova, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko izrađuje ili usavršava, proizvodi, nabavlja, skladišti, nudi na prodaju, prodaje ili kupuje, posreduje u kupnji ili prodaji, posjeduje,

prenosi ili prevozi kemijsko ili biološko oružje ili drugo sredstvo borbe koje je zabranjeno međunarodnim pravom.

(4) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko prodaje ili izvozi oružje u zemlju u kojoj se djeca koriste kao plaćenici.

(5) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko neovlašteno posjeduje, nabavi, izradi, proda ili razmjeni sredstva potrebna za izradu vatrenog oružja, streljiva ili eksplozivnih tvari.

(6) Vatreno oružje, streljivo, eksplozivne tvari te njihovi sastavni ili rezervni dijelovi će se oduzeti.

Povreda mira pokojnika

Članak 328.

(1) Tko neovlašteno iskopa, prekopa, razruši, ošteti ili na drugi način grubo oskrvne grob, mjesto ukopa ili spomen na umrle,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko neovlašteno iskopa, odnese, ošteti, uništi, sakrije ili premjesti tijelo, fetus, dio tijela ili pepeo umrle osobe, ili tko oskrvne tijelo,

kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

(3) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

GLAVA TRIDESETIPRVA (XXXI.)

KAZNENA DJELA PROTIV BIRAČKOG PRAVA

Povreda slobode odlučivanja birača

Članak 329.

Tko silom, ozbiljnom prijetnjom, podmićivanjem ili na drugi protuzakonit način utječe na birača da na izborima glasuje na određeni način ili da ne glasuje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uskrata biračkog prava

Članak 330.

Tko u obavljanju povjerene mu dužnosti u vezi s izborima drugoga protuzakonito ne uvede u popis birača, ili ga izbriše iz tog popisa, ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Zlouporaba biračkog prava

Članak 331.

(1) Birač koji na istim izborima glasuje nakon što je već glasovao ili glasuje umjesto drugoga pod njegovim imenom,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko omogućiti drugome da ponovo glasuje.

Povreda tajnosti glasovanja

Članak 332.

Tko na izborima povrijedi tajnost glasovanja ili bez pristanka birača objavi kako je on glasovao,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Uništenje i krivotvorenje izbornih isprava

Članak 333.

(1) Tko uništi, prikrije, ošteti ili neovlašteno odnese kakvu ispravu o izborima ili kakav predmet koji služi za izbore,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko uvede u popis birača nepostojeću osobu, umrlu osobu ili osobu koja nema biračko pravo.

Izborna prijevara

Članak 334.

Tko dodavanjem, oduzimanjem, brisanjem glasova ili na drugi način krivotvori rezultat izbora,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Podmićivanje zastupnika

Članak 335.

(1) Tko kao zastupnik u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu ili kao vijećnik u predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zahtijeva ili primi

mito ili prihvati ponudu ili obećanje mita kako bi u predstavničkom tijelu glasovao za određenu odluku,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se tko zastupniku u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu ili vijećniku u predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ponudi, obeća ili daje mito kako bi u predstavničkom tijelu glasovao za određenu odluku.

GLAVA TRIDESETIDRUGA (XXXII.)

KAZNENA DJELA PROTIV REPUBLIKE HRVATSKE

Veleizdaja Članak 336.

Tko uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile ili na drugi protupravan način ugrozi teritorijalnu cjelovitost ili ustavno ustrojstvo Republike Hrvatske, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Priznavanje okupacije i kapitulacije Članak 337.

Tko potpiše ili prizna kapitulaciju ili tko prihvati ili prizna okupaciju Republike Hrvatske ili dijela njezinog državnog područja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Sprječavanje borbe protiv neprijatelja Članak 338.

(1) Građanin Republike Hrvatske koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba u kojem sudjeluje i Republika Hrvatska sprječava građane Republike Hrvatske ili njezinih saveznika da se bore protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Građanin Republike Hrvatske u smislu ove glave je i stranac sa prebivalištem u Republici Hrvatskoj.

Služba u neprijateljskoj vojsci Članak 339.

(1) Građanin Republike Hrvatske koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba u kojem sudjeluje Republika Hrvatska služi u neprijateljskoj vojsci ili se nalazi u drugim oružanim skupinama koje neprijateljski borbeno djeluju protiv Republike Hrvatske ili njezinih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko građane Republike Hrvatske nagovara, prikuplja, odvodi, ili ih na drugi način vrbuje za službu u neprijateljskoj vojsci, ili oružanim skupinama koje neprijateljski borbeno djeluju protiv Republike Hrvatske ili njezinih saveznika ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Republike Hrvatske ili njezinih saveznika.

Pomaganje neprijatelju Članak 340.

Građanin Republike Hrvatske koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba u kojem sudjeluje Republika Hrvatska pomaže neprijatelju u provedbi prisilnih mjera prema građanima ili koji politički ili gospodarski surađuje s neprijateljem,

kaznit će se kaznom zatvora od jedan do deset godina.

Podrivanje vojne i obrambene moći države Članak 341.

Tko uništi, učini neuporabljivim ili omogući da prijeđu u neprijateljske ruke obrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i obrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju ili na drugi način omete ili dovede u opasnost vojne i obrambene mjere i moć hrvatske države,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Prisila prema najvišim državnim dužnosnicima Republike Hrvatske

Članak 342.

(1) Tko izvan slučajeva iz članka 97. ovoga Zakona silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječiti predsjednika Republike Hrvatske, predsjednika ili zastupnika Hrvatskog sabora, predsjednika ili člana Vlade Republike Hrvatske, predsjednika ili suca Ustavnog suda Republike Hrvatske u izvršavanju njihove dužnosti ili ih prisili izvršiti tu dužnost na određen način,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka doveden u opasnost život ili tijelo osobe iz stavka 1. ili joj je nanijeta tjelesna ozljeda ili je uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

Odavanje tajnih podataka

Član 343.

(1) Tko tajne podatke koji su mu povjereni učini dostupnim neovlaštenoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko pribavi tajni podatak s ciljem da ga on ili druga osoba neovlašteno upotrijebi, ili tko drugome učini dostupnim takav podatak u čiji je posjed došao slučajno, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovog članka počini iz koristoljublja, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovog člana počini za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(5) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovog članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine

(6) Nema kaznenog djela ako netko učini dostupnim, objavi ili posreduje u objavljivanju tajnih podataka čiji je sadržaj suprotan ustavnom poretku Republike Hrvatske ili podataka koji su označeni tajnima radi prikriivanja kaznenog djela ili težih oblika nezakonitog postupanja u državnim tijelima.

Špijunaža

Članak 344.

(1) Tko tajne podatke koji su mu povjereni ili do kojih je došao na protupravan način, učini dostupnim stranoj državi, stranoj organizaciji, stranoj pravnoj osobi ili osobi koja za njih radi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko neovlašteno prikuplja tajne podatke, s ciljem da ih učini dostupnim stranoj državi, stranoj organizaciji, stranoj pravnoj osobi ili osobi koja za njih radi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko za stranu državu ili organizaciju organizira obavještajnu službu na području Republike Hrvatske, ili stupi u stranu obavještajnu službu koja djeluje na području Republike Hrvatske ili joj pomaže u radu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u vrijeme rata ili oružanog sukoba u kojem sudjeluje Republika Hrvatska, a radi se o podacima koji su u skladu sa zakonom označeni kao "vrlo tajno",

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(5) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini u vrijeme rata ili oružanog sukoba u kojem sudjeluje Republika Hrvatska,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Povreda ugleda Republike Hrvatske

Članak 345.

Tko javno izvrzne ruglu, preziru ili grubom omalovažavanju Republiku Hrvatsku, njezinu zastavu, grb ili himnu,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Pripremanje kaznenih djela protiv Republike Hrvatske

Članak 346.

Tko priprema počinjenje kaznenih djela iz članka 336., 338. i 341. ovoga Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv Republike Hrvatske

Članak 347.

(1) Ako kazneno djelo iz članka 336., 337., 343. i 344 počini predsjednik Republike Hrvatske, predsjednik ili član Vlade Republike Hrvatske ili predsjednik Hrvatskog sabora, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se počinitelj ako je kaznenim djelima iz članka 336. do 344. ovoga članka prouzročio smrt jedne ili više osoba ili velika razaranja.

GLAVA TRIDESETITREĆA (XXXIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV STRANE DRŽAVE ILI MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

Ubojstvo osobe pod međunarodnom zaštitom

Članak 348.

(1) Tko usmrti osobu pod međunarodnom zaštitom, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Osoba pod međunarodnom zaštitom je poglavar države, predsjednik vlade i ministar vanjskih poslova kad se nalaze izvan svoje države, te svaki službeni predstavnik međunarodno priznate organizacije, članovi njihove obitelji u pratnji kad se oni, njihove službene prostorije, privatni stan ili prijevozno sredstvo uočljivo mogu prepoznati da su posebno zaštićeni međunarodnim pravom.

Otmica osobe pod međunarodnom zaštitom

Članak 349.

(1) Tko izvrši otmicu osobe koja je pod međunarodnom zaštitom, kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt otete osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Napad na osobu pod međunarodnom zaštitom

Članak 350.

(1) Tko prema osobi pod međunarodnom zaštitom počini nasilje ili napadne na njezine službene prostorije, privatni stan ili prijevozno sredstvo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt osobe iz stavka 1. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Prijetnja osobi pod međunarodnom zaštitom

Članak 351.

Tko ugrozi sigurnost osobe koja je pod međunarodnom zaštitom ozbiljnom prijetnjom da će prema njoj počinuti kazneno djelo iz članka 348. do 350. ovog Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Povreda ugleda strane države i međunarodne organizacije

Članak 352.

(1) Tko javno izvrgne ruglu, preziru ili grubom omalovažavanju stranu državu, njezinu zastavu, grb, himnu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko izvrgne ruglu, preziru ili grubom omalovažavanju Ujedinjene narode, Europsku uniju, Vijeće Europe, Međunarodni crveni križ ili drugu priznatu međunarodnu organizaciju.

(3) Pokretanje kaznenog postupka poduzima se na temelju odobrenja Državnog odvjetnika Republike Hrvatske koji takvo odobrenje može dati nakon pribavljenog pristanka države, međunarodne organizacije ili osobe protiv koje je počinjeno kazneno djelo.

GLAVA TRIDESETIČETVRTA (XXXIV.)

KAZNENA DJELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE

Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi

Članak 353.

(1) Vojna osoba koja ne izvrši ili odbije izvršiti zapovijed nadređenog u vezi sa službom, pa time teško ugrozi službu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odbijanje primanja i zlouporaba oružja

Članak 354.

(1) Vojna osoba koja odbije primiti oružje ili ga odbije uporabiti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se vojna osoba koja uporabi oružje protivno zapovijedi ili pravilima službe, ako time nije počinila neko drugo teže kazneno djelo.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka kada se radi o vojnoj osobi kojoj je u propisanom postupku uvažen prigovor savjesti.

Protivljenje stražaru ili straži

Članak 355.

(1) Vojna osoba koja se protivi stražaru, straži ili drugoj vojnoj osobi u sličnoj službi, dok obavljaju svoju službenu dužnost, te vojna osoba koja ne posluša njihov poziv ili ne izvrši ili odbije izvršiti njihovu zapovijed, pa time teško ugrozi službu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odbijanje poslušnosti

Članak 356.

(1) Vojna osoba koja se zajedno s drugim vojnim osobama usprotivi zapovijedi nadređenoga u vezi sa službom ili je ne izvrši ili odbije izvršiti (članak 353.), primijeni silu ili prijetnju prema vojnoj osobi (članak 310.) ili napadne vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti (članak 311.),

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uporabom oružja, organizirano ili u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt druge osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Ako sudionik iz stavka 1. ovoga članka poslušava zapovijed nadređenog i odustane od počinjenja nekog od kaznenih djela opisanih u stavku 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Blaže kažnjavanje za kaznena djela iz članka 353. i 356.

Članak 357.

Ako je počinitelj kaznenog djela iz članka 353. stavak 1. i članka 356. stavak 1., ovoga Zakona bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe prema kojoj je počinjeno kazneno djelo, može se osloboditi kazne.

Zlostavljanje i ponižavanje podređenog ili mlađeg u službi

Članak 358.

(1) Vojna osoba koja u službi ili u vezi sa službom zlostavlja podređenoga ili mlađega u službi ili s njim postupa na ponižavajući način ili mu zlonamjerno otežava službu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se vojna osoba koja od podređenog zahtijeva ili ga natjera da zlostavlja drugu vojnu osobu ili s njom postupa na ponižavajući način ili mu otežava službu.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka zlostavljanoj osobi narušeno zdravlje ili je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema više osoba, ili ga počinitelj uporno ponavlja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Povreda stražarske, unutarnje ili druge slične službe

Članak 359.

(1) Vojna osoba koja postupi protivno propisima o stražarskoj ili unutarnjoj odnosno drugoj sličnoj službi, pa time teško ugrozi službu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno kod skladišta oružja, streljiva ili minsko-eksplozivnih sredstava, ili kod drugog objekta posebno važnog za obranu ili je njime prouzročena teška tjelesna ozljeda ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Podnošenje neistinitih izvješća i neizvješćivanje

Članak 360.

(1) Vojna osoba koja u obavljanju dužnosti ne podnese izvješće ili u izvješću prešuti neku činjenicu koju ne bi smjela prešutjeti ili podnese izvješće neistinitog sadržaja pa time ugrozi službu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Vojna osoba koja u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske ne izvršiti nadređenog, starijeg ili vojno zapovjedništvo o događaju koji očito zahtijeva neodgodivo poduzimanje vojnih mjera,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe

Članak 361.

(1) Vojna osoba koja ne poduzme propisane, zapovjedene ili druge očito potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su joj povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe bojevoj spremnosti, za urednu opskrbu hranom, opremom i materijalom postrojbe koja joj je povjerena, za čuvanje i njegu službenih životinja, ili da se na vrijeme i propisno obave osiguravajući radovi ili osiguranje objekata koji su joj povjereni, pa time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili znatna imovinska šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(4) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinjeno iz nehaja počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine, a ako je kazneno djelo iz stavka 3. počinjeno iz nehaja kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Neosiguranje na vojnim vježbama

Članak 362.

(1) Tko na vojnoj vježbi, obuci ili u obavljanju pokusa ne poduzme propisane, zapovjedene ili očito potrebne mjere osiguranja ili opreza, pa time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili znatna imovinska šteta, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz nehaja,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili znatna imovinska šteta, ili je kazneno djelo iz stavka 3. ovoga članka počinjeno u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe

Članak 363.

(1) Tko u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske bez opravdanog razloga ne dođe u određeno vrijeme na izvršavanje vojne obveze iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko poziva ili potiče više osoba na počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji se dobrovoljno javi nadležnom državnom tijelu na izvršavanje vojne obveze može se osloboditi kazne.

Izbjegavanje vojne obveze onesposobljenjem ili prijevarom

Članak 364.

(1) Tko s ciljem da on ili drugi izbjegne vojnu obvezu ili bude raspoređena na lakšu dužnost sebe ili drugog s njegovim pristankom ozlijedi ili na drugi način onesposobi za vojnu službu ili kakvu dužnost, ili dozvoli drugome da ga onesposobi za vojnu službu ili kakvu dužnost,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da on ili drugi izbjegne vojnu obvezu ili bude raspoređen na lakšu dužnost simulira bolest, za sebe ili drugoga uporabi lažnu ispravu, ili postupi na drugi prijevaran način.

(3) Tko djelo iz stavka 1. počini u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Protuzakonito oslobođenje od vojne službe

Članak 365.

Tko zlouporabom svojeg položaja ili ovlaštenja učini da se oslobodi od dužnosti ili da se raspoređi na lakšu dužnost vojna osoba ili osoba koja podliježe vojnoj obvezi u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Nepropisan i nesavjestan odnos prema povjerenom naoružanju i vojnoj opremi i drugim sredstvima za potrebe obrane

Članak 366.

(1) Tko nepropisno ili nesavjesno drži, čuva ili rukuje povjerenim mu naoružanjem, vojnom opremom i drugim sredstvima za potrebe obrane, pa time prouzroči njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Rukovatelj skladišta sredstvima iz stavka 1. ovog članka koji ne poduzme mjere za njihovo osiguranje ili održavanje, pa time prouzroči oštećenje, uništenje ili nestanak tih sredstava, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseca do pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena znatna imovinska šteta,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinjeno iz nehaja,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. ovoga članka,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

**Neovlašteni ulazak u vojne objekte i izradba skica ili crteža
vojnih objekata i borbenih sredstava**

Članak 367.

(1) Tko u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske radi izviđanja neovlašteno uđe u vojni objekt iako zna da je pristup zabranjen,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske neovlašteno pravi skice ili crteže vojnih objekata ili borbenih sredstava, ili ih fotografira odnosno na drugi način snima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prijelaz i predaja neprijatelju

Članak 368.

(1) Vojna osoba koja za vrijeme rata ili oružanog sukoba prijeđe u redove neprijatelja odnosno protivničke strane,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(2) Vojna osoba koja se za vrijeme rata preda neprijatelju odnosno protivničkoj strani prije nego što je iscrpila sve mogućnosti obrane,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

**Neispunjavanje ili napuštanje dužnosti
za vrijeme borbenog djelovanja**

Članak 369.

(1) Vojna osoba koja za vrijeme ili izravno pred borbeno djelovanje ne obavi svoju dužnost, pa time prouzroči štetne posljedice za vojnu postrojbu ili za borbenu situaciju,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. kaznit će se vojna osoba koja za vrijeme ili izravno pred borbeno djelovanje ne obavi svoju dužnost ili samovoljno ili na prijevaran način napusti svoju dužnost.

Napuštanje položaja protivno zapovijedi

Članak 370.

Vojna osoba koja za vrijeme ili izravno pred borbeno djelovanje protivno zapovijedi napusti položaj s postrojbom koja joj je povjerena prije nego što je iscrpila sve mogućnosti obrane,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Napuštanje oštećenog broda ili zrakoplova prije vremena

Članak 371.

Zapovjednik ratnog broda ili član posade ratnog broda ili vojnog zrakoplova koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba napusti oštećeni brod ili zrakoplov prije nego što je obavio svoju dužnost prema propisima o brodskoj službi, odnosno prema propisima o letenju i uporabi zrakoplova,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Ostavljanje neprijatelju neoštećenih bojnih sredstava

Članak 372.

(1) Vojna osoba koja dozvoli da neprijatelju padne u ruke bitno neoštećeno vojno skladište, brod, zrakoplov, tenk, ili drugo slično borbeno sredstvo, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko protivno zapovijedi dozvoli da neprijatelju padnu u ruke bitno neoštećena postrojenja ili drugi objekti važni za obranu.

Slabljenje borbenog morala i borbene situacije

Članak 373.

(1) Vojna osoba koja za vrijeme ili izravno pred borbeno djelovanje, bacanjem oružja ili streljiva, širenjem straha, stvaranjem nereda ili zabune, ili na drugi način slabi borbeni moral postrojbe, bojevu spremnost ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kaznit će se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(2) Vojna osoba koja ne poduzme potrebne mjere prema podređenom koji za vrijeme ili izravno pred borbeno djelovanje širi strah među vojnicima, stvara nered ili zabunu u postrojbi, ili na drugi način slabi borbeni moral postrojbe ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Neizvršenje materijalne obveze

Članak 374.

(1) Tko se u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske protivno zakonom utvrđenoj obvezi, bez opravdanog razloga, ne odazove ili se protivi popisu ili pregledu ljudstva ili popisu ili pregledu materijalnih sredstava koja su na popisu materijalnih sredstava za potrebe obrane, ili tko pri tom popisu ili pregledu daje netočne izjave ili podatke,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske protivno zakonom utvrđenoj obvezi, bez opravdanog razloga, ne stavi u određeno vrijeme i u propisanom stanju na raspolaganje tijelu nadležnom za poslove obrane materijalna sredstva koja su na popisu materijalnih sredstava za potrebe obrane.

Neispunjenje dužnosti pri provedbi mobilizacije

Članak 375.

(1) Vojna ili službena osoba koja pri provedbi mobilizacije u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske protivno svojoj dužnosti, ne osigura prihvata, raspored i smještaj ili opskrbu mobiliziranog ljudstva, objekata, vozila, strojeva, opreme i drugih sredstava koja su na popisu materijalnih sredstava za potrebe obrane, pa time prouzroči teške štetne posljedice,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Odgovornost za kazneno djelo počinjeno po zapovijedi nadređenog

Članak 376.

Vojna osoba koja protupravnu radnju kojom se ostvaruju obilježja kaznenog djela počini na zapovijed kriva je samo ako je znala ili je bilo očito da izvršenjem zapovijedi čini protupravnu radnju. Kaznena djela iz članka 88. i 89. ovog Zakona uvijek su očito protupravna.

GLAVA TRIDESETIPETA (XXXV.)

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 377.

(1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaju važiti:

- Kazneni zakon („Narodne novine“ broj 11/97, 27/98, 50/00, 129/00,51/01, 113/03, 190/03,115/04,88/05,71/06,111/07,152/08 i 57/11) osim odredaba članka 84.-86., koje prestaju važiti donošenjem posebnog zakona,
- odredbe članka 31. Zakona o računovodstvu (Narodne novine, broj 109/07),
- odredbe članka 188. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (Narodne novine, broj 167/03, 79/07),
- odredbe članka 65. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, broj 105/97, 64/00, 65/09),
- odredbe članka 49. Zakona o medicinskoj oplodnji (Narodne novine, broj 88/09),
- odredbe članka 627. i 629. Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09),
- odredba članka 129.a stavka 1. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, a dosadašnji stavak 2. postaje stavak 1.

(2) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona u Zakonu o energiji (Narodne novine, broj 68/01, 177/04, 76/07, 152/08, 127/10) u članku 33. stavak 1. brišu se riječi "odnosno troši energiju bez ili mimo mjernih uređaja".

Članak 378.

Izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama Kaznenog zakona iz članka 378. stavka 1. ovoga Zakona čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, ima se uskladiti s odredbama ovoga Zakona danom njegova stupanja na snagu.

Članak 379.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 01. srpnja 2013.

V. OBRAZLOŽENJE

Članak 1.

Iz članka 1. KZ97 brisan je stavak 2. jer se u njemu samo ponavlja ono što je rečeno u stavku 1. (kazneno pravo kao *ultima ratio*). Povređivanje kao teži oblik treba staviti ispred ugrožavanja. Pojam "ponašanje "na ovom mjestu ne bi trebalo mijenjati pojmom „radnja“ jer jasnije stavlja do znanja da obuhvaća i nečinjenje.

Članak 2.

Iz članka 2. KZ97 brisan je stavak 1. jer je načelo da se kaznena djela i sankcije mogu propisivati samo zakonom sadržano i u stavku 2. (koji ostaje).

Formulacija "biti kažnjen" prikladnija je za Kazneni zakon jer upućuje na materijalnopравни aspekt, dok je formulacija "proglašen krivim" procesne naravi. Pojam "međunarodno pravo" rabi i Ustav u članku 31. stavku 1. i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine, MU broj 6/99) u članku 7. stavku 1. pa ga ne bi trebalo mijenjati pojmom "međunarodni ugovor". Premda je pozivanje na međunarodno pravo i u Ustavu i ovdje djelomično sporno. Osim toga, ovaj članak usklađen je s novim izmjenama Ustava.

Članak 3.

Dosadašnji naslov "Obvezna primjena blažeg zakona" nije bio u skladu sa sadržajem članka jer se odnosio samo na stavak 2. Proširivanje pak naslova na "Zabranu povratnog djelovanja i primjenu (naj)blažeg zakona" također ne bi bilo posve primjereno jer je zabrana povratnog djelovanja sadržana i u članku 2. Nacrta Kaznenog zakona (tamo je čak i jasnije istaknuta). Ponuđeno rješenje "Vremensko važenje" (po uzoru na § 2 njemačkog Kaznenog zakona, § 61 austrijskog Kaznenog zakona i članak 2. švicarskog Kaznenog zakona) otklanja te prigovore. No nije isključeno da jezikoslovci prigovore kako pojam "važenje" nije u duhu hrvatskog jezika. Međutim, važenje (njem. *Geltung*, franc. *validité*) označava način egzistiranja normi i drugog izraza u hrvatskom jeziku nemamo; ako glagol „važiti“ u nekim situacijama i možemo zamijeniti glagolom "vrijediti", to nije moguće učiniti i sa glagolskom imenicom "važenje".

U prvoj rečenici novog stavka 2. (koji je u skladu sa prevladavajućom sudskom praksom) sada je izričito naglašeno da će se blaži zakon uzeti u obzir ako je donijet prije pravomoćnosti presude; time je, s jedne strane, uspostavljena obveza žalbenog suda da uzme u obzir i blaži zakon donijet nakon donošenja prvostupanjske presude, dok je, s druge strane, isključena primjena blažeg zakona donijetog nakon pravomoćnosti (tj. povodom izvanrednih pravnih lijekova).

U drugoj rečenici stavka 2. izraženo je načelo da se tekstovi starog i novog zakona ne smiju uspoređivati apstraktno, nego konkretno. Iako to načelo nitko ne dovodi u pitanje, ono se različito shvaća, a i sudska praksa ga ne poštuje dosljedno. Konkretno uspoređivanje znači da će se uzeti u razmatranje samo one odredbe starog i novog zakona koje se imaju primijeniti na konkretni (pojedinačni) slučaj koji sud rješava, a ne i one koje s tim slučajem ne stoje ni u kakvoj vezi. Pobljiže to znači da se mora poći od konkretnog činjeničnog stanja koje se onda ocjenjuje po novom i starom zakonu, pri čemu su moguće dvije situacije: 1. ako se određeno ponašanje može podvesti pod neko kazneno djelo iz novog zakona (neovisno o tome u kojoj glavi zakona i pod kojim nazivom se nalazi) tada postoji kontinuitet i pristupit će se utvrđivanju povoljnijih

kaznenih okvira; 2. ako se određeno ponašanje više ne može podvesti pod niti jedno kazneno djelo iz novog zakona, sud će donijeti oslobađajuću presudu. Drugim riječima, kontinuitet postoji ne samo kada je modificirano isto kazneno djelo (npr. obmanjivanje kupaca iz članka 284. KZ97 je postalo zavaravajuće oglašivanje), nego i kada je neko kazneno djelo ukinuto, ali nastavlja egzistirati u nekom drugom kaznenom djelu (npr. kaznena djela nesavjesnog gospodarskog poslovanja iz članka 291., zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz članka 292. i sklapanja štetnog ugovora iz članka 294. KZ97 pokrivena su novim kaznenim djelom zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju).

U stavku 3. je uređena situacija kada je zakon više puta izmijenjen pa su u igri tri ili više zakona (međuzakoni, interimni zakoni), a sud će primijeniti najblaži od njih.

Nova odredba stavka 4., koja se odnosi na trajno i produljeno kazneno djelo, preuzeta je iz § 2 stavka 2. njemačkog Kaznenog zakona i u skladu je s dosadašnjom praksom naših sudova. Kod takvih djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme dovršenja radnje iz zakonskog opisa bića kaznenog djela bez obzira na to kad je nastupila posljedica jer počinitelj mora znati što je kažnjivo u vrijeme poduzimanja radnje.

Nova odredba stavka 5. uređuje pitanje retroaktivnosti kod tzv. vremenskih ili temporalnih zakona u skladu sa stajalištima naše doktrine. Oblikovan je po uzoru na § 2 stavak 4. njemačkog Kaznenog zakona. Naša sudska praksa nije priznavala vremenske zakone (ili ih nije znala prepoznati), što je imalo za posljedicu da se ponekad novi zakon neosnovano smatrao blažim. Pred Vrhovnim sudom Hrvatske svojedobno se pojavio slučaj okrivljenika koji su kao djelatnici na benzinskim postajama u listopadu 1983. suprotno Uredbi o ograničavanju prometa motornog benzina i dizel goriva omogućavali kupcima potrošnju motornog benzina veću od dopuštene i bez propisanih bonova, zbog čega su bili optuženi za zlouporabu položaja i ovlaštenja iz članka 222. stavka 1. Krivičnog zakona Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 25/77, 50/78, 25/84, 52/87, 43/89, 8/90, 9/91, 33/92, 39/92, 77/92, 91/92 – u daljnjem tekstu Krivični zakon Republike Hrvatske). Vrhovni sud je pogrešno uzeo da se prestankom važenja navedene Uredbe takvo ponašanje prestalo smatrati kaznenim djelom (Vrhovni sud Hrvatske, IV Kž-166/85). Ono nije izgubilo kriminalni značaj zato što je Uredba imala za cilj da se ograniči potrošnja upravo dok traje nestašica benzina.

Radna skupina je razmatrala postoji li potreba posebno propisati kako ukidanje kaznenog djela ne isključuje mogućnost kažnjavanja za (novi) prekršaj koji se uvodi kao zamjena za to kazneno djelo i zaključila da to nije potrebno budući da se pravni poredak mora gledati kao jedinstven pa u tom slučaju novu prekršajnu odredbu treba tretirati kao blažu odredbu u odnosu na dotadašnje kazneno djelo i stoga nije potrebno posebno propisivati i naglašavati kažnjivost takvog prekršaja.

Članak 4.

Članak 26. KZ97 uvršten je u temeljne odredbe zbog svoje povezanosti s prethodnim člankom pa se čini prikladnijim da se ovdje nalazi. Da bi se moglo odrediti koji je zakon važio u vrijeme počinjenja kaznenog djela, potrebno je utvrditi kada je ono počinjeno.

Stavak 1. u cijelosti je preuzet iz članka 26. KZ97, koji u pogledu vremena počinjenja kaznenog djela prihvaća tzv. teoriju djelatnosti, prema kojoj je mjerodavno vrijeme radnje, a ne vrijeme nastanka posljedice.

Stavak 2. rješava dvojbe oko određivanja vremena počinjenja kaznenog djela kod višeaktnih, produljenih i trajnih kaznenih djela.

Članak 5.

Načelo krivnje iz članka 4. KZ97 je preoblikovano sukladno dualističkom sustavu kaznenopravnih sankcija, kod kojih je krivnja temelj kazne (*nulla poena sine culpa*), ali ne i sigurnosnih mjera. S pomoću krivnje kao temelja kazne i krivnje kao mjere kazne načelo krivnje doživljava konkretnu primjenu. Kod krivnje kao temelja kazne postavlja se pitanje jesu li ispunjene sve pretpostavke o kojima ovisi upućivanje prijekora (elementi krivnje), a kod krivnje kao mjere kazne koja je težina prijekora koji se upućuje počinitelju. Tako shvaćena krivnja je kod drugih kaznenopravnih sankcija ipak u drugom planu ili uopće nije bitna (tako je primjerice kod sigurnosnih mjera opasnost počinitelja temelj njihove primjene, a načelo razmjernosti kriterij za njihovo odmjeravanje – kad netko počini protupravnu radnju društvo se, ako je to potrebno, ima pravo zaštititi čak i kad osoba nije kriva za tu protupravnu radnju).

Članak 6.

Ovom odredbom jasno je izraženo načelo da se zločin ne isplati ("*crime doesn't pay*"), a uvrštena je među temeljne odredbe kako bi se izrazio jasan stav zakonodavca o tom pitanju. Uz to, ova odredba je temelj i za odredbe o tzv. proširenom oduzimanju imovinske koristi, kojima se dalje razrađuje ovo načelo. Odredba članka 76. stavka 6. Nacrta Kaznenog zakona je zakonom propisana iznimka od tog načela. Ova odredba ne odnosi se na *bona fidei* vlasnika.

Članak 7.

Neizmijenjen članak 12. KZ97.

Članak 8.

Iz članka 10. KZ97 ispušta se pogrešna tvrdnja da je dijete počinilo kazneno djelo.

Kod mladih počinitelja je ispušteno "kaznenih djela" jer to proizlazi iz konteksta, a i usuglašava se tekst odredbe s njezinim naslovom.

Članak 9.

Ovaj članak odgovara članku 27. KZ97.

U stavku 1. ispuštene su riječi "u slučaju kažnjivog pokušaja" kao suvišne; sa stajališta legislativne tehnike je isto tako pogrešno govoriti o "kažnjivom" pokušaju jer jedino takav na ovom mjestu i dolazi u obzir

Izričaj "prema njegovu predviđanju" zamijenjen je u oba stavka izričajem "prema njegovoj zamisli" (u § 9 stavku 1 i 2 njemačkog Kaznenog zakona i § 67 stavku 2 austrijskog Kaznenog zakona: *nach der Vorstellung des Täters*), što bolje odgovara sudioništvu koje zahtijeva namjeru sudionika, dok je "predviđanje" svojstveno nehaju (prema predloženom tekstu članka 39. Nacrta Kaznenog zakona sudioništvo obuhvaća samo poticanje i pomaganje, dok je supočiniteljstvo oblik počiniteljstva pa se na supočinitelje odnosi odredba stavka 1. ovoga članka).

Izričaj "trebala nastupiti" valja zadržati jer bi formulacija „mogla nastupiti“ više odgovarala nehaju (tako i § 9 stavak 1 i 2 njemačkog Kaznenog zakona i § 67 stavak 1 i 2 austrijskog Kaznenog zakona, koji na ovom mjestu koriste glagol "*sollen*").

U stavku 2. govori se o sudionicima, dakle samo o poticateljima i pomagateljima.

Članak 10.

Odredba u cijelosti odgovara odredbi članka 13. stavka 1. KZ97 (teritorijalno načelo).

Članak 11.

Budući da ni brodovi ni zrakoplovi ne predstavljaju područje države u kojoj su registrirani, valja ih odvojiti od teritorijalnog načela (tako i njemački Kazneni zakon u §§ 3 i 4). Nema opravdanja za različit tretman vojnih i civilnih zrakoplova (pa nema ni potrebe odvojeno uređivati kaznena djela na brodovima i zrakoplovima)

Članak 12.

Riječ je o odredbama članka 15. stavka 1. i 2. KZ97 koje su proširene i na kaznena djela počinjena na vojnom zrakoplovu. Članak 12. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona usklađen je s člankom 55. stavak 1(a) Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena (to je učinjeno još izmjenama Kaznenog zakona, Narodne novine, broj 152/08). Ispuštene su odredbe članka 15. stavka 3. i 4. KZ97 jer su istodobno (ali i drukčije) uređene u člancima 65. stavku 2. i 76. stavku 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine, broj 178/04 – u daljnjem tekstu: Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima), kojemu u ovoj materiji treba dati prednost.

Ovdje se radi o proceduralnim odredbama, što znači da se na njih ne primjenjuje načelo zabrane retroaktivnosti.

Članak 13.

Ovaj članak obuhvaća zaštitno ili realno načelo, sada uređeno u članku 14. stavku 1. KZ97, iz kojeg je ispušten podstavak 3. koji se odnosi na univerzalno načelo, što je sada posebno uređeno u članku 16. Nacrta Kaznenog zakona.

Dodana su tri nova podstavka, jedan koji se odnosi na davanje lažnog iskaza u inozemstvu pred hrvatskim nadležnim tijelima, kaznena djela protiv izbornih prava i određena kaznena djela protiv okoliša kada su počinjena u ZERP-u ili na otvorenom moru jer ta djela neće u pravilu biti propisana kao posebna kaznena djela u stranom zakonodavstvu pa ih bez ovakvog propisivanja kad su počinjena u inozemstvu ne bi bilo moguće progoniti. Ova tri slučaja su redovito pokrivena realnim načelom u komparativnom zakonodavstvu.

Članak 14.

Ovim člankom uređuje se aktivno personalno načelo, s time da je, po uzoru na strana zakonodavstva, prošireno i na osobe koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj (stavak 1.) te koje hrvatsko državljanstvo steknu nakon počinjenja djela (stavak 2.). Zahtjev za identitetom norme uklopljen je u stavak 1. budući se radi o materijalnom zahtjevu i ne nalazi se više u okviru norme koja određuje postupovne zahtjeve (članak 18. Nacrta Kaznenog zakona).

Sukladno Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja uvedena je u stavku 3. iznimka od zahtjeva za identitetom norme. Budući da će u budućnosti i druge konvencije imati ovakve zahtjeve stavljena je generalna klauzula kako se ne bi moralo mijenjati zakonodavstvo svaki put kad Republika Hrvatska postane strankom takve konvencije (npr. ovakvu klauzulu u sebi ima i Konvencija Vijeća Europe o krivotvorenju medicinskih proizvoda i sličnih kaznenih djela koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju (MEDICRIME konvencija), a predložena je i u Konvenciji o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Bilo je prijedloga u Radnoj skupini da se djela koja se odnose na djecu podvedu kod realnog načela, no u konačnici se to smatralo neprihvatljivim jer ne možemo od stranca zahtijevati da se u svojoj zemlji ponaša sukladno našim propisima – time bi se vrijeđao zahtjev načela zakonitosti prema kojem počinitelj mora znati što je propisano kao kazneno djelo u

vrijeme kad djeluje, a od počinitelja bi se tražilo nemoguće – kad bi sve zemlje tako postupale ljudi bi trebali znati kaznene zakone svih zemalja.

Stavak 4. je nov. Posljedica je obveza koje proistječu iz sudjelovanja Republike Hrvatske u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima Sjevernoatlantskog saveza i Europske unije. Tako primjerice članak VII. Sporazuma između stranaka Sjevernoatlantskog ugovora o pravnom položaju njihovih snaga na poseban način predviđa rješavanje sukoba nadležnosti i primjene kaznenog zakonodavstva zemlje šiljateljice i zemlje primateljice kad naši državljani koji sudjeluju u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima NATO-a počine kazneno djelo u zemlji primateljici.

Članak 15.

Odredba sadrži pasivno personalno načelo, sada sadržano u članku 14. stavku 3. KZ97. U odnosu na sadašnju odredbu načelo je nešto suženo jer obuhvaća samo kaznena djela protiv hrvatskih državljana, dok su isključena kaznena djela protiv Republike Hrvatske koja nisu obuhvaćena i realnim načelom (tzv. ograničeno ili supsidijarno zaštitno načelo), koje je teorijski sporno, a u praksi nije ni primjenjivano. No ujedno je načelo i prošireno jer se odnosi ne samo na državljane, već i na osobe koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj te pravne osobe registrirane u Republici Hrvatskoj.

Zahtjev za identitetom norme uklopljen je u stavak 1. jer se radi o materijalnom zahtjevu i ne nalazi se više u okviru norme koja određuje postupovne zahtjeve (članak 18. Nacrta Kaznenog zakona).

Dodan je novi stavak 3. prema kojem se osobi ne može izreći stroža kazna od one propisane u državi počinjenja kaznenog djela što je u skladu sa zahtjevom pravičnosti.

Članak 16.

Ovaj članak obuhvaća pravo univerzalno načelo (načelo svjetskog prava) koje je do sada bilo pogrešno smješteno u članak 14. stavak 1. treći podstavak KZ97, što znači da je tretirano kao realno načelo. Kako za realno načelo ne postoje nikakva ograničenja koja vrijede za ostala načela (sadržana u tekstu u članku 14. stavku 5. i članku 16. KZ97), Republika je Hrvatska na taj način prisvojila sebi pravo, ali i preuzela (neostvarivu) obvezu, da kažnjava sve počinitelje međunarodnih zločina u svijetu i kada se ne nalaze na njezinom području pa i kada su već izdržali kaznu u drugoj državi. To prema predloženom tekstu više neće biti moguće. Naime, predloženi članak 18. stavak 3. ograničava obvezu Republike Hrvatske na situaciju kada počinitelja "ima u vlasti", što znači da mu ne može suditi u odsutnosti, a prema predloženom tekstu članka 18. stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona postupak se ne može pokrenuti ako je pokrenuti pred Međunarodnim kaznenim sudom ili sudom druge države, ako se može očekivati provođenje pravičnog postupka pred sudom države u kojoj je kazneno djelo počinjeno, države čiji je počinitelj državljanin ili drugim sudom koji je nadležan za suđenje odnosno ako je kazneni postupak proveden u drugoj državi, osim ako je proveden suprotno međunarodno priznatim standardima pravičnog suđenja. U tom slučaju kazneni se postupak može pokrenuti, ali samo uz odobrenje glavnog državnog odvjetnika. Ovo načelo je slično realnom samo po tome što se ne traži identitet norme, ali ovdje iz drugog razloga – jer se radi o kaznenom djelu prema međunarodnom pravu.

Uveden je i katalog kaznenih djela pri čemu se pazilo da se ne ide preširoko. Na kraju nabiranja je stavljena generalna klauzula zbog mogućnosti da novi međunarodni ugovori stvore i nove obveze za Republiku Hrvatsku.

Članak 17.

Ovdje se radi o načelu koje se do sada zvalo univerzalnim (što je teorijski upitno; u njemačkom, švicarskom i austrijskom kaznenom pravu tretira se kao zastupnička sudbenost). Od pravog univerzalnog načela (članka 16. Nacrta Kaznenog zakona) razlikuje se po tome što ne služi zaštiti vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, nego se odnosi na "običan" kriminal. Po pretpostavkama za primjenu, od pravog se univerzalnog načela razlikuje po tome što se traži identitet norme (vidi komentar članka 16. Nacrta Kaznenog zakona) koji kod univerzalnog načela nije potreban jer se njime povređuju međunarodne norme koje su iznad nacionalnih (a što je i rečeno u predloženom članku 16.). Posebno je naglašeno da se radi o slučajevima u kojima nije došlo do izručenja, pri čemu razlog za to nije važan (npr. bilo da zahtjev za izručenjem nije postavljen u razumnom vremenu, odbijen je ili izručenje nije moguće.)

U novoj formulaciji stavka 1. riješeno je i sporno pitanje na koje se zakonodavstvo odnosi propisana kazna; to je svakako hrvatsko, jer pri ocjeni hoće li primijeniti svoju kaznenu vlast, hrvatski zakonodavac polazi od svoje ocjene težine kaznenog djela.

Dodan je novi stavak 2. prema kojem se osobi ne može izreći stroža kazna od one propisane u državi počinjenja kaznenog djela što je u skladu sa zahtjevom pravičnosti.

Članak 18.

Posebni uvjeti propisani u stavku 1. odnose se na aktivno personalno načelo (članak 14. Nacrt Kaznenog zakona), pasivno personalno načelo (članak 15. Nacrta Kaznenog zakona) i univerzalno načelo u širem smislu ili kako se u stranoj literaturi naziva načelo zastupničke jurisdikcije (članak 17. Nacrta Kaznenog zakona), ali ne i na realno (članak 13. Nacrta Kaznenog zakona) te pravo univerzalno načelo (članak 16. Nacrta Kaznenog zakona). Podstavak 1. stavka 1. izrađen je prema članku 54. Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena u cilju što boljeg poštivanja načela zabrane dvostrukog suđenja (*ne bis in idem*).

Posebni uvjeti kod pravog univerzalnog načela su sada pokriveni stavkom 2. ovoga članka koji je usklađen sa zahtjevima iz članka 17. Statuta Međunarodnog kaznenog suda i našim Zakonom o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (Narodne novine, broj 175/03, 29/04 i 55/11).

U stavku 3. zbog odviše suženog značenja, pojam „zatekne“ zamijenjen je pojmom "nalazi se" (tako i članak 5. švicarskog Kaznenog zakona). Zahtjev da se osoba mora naći na području Republike Hrvatske da bi se pokrenuo postupak proširen je radi racionalnosti i na univerzalno načelo iz članka 16. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 19.

Naslov je prilagođen sadržaju članka i članak je preoblikovan u skladu s novom terminologijom Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, broj 152/08 i 76/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o kaznenom postupku). Druga rečenica je proširena tako da sada ne uključuje samo druge vrste kazne (novčana kazna), nego i ostale kaznenopravne sankcije (npr. sigurnosne mjere).

Članak 20.

Ovaj članak odgovara članku 25. KZ97.

Stavak 2. je preformuliran kako bi iz njega jasnije proizašlo da je zakonski neregulirano nepravo djelo nečinjenja samo jedno od oblika nečinjenja.

Članak 21.

Umjesto dosta neodređene formulacije "nema kaznenog djela", preciziran je učinak nužne obrane u stavku 1. tako da se izričito označuje kao isključenje protupravnosti (tako i § 32 stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona).

U stavku 2. izbjegnut je pojam „počinitelj“ koji se najčešće shvaća kao "počinitelj kaznenog djela" (tako izričito i predložena definicija počinitelja u članku 36. stavku 1. Nacrta Kaznenog zakona). Stavak je prestiliziran tako da je izbjegnuto i ponavljanje riječi "obrana".

Stavak 3. je neizmijenjen.

Stavak 4. je izmijenjen kako bi se institut nužne obrane uskladio s preuzetom teorijom normativne krivnje. Ispričiva jaka prepašta nije više razlog oslobođenja od kazne, već isključuje krivnju pa time i postojanje kaznenog djela. Jaka razdraženost pak ostaje samo kao razlog za ublažavanje kazne – pravni poredak zahtijeva da ljudi kontroliraju svoju razdraženost i ona ne može biti razlogom oslobođenja od krivnje, ali se može uzeti u obzir kod ublažavanja kazne. Izmjena velikim dijelom slijedi rješenje iz članka 16. švicarskog Kaznenog zakona, koji u stavku 1. i 2. razlikuje prekoračenje kao razlog za ublažavanje kazne (ali obligatorno) i prekoračenje (izazvano prepašću – asteničkim afektom) kao razlog za isključenje krivnje.

Izmjena stavka 4. je usklađena i s izmjenom krajnje nužde u članku 22. Nacrta Kaznenog zakona. Ona ima za posljedicu i odgovarajuću izmjenu članka 23. Nacrta Kaznenog zakona jer se njome mijenja koncepcija krivnje (dodatna pretpostavka krivnje je od sada nepostojanje ispričavajućih razloga, čime se konsekventno sprovodi normativna teorija krivnje).

Članak 22.

Predloženi članak preuzima u osnovi rješenje iz njemačkog, austrijskog i švicarskog kaznenog prava koja razlikuju krajnju nuždu kao razlog isključenja protupravnosti (stavak 1.) i krajnju nuždu kao ispričavajući razlog ili razlog isključenja krivnje (stavak 2.). Dok je kod prve vrste u pitanju zaštita pretežnog interesa, pa se ona može lako definirati kroz odnos dvaju zala, druga ima u vidu psihičku prisilu koja pod određenim pretpostavkama može isključiti krivnju, pa onda počinjeno zlo može biti i teže od onoga koje je prijetilo, ali ipak ne nerazmjerno teže (tako § 10 stavak 1 austrijskog Kaznenog zakona).

Krajnja nužda kao razlog isključenja krivnje neće se priznati osobi koja je dužna izlagati se opasnosti, npr. vatrogasac je dužan izložiti se riziku i spasiti dijete iz goruće kuće pa će odgovarati za ubojstvo nečinjenjem ako to učini. No krajnja nužda će mu se priznati ako bi spašavanje djeteta za njega predstavljalo sigurnu smrt (tada se od njega ne može zahtijevati izlaganje opasnosti). Na taj je način ujedno stavak 4. članka 30. KZ97 integriran u novi stavak 2. (ali ne i u stavak 1. jer i osoba koja je dužna izlagati se opasnosti ima pravo počinuti zlo manje od onoga koje je prijetilo, npr. vatrogasac ima pravo uništiti tuđu stvar da bi spriječio širenje požara).

Po uzoru na § 35 stavak 2 (druga rečenica) njemačkog Kaznenog zakona i članka 18. stavak 1. švicarskog Kaznenog zakona predviđena je mogućnost ublažavanja kazne počinitelju i kada se od njega moglo zahtijevati izlaganje opasnosti. Odbije li vatrogasac spasiti dijete iz goruće kuće, iako pokušaj spašavanja ne bi za njega značio sigurnu smrt, odgovarat će za ubojstvo nečinjenjem ali uz mogućnost ublažavanja kazne.

Važna je razlika između dviju vrsta krajnje nužde i u tome što se neskrivljenost opasnosti traži samo u situaciji iz stavka 2. jer ne bi bilo opravdano da se netko spašava žrtvovanjem tuđih dobara iz opasnosti koju je sam skrivio, ali se u slučaju spašavanja višeg dobra žrtvovanjem nižeg krajnja nužda mora priznati i kad je opasnost skrivljena. U tom slučaju krajnju nuždu treba izjednačiti s nužnom obranom koja se priznaje i kad je napadnuti skrivio napad (iako uz određena ograničenja). Primjer (prema Roxinu): uspne li se planinar uz planinu usprkos upozorenju

mješšana da to ne čini pa onda, da izbjegne smrzavanje, provali u tuđu planinarsku kuću, nije počinio kazneno djelo narušavanja nepovredivosti doma. Opisano je razlikovanje usvojeno u §§ 34 i 35 njemačkog Kaznenog zakona i u njemačkoj literaturi se ne dovodi u pitanje.

Što se tiče zablude kod krajnje nužde kao ispričavajućeg razloga (predloženi stavak 3.), nema dvojbe da ona isključuje krivnju ako je neotklonjiva (svaka je neotklonjiva zabluda ujedno i neskrivljena). Vrlo je sporno pitanje kakve učinke dati takvoj zabludi kada je otklonjiva (npr. netko daje lažni iskaz zbog upućene mu prijetnje, ali je uz malo pažnje mogao zaključiti da prijetnja nije ozbiljna). Prema (strožem) rješenju iz § 34 stavak 2 njemačkog Kaznenog zakona takva zabluda povlači kažnjavanje za namjerni delikt, ali uz obvezno ublažavanje kazne. Prema (blažem) rješenju iz § 10 stavak 2 austrijskog Kaznenog zakona ona povlači samo kažnjavanje za nehaj. Kako se ovdje pretežno radi o zabludi o okolnostima, valja učinke takve zablude izjednačiti s učincima zablude o okolnostima koje isključuju protupravnost, tj. usvojiti rješenje austrijskog Kaznenog zakona. U prilog takvog rješenja govori i okolnost da naš zakon ne poznaje obvezno ublažavanje kazne.

Nijemci (§ 34 njemačkog Kaznenog zakona) za slučajeve iz stavka 1. kao uvjet postojanja krajnje nužde još navode i to da se mora raditi o radnji koja je adekvatna za uklanjanje opasnosti. Mi kao i Švicarci (članak 17. švicarskog Kaznenog zakona) do toga dolazimo kroz tumačenje i sudsku praksu pa nismo smatrali potrebnim da se izričito navede u zakonu.

I Nijemci i Austrijanci slučajeve iz stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona postavljaju restriktivnije - Nijemci primjenu ograničavaju na rođake i druge bliske osobe, a austrijanci na osobe koje su povezane sa zaštićenim dobrom. Mi smo se opet odlučili za pristup iz švicarskog kaznenog zakona koji u ovom smislu ne stavlja nikakva ograničenja, polazeći od toga da i druge osobe mogu osjećati psihički pritisak potrebe da pomognu u takvim slučajevima. Nepotrebnim smo smatrali i ograničenje zla koje prijeti na opasnost za život, tijelo i slobodu koje nalazimo kod Nijemaca, ali ne i kod Švicaraca ili Austrijanaca. Prihvatljivijim nam se čini dati pravo na krajnju nuždu u slučajevima iz stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona bez obzira na vrstu opasnosti koja prijeti.

Članak 23.

Naslov članka 39. KZ97 je bio pogrešan jer se ovdje ne govori o sadržaju, već o sastojcima krivnje. Također, sukladno novom uređenju nužne obrane i krajnje nužde, potrebno je među sastojke krivnje dodati i nepostojanje ispričavajućih razloga.

Članak 24.

U osnovi je zadržana zakonska odredba članka 40. KZ97 (neubrojiva je osoba koja nije mogla ocijeniti/shvatiti kriminalni značaj svog ponašanja i koja nije mogla vladati svojom voljom na način da prilagodi svoje ponašanje zahtjevima pravnog poretka), s time da se dopušta i neubrojivim osobama izreći nemedicinske sigurnosne mjere. Način izricanja ovih mjera posebno će se urediti u Zakonu o kaznenom postupku.

Prijedlog ispravlja grešku u postojećem tekstu prema kojem je pretpostavka neubrojivosti ostvarenje zakonskih obilježja kaznenog djela, pa traži da osoba počini protupravno djelo (tako ispravno i članak 550. Zakona o kaznenom postupku).

Iz samog teksta stavka 2. proizlazi da se neubrojivost uvijek veže uz teže duševne smetnje.

Članak 25.

Tekst je u odnosu na članak 41. KZ97 u osnovi nepromijenjen uz manje izmjene u redosljedu riječi i zamjene riječi "ili drugim sredstvima" riječima "ili na drugi način".

Članak 26.

Potrebno je vratiti pojam "bitno" smanjene ubrojivosti i to ne samo zbog tradicije, nego i zato što on ukazuje na kvalitativnu razliku tako smanjene ubrojivosti prema drugim oblicima smanjene ubrojivosti.

Članak 27.

Ovaj članak odgovara članku 43. KZ97.

U stavku 1. ispuštena je riječ "samo" jer iz samog teksta proizlazi da nije kažnjivo "samo" postupanje s namjerom.

U stavku 2. predlaže se unosenje riječi "barem" (po uzoru na § 18 njemačkog Kaznenog zakona: *wenigstens*), čime se glede odgovornosti za težu posljedicu garantira načelo krivnje, ali se uključuju i slučajevi kada je u odnosu na težu posljedicu moguća i namjera (npr. teško kazneno djelo protiv spolne slobode iz članka 155. stavka 1. točke 7. kad počinitelj namjerno izazove trudnoću ili počinitelj osobito teške tjelesne ozljede iz članka 119. stavka 1. kad namjerno izazove trajnu iznakaženost).

Članak 28.

Ne predlažu se izmjene u odnosu na članak 44. KZ97. Ostaje, međutim, otvoreno pitanje nazivlja. Prijedlog da se pojam "neizravna namjera" zamijeni "eventualnom namjerom" zaslužuje pozornost, ali se i tom terminu može prigovoriti da namjera po prirodi stvari ne može biti eventualna (kao što ne može biti ni neizravna); drukčije stoji stvar s *dolus eventualis* jer je *dolus* (njem. *Vorsatz*) širi pojam od namjere (njem. *Absicht*). Problem je nastao kad je raniji pojam *umišljaj*, koji je označavao *dolus*, zamijenjen *namjerom*, koja ima uže značenje. U hrvatskom jeziku nemamo odgovarajuće nazive da bismo izrazili tu razliku. Vraćanje pak na staru dihotomiju *umišljaj – namjera* bio bi teško prihvatljiv jer se *umišljaj* doživljava kao tuđica (u stvari je to rusizam).

Članak 29.

Ovaj članak odgovara članku 45. KZ97. Nije se promijenio sadržaj nehaja, ali je terminološki usklađen s definicijom namjere.

Članak 30.

S obzirom na strukturalne razlike između zablude o biću djela i zablude o okolnostima koje isključuju protupravnost, treba ih urediti u odvojenim člancima.

U stavku 1. članka 47. KZ97 formulacija "nije kriv" pogrešna je jer i počinitelj u zabludi o biću djela može biti kriv (kako je vidljivo iz stavka 2.); stoga je zamijenjena formulacijom "ne postupa s namjerom" (slično i § 16 stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona). „Kazneno djelo“ je zamijenjeno neutralnim pojmom "djelo" jer ono u situaciji iz stavka 1. nije kazneno djelo (tako i § 16 stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona).

Odredba stavka 2. članka 47. KZ97 prestilizirana je kako bi se naglasilo da se radi o otklonjivoj zabludi.

Članak 31.

U stavku 1. napuštena je formulacija "nema kaznenog djela" iz članka 47. stavka 3. KZ97 koja je u literaturi trpjela opravdane kritike (navodila je na pogrešan zaključak da se radi o isključenju protupravnosti). Za razliku od zablude o biću djela, ovdje počinitelj postupa s namjerom, ali se za nju ne kažnjava.

Članak 32.

Naslov članka 46. KZ97 je skraćen jer je razumljivo da se protupravnost odnosi na djelo (tako i naslovi § 17 njemačkog Kaznenog zakona: *Verbotsirrtum* i članka 21. švicarskog Kaznenog zakona: *Irrtum über die Rechtswidrigkeit*).

U stavku 1. je definicija neotklonjive zablude usklađena s tekstom članka 23. Nacrta Kaznenog zakona. U skladu s time bit će otklonjiva (stavak 2.) ona zabluda kod koje počinitelj također nije znao da je njegovo djelo protupravno, ali je to bio dužan i mogao je znati. Iz stavka 1. izostavljene su riječi "iz opravdanih razloga" jer to proizlazi iz toga da je bio dužan i mogao znati.

Stavak 3. članka 46. KZ97 koji sadrži kriterije otklonjivosti je brisan. Ta odredba preuzeta je iz § 9 stavka 2 austrijskog Kaznenog zakona no kako nije posve jasna, i u austrijskoj je doktrini izazivala nedoumice. Pitanje otklonjivosti zablude o protupravnosti ne treba zakonski definirati, nego prepustiti teoriji i praksi (tako i § 17 njemačkog Kaznenog zakona i članka 21 švicarskog Kaznenog zakona). Osim toga, naš Kazneni zakon ne određuje pobliže otklonjivost ostalih zabluda, pa se ne vidi zašto bi zabluda o protupravnosti u tom pogledu trebala biti iznimka.

Članak 33.

Nacrt Kaznenog zakona preciznije određuje i pretpostavke za primjenu beznačajnog djela iz članka 28. KZ97 (po uzoru na negdašnji § 42 austrijskog Kaznenog zakona). Sve tri navedene pretpostavke moraju kumulativno nastupiti da bi se radilo o beznačajnom djelu.

Radna skupina je odbacila prijedlog za brisanje odredbe o beznačajnom djelu koji se temeljio na okolnosti da ono stvara teškoće kako na teorijskom planu (kako opravdati nepostojanje kaznenog djela ako su ostvarena njegova obilježja, a ne postoji nijedan razlog isključenja protupravnosti), tako i u praksi (rastezljivost njegovih pretpostavki dovela je do velike neujednačenosti u primjeni). Moderno kazneno pravo pitanje beznačajnog djela rješava isključivo na procesnom planu; iznimka je donedavno bila Austrija, ali je i ona ukinula § 42 svog Kaznenog zakona o "nepostojećoj kažnjivosti djela". I hrvatsko kazneno pravo ima na raspolaganju druge institute kao rješenje za taj oblik kriminaliteta (sudska opomena, nagodba državnog odvjetnika s počiniteljem iz članka 522. Zakona o kaznenom postupku i dr.). Članovi radne skupine smatrali su da je u našoj praksi dok ne zažive novi instituti koje predviđa Zakon o kaznenom postupku potrebno još uvijek zadržati ovaj institut.

Članak 34.

Nova formulacija stavka 1. (osim što je sažetija) omogućuje preciznije razgraničenje pripremnih radnji i pokušaja i isključuje dosadašnju tautologiju u zakonskom tekstu članka 33. KZ97. Njome se napušta formalno-objektivna teorija prema kojoj počinitelj mora započeti ostvarivanje nekog obilježja kaznenog djela pa pokušaj obuhvaća i radnje koje još ne ulaze u biće kaznenog djela, ali su mu bliske jer mu neposredno prethode (kao uzor poslužila je odredba § 15 stavka 2 austrijskog Kaznenog zakona). Predloženi je tekst u skladu i sa postojećem sudskom praksom koja je, iako formalno zahtijevajući djelomično ostvarenje bića kaznenog djela, u stvari proširivala pokušaj i na radnje koje ne ulaze u njega, pozivajući se na njihovo prirodno jedinstvo

s radnjom kojom se ostvaruje biće kaznenog djela (usku vremensku i prostornu povezanost s radnjom počinjenja). Stoga, ova zakonska promjena neće dovesti do značajnijih promjena u sudskoj praksi.

Budući da je radna skupina kod imovinskih delikata povisila gornju granicu kazne smatrala je da ne postoji potreba za snižavanjem dosadašnje granice za kažnjavanje pokušaja. Odredba stavka 2. predstavlja sažetiju formulaciju u odnosu na dosadašnju koja nepotrebno ističe mogućnost jednakog kažnjavanja pokušaja i dovršenog kaznenog djela (što je po definiciji sadržano u *fakultativnosti* ublažavanja kazne).

Izmjena stavka 3. – po uzoru na § 23 stavak 3 njemačkog Kaznenog zakona i članka 22. stavka 3. švicarskog Kaznenog zakona - ograničava mogućnost oslobođenja od kazne kod neprikladnog pokušaja na slučajeve kad počinitelj postupa "iz grube nerazumnosti" (njem. *aus grobem Unverstand*, franc. *par grave défaut d'intelligence*), npr. daje trudnici čaj od kamilice radi pobačaja. To je opravdano jer postojeća odredba previše favorizira počinitelja neprikladnog pokušaja, što je došlo do izražaja i u nekim slučajevima iz sudske prakse (npr. kod pokušaja razbojništva u stanu u kojem nije bilo traženog oružja, VSRH I Kž-418/97, HLJKPP 2/1999, str. 1031).

Članak 35.

Stavak 1. i 2. iz članka 34. KZ97 su zbog ekonomičnosti izražaja spojeni u jedan stavak pri čemu se sadržajno nisu izmijenili. Time se i izbjegla i upotreba sintagme "kažnjiv pokušaj" koja je bila besmislena jer dragovoljni odustanak ni ne dolazi u obzir kod nekažnjivog pokušaja.

Brisan je stavak 3. članka 34. KZ97 koji se odnosi na dragovoljni odustanak od kvalificiranog pokušaja. Odredba je prilagođena sustavima u kojima dragovoljni odustanak povlači obvezno oslobođenje od kazne pa onda počinitelja treba kazniti za dovršeno kazneno djelo, ali dragovoljni odustanak u našem Kaznenom zakonu nema takav učinak. Naši sudovi kod odustanka od kvalificiranog pokušaja ionako ne kažnjavaju za dovršeno kazneno djelo, smatrajući da je ono u prividnom stjecaju s kaznenim djelom u pokušaju od kojeg se odustalo, a njegovo počinjenje uzimaju u obzir prilikom odmjeravanja kazne (npr. odustane li počinitelj od pokušaja ubojstva pri kojem je žrtvi nanio tešku tjelesnu ozljedu, djelo će se pravno označiti samo kao dragovoljni odustanak od pokušaja ubojstva, a dovršena tjelesna ozljeda uzet će se u obzir pri odmjeravanju kazne kao otegotna okolnost).

Dodan je novi stavak 2. po uzoru na tzv. "nekauzalni odustanak" iz § 24 stavka 2 njemačkog Kaznenog zakona, § 16 stavka 2 austrijskog Kaznenog zakona i članka 23. stavka 3. švicarskog Kaznenog zakona. Primjeri: počinitelj daje žrtvi nedovoljnu količinu otrova pa naknadno pozove liječnika (dragovoljni "nekauzalni" odustanak od neprikladnog pokušaja); počinitelj javi policiji da je postavio bombu ne znajući da je ona već demontirana. *Ratio legis* je honoriranje počiniteljeva povratka na put prava, po čemu se ove situacije izjednačuju s "kauzalnim" odustankom. Mora se raditi o ozbiljno poduzetim radnjama.

Kao novi stavak 3. je ovamo prenijet članak 36. stavak 4. KZ97, ali je i usuglašen s novom odredbom stavka 2. Upotrebljava se pojam supočinitelj te sudionik koji uključuje poticatelja i pomagatelja.

Članak 36.

Predloženi tekst otklanja sljedeće slabosti članka 35. KZ97:

a) U članku 35. KZ97 su sve moguće situacije u kojima pri počinjenju kaznenog djela sudjeluje više osoba nazvane sudioništvom i suprotstavljene počiniteljstvu kod kojeg se radi samo o jednoj osobi, što je načelno pogrešno. Supočinitelji nisu sudionici nego počinitelji (kako

im kaže i ime); to vrijedi pogotovo ako se pođe od teorije o vlasti nad djelom jer je nedopustivo u istu kategoriju (tj. kao sudionike) svrstati supočinitelje koji imaju vlast nad djelom i poticatelja i pomagatelja, koji tu vlast nemaju. Također je pogrešno i posrednog počinitelja nazivati "pojedinačnim počiniteljem" jer on djeluje zajedno s neposrednim (koji može biti i odgovoran!), dakle, ne kao pojedinac.

Iz tih je razloga "pojedinačni počinitelj" zamijenjen „počiniteljem“, a supočinitelji nisu više sudionici, nego počinitelji. Pri određenju ovakvog pojma počinitelja ostalo se na pozicijama teorije o vlasti nad djelom koja je već doživjela primjenu u praksi (bez obzira na to što ni u Njemačkoj, gdje je nastala, nije prihvaćena u Kaznenom zakonu i bez obzira na to što joj se prigovara da se ne može valjano primijeniti na *delicta propria*).

b) Definicija supočiniteljstva u stavku 3. članka 35. KZ97 predstavlja tautologiju jer "sudjelovanje u počinjenju" i "bitni doprinos počinjenju na drugi način" znače isto.

Predložena definicija supočiniteljstva jasnije definira objektivnu sastavnicu supočiniteljstva.

c) Odredba stavka 4. članka 35 KZ97 predstavlja logičku grešku u definiranju (cirkularnu definiciju) jer pojmove poticatelja i pomagatelja definira pomoću poticanja i pomaganja, tj. pojam koji treba definirati definira pomoću njega samoga.

Predložena definicija sudioništva u članka 3. ograničava se na ono što je zajedničko poticatelju i pomagatelju (nepostojanje vlasti nad djelom), dok su definicije tih dvaju oblika sudioništva date u člancima 37. i 38. Nacrta Kaznenog zakona.

Iz stavka 2. izbačene su riječi "dvije ili više" kao nepotrebne.

Članak 37.

Neizmijenjen članak 37. KZ97.

Članak 38.

Stavak 1. je u Nacrtu Kaznenog zakona nomotehnički pojednostavljen, premda je sadržajno ostao isti kao članak 38. KZ97.

Brisanje stavka 2. je potrebno je zbog toga što radnje opisane u njemu ne moraju nužno predstavljati pomaganje: one će to biti samo ako osoba koja ih izvršava nema vlast nad djelom. Osjetljiv problem razgraničenja supočiniteljstva i pomaganja ne može se valjano riješiti nabrojanjem radnji koje se unaprijed smatraju pomaganjem. Oblike pomaganja ne predviđaju ni drugi moderni zakonic.

Članak 39.

Ovaj članak odgovara članku 36. KZ97.

Iz naslova proizlazi da se sudionikom smatraju poticatelj i pomagatelj.

Stavak 1. odgovara formulaciji iz § 29 njemačkog Kaznenog zakona i § 13 austrijskog Kaznenog zakona pa jasno kaže da se ekscesi pojedinog sudionika ne uračunavaju drugim sudionicima. Kako je u novopredloženom članku 36. Nacrta Kaznenog zakona definirano nehajno supočiniteljstvo, a članak 37. i 38. Nacrta Kaznenog zakona navode da se poticanje i pomaganje može počinuti samo s namjerom, onda nam sadašnji izgled ovog članka nije više potreban.

U stavku 2. je u odnosu na članak 36. stavak 3. KZ97, koji govori o neprenosivim okolnostima, umjesto "strogo osobnih okolnosti", po uzoru na § 28 njemačkog Kaznenog zakona i § 14 stavak 1 austrijskog Kaznenog zakona unesen prikladniji termin "posebne osobne okolnosti" (*besondere persönliche Merkmale, besondere persönliche Eigenschaften*). Među tim

okolnostima se više ne nalaze okolnosti koje isključuju krivnju, jer je to obuhvaćeno stavkom 1. Također, jasno je naznačeno da se odnose i na privilegirajuće okolnosti, a uvedeno je da se mogu odnositi i na kvalifikatorne okolnosti. U stavku 2. izmijenjen je izraz „mogu se“ u „uzet će se“, što znači da svaki put kad sud ustanovi da postoji neka okolnost o kojoj ovisi primjena ovog stavka, sud treba utvrditi radi li se o posebnoj osobnoj okolnosti te ako postoji uzet će ju u obzir sudioniku kod kojeg postoji.

Više se ne govori o prenosivim okolnostima (članka 36. stavak 2. KZ97) jer se i one prema stavku 1. trebaju pripisivati svakom sudioniku sukladno njegovoj krivnji.

Stavak 3. iz članka 36. KZ97 prebačen je u članak 35. stavak 3. Nacrta Kaznenog zakona (dobrovoljni odustanak).

Članak 40.

Ovaj članak odgovara članku 49. KZ97.

S obzirom da je dugotrajni zatvor posebna vrsta zatvora navodi se ovdje kao samostalna sankcija. Nakon duže rasprave radna skupina je odustala od mogućnosti da se rad za opće dobro izriče i kao samostalna sankcija (vidi obrazloženje uz članak 55. Nacrta Kaznenog zakona) pa ga se niti ne navodi kao moguću sankciju u ovom članku.

Novost je stavak 4., kojim se zamjenjuje odredba članka 53. stavka 7. KZ97 (koja se briše). Svrha je izmjene pojednostavljenje legislativne tehnike jer u posebnom dijelu više neće biti potrebno uz kaznu zatvora do tri godine propisivati i novčanu kaznu. Međutim, za razliku od članka 53. stavka 7. KZ97, mogućnost izricanja novčane kazne prema ovom prijedlogu postoji i kad je propisan poseban minimum kazne zatvora (npr. kad je propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine). Otud slijedi proširenje mogućnosti izricanja novčane kazne jer tekst (članak 57. stavak 4a KZ97) u potonjem slučaju izricanje novčane kazne dopušta samo ako su ispunjene pretpostavke za ublažavanje kazne.

Zamijenjen je i redoslijed navođenja kazni u Zakonu, čime se željela naglasiti važnost novčane kazne i da kazna zatvora nije nužno prioritarna kazna.

Članak 41.

Izrađena je nova definicija svrhe kažnjavanja umjesto definicije iz članka 50. KZ97-a, a članak 6. KZ97 je brisan.

Članak 42.

Ovaj članak odgovara članku 51. KZ97.

U stavku 1. pojam dnevni dohodak zamijenjen je pojmom dnevni iznos jer dnevni iznos ne predstavlja samo dohodak, nego podrazumijeva i počiniteljeve nužne troškove. Donja granica novčane kazne je podignuta na 30, a gornja na 360 dana JER je to ekvivalent kazni zatvora od jednog mjeseca odnosno jedne godine.

Stavak 2. naglašava da se u presudi mora navesti broj i visina dnevnih iznosa (broj dnevnih iznosa posebno je važan radi eventualne kasnije zamjene kaznenom zatvora), kao i njihov umnožak, što je konačni iznos novčane kazne.

U stavku 3. dati su kriteriji za utvrđenje broja dnevnih iznosa. Posebno je naglašeno da se ne uzimaju u obzir imovinske prilike (jer one dolaze do izražaja u visini dnevnog iznosa), što je bilo potrebno jer su do sada sudovi ponekad imovinske prilike uzimali u obzir već kod utvrđivanja broja dnevnih dohodaka, što je u suprotnosti sa sustavom dani-novčana kazna.

U stavku 4. dani su kriteriji za utvrđivanje visine dnevnog iznosa. Nakon dulje rasprave radna skupina se složila da se kod određivanja visine dnevnog iznosa uzimaju u obzir i prihodi i

imovina. Kod imovine treba posebno gledati na potencijalne prihode koje bi osoba od te imovine mogla ostvariti – npr. vrijednost nekretnina u kojima počinitelj ne stanuje, a ne iznajmljuje ih ili uštedevina od koje ne ostvaruje kamate. Na taj način imovina se uzima u obzir u njemačkom Kaznenom zakonu, članak 40. stavak 2. Uzimanje u obzir troškova vezano je uz kriterij prosječnosti, čime se hoće izbjeći da se natprosječno bogatim počiniteljima priznaju i veći troškovi. Kao najviša mjera jednog dnevnog iznosa predlaže se deset tisuća kuna, što je u neku ruku sredina dobivena usporedbom te mjere u § 19 stavku 2 austrijskog (500 eura), § 40 stavku 2 njemačkog (5000 eura) i članku 34 stavku 2 švicarskog Kaznenog zakona (3000 franaka), a kao najmanja iznos od 20 kuna, npr. u Austriji je 4 eura, u Njemačkoj 1 euro, u Poljskoj 2,5 eura. Na sastanku radne skupine vođena je rasprava o tome treba li posebna odredba o određivanju dnevnih iznosa kod supsidijarnih i privatnih tužitelja s obzirom da je njima teško procijeniti visinu dnevnog iznosa optuženika. Zaključeno je da supsidijarni i privatni tužitelji daju samo prijedlog broja dnevnih iznosa (koji se temelji na težini počinjenog kaznenog djela), a da visinu dnevnog iznosa ionako određuje sud pa nema nikakve potrebe za poseban tretman supsidijarnih i privatnih tužitelja glede utvrđivanja dnevnih iznosa kod novčane kazne. Ta pitanja treba riješiti u Zakon o kaznenom postupku na odgovarajućem mjestu (u članku 360. koji se odnosi i na sporazumijevanje o sankciji i u članku 540. koji se odnosi na izdavanje kaznenog naloga).

U stavku 5., po uzoru na § 40 stavak 3 njemačkog Kaznenog zakona, uvedena je mogućnost slobodne ocjene, ali uz uvjet da bi pobliže utvrđivanje okolnosti važnih za utvrđivanje visine dnevnog iznosa "bilo povezano s nerazmjernim teškoćama" (formulacija iz članka 559. Zakona o kaznenom postupku, tamo primijenjena na oduzimanje imovinske koristi).

U stavku 6. uređeno je pitanje rokova plaćanja novčane kazne.

U stavku 7. uvodi se pogodovanje osuđenika u slučaju promjene imovinskih prilika (daje se mogućnost sudu da na zahtjev osuđenika produlji rok za isplatu novčane kazne ili odredi obročnu otplatu u produljenom roku ako je do neplaćanja novčane kazne došlo zbog znatnog pogoršanja imovinskih prilika osuđenika nakon donošenja presude) po uzoru na § 42, njemačkog odnosno članak 36. stavak 3. švicarskog Kaznenog zakona.

Radna skupina je raspravljala treba li uvesti posebnu odredbu o tome da se novčana kazna neće izreći ako se opravdano smatra da osoba nije u mogućnosti platiti novčanu kaznu (tako poljski Kazneni zakon u članku 58. stavku 2.) Zaključilo se da je uvođenje posebne odredbe nepotrebno jer suci i inače uvijek o postojanju nemogućnosti plaćanja vode računa.

Radna skupina je razmatrala mogućnost uvođenja odredbe kojom bi se svi (pod čime se ne misli na okrivljenog) obvezali dostaviti podatke za utvrđivanje visine dnevnog iznosa, no od te odredbe se odustalo jer već po odredbama Zakona o kaznenom postupku (članak 206. stavak 5.) postoji obveza suradnja sa sudom. Pri tome se prvenstveno misli na podatke koji se mogu dobiti putem OIB-a.

Članak 43.

Napuštaju se dvije mogućnosti izvršenja neplaćene novčane kazne iz članka 52. stavka 1. i 2. KZ97. Kad novčana kazna nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku koji je određen presudom prvo će se pokušati naplatiti prisilno putem Porezne uprave Ministarstva financija (stavak 1.). Navedeno vrijedi u slučaju kada nema zahtjeva osuđenika za produljenjem roka zbog znatnog pogoršanja imovinskih prilika do kojih je došlo bez krivnje osuđenika nakon donošenja presude (vidjeti članak 42. stavak 7. Nacrta Kaznenog zakona). Zamjena novčane kazne kaznom zatvora ili radom za opće dobro bez prethodnog pokušaja prisilne naplate bila bi u suprotnosti s funkcijom novčane kazne kao supstituta za kaznu zatvora. Novčana kazna ima funkciju reducirati

kaznu zatvora, a ako se ona pretvara u kaznu zatvora bez prethodne prisilne naplate, izigran je njezin cilj. S praktične strane treba voditi računa i o potrebi smanjenja zatvoreničke populacije.

Ako se nije moguće prisilno naplatiti u roku od tri mjeseca, novčana kazna će se uz pristanak osuđenika zamijeniti radom za opće dobro (stavak 2.).

Predloženi stavak 3. i 4. predviđa zamjenu kaznom zatvora (supletorni zatvor) ako se osuđenik ne ponaša u skladu sa stavkom 2. odnosno ukoliko ne izvrši rad za opće dobro u cijelosti ili djelomično ili ne da pristanak za rad za opće dobro (slično i članak 36. stavak 5. švicarskog Kaznenog zakona). Prilikom zamjene jedan dnevni iznos se izjednačuje s jednim danom zatvora ili s dva sata rada za opće dobro (u skladu s ključem usvojenim u članku 55. stavku 2. Nacrta Kaznenog zakona). Zakonodavac primjenjuje supletorni zatvor kao zadnje sredstvo i sve ostale mogućnosti se moraju pokušati iskoristiti prije njegova izricanja.

Stavak 5. pobliže uređuje postupak u slučaju plaćanja novčane kazne nakon pravomoćnosti odluke o zamjeni, a stavak 6. u slučaju da novčanu kaznu ne plati osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište.

Članak 44.

Pored produljenja kazne "običnog" zatvora do 20 godina, o čemu je u radnoj skupini postignuta suglasnost, predložena odredba se razlikuje od sada važeće (članak 53. KZ97) i po tome što eliminira sve ono što već proizlazi iz Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine, broj 111/97, 27/98 i 12/02 – u daljnjem tekstu: Zakon o sudovima za mladež), dok se odredbe koje se odnose na odmjeravanje kazne prenose na odgovarajuće mjesto. Također, opći minimum je podignut sa 30 dana na tri mjeseca, čime se naglašava razlikovanje između prekršaja i kaznenih djela.

Odredba članka 53. stavka 4. KZ97 odgovara načinu propisivanja kazni u zakonu, ali je brisana jer je nepotrebno da zakonodavac sam sebe obvezuje kako će propisivati kazne.

Odredbe o dugotrajnom zatvoru su odvojene u poseban članak.

Odredba stavka 7. članka 53. KZ97 u Nacrta Kaznenog zakona je obuhvaćena u članku 40. stavku 4.

Stavak 3. je nov i u skladu sa suvremenim tendencijama otvara mogućnost izdržavanja kazne zatvora u trajanju do jedne godine u domu.

Članak 45.

Ova se odredba predlaže po uzoru na članak 41. švicarskog Kaznenog zakona, a slične su i odredbe § 47 njemačkog i § 37 austrijskog Kaznenog zakona. Referenca na ublažavanje kazne nije sadržana u tim zakonima jer oni polaze od toga da već ublažavanje kazne zatvora u trajanju do 6 mjeseci sadrži razloge za takvu (kratkotrajnu) kaznu zatvora.

Članak 46.

Ovaj članak pokriva sadržaj dosadašnjeg članka 53. stavka 3. do 5. i 8. KZ97.

Uvođenjem razlikovanja kazne zatvora i kazne dugotrajnog zatvora, potonju kaznu valjalo je regulirati zasebnim člankom.

Kako bi se izbjeglo preklapanje između kazne zatvora i dugotrajne kazne zatvora jasno se kaže da je donja granica dugotrajne kazne 21 godina.

U stavku 2. uvedena je posebna sankcija u trajanju od pedeset godina koju je moguće izreći samo u iznimnim slučajevima, izričito propisanim ovim Zakonom (npr. za stjecaj teških kaznenih djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora ili genocid). Radna skupina je

vodila dugu raspravu oko uvođenja doživotnog zatvora i pažljivo važući sve argumente za i protiv odlučila se za kaznu zatvora od 50 godina kao najvišu mjeru kazne u Republici Hrvatskoj.

Premda Zakon o sudovima za mladež donosi posebne odredbe za maloljetnike jedno ovako općenito ograničenje treba stajati u Kaznenom zakonu, a onda će Zakon o sudovima za mladež detaljno propisati mogućnost kažnjavanja maloljetnika (djece u dobi od 14 do 18 godina). Ova odredba u skladu je s člankom 37. Konvencije o pravima djeteta (Narodne novine, MU broj 20/97) koji zabranjuje okrutne, nečovječne ili ponižavajuće kazne.

Članak 47.

Predlaže se vraćanje na uobičajeni termin "odmjeravanje kazne" u naslovu, to više što ga i sam zakonodavac koristi na drugim mjestima (članak 69. stavak 3. i 4. KZ97, članak 459. stavak 6. Zakona o kaznenom postupku i članak 471. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku). Odmjeravanje kazne je uobičajen *terminus technicus* za izbor vrste i mjere kazne, što je rečeno i u tekstu stavka 1., pa ga ne treba "definirati" i u naslovu.

Stavak 1. članka 56. KZ97 se briše kao nepotreban jer je svrha kažnjavanja propisana u članku 50. KZ97, pa je dovoljno pozvati se na nju kao ideju vodilju pri odmjeravanju kazne uz pozivanje na stupanj krivnje kao temeljnu odrednicu za odmjeravanje kazne. Tekst KZ97 nepotrebno ponavlja "pogibeljnost djela", jednom kao svrhu kažnjavanja u članku 50. KZ97, a drugi put kao temelj odmjeravanja kazne u članku 56. stavku 1. KZ97.

U odnosu na pojedine okolnosti važne za odmjeravanje kazne izmjene su sljedeće:

Umjesto "okolnosti u kojima je kazneno djelo počinjeno" (što je neodređeno) predlaže se "način počinjenja i skrivljene učinke kaznenog djela" (po uzoru na § 46 njemačkog Kaznenog zakona). Pod učincima djela valja razumjeti neposredne i posredne posljedice ostvarenja bića kaznenog djela. Potrebno je naglasiti da se takvi učinci uzimaju u obzir samo kad su skrivljeni (pri čemu je dovoljan i nehaj), čega se sudovi nisu uvijek pridržavali.

Umjesto "okolnosti u kojima je počinitelj živio prije počinjenja kaznenog djela i usklađenost njegova ponašanja sa zakonima" predlaže se jednostavno "prijašnji počiniteljev život", što prvenstveno obuhvaća njegovo ranije kažnjavanje, ali se u tome ne iscrpljuje. Sadašnja formulacija je i preširoka jer ranija neusklađenost ponašanja sa zakonima (dakle, ne samo s kaznenim zakonom) obuhvaća i ponašanja neodlučna za odmjeravanje kazne.

Umjesto "okolnosti u kojima (počinitelj) živi", predlaže se preciznija formulacija "njegove osobne i imovinske prilike".

Umjesto „njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, posebno odnos prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom“ predlaže se formulacija „njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, odnos prema žrtvi i njegov trud da naknadi štetu“ (slično i § 46 njemačkog Kaznenog zakona). S jedne strane, nije svaka naknada štete olakotna okolnost (npr. šteta naknađena iz osiguranja), nego samo ona koja je rezultat počiniteljeva truda, a s druge strane, valja počinitelju honorirati njegov trud i kad nije doveo do rezultata; pritom riječ "trud" isključuje puka obećanja naknade štete koja počinitelj ni ne namjerava ispuniti.

Ispuštena je "ukupnost društvenih i osobnih uzroka koji su pridonijeli počinjenju kaznenog djela" kao preširoka i neprecizna okolnost (na koju se sudska praksa s pravom nije ni pozivala). Valja istaknuti da u članku 56. KZ97 okolnosti važne za odmjeravanje kazne nisu nabrojene taksativno, pa nije isključena mogućnost pozivanja na okolnosti koje u tom propisu nisu nabrojene, a što je sudske praksa i činila (npr. pozivanje na protek vremena i trajanje postupka).

Dodan je i "stupanj povrede počiniteljevih dužnosti" po uzoru na njemački Kazneni zakon.

U stavku 2. izričito se naglašava da visina kazne ne smije prekoračiti stupanj krivnje, što proizlazi iz načela krivnje (a prema jednom shvaćanju predstavlja i definiciju krivnje).

Radna skupina je raspravljala treba li počinjenje kaznenog djela iz mržnje posebno navoditi kao otegotnu okolnost. Zaključeno je da počinjenje djela iz mržnje ulazi u pojam pobuda pa da za tim nema potrebe, budući se posebno ne navode ni druge vrste pobuda.

Članak 48.

Odredba o ublažavanju kazne iz članka 57. KZ97 podijeljena je u dva članka: jedan kojim se propisuju uvjeti za ublažavanje kazne (članak 48. Nacrta Kaznenog zakona) i druga kojom se propisuju granice ublažavanja kazne (članak 49. Nacrta Kaznenog zakona).

Predviđaju se tri slučaja ublažavanja kazne: kad je zakonom to izričito propisano (stavak 1.), kad postoje naročito olakotne okolnosti pri čemu se posebno naglašava pomirenje sa žrtvom i naknada štete žrtvi od strane počinitelja (stavak 2. – slične odredbe nalazimo i u stranim zakonima, vidi npr. § 46a njemačkog Kaznenog zakona ili članak 53. stavak 3. poljskog Kaznenog zakona), kad su se o tome sporazumjeli državni odvjetnik i okrivljenik sukladno odredbama članaka 359.-364. Zakona o kaznenom postupku pri čemu se ne traži pristanak žrtve (stavak 3.). Time su precizirane odredbe iz članka 57. KZ97 stavka 1., 2. i 3.

Radna skupina je razmatrala treba li u slučaju iz stavka 3. sporazum državnog odvjetnika i okrivljenika obvezivati sud. Radna skupina se odlučila ovu okolnost za ublažavanje kazne propisati kao fakultativnu jer sudu treba ostaviti mogućnost da intervenira kao jamac pravičnog suđenja, posebice u slučajevima nedovoljno zaštićenog i slabog okrivljenika.

Radna skupina je razmatrala treba li uvesti mogućnost ublažavanja novčane kazne i zaključila da u Kaznenom zakonu to nije potrebno jer je donja granica novčane kazne dovoljno niska da ne postoji potreba za ublažavanjem, a da će se u sporednom zakonodavstvu to rješavati kroz dovoljno fleksibilno propisan raspon kazne.

Radna skupina je razmatrala treba li u stavku 3. posebno propisati mogućnost da se dogovori zamjena kazne zatvora novčanom kaznom ili radom za opće dobro i zaključila da to nije potrebno jer to već proizlazi iz činjenice da se državni odvjetnik i okrivljenik mogu sporazumjeti o kazni što uključuje i sporazum o zamjeni jedne vrste kazne drugom.

Članak 49.

Napušta se razlika između "zakonskog" i "sudskog" ublažavanja kazne. Nejasno je zašto postojeći Kazneni zakon granice ublažavanja u odnosu na te dvije situacije propisuje različito (u čemu, uostalom, i nije dosljedan). Time su ujedno otklonjeni prigovori upućeni pojmovima "zakonskog" i "sudskog" ublažavanja jer je ublažavanje u oba slučaja zakonsko (njegove pretpostavke propisuje zakon) i sudsko (o njemu odlučuje sud).

Granice ublažavanja u stavku 1. su postavljene jednostavnije nego u sada važećem tekstu. To je djelomice posljedica ukidanja "zakonskog" i "sudskog" ublažavanja kazne, a djelomice i drukčije metode jer način ublažavanja u predloženom tekstu ovisi isključivo od donje mjere propisane kazne (a ne i gornje, kao u sadašnjem tekstu). U usporedbi sa sada važećim, predloženi tekst daje nešto veće mogućnosti za ublažavanje.

U stavku 3. uvodi se nova odredba sukladno izmjenama Zakona o kaznenom postupku i širim mogućnostima sporazumijevanja državnog odvjetnika i okrivljenika o mjeri kazne. Njime se omogućuje ublažavanje i preko granica propisanih u stavku 1. ovoga članka, s time da ni u tom slučaju kazna ne može biti manja od općeg minimuma (tri mjesec zatvora).

Članak 50.

Članak 58. KZ97 u stavku 1. i 2. nepotrebno ponavlja ono što je već rečeno na drugim mjestima. Posebna odredba o oslobodenju od kazne ima smisao samo ako se, pored već propisanih obveza i ovlasti suda da oslobodi kazne, propiše novi temelj za oslobodenje od kazne (što je u KZ97 učinjeno u odvojenom članku 59.), kao i mogućnost neograničenog ublažavanja kazne. Predlaže se sažimanje članaka 58. i 59. KZ97 u novi članak 50. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak donosi dvije sadržajne izmjene. U stavku 1. točki 3. traži se da naknada štete mora biti potpuna, dakle nije dovoljna djelomična naknada štete kao do sada i uvodi se nova točka 4. koja omogućuje oslobodenje od kazne kod lakših kaznenih djela (propisana kazna zatvora do jedne godine) i kad su počinjena s namjerom ako je počinitelj naknadio ili ozbiljno nastojao naknaditi štetu žrtvi. Sličnu odredbu imaju mnogi zakoni, vidi npr. njemački Kazneni zakon § 46a ili švicarski Kazneni zakon članak 53. Smatrat će se da je počinitelj ozbiljno nastojao naknaditi štetu ako je poduzeo sve moguće mjere da je naknadi.

Članak 51.

Ovaj članak odgovara članku 60. KZ97.

U stavku 1. određuju se kriteriji za odmjeravanje kazne za djela u stjecaju. Kriteriji za takvo odmjeravanje kazne prebačeni su iz uvodnog dijela članka 51. stavka 2. KZ97 u stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona, a formulirani su po uzoru na § 54, druga rečenica, njemačkog Kaznenog zakona. Jedinstvena se kazna mora odmjeriti prema ličnosti počinitelja (pri čemu je osobito, ali ne i jedino važno, radi li se o povratniku), ali se mora uzeti u obzir i cjelokupni odnos između pojedinih djela, a to znači njihova srodnost (kod srodnih će "popust" biti veći nego kod raznovrsnih), vrst stjecaja (kod idealnog će "popust" biti veći nego kod realnog) itd.

Stavak 2. oblikovan je djelomično po uzoru na § 54 stavak 2 njemačkog Kaznenog zakona. Polazi od toga da je sadašnja kazuistička metoda primijenjena u stavku 2. nepregledna, a nije isključeno i da zakaže u nekim specifičnim situacijama, pa se predlaže općenita odredba koja ostavlja sudu mogućnost primjene na temelju interpretacije i u slučajevima koji nisu izričito predviđeni u zakonskom tekstu. Ovo rješenje tretira kaznu zatvora i kaznu dugotrajnog zatvora kao jednu vrstu zatvora u trajanju od jedan mjesec do četrdeset godina.

Stavak 3. je nov. Njime se omogućuje kod teških kaznenih djela (djela za koja je propisan dugotrajni zatvor) počinjenih u stjecaju, ako zbroj izrečenih kazni prelazi 50 godina zatvora izreći jedinstvena kazna zatvora od 50 godina. U svim je ostalim slučajevima zakonski maksimum kazne zatvora 40 godina.

Članak 52.

Ispušten je stavak 1. članka 61. KZ97 kao nepotreban jer iz definicije produljenog kaznenog djela proizlazi da je ono jedno kazneno djelo, što isključuje mogućnost primjene odredaba o stjecaju.

Nova definicija u stavku 1. otklanja proturječnost u tekstu KZ97 prema kojem počinitelj čini više kaznenih djela, a osuđuje se za jedno. Osim toga, ona - u skladu s vladajućim mišljenjem u teoriji - ističe da produljeno kazneno djelo čini više radnji u prirodnom smislu, koje su ipak jedinstvena radnja i stoga jedno kazneno djelo u pravnom smislu.

U suvremenim kazneno pravnim sustavima ispušta se institut produljenog kaznenog djela (Švicarska) ili se u značajnoj mjeri ograničava (Njemačka) jer se smatra da neosnovano pogoduje počinitelju, a i sudska praksa je u njegovu izricanju vrlo neujednačena. Radna skupina odlučila se za ovo drugo rješenje te je isključila mogućnost primjene produljenog kaznenog djela kod kaznenih djela koja predstavljaju napad na život, tijelo, spolnu ili drugu slobodu jer se kroz produljeno kazneno djelo kod zaštite ovih vrijednosti ne bi na primjereni način moglo obuhvatiti

ukupno nepravo. Produljeno djelo zadržano je prvenstveno radi imovinskih delikata kod kojih je ono ponekad nužno da bi se primjereno obuhvatilo ukupno nepravo i krivnja pojedinog kaznenog djela (npr. kad se radi o kaznenom djelu pronevjere kod kojeg uopće nije bitno koliko puta je uzet novac, već ukupni iznos prisvojenog novca).

Stavak 3. je skraćen jer je nepotrebno isticati i da će se niz radnji koje predstavljaju isto kazeno djelo pravno označiti kao to djelo.

Stavak 4. je nov. Uzimajući u obzir opasnost opetovanog činjenja kažnjivih radnji predviđena je mogućnost pooštrenog kažnjavanja (za novčanu kaznu do maksimalne predviđene granice od 500 dnevnih iznosa odnosno za kaznu zatvora do 20 godina). Kao uzor je poslužio članak 49. stavak 1. švicarskog Kaznenog zakona

Članak 53.

Naslov članka 62. KZ97 (članak 53. Nacrta Kaznenog zakona) nije adekvatan. Ovdje se ne radi o izboru i vrsti mjere, tj. o odmjeravanju kazne osuđenoj osobi, nego o tome kako će se kazniti već osuđena osoba za određena kaznena djela. Stoga je ispravniji predloženi naziv.

Ovdje treba zadržati maloljetnički zatvor, jer za vrijeme njegova izdržavanja osuđenik može počinuti kazneno djelo kao punoljetna osoba.

U novoj formulaciji stavka 1. izričito je navedeno da se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava u jedinstvenu kaznu, što je u skladu i s odredbom članka 54. Nacrta Kaznenog zakona prema kojoj se u kaznu uračunava samo vrijeme u kojem je počinitelju bila oduzeta sloboda.

Ostale izmjene stilskog su karaktera i idu za pregnantnijom formulacijom.

Članak 54.

Odredba odgovara članku 63. KZ97 i Zakonu o kaznenom postupku koji razlikuje pritvor i istražni zatvor. U stavku 1. brisane su riječi "maloljetničkog zatvora" jer je maloljetnički zatvor, pa prema tome i uračunavanje pritvora u maloljetnički zatvor, stvar Zakona o sudovima za mladež.

Članak 63. stavak 2. KZ97 je brisan budući je njegov sadržaj u suprotnosti sa zahtjevom načela *ne bis in idem* i presudom Europskog suda za zaštitu ljudskih prava u slučaju Maresti protiv Hrvatske (u daljnjem tekstu: presuda Maresti).

Članak 63. stavak 3. KZ97 prilagođen je predloženim izmjenama Nacrta Kaznenog zakona i postojećem Prekršajnom zakonu (Narodne novine, broj 107/07 – u daljnjem tekstu: Prekršajni zakon) i uklopljen u stavak 1.

Članak 55.

Naziv članka 54. KZ97 "rad za opće dobro na slobodi" treba skratiti tako da glasi samo "rad za opće dobro"; dovoljno je da se iz njegova sadržaja vidi da se izvršava samo na slobodi. Takav je termin u uporabi i na njemačkom (*gemeinnützige Arbeit*), francuskom (*travail d'intérêt général*) i engleskom (*Community Service*) govornom području. Ako se usvoji izmjena naziva, trebalo bi je provesti i u prijedlogu Zakona o probaciji te u drugim propisima u kojima se javlja.

Važna je izmjena i proširenje mogućnosti zamjene na kazne zatvora do jedne godine i novčanu kaznu u iznosu do 360 dnevnih iznosa, čime se želi ograničiti primjena kazne zatvora u korist rada za opće dobro te uvođenje obveze za suce da kad izreknu kaznu zatvora u trajanju do 6 mjeseci je svaki put moraju zamijeniti radom za opće dobro, osim ako se time ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja (stavak 1.).

Stavak 2. članka 54 KZ97 kojim se definira svrha rada za opće dobro samo na negativan način (kada nisu ostvarene pretpostavke za druge sankcije), a što nije od velike koristi, se briše. U stavku 1. poziva se na opću svrhu kažnjavanja dok se Zakonu o probaciji (Narodne novine, broj 153/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o probaciji) prepušta detaljnije odrediti svrhu i mjesto izvršenja rada za opće dobro (u korist socijalnih ustanova, radova u javnom interesu i osoba kojima je potrebna pomoć).

Predloženi stavak 2. uvodi precizan kriterij zamjene kazne zatvora (2 sata rada = 1 dan zatvora) odnosno novčane kazne (2 sata rada = 1 dnevni iznos) za rad za opće dobro.

Stavak 3. omogućuje izricanje posebnih obveza i zaštitnog nadzora uz rad za opće dobro, a stavak 8. predviđa opozivanje rada za opće dobro ukoliko se ove obveze odnosno zaštitni nadzor ne izvršavaju odnosno poštuju. Time se pruža dodatna pomoć počinitelju odnosno osigurava dodatna zaštita žrtve tamo gdje sud to smatra potrebnim. Veliki dio suvremenih kaznenih zakona predviđa ovakve mogućnosti.

Stavkom 4. propisuje se da je izvršenje rada za opće dobro moguće samo ukoliko je osuđenik na njega pristao.

Stavkom 5. propisano je da počinitelj pristanak na rad za opće dobro daje službi za probaciju prije samog početka njegova izvršenja, a ne više sudu. Time se izbjegava prigovor da se upitom suca za pristanak narušava pretpostavka nevinosti okrivljenika. Osim toga počinitelju se daje prilika da izrazi pristanak ili odbijanje konkretnog rada koji mu se nudi. Ovim stavkom određuje se i rok u kojem se rad za opće dobro može izvršiti (jedan mjesec do dvije godine). Konkretni rok u kojem se rad za opće dobro mora izvršiti i sadržaj rada za opće dobro određuje nadležno tijelo za probaciju. Dakle sadržaj stavka 7. članka 54. KZ97 je uklopljen u stavak 5. ovoga članka.

Stavkom 6. propisuje se da će se na osuđenika uskrati li pristanak ili ga ne da u danom roku (8 dana) primijeniti ona kazna koju je sud izrekao (kazna zatvora ili novčana kazna) pa zamijenio radom za opće dobro. Provođenje odredbi ovog stavka treba detaljnije razraditi ili Zakonom o kaznenom postupku ili Zakonom o probaciji.

Predloženi stavak 7. uređuje postupanje u slučaju neizvršenja rada za opće dobro. Tada se neizvršeni dio zamjenjuje prvotno izrečenom kaznom. Rad za opće dobro se pretvara u novčanu kaznu odnosno kaznu zatvora po istom ključu kojim se novčana kazna odnosno kazna zatvora pretvara u rad za opće dobro. Uvodi se i mogućnost produženja roka za izvršenje rada za opće dobro ako ovaj nije izvršen bez krivnje počinitelja.

Odredba stavka 6. članka 54. KZ97 je nepotrebna jer je člankom 43. Nacrta Kaznenog zakona propisano da se novčana kazna može pretvoriti u supletorni zatvor samo ukoliko se prethodno prvo pokuša bezuspješno prisilno naplatiti odnosno ukoliko osoba ne da pristanak za rad za opće dobro ili ga djelomično ili u cijelosti ne izvrši.

Stavak 9. je nov i u njemu se izričito naglašava da se rad za opće dobro ne plaća.

Članak 56.

Ovaj članak odgovara članku 67. KZ97.

Predloženi stavak 1. određuje u čemu se sastoji uvjet kod uvjetne osude (što nedostaje u sada važećem tekstu). Radna skupina vodila je raspravu oko trajanja vremena provjeravanja. U austrijskom Kaznenom zakonu (§ 43 stavak 1) vrijeme provjeravanja je od jedne do tri godine, u njemačkom Kaznenom zakonu (§57 stavak 1) i švicarskom Kaznenom zakonu (članak 42. stavak 1.) je dvije do pet godina. Nakon duže rasprave zaključeno je da je rok od jedne do pet godina primjeren s tim da rok kušnje ukoliko se odredi zaštitni nadzor ne mora po svom trajanju odgovarati vremenu provjeravanja, već može biti i kraći.

Stavak 2. koji sadrži tzv. formalne pretpostavke napušta sadašnju metodu kombiniranja konkretnog i apstraktnog kriterija (koja je u nizu slučajeva dovela do neodrživih rezultata, primjerice, nije jasno zašto je kod krađe uvjetna osuda moguća i kada je izrečena kazna zatvora od dvije godine, a to nije moguće kod razbojništva - istina je da je razbojništvo teže kazneno djelo od krađe, ali razbojništvo može imati lakši oblik, a krađa teži; ako su za ta djela izrečene kazne zatvora u trajanju od dvije godine, ona su jednake težine) i usvaja samo konkretni kriterij (izrečenu kaznu). Ograničenja propisane kazne za primjenu uvjetne osude (apstraktni kriterij) nema ni u njemačkom, ni u austrijskom, ni u francuskom pravu – uvijek se govori samo o izrečenoj sankciji. Pritom je uvjetna osuda ograničena na kaznu zatvora do jedne godine, bez obzira radi li se o kazni zatvora izrečenoj za jedno ili više kaznenih djela u stjecađu (jedinствена kazna), čime se, u usporedbi sa sadašnjom odredbom, mogućnost izricanja uvjetne osude osjetljivo sužava i potiče na zamjenu kazne zatvora radom za opće dobro ili novčanom kaznom. Daljnja ograničenja s pozivom na vrst kaznenog djela (članak 58. stavak 2. slovenskog Kaznenog zakona) značila bi povratak na odbačenu mješovitu metodu, a upitno bi bilo i a priori isključivati ili ograničavati uvjetnu osudu u slučaju ranijih osuda u određenom razdoblju (tako članak 132-33 francuskog i članak 42. stavak 2. švicarskog Kaznenog zakona), što u nekim slučajevima može dovesti i do neprihvatljivih rješenja (npr. zašto isključiti uvjetnu osudu već osuđenoj osobi u posljednjih pet godina ako je počinila sasvim lako i drukčije kazneno djelo).

U stavku 3. dane su tzv. materijalne pretpostavke uvjetne osude. Dosadašnja formulacija da uvjetnom osudom "i bez izvršenja kazne može očekivati ostvarenje svrhe kažnjavanja" zamijenjena je konkretnijom formulacijom "kad sud ocijeni da počinitelj na temelju opomene sadržane u kazni i bez njezina izvršenja ubuduće neće činiti kaznena djela" (slično i § 56 njemačkog i § 43 stavak 1 austrijskog Kaznenog zakona). Proširen je krug okolnosti kojima se sud mora rukovoditi pri odluci o uvjetovanju kazne na prijašnji život, s posebnim naglaskom na raniju osuđivanost (sudac će morati posebno pomno obrazložiti zašto određuje uvjetnu osudu osobi koja je već osuđivana), a onda i na obiteljske prilike. Bit će dovoljno uputiti na ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, što uključuje i odnos prema oštećeniku i naknadu štete (tekst KZ97 je to prenaplašavao). Slično i § 43/1 austrijskog Kaznenog zakona. Naknada štete naravno podrazumijeva i restituciju (npr. povrat oduzete stvari), a ne samo novčanu naknadu štete.

Nema više razlikovanja između dvije vrste uvjetnih osuda "obična" uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, koje je ionako bilo umjetno (francuski Kazneni zakon doduše još uvijek radi ovakvo razlikovanje, vidi članak 132-29. do 132-39. (obična uvjetna osuda) i članak 132.-40. do 132-57. (uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom). U stavku 5., sad kao i u njemačkom, austrijskom ili švicarskom Kaznenom zakonu, propisujemo da se uz uvjetnu osudu mogu kad je to potrebno radi odvratanja počinitelja od počinjenja kaznenog djela izreći posebne obveze (članak 57. Nacrta Kaznenog zakona) i pružiti mu pomoć kroz zaštitni nadzor (članak 59. Nacrta Kaznenog zakona). Obveze se mogu izreći i bez izricanja zaštitnog nadzora. Tako je to u sva tri prethodno spomenuta zakona.

Iz stavka 6. proizlazi da vrijeme za izvršenje obveza iz članka 57. Nacrta Kaznenog zakona ne mora odgovarati vremenu provjeravanja s tim da ne može biti duže od njega. Sukladno Zakonu o probaciji (članak 6.) vrijeme koje je odredio, sud može naknadno na prijedlog službe za probaciju produljiti ili skratiti s tim da ne prijeđe rok provjeravanja. Time se ostavlja toliko potrebna fleksibilnost za provođenje sustava probacije. Ovakvu odredbu nalazimo u § 56a/2 njemačkog Kaznenog zakona (primjer iz njemačke literature: zbog naknadnih teškoća osuđenik ne može u zadanom roku nadoknaditi štetu). Mogućnost mijenjanja programa tijekom njegova trajanja predvidio je već i sam Zakon o probaciji koji je u članku 6. propisao mogućnost sudjelovanja osuđenika "u izboru sadržaja pojedinačnog programa".

Zaštitni nadzor može trajati za sve vrijeme provjeravanja ili samo jedan njegov dio. Sud može prema potrebi rok u kojem se provodi zaštitni nadzor naknadno produljiti ili skratiti unutar vremena provjeravanja, a s obzirom na potrebe počinitelja. Naime dosadašnja praksa izvršenja alternativnih sankcija je pokazala da je kod zaštitnog nadzora vrijeme kušnje od 1 do 5 godina predugo. Za rok kušnje pokazao se najefikasniji period od 1 do 3 godine, ovisno od vrste kaznenog djela i osobnosti počinitelja. S obzirom da zaštitni nadzor predstavlja prevelik trošak za državni proračun treba izbjeći nepotrebno i predugo angažiranje povjerenika na jednom slučaju. Vidi detaljnije članak 59. i 60. Nacrta Kaznenog zakona i obrazloženja uz te članke.

Izvršenje zaštitnog nadzora propisuje se Zakonom o probaciji.

Radna skupina je razmatrala mogućnost uvođenja uvjetne osude za samo dio kazne (predviđa švicarski (članak 43.) i austrijski (§43a) Kazneni zakon, a još uvijek nema njemački (§ 56/4) Kazneni zakon premda Nijemci razmatraju njeno uvođenje) i odbacila takvu mogućnost budući parcijalna uvjetna osuda ima sličan cilj kao i uvjetni otpust (samo se prijevremeno puštanje na slobodu određuje unaprijed), pa se ne vidi potreba za njezinim uvođenjem (na stanovit način ona već i postoji kod uračunavanja pritvora u uvjetnu osudu) pogotovo što smo smanjili okvir zatvorske kazne koja se može zamijeniti uvjetnom osudom. Kad bi ovaj okvir ostao na dvije godine izrečene kazne kao što je sada onda bi uvođenje ove mogućnosti imalo više smisla.

Članak 57.

Odredba stavka 1. djelomično slijedi tekst članka 68. KZ97, ali je preciznija. U njoj se posebno navode obveze naknade štete i uplata svote novaca u korist javne ustanove, humanitarne ili karitativne svrhe ili u fond za zaštitu žrtava jer njihova primarna funkcije nije odvratanje počinitelja od činjenja kaznenih djela u budućnosti kao što je to slučaj s posebnim obvezama navedenim u stavku 2. ovoga članka. Ovo potonje (uplata u korist javne ustanove itd.) je novouvedeno po uzoru na članak 522. stavak 1. točka 2. Zakona o kaznenom postupku te njemački Kazneni zakon (§ 56b). Stavkom 1. obvezuje se sud odrediti rok za izvršenje naknade štete odnosno izvršenje uplate koji ne ovisi o vremenu provjeravanja. U članku 68. stavku 2. KZ97 godine rok za naknadu štete morao je biti "unutar odmjerenog vremena provjeravanja". To je dovelo do pogrešnog zaključka da taj rok ne može biti kraći od jedne godine (što praksa nije prihvatila). Zato je dovoljno obvezati sud da odredi rok koji ne ovisi o vremenu provjeravanja. Više se kao uvjet ne može naložiti vraćanje imovinske koristi jer takav uvjet negira smisao samog kažnjavanja i stoga ga i ne nalazimo u komparativnom pravu.

Obveze navedene u stavku 2. uz neke manje izmjene prate sadržaj članka 71. KZ97. Uz posebne nešto izmijenjene obveze iz članka 71. KZ97 (npr. uz liječenje ovisnosti o alkoholu i drogama sad je moguće liječenje i drugih ovisnosti – npr. kockanja) navode se još slijedeće obveze: zabranu približavanja žrtvi ili nekim drugim osobama, napuštanje doma na određeno vrijeme ako se radi o djelima obiteljskog nasilja, zabrana druženja s određenom osobom ili grupom osoba koje bi mogle navesti počinitelja da počini kazneno djelo, zabrana njihovog zapošljavanja, podučavanja ili smještaja, zabrana uznemiravanja ili uhođenja žrtve, obveza nošenja uređaja za elektronički nadzor, zabrana nošenja, posjedovanja, ili provjeravanja na čuvanje drugoj osobi oružja i drugih predmeta koji bi mogli počinitelja navesti na počinjenje kaznenog djela (npr. lovačke dozvole, kreditne kartice kod kaznenog djela zlouporabe kreditne kartice i sl.), ispunjavanje obveze uzdržavanja i drugih obveza kad to zakon za određeno kazneno djelo izričito propisuje (npr. kod dvobračnosti da se razvrgne prethodni brak). Zakonodavac je ovdje uveo generalnu klauzulu i omogućio sucima da odrede i druge obveze koje su primjerene s obzirom na počinjeno kazneno djelo te koje su potrebne da se počinitelja odvraća od počinjenja

novog kaznenog djela, a koje sukladno članku 58. ne mogu biti nemoguće i nerazumne (npr. osobi koja je posjekla nečija stabla narediti da zasadi nova stabla, osobi koja je napisala grafit odrediti da ga očisti ili preboji zid, odrediti osobi da uplati svotu novaca humanitarnoj organizaciji koja radi sa žrtvama kaznenog djela koje je osoba počinila i sl.). S ovim ograničenjima generalna klauzula je predviđena i u njemačkom (§ 56c/2) i austrijskom (§ 51/2) Kaznenom zakonu.

Zakon o probaciji uređuje izvršenje ovih obveza.

Članak 58.

U stavku 1. po uzoru na § 56b stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona posebno se ističe da izrečene obveze ne mogu biti nerazumne i nemoguće.

U stavku 2. navodi se dvojaka svrha posebnih obveza: zaštita žrtava i pomoć počiniteljima da ne upadnu u recidiv. Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. kao mjera predviđena je i potreba da se prilikom izrade izmjena relevantnih zakona među kojima se spominje i Kazneni zakon u obzir uzme zaštite prava žrtava kaznenih djela i to pravo na njihovo osiguranje i zaštitu. U postupku je i izrada strategije za zaštitu žrtava u Republici Hrvatskoj koja ukazuje na istu potrebu. Sve to ima izvorište u čitavom nizu međunarodnih dokumenata (ovdje navodimo samo najvažnije: Deklaracija Ujedinjenih naroda o osnovnim načelima ostvarivanja prava za žrtve zločina i zlouporabe ovlasti iz 1985., Europska Konvencija o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja (Narodne novine, MU, broj 7/08 – u daljnjem tekstu: Europska Konvencija o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja), Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, Preporuka Rec (2006)80 podršci žrtvama zločina. Shodno tome proširili smo u članku 57. Nacrta Kaznenog zakona izbor posebnih obveza koje se mogu izreći uz uvjetnu osudu i uvjetni otpust.

Provođenje medicinskih mjera (liječenje, odvikavanje, psihosocijalni tretman) moguće je samo uz pristanak počinitelja (stavak 3.) – to je u skladu sa sužavanjem prostora za prisilni tretman u medicini. Takvu odredbu nalazimo i u § 56c stavku 3 njemačkog i § 51 stavku 3 austrijskog Kaznenog zakona.

Sukladno stavku 4. vrijeme trajanja posebne obveze koje je odredio, sud može naknadno na prijedlog službe za probaciju produljiti ili skratiti s tim da ne prijeđe rok provjeravanja. Time se ostavlja toliko potrebna fleksibilnost za provođenje sustava probacije. Ovakvu odredbu nalazimo u § 56a. stavku 2. njemačkog Kaznenog zakona (primjer iz njemačke literature: zbog naknadnih teškoća osuđenik ne može u zadanom roku nadoknaditi štetu). Mogućnost mijenjanja programa tijekom njegova trajanja predvidio je već i sam Zakon o probaciji koji je u članku 6. propisao mogućnost sudjelovanja osuđenika "u izboru sadržaja pojedinačnog programa". Bilo je u radnoj skupini prijedloga da vrijeme trajanja posebnih obveza može trajati duže od vremena provjeravanja, no u konačnici se od ovakvog rješenja odustalo.

Članak 59.

Nema više razlikovanja između dvije vrste uvjetnih osuda "obična" uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, koje je ionako bilo umjetno (francuski Kazneni zakon doduše još uvijek radi ovakvo razlikovanje, vidi članak 132-29. do 132-39. (obična uvjetna osuda) i članak 132.-40. do 132-57. (uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom). Sad kao i u njemačkom, austrijskom ili švicarskom Kaznenom zakonu propisujemo da se uz uvjetnu osudu mogu kad je to potrebno radi odvratanja počinitelja od počinjenja kaznenog djela izreći određene obveze i pružiti mu pomoć kroz zaštitni nadzor. Dakle obveze iz članka 57. Nacrta Kaznenog

zakona mogu se izreći samostalno ili uz zaštitni nadzor. Tako je to u njemačkom (§ 56d/1), švicarskom (članka 94.) i austrijskom (§ 51.) Kaznenom zakonu.

Zaštitni nadzor se može izreći jednako uz uvjetnu osudu (stavak 1.), uvjetni otpust (članak 62. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona) i uz rad za opće dobro (članak 55. stavak 3. Nacrta Kaznenog zakona).

Zaštitni nadzor redovito će se izricati osobama mlađim od 25 godina, a prema potrebi i svima drugima (stavak 3.).

Izvršenje zaštitnog nadzora propisuje se Zakonom o probaciji.

Članak 60.

Umjesto članka 69. i 72. KZ97 uvodi se opća odredba o opozivu uvjetne osude. Sadržajno se tekst ovoga članka praktički ne razlikuje od članka 69. KZ97, ali ide za većom jasnoćom i preciznošću. Kao mjera granice za obligatorno opozivanje uvjetne osude uvedena je jedna godina, umjesto dosadašnje dvije godine, što je usklađivanje s time da se uvjetna osuda izriče samo u situacijama u kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju do jedne godine. Proširen je rok u stavku 7. članka 69. KZ97 sa jedne na dvije godine jer je opoziv u dosadašnjem roku (1 godina) bio praktično nemoguć. U Švicarskoj je taj rok 3 godine (članak 46. stavak 5. švicarskog Kaznenog zakona), a u Njemačkoj je rok 1 godina od isteka roka kušnje te 6 mjeseci od pravomoćnosti nove presude (ali uz uvjet da je nova kazna najmanje 6 mjeseci zatvora te da se radi o namjerno počinjenom kaznenom djelu - §56g stavak 2. njemačkog Kaznenog zakona).

Članak 61.

Uvjetni otpust uređen je u tri zasebne odredbe: u članku 61. Nacrta Kaznenog zakona propisuju se pretpostavke za njegovo određivanje, u članku 62. Nacrta Kaznenog zakona vrijeme provjeravanja i obveze za vrijeme provjeravanja, a u članku 63. Nacrta Kaznenog zakona opoziv uvjetnog otpusta.

U članku 61. Nacrta Kaznenog zakona važna je novost da o uvjetnom otpustu uvijek odlučuje sud, a ne kao dosada posebno povjerenstvo, budući se ovdje na neki način radi o promjeni prvobitne sudske odluke. Više nije moguće iznimno otpustiti osobu nakon 1/3 izdržane kazne – takvu mogućnost ne predviđa ni jedan zakon koji smo imali na uvidu, a ovo puštanje je i kod nas bilo vezano uz bolest osuđenika – gdje bi puštanje na uvjetni otpust, ako to nalaže bolest, trebalo biti moguće bez obzira na to koliko je osoba provela vremena na izdržavanju kazne zatvora. Ukinuta je i postojeća razlika u minimumu izdržane kazne kao pretpostavke za odobravanje uvjetnog otpusta ovisno o tome radi li se o kazni zatvora i kazni dugotrajnog zatvora jer takav režim dovodio u izuzetno nepovoljan položaj osobe osuđene na dugotrajnu kaznu zatvora. Po tom sustavu bili smo stroži od većine država koje predviđaju doživotni zatvor, a u kojima je obično uvjetni otpust moguć uglavnom nakon 15 ili 20 godina zatvora. I sad smo stroži od njih u slučaju izricanja kazne zatvora od 50 godina. Novina je da se uvjetni otpust može odrediti samo ako je osoba provela u zatvoru minimalno tri mjeseca. To je u skladu s izbjegavanjem izricanja kratkotrajnih kazni zatvora u trajanju kraćem od 6 mjeseci (vidi članak 45. Nacrta Kaznenog zakona). Švicarski i austrijski Kazneni zakon također predviđaju minimum od 3 mjeseca provedena u zatvoru za puštanje na uvjetni otpust dok u njemačkom Kaznenom zakonu taj minimum iznosi 6 mjeseci. Po uzoru na neka strana zakonodavstva, vidi npr. § 57. stavak 1. točka 3. njemačkog Kaznenog zakona, uveli smo da se osobu može pustiti na uvjetni otpust samo uz njezin pristanak. Osuđeniku se mora prepustiti odluka želi li ostati do kraja u zatvoru ili izaći na uvjetni otpust i podvrgnuti se posebnim obvezama.

U stavku 2. pobliže su određene materijalne pretpostavke uvjetnog otpusta, dok se glede postupka odlučivanja o uvjetnom otpustu u stavku 3. upućuje na posebni zakon (sada je to Zakon o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, broj 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 76/07, 27/08, 83/09 i 18/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o izvršavanju kazne zatvora), no kako se ovdje u stavku 1. predlaže da odluku o uvjetnom otpustu donosi sud, trebalo bi postupak pred sudom propisati u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora).

Članak 62.

Obveze uvjetno otpuštenog osuđenika (ovdje stavak 2.) treba propisati u Kaznenom zakonu, a ne kao sada u Zakonu o izvršenju kazne zatvora (članak 160.) jer su u pitanju materijalne pretpostavke uvjetnog otpusta, a ne samo njegovo izvršenje. Te su obveza identične onima kod uvjetne osude u članku 57. Nacrta Kaznenog zakona. Stoga je glede posebnih obveza na ovom mjestu dovoljno uputiti na odredbu članka 57. Nacrta Kaznenog zakona (tako i njemački Kazneni zakon u § 57 stavku 3, a i članku 89. stavku 2. švicarski Kazneni zakon). Prema tome, kad stupi na snagu Kazneni zakon s ovdje predloženom odredbom, treba brisati članak 160. Zakona o izvršenju kazne zatvora. Zakon o probaciji također treba propisivati samo način provođenja probacije, a ne njezine pretpostavke i sadržaj.

U stavku 3. je određeno vrijeme trajanja posebnih obveza. Izričito se navodi da vrijeme za izvršenje obveza iz članka 57. Nacrta Kaznenog zakona ne mora odgovarati vremenu provjeravanja s tim da ne može biti duže od njega.

Zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora reguliran je u članku 75. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 63.

Za razliku od teksta članka 55. stavka 3. KZ97 u kojem nije pobliže propisan opoziv uvjetnog otpusta, a što je imalo za posljedicu da u praksi opoziva gotovo i nije bilo, sada se opoziv uređuje potanko. Razlikuje se opoziv zbog novog kaznenog djela (stavak 1. i 2.), kada o njemu odlučuje sud koji sudi za to djelo i opoziv zbog neispunjenja posebnih obveza (stavak 3.), kada o njemu odlučuje sudac izvršenja. Stavak 1. odnosi se na obvezni opoziv koji je vezan uz kaznu zatvora od jedne godine ili veću (kao i kod opoziva uvjetne osude), dok se stavak 2. odnosi na fakultativni opoziv, pri čemu su pobliže propisane ovlasti raspravnog suda, koje se nastojalo izjednačiti s onima koje sud ima pri opozivu uvjetne osude.

U stavku 4. riješeno je do sada prijeporno pitanje roka u kojem raspravni sud može opozvati uvjetni otpust tako da je taj rok izjednačen s onim za opoziv uvjetne osude (članak 60. stavak 7. Nacrta Kaznenog zakona, u kojem se također predlaže produljenje roka za opoziv na dvije godine).

U stavku 5. izričito je rečeno da to produljenje ne vrijedi i za suca izvršenja jer tada nema novog kaznenog postupka pa sudac izvršenja uvjetni otpust može bez poteškoća opozvati za vrijeme provjeravanja.

Članak 64.

Brisano je oduzimanje predmeta iz popisa sigurnosnih mjera jer dominantna svrha te mjere nije ona definirana u članku 65. Nacrta Kaznenog zakona. Ona se ne izriče na temelju opasnosti počinitelja, a nerijetko ni na temelju opasnosti predmeta. Pogotovo je obvezno oduzimanje predmeta (stavak 3.) nespojivo s pojmom sigurnosnih mjera koje su po prirodi stvari fakultativne. Stoga oduzimanje predmeta treba tretirati kao posebnu mjeru zajedno s

oduzimanjem imovinske koristi, kako to čini njemački Kazneni zakon u posebnoj glavi (§ 73 do 76a).

Ukida se sigurnosna mjera protjerivanja stranca (članak 79. KZ97). Protjerivanje stranca redovito se uređuje upravnim propisima. Stoga se to u zakonicima drugih zemalja ni ne predviđa kao sigurnosna mjera. I kod nas tu materiju vrlo detaljno uređuje Zakon o strancima (Narodne novine, broj 79/07 i 36/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o strancima) koji je u članku 89., 90. i 91. stavku 2. uređuje drukčije nego Kazneni zakon (protjerivanje zbog kazne zatvora u trajanju dužem od jedne godine itd.). Brisanjem ove sigurnosne mjere ujedno se otklanjaju te neujednačenosti. Time je ujedno ukinuta mogućnost protjerivanja stranca zauvijek jer takva mogućnost nije predviđena Zakonom o strancima.

Uvode se četiri nove sigurnosne mjere: obvezan psihosocijalni tretman (članak 70. Nacrta Kaznenog zakona), zabrana posjećivanja određenih mjesta i druženja s određenim osobama (članak 73. Nacrta Kaznenog zakona), udaljenje iz zajedničkog kućanstva (članak 74. Nacrta Kaznenog zakona), zabrana pristupa Internetu (članak 75. Nacrta Kaznenog zakona) i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora (članak 76. Nacrta Kaznenog zakona). Prve tri mjere nalazimo već u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, broj 137/09, 14/10 i 60/10 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji) pa time ispravljamo nelogičnost da se ove mjere mogu izreći kod manje opasnih ponašanja (prekršaja), a ne mogu kod više opasnih ponašanja (kaznenih djela). Peta mjera uvedena je po uzoru na njemački Kazneni zakon kako bismo ispravili prigovor koji nam je Europski sud za ljudska prava uputio kroz presudu Tomašić i dr. protiv Hrvatske.

Članak 65.

Svrha sigurnosnih mjera je otklanjanje specifične opasnosti. Definicija te opasnosti je pojednostavljena u odnosu na članak 74. KZ97, pri čemu je preciznije govoriti o otklanjanju "okolnosti" nego o otklanjanju "uvjeta" koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela.

Članak 66.

Načelo razmjernosti kod sigurnosnih mjera ima ograničavajuću funkciju kao što to ima krivnja kod kazni. Ovo načelo proizlazi i iz članka 16. stavka 2. Ustava, ali ga je potrebno posebno naglasiti kod sigurnosnih mjera. Kao uzor predloženog članka poslužio je § 62 njemačkog Kaznenog zakona.

Članak 67.

Radna skupina je razmatrala mogućnost potpunog isključenja sigurnosne mjere obvezatnog psihijatrijskog liječenja i obvezatnog liječenja ovisnosti iz kaznenog zakona kako bi se uklonio dualitet uređenja kaznenopravnog statusa osoba s duševnim smetnjama i zaključila da je ovim mjerama mjesto u kaznenom zakonu – jer se one izriču uz sankcije osobama koje su krive za počinjeno kazneno djelo. Svi strani zakoni koje je radna skupina razmatrala, osim slovenskog, reguliraju ovu mjeru u okviru kaznenog zakona. No zakonodavac je sada ove mjere puno preciznije regulirao.

Sigurnosnu mjeru prema prijedlogu nije moguće izreći za bilo koje kazneno djelo, već samo za djela za koja je propisana kazna zatvora od jedne ili više godina. Tendencija je suvremenih zakonodavstava da se sigurnosna mjera obvezatnog liječenja u psihijatrijskoj ustanovi primjenjuje samo na kaznena djela određene težine. Time se konkretizira načelo

razmjernosti iz članka 66. Nacrta Kaznenog zakona. U uvođenju ovog ograničenja rukovodili smo se primjerom austrijskog Kaznenog zakona (§ 21).

KZ97 prepustio je sudskoj praksi odrediti uz opasnost osobe dodatne preciznije kriterije za izricanje ove sigurnosne mjere smanjeno ubrojivim osobama. No sudska praksa se nije u tome najbolje snašla i bilo je dosta lutanja. Stoga postoji potreba da to ipak učini zakonodavac. U zakonodavstvima koja služe kao uzor pri izradbi našeg Kaznenog zakona postoje različiti mehanizmi kojima se nastoji ograničiti primjena sigurnosne mjere psihijatrijskog liječenja na smanjeno ubrojive osobe. Tako se, primjerice, u Njemačkoj sigurnosna mjera psihijatrijskog liječenja može izreći samo bitno smanjeno ubrojivim osobama. Austrijski Kazneni zakon pak ne poznaje kategoriju bitno smanjene ubrojivosti, već za primjenu sigurnosne medicinske mjere prema smanjeno ubrojivoj osobi traži veći stupanj duhovne ili duševne devijantnosti. Kako se prije donošenja KZ97 u našem zakonodavstvu i sudskoj praksi koristio pojam bitno smanjene ubrojivosti radna skupina se odlučila za ponovno uvođenje tog pojma u stavak 1. koji je našoj sudskoj praksi još uvijek poznat (teže duševne smetnje se vežu uz pojam bitno smanjene ubrojivosti pa se u tekstu zakona posebno ne navode). Time se dosljedno izmjeni u članku 26. Nacrta Kaznenog zakona, ova sigurnosna mjera ograničava na bitno smanjeno ubrojive počinitelje.

Prema KZ97 godine sud je mogao, ali nije morao smanjeno ubrojivoj osobi kod koje su se stekli uvjeti propisani tim zakonom izreći sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja. Sud je to propisao samo kao mogućnost jer se ova mjera mogla izreći svim smanjeno ubrojivim osobama bez postavljanja posve preciznog kriterija pa je sucima u donošenju odluke ostavljena diskrecija. Sad kad smo precizno odredili uvjete za izricanje ove mjere, jednom kad utvrde da se radi o bitno smanjeno ubrojivoj osobi koja je opasna suci moraju izreći tu mjeru. Tako je to bilo u Osnovnom Krivičnom zakonu Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 53/91, 39/92 i 91/92 – u daljnjem tekstu: Osnovni Krivični zakon Republike Hrvatske), (članak 58a) tako je to i u njemačkom (§ 63) i austrijskom (§ 21) Kaznenom zakonu.

Stavak 1. u mjeri u kojoj je to primjereno usklađen je i s člankom 44. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Narodne novine, broj 111/97, 27/98, 128/99 i 79/02 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama) koji propisuje uvjete za prisilni smještaj neubrojivih osoba. Sukladno tom članku sad se opasnost osobe definira kao opasnost da će u budućnosti počinuti neko teže kazneno djelo. To je u skladu s načelom razmjernosti. Potrebno je uskladiti definicije težeg kaznenog djela u ova dva zakona.

Stavak 2. propisuje gdje se mjera može provoditi. Njeno provođenje je postavljeno fleksibilno kako bi se ostavilo sudovima da odrede mjesto koje je u danom trenutku za danu osobu najprikladnije. Po donošenju KZ97 godine čitav niz godina ova mjera se nije provodila jer se smatralo da se mora provoditi u zatvorskom sustavu u okviru kojeg za to nisu postojali uvjeti. Postepeno su se u zatvorskom sustavu za to stekli uvjeti. No kako strana praksa i istraživanja pokazuju da je bolje ovu mjeru provoditi u zdravstvenim ustanovama nismo željeli isključiti niti tu mogućnost za neka sretnija vremena kad će nam uvjeti u našim forenzičko-psihijatrijskim ustanovama i to omogućavati. Nacrt Kaznenog zakona propisuje da ustanove izvan zatvorskog sustava u kojima se ovakvo liječenje provodi moraju zadovoljavati sigurnosne uvjete koje će propisati poseban zakon. Ako se psihijatrijsko liječenje izriče uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro ili novčanu kaznu izvršava se u "civilnoj" forenzičko-psihijatrijskoj ustanovi, a može se prema potrebi provoditi stacionarno ili ambulantno.

Članak 68.

Sad se u stavku 1. izričito kaže da je sud taj koji izriče ovu mjeru. Izričito se navodi kao i u švicarskom Kaznenom zakonu (članak 60. stavak 1.) da je mjeru moguće izreći zbog bilo kakve vrste ovisnosti, a ne samo ovisnosti o alkoholu ili drogama te se sukladno članku 68. stavku 1. Nacrta Kaznenog zakona traži opasnost da će osoba u budućnosti vezano uz svoju ovisnost počinuti ne bilo koje, već po uzoru na njemački (§ 64) i austrijski Kazneni zakon (§ 22 stavak 2) teže kazneno djelo (u austrijskom Kaznenom zakonu kažu djelo kažnjivo kaznom zatvora i sa težim posljedicama). Time se poštuje načelo razmjernosti iz članka 66. Nacrta Kaznenog zakona. Ako postoji samo opasnost od počinjenja lakših kaznenih djela onda nije moguće odrediti prisilno liječenje, ali se osobu može liječiti ako ona to želi.

Stavak 2. vrlo fleksibilno postavlja mjesto gdje se mjera može provoditi kako bi se mogla u najvećoj mogućoj mjeri individualizirati. Primjenjujući ovu mjeru sud mora voditi računa o načelu razmjernosti iz članka 66. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 69.

Nedoumice i lutanja koja su se javila u praksi nakon donošenja KZ97. godine glede primjene sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja ukazuju na potrebu da se one preciznije definiraju u samom Kaznenom zakonu – to je i praksa primjerice njemačkog, švicarskog i austrijskog Kaznenog zakona.

KZ97 ništa ne govori o uračunavanju vremena provedenog na liječenju te kad to vrijeme počinje. To je sad propisano stavkom 1. Isto tako KZ97 ništa ne govori o uvjetnom otpustu smatrajući da je to već uređeno samim odredbama o uvjetnom otpustu. Praksa je pokazala da je sucima i u tom smislu potrebno dati uputu. Odredba o uvjetnom otpustu u stavku 2. ima svoju inspiraciju u odredbama Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske, premda se od njih i razlikuje zbog novina koje se predlažu u uređenju uvjetnog otpusta u ovom Nacrtu Kaznenog zakona.

U stavku 2. određeno je trajanje mjere obveznog psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti. Odredba je zadržana kakva je i bila s tim da kod mjere obveznog psihijatrijskog liječenja više nema apsolutnog ograničenja od pet godina. Njemački i austrijski Kazneni zakon ne poznaje takvo ograničenje. Švicarski Kazneni zakon predviđa ograničenje od pet godina koje se može produljiti za najviše još pet godina, što je opravdano jer se ta mjera odnosi i na neubrojive osobe. Ograničenje mjere bi imalo smisla kad bi se odnosilo na neubrojive (za njih bi inače trajanje mjere bilo neograničeno) – ovdje je maksimum trajanja mjere ograničen trajanjem sankcije uz koju je izrečena. U stavku 5. propisano je redovito provjeravanje potrebe za tom mjerom. Tako da su ljudska prava osuđenika zaštićena. Prema mišljenju psihijataru nije primjereno stavljati vremenski rok na trajanje ove mjere, već njeno trajanje treba ovisiti o potrebama osobe i stupnju njene opasnosti.

Za mjeru obveznog liječenja od ovisnosti je propisano ograničenje od tri godine. Prema mišljenju stručnjaka to je dovoljno za provođenje ove mjere. U Švicarskoj je za ovu mjeru ograničenje tri godine, a u Austriji dvije godine, a u Njemačkoj nisu predviđena ovakva ograničenja.

Stavak 3. propisuje da je prisilnu hospitalizaciju moguće nastaviti i po izvršenju kazne zatvora sukladno odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama o civilnom prisilnom smještaju. Do sada o tome nije postojala izričita odredba već se to iščitavalo iz konteksta Kaznenog zakona i Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama i bilo je dosta lutanja u praksi.

Stavak 4. je nov. Propisuje da je sud nadležan obustaviti ove sigurnosne mjere i određuje razloge za obustavu.

Stavak 5. propisuje redovito jednogodišnje preispitivanje potrebe za daljnjom primjenom mjere obveznog psihijatrijskog liječenja uz mogućnost da se na zahtjev osuđenika odnosno ustanove gdje se mjera provodi to preispitivanje učini i nakon proteka samo 6 mjeseci od posljednjeg preispitivanja s tim da se prvo preispitivanje čini nakon proteka jedne godine od dolaska na izvršenje mjere. Sudu/sucu izvršenja je dana mogućnost mijenjati sadržaj i trajanje mjere sukladno potrebama.

Ostali stavci iz članka 75. i 76. KZ97 brisani su jer je mogućnost liječenja za vrijeme uvjetnog otpusta, uvjetne osude i rada za opće dobro u ovom Nacrtu Kaznenog zakona predviđena u okviru posebnih obveza (članak 57. Nacrta Kaznenog zakona) te je sukladno tome propisano i kako postupiti ako se osuđenik u tim slučajevima ne pridržava određene mu obveze.

Članak 70.

Ovo je nova sigurnosna mjera koja se već neko vrijeme provodi kao zaštitna mjera prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji. Samo kažnjavanje počinitelja kaznenog djela bez istovremenog tretmana na uklanjanju uzroka koji su doveli do počinjenja djela ne može dati adekvatne rezultate i prevenirati buduća počinjenja kaznenih djela. Iskustva stečena tijekom posljednjih desetak godina u Europskoj uniji i Sjevernoj Americi pokazuju da je za učinkovito prekidanje nasilja uz zaštitu žrtava i kažnjavanje počinitelja, neophodno osigurati i tretman počinitelja nasilja kako bi se obrazac njihova nasilnog ponašanja prekinuo. Uspješnost ovakvih tretmana je između 60 i 80% u odnosu na ukupan broj počinitelja koji završe tretman. Upravo stoga nužnim smatramo da se i u odredbe Kaznenog zakona uvede ovakva sigurnosna mjera tim više što se već nekoliko godina provodi u okviru prekršajnog postupka za djela manje težine.

Mjera se može izreći uz kaznu zatvora, novčanu kaznu ili rad za opće dobro kao obvezatna. Uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro ili uvjetni otpust može se izreći kao posebna obveza (članak 57. stavak 2. točka 6. Nacrta Kaznenog zakona) i to samo uz pristanak počinitelja. Istraživanja pokazuju da je za ovu mjeru primjereno trajanje od minimalno 6 mjeseci, a maksimalno jedne godine pa je tako to i propisano u stavku 3.

Mjera se može izvršavati u ustanovi za izvršenje kazne zatvora ili u zdravstvenoj ustanovi ili u pravnoj ili kod fizičke osobe specijaliziranoj za otklanjanje nasilničkog ponašanja pod uvjetima određenim posebnim propisom. Trenutačno su ovi uvjeti propisani Pravilnikom o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, broj 29/05, 78/06 – u daljnjem tekstu: Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana).

Kaznena djela s obilježjem nasilja su kaznena djela kod kojih počinitelj upotrebljava silu ili prijetnju.

Članak 71.

Izmijenjen je naslov ove sigurnosne mjere u odnosu na članak 77. KZ97 jer ni u teoriji ni u praksi nije bilo utvrđeno u čemu je razlika između zvanja i djelatnosti. Za pojam zvanja i djelatnosti dovoljno je koristiti samo djelatnost kao najširi pojam koji obuhvaća i profesionalnu i društvenu djelatnost uključujući volonterski rad i rekreativnu djelatnost (npr. lov). Također već u naslovu treba istaknuti da dužnost ili djelatnost koja se zabranjuje mora biti određena, kako bi se suzbila praksa nekih sudova da u izreci presude kojom se izriče ta mjera samo prepisuju zakonski tekst, ne određujući pobliže dužnost ili djelatnost koja se zabranjuje.

Primjenjujući ovu mjeru sud mora voditi računa o načelu razmjernosti iz članka 66. Nacrta Kaznenog zakona.

Vrijeme trajanja ove mjere računa se od izvršnosti presude jer je to trenutak od kojeg je izricanje mjere poznato počinitelju.

Stavak 3. uveden je sukladno članku 5. stavku 3. Konvencije Vijeća Europe protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece koji traži da se ne zapošljavaju osobe koje su prethodno osuđivane za ova djela. Sličnu odredbu sadrži francuski Kazneni zakon (članak 131-36-2).

Stavak 4. po uzoru na § 70/3 njemačkog te članak 67. stavak 2. švicarskog Kaznenog zakona pobliže određuje sadržaj ove mjere.

Stavak 6. daje mogućnost za opoziv mjere na prijedlog osuđenika po proteku tri godine njena trajanja. Ovakvu mogućnost predviđa slovenski (članak 71. stavak 4.) i švicarski (članak 67. stavak 4.) Kazneni zakon po proteku od dvije godine, a stavak 7. to predviđa za djela iz stavka 3., ali tek po proteku roka od deset godina.

Stavak 2. i 5. ne predstavlja sadržajnu izmjenu prema članku 77. KZ97.

Članak 72.

Stavak 1. u drugoj rečenici donosi novost u odnosu na članak 78. KZ97 koja se sastoji u izuzetnosti zabrane upravljanja vozilima određene kategorije (što je dosadašnja sudska praksa neosnovano uzimala kao pravilo). Ujedno je neodređeni pojam "vrste" vozila zamijenjen kategorijom vozila. Također za izricanje ove mjere ne traži se da postoji opasnost od ponovnog počinjenja takvog kaznenog djela – to je previsoko postavljen zahtjev – dovoljno je da postoji opasnost od ugrožavanja sigurnosti prometa. U prekršajnom postupku vozačka se dozvola oduzima i za puno manje od toga.

Stavak 2. omogućuje izricanje ove mjere i nebrojivim osobama. Slično njemački Kazneni zakon u § 69/1 1.

Stavak 3. skraćuje trajanje mjere zabrane na maksimalno pet godina s tim da je dalje moguće izricanje mjere zauvijek.

Stavak 4. pobliže određuje u čemu se sastoji zabrana upravljanja vozilom. Rađen je po uzoru na slovenski Kazneni zakon (članak 72. stavak 1.).

Stavak 5. uvodi mogućnost izricanja mjere zauvijek kad se radi o pojačano opasnom počinitelju. Strogost ove mjere ublažena je mogućnošću njenog naknadnog ukidanja (slično i § 69a stavak 7 njemačkog Kaznenog zakona).

U stavku 7. predlaže se uračunavanje privremenog oduzimanja vozačke dozvole prema članku 284. i 285. Zakona o sigurnosti prometa na cestama (Narodne novine, broj 67/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o sigurnosti prometa na cestama).

Stavak 8. odnosi se na počinitelje sa stranom vozačkom dozvolom.

Članak 73.

Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji predviđena je mogućnost izricanja zaštitne mjere zabrane približavanje, uznemiravanje ili uhodjenja te zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora u slučaju počinjenja prekršaja iz domene nasilja u obitelji te smatramo kako bi se i u Kaznenom zakonu trebala predvidjeti mogućnost izricanja sličnih sigurnosnih mjera kojima bi se žrtva kaznenog djela zaštitila od počinitelja kod kojeg postoji opasnost od ponavljanja nasilnog ponašanja odnosno kojima bi se ograničila mjesta koja počinitelj može posjećivati odnosno ljude s kojima se može družiti kako bi se izbjegle situacije u kojima bi mogao počinuti novo kazneno djelo nasilja ili protiv slobode osobe.

Radna skupina je raspravljala o uvođenju zabrana nošenja oružja kao posebne sigurnosne mjere ili mjere *sui generis*, no zaključila je da je ova mogućnost vrlo detaljno i dovoljno pokrivena Zakonom o oružju (Narodne novine, broj 63/07 i 146/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o oružju), (članak 10. stavak 2. točka 3. i članak 48.).

Članak 74.

Vidi obrazloženje uz prethodni članak.

Članak 75.

Sigurnosna mjera zabrane pristupa Internetu je uvedena kako bi se onemogućilo počinitelje koji kriminalnu djelatnost ostvaruju putem Interneta (npr. *hacking*, dječja pornografija, objavljivanje piratskih sadržaja i sl.). Praktična je posljedica ove sigurnosne mjere da osuđenik neće moći sklopiti ugovor o elektroničkim komunikacijskim uslugama koji uključuje uslugu Interneta.

Valja istaknuti da je uvođenje ove sankcije trend koji počinje uzimati maha u poredbenom pravu. Takva mjera se najprije počela izricati u sudskoj praksi nekih državaa SAD-a (od 2000. godine nadalje), a zatim se pojavila i u Europi. Sadržana je ponajprije u francuskom Zakonu o distribuciji i zaštiti autorskih i srodnih djela na Internetu N°2009-669 od 12. lipnja 2009. (tzv. HADOPI zakon) te irskom zakonodavstvu (uz uvjet da je najmanje tri puta počinjeno - načelo "*three strikes and you are out*").

U stavku 2. isključuje se primjena vikarijskog sustava pa se njezino trajanje računa od dana otpusta iz zatvora.

U stavku 3. predviđa se primjena odredbi o opozivu uvjetne osude, uvjetnog otpusta odnosno rada za opće dobro.

U stavku 4. određuje se nadležnost tijela koje će provoditi izvršavanje ove mjere, a sukladno Zakonu o elektroničkim komunikacijama (Narodne novine, broj 73/08) to će biti Hrvatska agenciji za poštu i elektroničke komunikacije. Ta agencija će osigurati primjenu ove sigurnosne mjere na način da po zaprimanju obavijesti nadležnog suda i pravomoćno izrečenoj mjeri obavijesti sve operatore koji pružaju usluge pristupa Internetu da ih uputi da u određenom razdoblju ne smiju sklopiti ugovor o korištenju usluga pristupa Internetu, odnosno, ako s počiniteljem već imaju zasnovan pretplatnički odnos moraju mu obustaviti pružanje usluga Internetu u razdoblju određenom ovom mjerom.

Članak 76.

Zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora je nov institut koji je uveden po uzoru na §. 68f njemačkog Kaznenog zakona, a izraz je potrebe da se osuđeniku pomogne po izlasku sa izdržavanja duže kazne zatvora, a u cilju zaštite konkretne (možda bolje određene) žrtve i društva te njegove lakše integracije u društvo. Kod kaznenih djela s obilježjem nasilja te seksualnih delikata bez obzira na to imaju li obilježja nasilja ili ne ova potreba se javlja i kod kraćih izrečenih kazni. Zaštitni nadzor bi se provodio samo nad osobama koje nisu bile puštene na uvjetni otpust budući je kod njih prognoza oko uključivanja u normalan život nepovoljnija. Do provođenja zaštitnog nadzora dolazilo bi automatski po izlasku iz zatvora s tim da bi sud mogao već kod donošenja presude ili prije izlaska zatvorenika iz zatvora isključiti provođenje zaštitnog nadzora ukoliko ima razloga vjerovati da osoba neće počinuti novo kazneno djelo i bez njegova provođenja.

Uvođenjem službe za probaciju stvorili su se uvjeti i za uvođenje ovog instituta.

U njemačkoj literaturi se odbacuju prigovori da je ovakva mjera protuustavna i ističe se da se društvo ima pravo zaštititi od svojih opasnih članova čak i kad oni u potpunosti izdrže kaznu na koju su osuđeni. U presudi Europskog suda za zaštitu ljudskih prava Tomašić protiv Hrvatske navodi se kako je hrvatski sustav zaštite života ljudi od postupaka opasnih kriminalaca, uključujući i pravni okvir u kojem nadležne vlasti trebaju djelovati i predviđene mehanizme,

manjkav. Uvođenje zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora (članak 76. Nacrta Kaznenog zakona) kao i određenije postavljanje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja (članak 67. i 69. Nacrta Kaznenog zakona) zahvati su koji u okviru kaznenog prava nastoje ispraviti ove manjkavosti.

Članak 77.

Načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom je premješteno u temeljne odredbe (članak 6. Nacrta Kaznenog zakona).

U Nacrtu Kaznenog zakona se radi razlikovanje između oduzimanja imovinske koristi kod kaznenih djela općenito i kod kaznenih djela koja su u nadležnosti USKOK-a. Ovakvo razlikovanje radi čitav niz europskih kaznenih zakona (francuski, švedski, španjolski, portugalski, grčki, talijanski, belgijski itd.). U članku 77. Nacrta Kaznenog zakona propisuju se oduzimanje imovinske koristi općenito (takve razrađene odredbe u sadašnjem zakonu nema), a u članku 78. Nacrta Kaznenog zakona regulirane su specifičnosti u odnosu na oduzimanje imovinske koristi kod kaznenih djela u nadležnosti USKOK-a.

U stavku 1. naglašava se da je oduzimanje imovinske koristi dužnost suda i da će se oduzeti počinitelju i to i neubrojivom počinitelju i osobi koja nije kriva jer je postupala u neotklonjivoj zabludi (dovoljno je da je ostvarena protupravna radnja - tako i § 73 stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona), ali i svakoj drugoj osobi koja je nije stekla u dobroj vjeri (dakle osobi za koju je pribavljena ili na koju je prenijeta bez naknade ili uz naknadu koja očigledno ne odgovara njenoj stvarnoj vrijednosti odnosno od osobe koja je znala ili mogla i morala znati da je imovina stečena kaznenim djelom). Mogućnost oduzimanja od drugih koji nisu u dobroj vjeri predviđa veći dio europskih kaznenih zakona. Prema članku 5. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (Narodne novine, broj 145/10 – u daljnjem tekstu: Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem) vlasništvo oduzete imovinske koristi prelazi na državu.

Imovinsko pravni zahtjev oštećenika ima prednost pred oduzimanjem imovinske koristi (stavak 2.). Kako bi se osiguralo da imovinska korist bude zaista oduzeta, valja propisati da će se oduzeti i kad je oštećenik s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnicu (stavak 3.). Time se izbjegava mogućnost da ona ne bude oduzeta ako oštećenik ne pokrene parnicu.

Ukoliko je nemoguće oduzimanje stvari ili prava odredit će se isplata u odgovarajućem novčanom iznosu (stavak 4. koji odgovara članku 82. KZ97), s tim da je uvedena mogućnost obročne otplate. Mogućnost slobodne procjene vrijednosti imovinske koristi (kao u njemačkom Kaznenom zakonu, §73b) predviđena je Zakonom o oduzimanju imovinske koristi.

U stavku 5. izričito se propisuje da se imovinska korist računa u bruto, a ne neto iznosu – dakle da se imovinska koristi neće umanjiti za iznos sredstava uložениh u kriminalnu djelatnost. Tako je to u većini država, osim u Njemačkoj i Švedskoj.

Zbog načela efikasnosti sudu je ostavljena sloboda da ne oduzme neznatnu imovinsku korist (stavak 6.). Vidi § 73c njemačkog Kaznenog zakona koji je nešto širi od ovog prijedloga.

Članak 82. stavak 6. KZ97 je brisan budući je pokriveno Zakonom o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (članak 23. i dalje), koji je usklađen s građanskim pravom i ovršnim postupkom, što stavak 6. članka 82. KZ97 nije bio.

Članak 78.

Ovdje se uređuje tzv. prošireno oduzimanje imovinske koristi. Ono se odnosi na korist ostvarenu nekim kaznenim djelom iz nadležnosti USKOK-a kod kojih je često ova korist enormno velika. U tom slučaju ako počinitelj ima imovinu ili je u razdoblju od 10 godina prije

počinjenja protupravne radnje imao imovinu koja je nesrazmjerna s prihodima počinitelja (ovaj nesrazmjer između prihoda i imovine mora pokazati državno odvjetništvo) pretpostavljat će se da sva imovina počinitelja potječe od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino porijeklo zakonito. Dakle na počinitelja je prebačen teret dokaza zakonitog porijekla imovine jednom kad državno odvjetništvo pokaže da je imovina počinitelja kaznenog djela iz nadležnosti USKOK-a u nesrazmjeru s njegovim prihodima. Ovakvo prebacivanje tereta dokaza predstavlja razuman interes održavanja efikasnosti pravnog poretka. Praksa Europskog suda za ljudska prava je to u više slučajeva dopuštala (*isp.* Salabiaku v. France, presuda od 7. listopada 1988, App. br. 10519/83, para 26; Hoang v. France, App. br. 13191/87, presuda od 25 rujna 1992, paras 32-36 i dr.).

Stavak 3. omogućuje oduzimanje u slučaju kad dođe do miješanja zakonito i nezakonito stečene imovine.

U stavku 4. u odnosu na stavak 3. KZ97 proširen je krug osoba za koje postoji neoboriva presumpcija da imovinsku korist od kaznenog djela nisu stekle u dobroj vjeri.

U stavku 5. uz to da je osoba stekla imovinsku korist u dobroj vjeri traži se i da ju je stekla po razumnoj cijeni što je i jedan od pokazatelja dobre vjere.

Stavak 6. je nov i propisuje mogućnost oduzimanja imovinske koristi od nasljednika počinitelja. Zastara se računa prema zastari za kaznena djela osim ako je zastarni rok prema Zakonu o obveznim odnosima duži.

Članak 79.

Stavak 1. je prestiliziran. Uz predmete sukladno članku 12. stavku 1.b. i članku 2.(d) Konvencije Ujedinjenih naroda o organiziranom kriminalu propisano je i oduzimanje sredstva namijenjenih ili uporabljenih za počinjenje kaznenog djela. Pod sredstvima se razumijevaju sredstva bilo koje vrste, bilo materijalna bilo nematerijalna, pokretna ili nepokretna, imovinska ili neimovinska kao i pravni dokumenti kojima se dokazuju prava nad tim sredstvima.

Predlaže se novi stavak 2. kojim se omogućava oduzimanje predmeta i oslobađajućom presudom (npr. zbog neuklonjive zablude) odnosno od neubrojive osobe (tako i § 74 stavak 3 njemačkog Kaznenog zakona).

Stavak 3. propisuje uvjete za naknadu štete. Rađen je po uzoru na njemački Kazneni zakon § 74a točka 2.

Stavak 4. odnosi se primjerice na slučajeve oduzimanje droge, potkupnine i sl.

Stavak 5. rađen je po uzoru na članak 69. stavak 2. švicarskog Kaznenog zakona

Članak 80.

Članak 83. KZ97 izmijenjen je kako bi se omogućilo javno objavljivanje presude i izvan slučajeva kaznenih djela protiv časti i ugleda, a kad je djelo počinjeno javnim objavljivanjem. U stranim zakonodavstvima npr. ova se mogućnost često propisuje i kod kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva. S tim u vezi je i propisano da se presuda može javno objaviti kad je to u javnom interesu, interesu oštećenog i to na prijedlog zainteresirane osobe (npr. nasljednici oštećenog) ili na prijedlog državnog odvjetnika i to na trošak počinitelja. Vidi članak 68. švicarskog Kaznenog zakona.

Članak 81.

Ovaj članak odgovara članku 18. i 19. KZ97.

Budući da se napušta razlikovanje apsolutne i relativne zastare (a time i prekida zastare), predloženi rokovi u stavku 1. u pravilu su dulji od dosadašnjih za relativnu, ali ipak kraći od onih za apsolutnu zastaru. Najbliži su onima iz slovenskog Kaznenog zakona.

Stavak 2. prati zakonodavno rješenje iz članka 18. stavka 2. KZ97 samo što se uz međunarodno pravo (Konvencija o nezastarijevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti iz 1968, te članka 29. Rimskog statuta (Narodne novine, MU broj 5/01 – u daljnjem tekstu: Rimski statut)) poziva i na odredbe Ustava o nezastarijevanju. Prema Ustavu nema zastare za kaznena djela ratnog profiterstva i kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, kao ni prema međunarodnom pravu što znači da nema zastare za genocid, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i zločin agresije.

Predloženi stavak 3. predstavlja preuzimanje zanimljive odredbe članka 97. stavka 3. švicarskog Kaznenog zakona (slično i § 78b stavka 3 njemačkog Kaznenog zakona). Riječ je o opravdanom produljenju zastarnih rokova u slučajevima kada je prvostupanjski sud donio presudu (svejedno kakvu) pri kraju isteka zastarnog roka jer je u tom slučaju sudstvo ipak riješilo slučaj u zastarnom roku (iako ne pravomoćno). Ujedno bi se na taj način onemogućilo (dosta često) prebacivanje odgovornosti zbog nastupa zastare s prvostupanjskih sudova na žalbene sudove.

Članak 82.

Ovaj članak odgovara članku 20. KZ97.

U stavku 1. nema potrebe – kako je to sugerirano u dosadašnjoj raspravi - posebno navoditi da kod materijalnih kaznenih djela zastara počinje teći nastupom posljedice kao obilježja kaznenog djela (po uzoru na § 78a njemačkog Kaznenog zakona, koji se i u njemačkoj literaturi smatra "tehnički neuspjelim"). Dovoljno je reći da za početak zastare kazneno djelo mora biti počinjeno jer ta formulacija kod dovršenih materijalnih kaznenih djela uključuje nastup posljedice, za razliku od njihova pokušaja, kada je počinjenje ostvareno dovršenjem radnje pa onda i zastara počinje teći od dovršenja radnje. Ovakvim određenjem početka zastare riješeno je i sporno pitanje zastare kod produljenog kaznenog djela budući je u članku 52. stavku 1. Nacrta Kaznenog zakona određeno kad je počinjeno produljeno kazneno djelo. Isti kriterij primjenjuje se i na trajno kazneno djelo čije vrijeme počinjenja je definirano u članku 4. stavku 2. Nacrta Kaznenog zakona. Ovo rješenje izvedeno je po uzoru na članak 98. švicarskog Kaznenog zakona. Time će se otkloniti nedoumice sudske prakse oko pitanja mogu li zastarjeti samo pojedine radnje koje čine produljeno kazneno djelo. Ako je produljeno kazneno djelo jedno kazneno djelo, ne smije se ono, kada je riječ o zastari, ponovno rastavljati na njegove sastavne dijelove.

U predloženom stavku 3. ograničeno je mirovanje zastare za kaznena djela počinjena na štetu djece na odgovarajuća seksualna kaznena djela i kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži koja se poimence navode jer jedino kod njih postoji potreba za mirovanjem do nastupa punoljetnosti žrtve (slično i § 78b stavak 1 točka 1 njemačkog Kaznenog zakona, § 58 stavak 3 točka 3 austrijskog Kaznenog zakona i članak 97. stavak 2. švicarskog Kaznenog zakona).

Članak 83.

Ovo je nova odredba. Njenim uvođenjem samo je potvrđeno stajalište bivšeg Vrhovni sud Hrvatske (I Kž-256/83), koje je u novije vrijeme potvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske na sjednicama Kaznenog odjela od 25. rujna 2006. (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-155/06) i 10. rujna 2007. (Izbor 1/2007). Ovaj članak se ne odnosi na situacije gdje je već

nastupila zastara, jer tamo je tada nastupila i nekažnjivost djela pa počinitelj ima pravo na povjerenje u državu da ga više neće progoniti (npr. može uništiti dokazni materijal koji mu ide u prilog). No on nema pravo znati kako dugo može izbjegavati kazneni postupak, to više što on ni inače, zbog uvijek mogućeg prekida zastare, ne može znati kada će zastara nastupiti. Sukladno tome, ovaj članak valja primijeniti neovisno o tome produljuje li ili skraćuje novi zakon rok zastare za određeno kazneno djelo.

Članak 84.

Ovaj članak odgovara članku 21. i 24. KZ97.

S obzirom na ukidanje razlike između relativne i apsolutne zastare, predloženi rokovi zastare izvršenja kazne u pravilu su dulji od dosadašnjih za relativnu zastaru, ali kraći od onih za apsolutnu zastaru. Upitno je mogu li nam poslužiti kao uzor kratki rokovi zastare izvršenja iz § 79 stavka 3. njemačkog Kaznenog zakona, jer je u § 79b njemačkog Kaznenog zakona predviđena i mogućnost njihova produljenja; stoga smatramo da bi rokovi u našem Kaznenom zakonu trebali biti dulji.

Dio teksta članka 21. stavka 1. KZ97, "Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno..." je suvišan je jer odredba stavka 2. i bez toga iznimka od primjene stavka 1. Odredba stavka 2. članka 21. KZ97 usuglašena je s novopredloženom odredbom članka 81. stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 85.

Ovaj članak odgovara članku 23. KZ97.

U stavku 1. treba pojam odluke zamijeniti pojmom presude jer je to jedina odluka kojom se može izreći kazna, ali i opozvati uvjetna osuda (članak 564. Zakona o kaznenom postupku).

Novi stavak 3. treba razriješiti u praksi sporno pitanje može li nastupiti zastara izvršenja kazne ako za vrijeme njezina izvršenja istekne zastarni rok. Predloženi tekst tu mogućnost isključuje, ali i dopušta da zastara izvršenja počne ponovno teći u slučaju prekida izdržavanja kazne (npr. zbog bijega osuđenika) jer se kazna tada ne izvršava.

Članak 86.

Ovaj članak pokriva sadržaj članka 22. i 23. KZ97.

Dosadašnja odredba prema kojoj zastarni rok za izvršenje sigurnosnih mjera jednak njihovom trajanju nije primjerena kod sigurnosnih mjera izrečenih u kratkom trajanju, pogotovo kad se uzme u obzir da sada predlažemo ukidanje mogućnosti udvostručenja tih rokova u slučaju prekida izvršenja. Po uzoru na § 79 stavak 4 njemačkog Kaznenog zakona, predlagao se opći zastarni rok za sigurnosne mjere u trajanju od 10 godina ili pak protek dvostrukog vremena od vremena na koje su mjere izrečene. Radna skupina se odlučila za ovo drugo rješenje kao primjerenije. Iznimka su sigurnosne mjere izrečene zauvijek, u čijoj je logici i da se one mogu izvršiti zauvijek.

U KZ97 nije riješeno pitanje zastare oduzimanja imovinske koristi. Predlagala se primjena roka od 10 godina Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, broj 35/05, 41/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o obveznim odnosima), članak 233. stavak 1. No radna skupina je zaključila da se počinitelju nikad ne smije dozvoliti da zadrži imovinsku korist koju je stekao kaznenim djelom.

Valja napustiti terminologiju Kaznenog zakona prema kojoj se sigurnosne mjere primjenjuju“ jer ih sud, kad donosi odluku o njima, ne primjenjuje, nego određuje (primjenjuju ih kasnije nadležni organi).

Članak 87.

U odnosu na članak 89. KZ97 svugdje u tekstu je brisana formulacija "u smislu ovoga Zakona" jer to proizlazi iz naslova.

Članak 89. stavak 1. KZ97 brisan je zato što je područje Republike Hrvatske definirano Ustavom Republike Hrvatske.

U stavku 1. je sužena definicija članka 89. stavka 2. KZ97 na način da je sada jasno izraženo da se radi o kaznenom materijalnom zakonodavstvu.

Stavak 2. je nov. Njime se definira protupravna radnja.

U stavku 3. u odnosu na članak 89. stavak 3. KZ97 brisano je nabrojanje pojedinih državnih službenika jer su svi oni obuhvaćeni u članku 2. i 3. Zakona o državnim službenicima (Narodne novine, broj 92/05, 142/06, 107/07, 27/08 i 34/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o državnim službenicima)), brisano je nabrojanje državnih dužnosnika jer su oni obuhvaćeni u članka 1. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika (Narodne novine, broj 101/98 do 60/08 - u daljnjem tekstu: Zakon o obvezama i pravima državnih službenika) te su sukladno tome izvršene druge terminološke korekcije.

U stavku 4. zadržana je definicija vojne osobe iz članka 89. stavka 4. KZ97 jer se ona djelomično razlikuje od definicije u vojnom zakonodavstvu, ali je terminološki usklađena sa Zakonom o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 33/02, 58/02, 175/03, 136/04, 76/07, 88/09, 124/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske). Vidi članak 3., 4. i 7. stavak 1. i 2. Zakona o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske u kojima su definirani pojmovi vojne osobe, pripadnika oružanih snaga, državnog službenika i namještenika.

Stavak 5. je proširen u odnosu na članak 89. stavak 5. KZ97 na način da se vojna osoba kažnjava kao službena osoba kod službeničkih kaznenih djela ako ne postoji takvo vojno kazneno djelo.

Brisana je definicija pravne osobe iz članak 89. stavak 6. KZ97 jer je u drugim propisima definirano koje se tvorevine tretiraju kao pravne osobe.

Definicija odgovorne osobe u stavku 6. je usklađena sa Zakonom o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (Narodne novine, broj 151/03, 110/07, 45/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela) te je izričito naglašeno da se i osoba kojoj su faktički povjereni poslovi smatra odgovornom osobom. Sportski djelatnici (npr. nogometni suci) smatraju se odgovornom osobom jer obavljaju poslove koje su im povjereni od strane sportskog saveza ili organizacije kao pravne osobe koja organizira natjecanje u kojem ih angažira.

U stavku 7. definicija djeteta je usklađena s člankom 1. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta te člankom 3. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, koje definiraju dijete kao osobu mlađu od 18 godina, a pojam maloljetne osobe sukladno je tome brisan.

U stavku 8. navode se osobe koje se za potrebe Kaznenog zakona smatraju članovima obitelji jer se smatra da im je zbog specifičnog međusobnog odnosa potrebno pružiti pojačanu kaznenopravnu zaštitu. Time se Kazneni zakon ne upušta u definiranje obitelji kao takve. To je zadaća Obiteljskog zakona. Definicija je nešto šira od one u članku 89. stavak 30. KZ97. Također, dodane su definicije izvanbračnog druga (stavak 9.) i istospolnog partnera (stavak 10.), koje se razlikuju od obiteljskog zakonodavstva tako da se ne traži trajanje od tri godine, a radi pružanja pojačane zaštite kod kaznenih djela nasilja.

Definicija osobe pod međunarodnom zaštitom prebačena je pod kazneno djelo iz članka 348. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona (članak 170. KZ97) jer se jedino spominje u glavi Kaznenih djela protiv strane države ili međunarodne organizacije.

U stavku 11. umjesto dosadašnjih pojmova državne i vojne tajne uvodi se pojam tajnog (klasificiranog) podatka sukladno novom Zakonu o tajnosti podataka (Narodne novine, broj 79/07 – u daljnjem tekstu: Zakon o tajnosti podataka). Osim toga, ovaj pojam obuhvaća i dio podataka koje je dosad obuhvaćao pojam službene tajne kada se ona odnosila na podatke koji su od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku.

Premda Zakon o tajnosti podataka ne spominje službenu tajnu, u stavku 12. valja zadržati taj pojam kako bi se obuhvatili tajni podaci koji nisu klasificirani, a prikupljeni su i koriste se za potrebe javnih tijela te su na temelju zakona proglašeni službenom tajnom. Naime, Zakon o tajnosti podataka se prvenstveno odnosi na podatke koji su od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku, što bi mnoge neklasificirane podatke koje javna tijela koriste ostavilo nezaštićenim.

Profesionalna tajna (članak 89. stavak 16. KZ97) i osobna tajna (članak 89. stavak 17. KZ97) brisani su iz definicija jer su one pokrivene u opisima kaznenih djela neovlaštenog otkrivanja poslovne tajne i nedozvoljene uporabe osobnih podataka.

U stavku 13. izmijenjena je definicija izbora i usklađena je s člankom 45. stavkom 1. Ustava. Sukladno tome brisani su izbori za članove uprave i nadzornih odbora u trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama jer se kaznena djela protiv izbornih prava ionako ne odnose na takve izbore. Definicija je dopunjena glasovanjem na referendumu te izborima za Europski parlament. Pritom je kao uzor djelomično poslužio § 108d. njemačkog Kaznenog zakona.

Definicije grupe i zločinačke organizacije su brisane s obzirom da se organizirani kriminal pokriva novim kaznenim djelom zločinačkog udruženja (članak 326. Nacrta Kaznenog zakona).

U stavku 14. (odgovara članku 89. stavku 24. KZ97) precizirana je definicija isprave time da je naznačeno da je to predmet koji sadrži zapis, znak ili sliku.

Brisana je definicija novca iz članka 89. stavka 25. KZ97 kao "kovanog ili papirnato sredstva" kao zastarjela jer se u modernom društvu najveći dio platnog prometa odvija bezgotovinski. Prema članku 2. stavku 1. točki 17. Zakona o platnom prometu (Narodne novine, broj 133/09 - u daljnjem tekstu: Zakon o platnom prometu): "novčana sredstva" jesu novčanice i kovani novac, elektronički novac u smislu zakona kojim se uređuje poslovanje institucija za elektronički novac te novčana potraživanja prema pružatelju platnih usluga (knjižni novac). Po prirodi stvari proizlazi da se kazneno djelo krivotvorenje novca može izvršiti samo na papirnatom ili kovanom novcu. U teoriji i praksi nije sporno da se krivotvorenje novca kao i isprava i znakova za vrijednost odnosi jednako na strani i domaći novac, ispravu ili znak za vrijednost.

Stavak 15. odgovara članku 89. stavku 27. KZ97.

Stavak 16. odgovara članku 89. stavku 28. KZ97.

Definicija sile iz članka 89. stavka 29. KZ97 brisana je kao nepotrebna i u nekim dijelovima problematična.

Stavak 17. odgovara članku 89. stavku 31. KZ97 s time da je dopunjena definicija računalnog sustava sukladno članku 1. (a) Okvirne odluke 2005/222/JHA od 24. veljače 2005.

Stavak 18. odgovara članku 89. stavku 32. KZ97.

Stavak 19. odgovara članku 89. stavku 33. KZ97.

Definicija genetski istovjetnog bića (članak 89. stavak 34. KZ97) brisana je jer je regulirana u članku 25. stavku 2. Zakona o medicinskoj oplodnji (Narodne novine, broj 88/09, 137/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o medicinskoj oplodnji), a isti opis nalazi se i kod kaznenog djela zabrane kloniranja ljudskog bića i promjene ljudskog genoma (članak 108. Nacrta Kaznenog zakona).

Definicija plaćenika iz članka 89. stavka 35. KZ97 brisana je jer je pojam plaćenika definiran u članka 1. Međunarodne konvencije protiv novačenja, korištenja, plaćanja i osposobljavanja plaćenika (Narodne novine MU 12/99).

U stavku 20. definicija zločina iz mržnje je usklađena sa zahtjevima Okvirne odluke Vijeća Europe 2008/913/PUP od 28. studenog 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima. U posebnoj dijelu se kod nekih kaznenih djela propisuje kao kvalifikatorna okolnost kada je djelo počinjeno iz mržnje, a u ostalim slučajevima tu okolnost valja uzeti kao otegotnu.

U stavku 21. definicija imovinske koristi je usklađena s međunarodnim pravom.

U stavku 22. definira se mito.

U stavku 23. definirana je žrtva sukladno definiciji iz članka 1.1. Preporuke Vijeća Europe Rec (2006) 8 koju smo proširili za dio koji se odnosi na "bitne povrede ljudskih prava i temeljenih sloboda".

Članak 88.

Ovaj članak odgovara članku 156. KZ97.

Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1951. (u daljnjem tekstu: Konvencija iz 1951.) inkriminira počinjenje genocida dok se zapovijed smatra poticanjem na genocid pa se tretira kao sudjelovanje u počinjenju djela genocida. Stoga smo se u prvom stavku odlučili definirati odgovornost izravnog počinitelja, a ne izdavanje naredbe kao do sada. Inkriminirajući isključivo počinjenje genocida u prvom stavku mi dosljednije pratimo tekst Konvencije.

Iako Konvencija iz 1951. ne spominje zapovijedanje, već se ono kažnjava kao oblik poticanja (isto i Statut Međunarodnog kaznenog suda (u daljnjem tekstu: ICC Statut), vidi članak 25.3.(b) te većina nacionalnih zakonodavstava), ipak je odlučeno slijediti odredbu članka 156. KZ97 i u stavku 2. zapovijed je da se počini genocid izjednačena s počinjenjem genocida. Na taj se način zapovijed koja nije izvršena kažnjava kao dovršeno djelo, a ne kao pokušaj (neuspjelo poticanje). Dakle za odgovornost za zapovijed ne traži se, kao što to ICC Statut izričito čini, da je djelo koje je zapovjedbno počinjeno ili bar pokušano, drugim riječima u ovim slučajevima se, sukladno našoj tradiciji, odstupilo od primjene odredbi o akcesornosti poticanja.

Radi preglednosti stavak 1. podijeljen je u zasebne alineje.

U stavku 1. učinjene su jezične ispravke radi dosljednosti prijevoda pa je tako ubačeno uništi skupinu "kao takvu" te se umjesto "rađanje između pripadnika skupine" kaže "rađanje unutar skupine" čime tekst nije promijenio svoje značenje.

Nadalje umjesto „teškog narušenja tjelesnog ili duševnog zdravlja“ govori se samo o "teškom narušenju zdravlja" jer se pojam zdravlja jednako odnosi i na tjelesno i na duševno zdravlje pa to nije potrebno posebno isticati. To je ujedno i konzistentno s kaznenim djelom teške tjelesne ozljede iz članka 117. Nacrta Kaznenog zakona. Ovime se ne mijenja sadržaj djela.

Izbačena je alineja koja se odnosi na "prisilno raseljavanje pučanstva" jer se to Konvencijom ne definira kao genocidna radnja. Ova radnja u međunarodnom kaznenom pravu smatra se zločinom protiv čovječnosti. Bolje je izbjeći različito definiranje genocida na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Time "preseljavanje pučanstva nije dekriminalizirano", već je kažnjivo u okviru zločina protiv čovječnosti (kojeg mi nismo imali u KZ97 u vrijeme kad je uvedeno kazneno djelo genocida, pa je to možda i jedan od razloga zašto je ovaj modus počinjenja bio uvršten u kazneno djelo genocida).

Uz počinjenje genocida, Konvencija iz 1951. inkriminira zavjeru za počinjenje genocida (*conspiracy*), izravno i javno poticanje na počinjenje genocida, pokušaj počinjenja genocida i

sudioništvo u genocidu. Zavjera se kažnjava kao oblik pripremanja prema članku 103. Nacrta Kaznenog zakona. Pokušaj i sudioništvo su kažnjivi prema općim odredbama. No novina je to što se u stavku 3. sukladno članku 3.(c) Konvencije inkriminira izravno i javno poticanje na genocid. Ovo je potrebno posebno inkriminirati jer se kroz opću odredbu poticanja inkriminira poticanje točno određene osobe, a ovdje se radi o poticanju neodređenog kruga osoba, pa kao takvo nije pokriveno odredbama o poticanju iz općeg djela. Smatralo se da je po svojoj težini ovo djelo blaže pa je propisana i nešto blaža sankcija.

Radna skupina je razmatrala mogućnost širenja skupina prema kojima se genocid može počinuti na socijalne i političke skupine, no budući da ih Konvencija iz 1951. ne spominje, a ove skupine su po svom karakteru promjenjive odlučilo se ostati na skupinama koje se spominju u samoj Konvencija iz 1951.

Članak 89.

Ovaj članak odgovara članku 157. KZ97.

Nacrt Kaznenog zakona usvojio je definiciju iz Rezolucije RC/Res6 kojom se mijenja ICC Statut, tako da mu se dodaje u članku 8bis definicija zločina agresije. Nova definicija ovog kaznenog djela ne odstupa u većoj mjeri od definicije kaznenog djela agresivnog rata iz članka 157. KZ97.

Sljedeće su novine:

- djelo iz stavka 1. ne može počinuti bilo tko, već samo osoba koja ima stvarnu moć nadzirati ili upravljati političkim ili vojnim djelovanjem države;
- u stavak 1. uvedena je generalna klauzula koje dosad nije bilo "upotrijebi oružane snage jedne države na bilo koji drugi način protivan Povelji Ujedinjenih naroda;"
- više se ne govori o agresivnom ratu, već o činu agresije "koji po svojim karakteristikama, težini i razmjeru predstavlja očito kršenje Povelje Ujedinjenih naroda;"
- uvedena je u stavak 4. definicija čina agresije koja uz postojeće modalitete iz članka 157. stavka 1. i 2. koji su malo preciznije definirani obuhvaća i dva nova modaliteta pod točkom 5. i 6.

Stavak 2. u svojoj suštini odgovara članku 157. stavku 3. KZ97 s tim da je kazna nešto snižena. Ovaj modalitet ne predviđa Rezolucija RC/Res6.

Stavak 3. odgovara članku 157. stavku 4. KZ97. Ovaj modalitet ne predviđa Rezolucija RC/Res6.

U stavku 4. donosimo definiciju čina agresije sukladno predloženom članku 8bis. stavku 2. ICC Statuta koja proizlazi iz Rezolucije Opće skupštine UN 3314 (XXIX) od 14. prosinca 1974.

Članak 90.

Sadržajno nema značajnijih razlika u odnosu na članak 157.a KZ97. Izmjene koje su učinjene posljedica su punog usklađenja s člankom 7. Rimskog statuta:

- u stavku 1. točki 1. koristi se pojam "ubije" umjesto "usmrti" radi ujednačavanja terminologije kroz čitav Nacrt Kaznenog zakona;
- u stavku 1. točki 2. istrebljenje je ograničeno samo na djelomično uništenje skupine (inače bi djelo bilo identično genocidu); umjesto koji "mogu dovesti do" rabi se termin "kojima je cilj dovesti do" radi ujednačavanja terminologije kroz čitav Nacrt Kaznenog zakona (isti termin rabi se kod genocida);

- u stavku 1. točkama 4. i 6. uvedeni su razlozi isključenja protupravnosti, koji zapravo nisu nužni jer bi se ionako primjenjivali imajući u vidu blanketnu dispoziciju i jedinstvo pravnog poretka;
- u stavku 1. točki 6. dodana je riječ "optuženika" koja stoji i u Rimskom statutu, a koja tekst čini jasnijim (radi se o osobi koja je pod nadzorom optuženika ili kojoj je inače oduzeta sloboda);
- progon (točka 8.) definiran je u skladu s Rimskom statutom (članak 8. stavak 1.h. te članak 8. stavak 2.g.), što do sad u potpunosti nije bio slučaj;
- kod prisilnog nestajanja (točka 9.) uveden je cilj (motivacija) sukladno Rimskom statutu (članak 8. stavak 2.i.);
- uvedena je generalna klauzula (točka 11) kao što je u Rimskom statutu (članak 8. stavak 1. k.).

Primijenjena je drugačija zakonodavna tehnika u definiranju ovog kaznenog djela. Uvedena su dva stavka, prvi koji se odnosi na neposrednog počinitelja i drugi kojim se inkriminira zapovjednik za izdavanje naredbe. Vidi tumačenje uz članak 88. Radi lakšeg praćenja teksta stavak 1. podijeljen je na alineje, a alineje i radnje u njima su poredane istim redoslijedom kao u Rimskom statutu. Članak je jezično popravljen.

Članak 91.

Ovaj članak odgovara članku 158. KZ97.

Definicija ratnog zločina usklađena je s definicijom iz ICC Statuta s iznimkom da se kod nas sve odredbe jednako primjenjuju na međunarodne i unutarnje sukobe.

Stavak 1. pokriva slučajeve teških kršenja svih četiriju Ženevskih konvencija (članka 50. Ženevske konvencije koja se odnosi na ranjene i bolesne, članka 51. Ženevske konvencije koja se odnosi na ranjene, bolesne i brodolomnike u pomorskim oružanim snagama, članka 130. Ženevske konvencije koja se odnosi na ratne zarobljenike i članka 137. Ženevske konvencije koja se odnosi na civilno stanovništvo). Budući da su svi ratni zločini uklopljeni u članak 91. Nacrta Kaznenog zakona brisani su članci 159. i 160. KZ97.

Stavak 2. pokriva ostala kršenja ženevskog i haškog prava. Budući da se ovdje ipak radi o blažim slučajevima negoli kod teških kršenja Ženevskih konvencija, predviđena je i niža sankcija negoli u stavku 1. No upravo stoga uveden je stavak 3. kojim se predviđaju kvalificirani oblici djela iz stavka 2. (kad je ovo počinjeno prema velikom broju ljudi ili na osobito okrutan ili podmukao način, iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda) kod kojih je kazna izjednačena s onom u stavku 1. Kao uzor za ovo rješenje poslužio nam je švicarski vojni zakon (članci 111. do 113.). Njemački Zakon o zločinima protiv međunarodnog prava je pak daleko složeniji u reguliranju ratnih zločina. S obzirom na sankcije koje se kreću u rasponu od 1-10, 3-15, 5-20 i doživotni zatvor, razlikuje ratne zločine prema zaštićenom objektu (osobe, imovina i drugo). Radna skupina je kao uzor zbog jednostavnijeg pristupa reguliranju ove materije uzela švicarski model.

Radnje koje su pokrivena stavkom 2. šire su od radnji koje je dosad pokrivaio ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Neke radnje ratnih zločina u KZ97 preklapaju se s radnjama drugih kaznenih djela u KZ97 koja inkriminiraju povrede ratnog i humanitarnog prava pa su stoga u Nacrtu Kaznenog zakona neka od tih djela brisana. Tako stavak 2. točka 9. pokriva radnje sadržane u članka 167. KZ97 (uništavanje kulturnih dobara i objekata u kojima se nalaze kulturna dobra) pa je ovaj članak brisan; stavak 2. točka 11. i stavak 3. u vezi s ovom točkom pokriva radnje iz članka 161. stavka 1. i 2. KZ97 (protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja); stavak

2. točka 12. pokriva radnje iz članka 161. stavak 3. KZ97 (protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja) pa je ovaj članak brisan; stavak 2. točke 17. do 20. su dosad bile pokrivena člankom 163. stavkom 2. KZ97 (članak 163. stavak 1. je premješten u glavu kaznenih djela protiv opće sigurnosti gdje mu je s obzirom na zaštićeni objekt i mjesto) pa je ovaj članak brisan. Brisan je i članak 165. KZ97 kao samostalno kazneno djelo (grubo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima) jer su ove radnje pokrivena s više radnji u članku 90. stavku 1. i 2. Nacrta Kaznenog zakona. Isto tako i radnje iz članka 162. KZ97 (protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu) mogu se podvesti pod više radnji u članku 90. stavku 2. pa je članak 162. KZ97 brisan kao samostalno kazneno djelo. U svakom od ovih slučajeva treba posebno procjenjivati koji je zakon s obzirom na propisanu sankciju blaži.

Stavak 4. izjednačava izdavanje naredbe s neposrednim počinjenjem ratnog zločina. Vidi tumačenje uz članak 88. Nacrta Kaznenog zakona.

Iz članka 158. KZ97 ispušteni su neki modaliteti radnji jer ih ne nalazimo kod ratnih zločina ni u ICC statutu, ni u Ženevskim konvencijama, a ni Protokolima uz te konvencije i zapravo se mogu podvesti pod neku od radnji iz članka 91. stavak 1. i 2. Nacrta pa ih nije potrebno posebno isticati (prisilno odnarođivanje ili prevođenje na drugu vjeru; primjenjivanje mjera zastrašivanja ili terora; protuzakonito odvođenje u koncentracijske logore; prisilni rad; nerazmjerno velika kontribucija i rekvizicija; protuzakonito uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima sanitetskog materijala i sredstava sanitetskog prijevoza) ili im nije mjesto među ratnim zločinima (npr. smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protuzakonito izdavanje novca). Neke modalitete radnji koje ICC Statut ne navodi zadržali smo jer ih nalazimo u Protokolima uz Ženevske konvencije (podvrgavanje osoba koje su bile u vlasti protivničke strane uzimanju tkiva ili organa za transplantaciju (članak 11. Protokola I); kolektivno kažnjavanje (članak 75. stavak 2. točka d. Protokola I).

Članak 92.

Neizmijenjen članak 164. KZ97.

Članak 93.

Stavak 1. i 2. članka 168. KZ97 spojeni su u jedan stavak uz zadržavanje kazne iz stavka 2. Time je sužena kažnjivost samo na kršenja u području oružanih operacija.

Ukoliko je ovo djelo imalo posljedice (pogibiju ili teško tjelesno ozljeđivanje) kažnjava se kao ratni zločin (članak 91. stavak 1. točka 7. Nacrta Kaznenog zakona).

Članak 94.

Neizmijenjen članak 166. KZ97.

Članak 95.

Zakonski opis stavka 1. ostao je nepromijenjen u odnosu na članka 167.b KZ97. Smanjena je kazna jer da je sad odvojeno novačenje punoljetnih osoba koje se tretira blaže i djece (stavak 2.) koje se kao kvalifikatorni oblik tretira strože nego li je to do sada bio slučaj.

Sukladno komentarima koje je Republika Hrvatska dobila od Odbora o pravima djeteta u stavku 2. inkriminirali smo novačenje djece u oružane skupine odvojene od oružanih snaga i njihovo korištenje u oružanim sukobima (članak 4. stavak 1. Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe (Narodne novine, MU broj 5/02 – u daljnjem tekstu Fakultativni protokola uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe) te prisilno novačenje djece u oružane snage (članak 2.

Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe). Time smo proširili zabranu iz članka 158. stavka 1. KZ97 i na situacije novačenja djece u doba mira.

U stavku 3. ograničena je odgovornost plaćenika samo na punoljetne osobe.

Članak 96.

Ovaj članak odgovara članku 167.a KZ97.

U ovom članku razrađena je odgovornost zapovjednika sukladno članku 28. ICC Statuta te uzimajući u obzir rješenja iz njemačkog Zakona o zločinima protiv međunarodnog prava i naše opće institute koji se odnose na odgovornost garanta za nečinjenje te na namjerno i nehajno propuštanje dužne pažnje.

Stavak 1. većim djelom odgovara članku 167.a KZ97 koji je zapravo rađen po uzoru na njemački članak 4. Zakona o zločinima protiv međunarodnog prava. Njime se kažnjava za propuštanje činjenja, nadređenog (vojnog zapovjednika ili nadređene civilne osobe) koja zna da njegovi podređeni čine u tom stavku navedena kaznena djela, a on ih u tome ne spriječi. Ovdje se radi o čistom namjernom propuštanju činjenja nadređene osobe kao garanta koje je inače propisano u članku 20. stavku 2. Nacrta Kaznenog zakona. Posebno se propisuje da je ovaj slučaj iznimka od mogućnosti blažeg kažnjavanja predviđenog kod garantne odgovornosti za nečinjenje u članku 20. stavku 3. Nacrta Kaznenog zakona.

Stavak 2. i 3. odražavaju koncept razlikovanja između odgovornosti vojnog zapovjednika i civilne nadređene osobe u ICC Statutu te se odnose na namjerno propuštanje dužne pažnje u situacijama u kojima je vojni zapovjednik morao znati da njegovi podređeni čine ili se spremaju počinuti kaznena djela, odnosno u kojima je civilna nadređena osoba svjesno zanemarivala obavijesti o tome da njezini podređeni čine ili se spremaju počinuti kaznena djela u okviru djelokruga njenih ovlasti. S obzirom da se ovdje radi o namjernom propuštanju dužne pažnje u kojem nadređeni se nalazi u nehaju u odnosu na saznanja o ponašanju podređenih za te slučajeve je propisana nešto blaža kazna od one iz stavka 1. kad nadređeni namjerno ne spriječava podređene u činjenju kaznenih djela za koja zna da ih ovi čine ili se spremaju počinuti ih.

Stavak 4. propisuje blažu kaznu za slučajeve nehajnog propuštanja dužne pažnje po uzoru na Nijemce (članak 13. Zakona o zločinima protiv međunarodnog prava). ICC statut ne predviđa odgovornost za ove slučajeve.

Stavak 5. kažnjava naknadno pomaganje počinitelju kaznenog djela i uz neke nomotehničke ispravke odgovara članku 167.a stavku 3. KZ97.

Članak 97.

Ovaj članak odgovara članku 169. KZ97.

U stavku 1. sankcionira se temeljno kazneno djelo terorizma u skladu s člankom 1. Okvirne Odluka 2002/475/JHA od 13. lipnja 2002. o borbi protiv terorizma. i Okvirnom odlukom od 28. studenog 2008. o izmjenama i dopunama Okvirne odluke od 13. lipnja 2002. o borbi protiv terorizma. Učinjene se relativno manje jezične izmjene radi usklađivanja s tekstom ovih dviju okvirnih odluka. Sukladno članku 2. Konvencije o suzbijanju čina nuklearnog terorizma iz 2005., u stavku 1. dodana je točka 8. kojom se inkriminira nuklearni terorizam. Sve radnje koje se navode u stavku 1. da bi se radilo o terorizmu moraju biti takve da mogu ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji. Cilj s kojim ova djela moraju biti počinjena da bi se radilo o terorizmu definiran je sukladno Okvirnoj odluci o borbi protiv terorizma.

Otmica ili uzimanje talaca (stavak 1. točka 2.) pokriva kazneno djelo uzimanja talaca iz članak 171. KZ97 pa je ovo stoga brisano kao zaseban članak.

Stavak 2. odgovara članku 169. stavku 2. KZ97

Stavak 3. odgovara članku 169. stavku 3. KZ97.

Stavak 4. odgovara članku 169. stavku 4. KZ97 s tim da je propisana stroža kazna za prouzročene teže posljedice (smrt jedne ili više osoba), uvedena je mogućnost izricanja i dugotrajnog zatvora.

Članak 98.

Stavak 1. je rađen po uzoru na članak 2. stavak 1. Međunarodne konvencije o suzbijanju financiranja terorizma. Do sada je bio djelomično pokriven člankom 187.a stavkom 2. KZ97 koji je sada uklopljen u stavak 1. ovoga članka. U stavku 1. se posebno navode kaznena djela za činjenje kojih financiranje treba biti namijenjeno te se uvodi generalna klauzula za sva ostala kaznena djela koja mogu pod određenim okolnostima imati karakter terorističkog kaznenog djela.

Kazna je povišena sa šest mjeseci do pet godina na jednu do deset godina zatvora. Slična kazna se predviđa i u drugim zakonodavstvima, a i odgovara drugim kaznenim djelima slične težine u Nacrtu Kaznenog zakona.

Iz samog stavka 1. ovoga članka proizlazi da će se počinitelj ovog kaznenog djela kazniti bez obzira jesu li sredstva koja su dana za financiranje terorizma u cijelosti ili djelomično korištena u tu svrhu i bez obzira je li koje od kaznenih djela navedenih u stavku 1. pokušano. Stoga to nije potrebno u samom članku naglašavati pa je brisan članak 187a. stavak 3. KZ97.

U samom tekstu stavka 1., se ne navodi da takvo financiranje mora biti voljno (*willfully*) jer se radi o namjernom kaznenom djelu pa to proizlazi iz same te činjenice. Isto tako se ne navodi da financiranje mora biti nezakonito jer će po prirodi stvari svako zakonito financiranje isključivati protupravnost pa je i to nepotrebno posebno isticati.

U stavku 2. se propisuje kažnjavanje bilo kakvog davanja sredstava teroristima ili terorističkim udruženjima sukladno Konvenciji o suzbijanju financiranja terorizma. Radi se o sredstvima koja su namijenjena za financiranje terorizma kao takvog, a ne samo sredstva koja su namijenjena za počinjenje jednog konkretnog terorističkog kaznenog djela (što pokriva stavak 1. ovoga članak), dakle time se pokriva i financiranje svih drugih troškova terorista i terorističkih organizacija kao npr. troškovi, prijevoza, stanovanja, mobitela i dr.

Stavak 3. odgovara članku 187a. stavku 4. KZ97.

Radna skupina je razmatrala treba li izrijeком navesti da nema bića tog kaznenog djela ukoliko se sredstva daju za aktivnosti usmjerene na zaštitu ljudskih prava, uspostavljanje ili ponovno uspostavljanje demokratskih odnosa utemeljenih na vladavini prava ili ako se radi o financiranju oružanog sukoba koji nije u sukobu s pravilima ratovanja (to izrijeком propisuje članka 260^{quinqvis} švicarskog Kaznenog zakona). Zaključeno je da je to nepotrebno i da bi u tim slučajevima došlo i bez takve odredbe do isključenja protupravnosti.

Članak 99.

Ovaj članak odgovara članku 169.a KZ97 koji je rađen po uzoru na članak 5. Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma (Narodne novine, MU broj 10/07 – u daljnjem tekstu: Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju terorizma). Da bi postojalo ovo kazneno djelo ne mora doći do počinjenja terorističkog kaznenog djela na čije počinjenje se javno pitalo.

Članak 169a. stavak 2. brisan je jer da za ovakvo ograničenje nismo mogli naći uporište u međunarodnim dokumentima i dokumentima Europske unije.

Članak 100.

Ovaj članak odgovara članku 169.b stavku 1. KZ97, a rađen je po uzoru na članak 6. Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma. Pojam zločinačke organizacije sukladno uvođenju kaznenog djela "terorističko udruženje" u članku 102. Nacrta Kaznenog zakona promijenjen je u pojam terorističko udruženje. Brisane su riječi tko vrbuje drugog "da počini ili sudjeluje u počinjenju kaznenog djela terorizma" jer je poticanje na počinjenje djela pokriveno općom odredbom o poticanju, a neuspjelo poticanje je kažnjivo samo po sebi. Kad bi se ovdje propisalo kažnjavanje poticanja zapravo bi došlo do njegovog privilegiranja jer se poticanje prema općim odredbama kažnjava jednako kao i počinjenje djela. Grupa ljudi je izbačena jer je uklopljena u pojam zločinačkog udruženja (vidi članak 324. stavak 4. Nacrta Kaznenog zakona).

Da bi postojalo ovo kazneno djelo novačena osoba ne mora počiniti ni jedno terorističko kazneno djelo.

Članak 101.

Ovaj članak odgovara članku 169.b stavku 2. KZ97, a rađen je po uzoru na članak 7. Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma. Da bi postojalo ovo kazneno djelo osoba koja je obučavana ne mora počiniti ni jedno terorističko kazneno djelo.

Članak 169.b stavak 3. brisan je jer za njega nismo našli uporište ni u Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju terorizma ni u direktivama Europske unije.

Članak 102.

Ovo kazneno djelo je zamjena za članak 187. KZ97 (udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom), a rađeno je sukladno članku 2. Okvirne Odluke 2002/475/JHA od 13. lipnja 2002 o borbi protiv terorizma i članku 5. stavku 3. Okvirne odluke od 28. studenog 2008 o izmjenama i dopunama Okvirne odluke od 13. lipnja 2002 o borbi protiv terorizma. Usklađeno je i s člankom 324. Nacrta Kaznenog zakona samo što su sukladno zahtjevu Okvirne odluke za terorističko udruženje propisane strože kazne.

Stavkom 2. kažnjava se članstvo u terorističkom udruženju kao i svaka radnja koja doprinosi cilju terorističkog udruženja, neovisno o tome radi li se o nekažnjivoj ili kažnjivoj radnji. Ako je radnja kažnjiva, počinitelj će odgovarati za stjecaj ovog kaznenog djela i kaznenog djela koje je počinio doprinoseći cilju terorističkog udruženja (npr. teška krađa, iznuda, krivotvorenje isprave i dr.). Time je ovo kazneno djelo usklađeno s člankom 3. stavkom (d), (e) i (f) navedene Okvirne odluke.

Pojam grupe ljudi uklopljen je u pojam zločinačkog udruženja pa se više posebno ne spominje.

Udruživanje za djela iz članka 97. Nacrta Kaznenog zakona kažnjava se prema članku 101. Nacrta Kaznenog zakona, a udruživanje za druga kaznena djela iz ove glave Nacrta Kaznenog zakona kažnjava se prema članku 324. Nacrta Kaznenog zakona.

Stavak 1. i 2. mogu doći u stjecaj s člankom 97. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 103.

Ovaj članak odgovara članku 187.a stavku 1. KZ97 s tim da je zbog promjene strukture ove glave smanjen broj kaznenih djela na koja se ovaj članak odnosi. Donji minimum kazne sa jedne godine smanjen je na šest mjeseci. Članak 187. stavci 2., 3. i 4. KZ97 uklopljeni su u članak 98. Nacrta Kaznenog zakona (vidi komentar uz taj članak). Izbrisano je nepotrebno nabranje tipičnih pripremnih radnji kao i generalna klauzula kojom se pripremnom radnjom smatra svaka druga radnja kojom se stvaraju uvjeti za izravno počinjenje navedenih djela. Ovom izmjenom olakšava se razgraničenje s novom odredbom o pokušaju.

Članak 104.

Učinjene su izmjene u članku 176. KZ97 radi prilagođavanja teksta članka onom u Konvenciji protiv mučenja i drugog okrutnog i nečovječnog postupanja iz 1984. U prvom redu iza "službena" dodana je riječ "osoba" i između "ili" i "osoba" brisana je riječ "druga" da bude jasno da službena osoba ne mora raditi na poticaj ili s izričitim ili prešutnim pristankom druge službene osobe. Umjesto teške tjelesne i duševne patnje sukladno Konvenciji sad govorimo o teškoj tjelesnoj ili duševnoj boli ili patnji. Do sada se govorilo o zastrašivanju samo osobe koja se muči, sad smo prateći Konvencijski tekst uveli zastrašivanje ne samo te, već i druge osobe (vidi redak 5.). U 4. retku ispred riječi "djelo" brisana je riječ "kazneno" jer se prema konvencijskom tekstu može raditi o kažnjavanju za bilo koje ponašanje, a ne samo kazneno djelo.

Članak 105.

Članak 175. KZ97 trgovanje ljudima i ropstvo razdvojen je na dva članka, jedan koji se odnosi na utemeljenje ropskog odnosa i prijevoz osoba u ropskom odnosu i proizlazi iz zahtjeva Konvencije o ropstvu i njene Dopunske konvencije i drugi članak koji se odnosi na trgovanje ljudima i proizlazi iz Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenje ljudi, posebno žena i djece uz Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, MU broj 14/02), Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovine ljudima (Narodne novine, MU broj 7/07) i Okvirne odluke Europske unije 2002/629/JHA o trgovanju ljudima od 19. srpnja 2002. Time se jasnije uspostavlja razgraničenje između ova dva kaznena djela koje se u jedinstvenom članku 175. KZ97 izgubilo.

U stavku 1. inkriminirano je uspostavljanje ropstva ili njemu sličnog odnosa te držanje u ropstvu i njemu sličnom odnosu te se ponovno (to je imao OKZ97RH) posebno inkriminira "poticanje osobe da proda svoju slobodu ili slobodu osobe koju izdržava ili se o njoj brine" što je i zahtjev članka 6. Dopunske konvencije. Zbog pravila akcesornosti poticanje osobe da proda svoju slobodu do sada nije bilo kažnjivo. Sada je to kažnjivo, a kažnjavanje poticanja drugog da proda slobodu osobe o kojoj se brine ili je uzdržava ne podliježe više pravilima akcesornosti.

U stavku 2. inkriminira se prijevoz osoba koje se već nalaze u ropskom ili njemu sličnom odnosu sukladno članku 3. Dopunske konvencije te članku 13. Konvencije o otvorenom moru (Narodne novine, MU broj 12/94). Ovo se odnosi na prijevoz bilo kojim sredstvom i to kako iz jedne zemlje u drugu tako i unutar jedne zemlje.

Članak 106.

Stavak 1. je usklađen s definicijom trgovanja ljudima iz Konvencije Vijeća Europe protiv trgovanja ljudima (Narodne novine, MU broj 7/07 – u daljnjem tekstu: Konvencija Vijeća Europe protiv trgovanja ljudima):

- izostavljene su riječi "kršeći pravila međunarodnog prava" kao nepotrebne,
- iza riječi "prijetnjom" brisane su riječi "uporabom sile" kako bi se ovo obilježje kaznenog djela proširilo i na druge prijetnje, a ne samo na prijetnje uporabom sile,
- dodana je obmana kao jedan od načina izvršenja ovog kaznenog djela. Za razliku od prijekare obmana ne mora nužno imati materijalni cilj,
- iza riječi "zlouporabom" riječi "položaj bespomoćnosti ili ovlasti" zamijenjen je riječima "teškog položaja ili odnosa ovisnosti", jer nije potrebno da osoba bude u potpunosti bespomoćna da bi se mogla ostvariti vlast nad njom u smislu ovoga članka,
- riječ "prevozi" zamijenjena je riječju "preveze" jer je za ostvarenje bića ovog kaznenog djela dovoljna i jednokratna radnja prevoženja,

- kod presađivanja dijelova ljudskog tijela briše se riječ "nedopuštenog" kao nepotrebna.

Budući Konvencija Vijeća Europe i Okvirna odluka Europske unije o trgovanju ljudima (2002/629/JHA, od 19. srpnja 2002. – u daljnjem tekstu "Okvirna odluka o trgovanju ljudima") ostavljaju mogućnost da nacionalna zakonodavstva prošire oblike iskorištavanja kod kaznenog djela trgovine ljudima predlaže se uvođenje sljedećih modaliteta iskorištavanja:

- "sklapanja nedozvoljenog ili prisilnog braka" (prijedlog Pravobraniteljice za djecu). Ugovoreni "maloljetnički brakovi" prisutni su u našem društvu, iako se o njima rijetko govori, te se čak i na neki način toleriraju kao dio tradicije određenih skupina društva. Malodobne djevojčice, najčešće ne starije od 15 godina "kupuju se" radi sklapanja braka te se često i protiv svoje volje moraju udati za muškarca kojeg su odabrali njihovi roditelji. Takvi postupci predstavljaju oblik trgovine ljudima te je potrebno i njihovo adekvatno kažnjavanje kao oblik posebne prevencije,
- po uzoru na crnogorski, češki i njemački Kazneni zakon, dodano je korištenje osoba u oružanim sukobima.

Stavak 2. jezično je pojednostavljen, ali sadržajno odgovara stavku 2. članka 175. KZ97 s tim da su učinjene odgovarajuće promjene kao i u stavku 1. Sankcija je smanjena (izjednačena s onom u stavku 1.) jer se u stavku 2. radi o nenasilnom djelu. Trgovanje djecom uz primjenu sile predviđeno je kao kvalificirani oblik djela iz stavka 2. u stavku 3. i tu je onda predviđena i veća kazna (3 – 15 godina, čime je minimum kazne snižen s 5 na 3 godine).

U stavku 3. predviđeni su kvalificirani oblici kao dosad s tim da je ovdje uvršteno i trgovanje djecom uz primjenu sile. Ove kvalifikatorne oblike predviđa članak 24. Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima te članak 3. stavak 2. Okvirna odluka o trgovanju ljudima. Neke od okolnosti navedenih u članak 3. stavak 2. Okvirne odluke nismo navodili kao kvalifikatorne, već smo ostavili da se cijene kao otegotne s obzirom da je za temeljno djelo već propisana kazna veća od one koja se traži za slučajeve u kojima je djelo počinjeno pod takvim okolnostima.

Stavak 4. je pojednostavljen članak 175. stavak 4. KZ97, i to po uzoru na članak 19. Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima. Sankcija za korištenje usluga osobe koja je žrtva trgovanja ljudima izjednačena je sa sankcijom za samo trgovanje ljudima, jer se takvim ponašanjem potiče trgovanje ljudima. Po svojoj težini ovo kazneno djelo izjednačeno je s kaznenim djelom iz članka 158. stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona (kažnjavanje klijenata kod prostitucije koja nije dobrovoljna).

Stavak 5. je nov. Posljedica je usklađivanja s Konvencijom Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima (članak 20.). Članak 20. Konvencije govori i o krivotvorenju i nabavljanju krivotvorene isprave. Ovaj stavak to ne spominje budući je krivotvorenje i nabavljanje krivotvorene isprave posebno kazneno djelo (članak 276. Nacrta Kaznenog zakona) koje dolazi u stjecaj s kaznenim djelom trgovanja ljudima.

Stavak 6. pojednostavljen je u odnosu na članak 175. stavak 5. KZ97, i to po uzoru na članak 4(c). Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.

Stavak 7. je nov. Rađen je po uzoru na članak 26. Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.

Članak 107.

Ovaj članak je nastao na temelju članka 242. st. 6. KZ97.

Rađen je slijedom Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini (Narodne novine, MU broj 13/03) i Protokola uz tu Konvenciju, (Narodne novine, MU broj 13/03), Istambulske deklaracije o presađivanju organa iz 2008., Preporuke Vijeća Europe iz 2003. godine koja se odnosi na transplantaciju organa. Slijedili smo primjer nekoliko europskih zakonodavstava, a ponajviše članka 17. njemačkog Zakona o transplantaciji kojim se zabranjuje trgovina organima i presađivanje organa koji su nabavljeni putem trgovine te članaka 511-2, 511-4, 511-9, 511-15 francuskog Kaznenog zakona.

U stavku 1. kažnjava se trgovanje organima i tkivima druge žive ili umrle osobe te ljudskim zametcima. Ovaj stavak donekle odgovara članku 242. stavku 6. KZ97 s tim da se više ne kažnjava prodaja vlastitih organa te je neprecizan izričaj iz stavka 6. ovdje vrlo detaljno razrađen. Uz trgovinu organima inkriminira se i trgovina tkivima, spolnim stanicama (muškim i ženskim), zametcima (plod starosti do 8 tjedana) te fetusima (plod starosti preko 9 tjedana). Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja (Narodne novine, broj 177/04, 45/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja) odnosi se samo na presađivanje organa i tkiva pri čemu tkiva obuhvaćaju i matične stanice, dok se Zakon o medicinskoj oplodnji (Narodne novine, broj 88/09 i 137/09) odnosi na spolne stanice, organe i tkiva za reprodukciju i zametke.

Stavak 2. posebno inkriminira poticanje i pomaganje osobi koja daje dio svog tijela za novčanu naknadu ili drugu materijalnu korist. Ovo je nužno jer bi inače primjenom načela akcesornosti, budući da se samu osobu koja prodaje svoj dio tijela ne kažnjava, izostalo kažnjavanje poticatelja i pomagača u tom slučaju. Pomagač se prema općim odredbama može blaže kazniti.

Stavak 3. je nov, predviđa kažnjavanje osoba koje izvade radi presađivanja i presađuju dijelove ljudskog tijela znajući da su ovi bili predmet trgovine. S obzirom na nastalu posljedicu ovo djelo može doći u stjecaj s kaznenim djelima tjelesne ozljede ili s protupravnim prekidom trudnoće.

Stavak 4. je nov, inkriminira se oglašavanje i reklamiranje trgovine dijelovima tijela. Spolne stanice su ovdje izostavljene s obzirom na to da je za oglašavanje, reklamiranje i potražnju spolnih stanica predviđen prekršaj u članku 50. točki 17. Zakona o medicinskoj oplodnji.

Bez utjecaja je na postojanje kaznenog djela iz ovoga članka okolnost je li davatelj na to pristao.

Osoba koja vadi organ može odgovarati za ovo kazneno djelo u stjecaju s teškom ili osobito teškom tjelesnom ozljedom.

Članak 108.

Budući da kloniranje nije usmjereno protiv života i tijela, već mu je cilj zaštita dostojanstva i identiteta ljudskih bića, kazneno djelo iz članka 97.a KZ97 prebačeno je u ovu glavu.

Ovim člankom zabranjuje se reproduktivno kloniranje. Naziv i sadržaj kaznenog djela preuzeti su iz članka 1. Dodatnog protokola o zabrani kloniranja ljudskih bića uz Konvenciju o ljudskim pravima i biomedicini (Narodne novine, MU broj 13/03). Time je Hrvatska ispunila međunarodnu obvezu preuzetu potpisivanjem Protokola da se reproduktivno kloniranje propiše kao kazneno djelo.

U stavku 1. umjesto dosadašnjeg termina genetski istovjetno ljudsko biće koji je preuzet iz Protokola koristi se definicija tog pojma, također preuzeta iz Protokola, koja se do sada

nalazila u članku 89. točki 34. KZ97. Time se izbjegava nepotrebno gomilanje definicija u članku 87. Nacrta Kaznenog zakona.

Povišena je sankcija sa 6 mjeseci do 5 godina na 1 do 10 godina koja je primjerenija samoj težini djela. Kad usporedimo kaznu koju je naš zakonodavac do sada propisao za ovo kazneno djelo s propisanim sankcijama u drugim zakonodavstvima vidimo da je ona bila relativno blaga. U Francuskoj je primjerice za ovo kazneno djelo predviđena kazna zatvora do 30 godina i novčana kazna u iznosu do 7,5 milijuna eura, u Italiji kazna zatvora od 5 do 10 godina te zabrana obavljanja javne službe, u Njemačkoj kazna zatvora do 10 godina, u Americi u prijedlogu zakona koji već dva puta nije uspio proći Senat bila je predviđena kazna zatvora do 10 godina i novčana kazna do 1 mil. \$.

Uvodi se novi stavak 2. kojim se inkriminiraju intervencije u genom čovjeka. Zakon o zaštiti prava pacijenata (narodne novine, broj 169/04, 37/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti prava pacijenata) je slijedom zahtjeva Konvencija o ljudskim pravima i biomedicine (članak 13.) zabranio (članak 22.) i inkriminirao kao prekršaj (članak 41 stavak 1. točka 6.) zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma koji nije za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe, a i zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma koji je za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe ako mu je cilj uvođenje bilo kakvih preinaka u genomu potomka pacijenta. Po svojoj težini ovdje se radi o kaznenom djelu, a ne prekršaju pa tako slovenski Kazneni zakon za ovo djelo predviđa kaznu zatvora do pet godina. Uvođenjem ovog kaznenog djela potrebno je brisati članak 41. stavak 1. točku 6. Zakona o zaštiti prava pacijenata.

Kao prekršaj inkriminiraju se testovi koji ukazuju na genetske bolesti ili služe za identifikaciju pacijenta, kao nositelja gena odgovornog za bolest ili za otkrivanje genetske dispozicije ili podložnosti na bolest, ako se ne obavljaju u zdravstvene svrhe ili radi znanstvenog istraživanja vezanog uz zdravstvene svrhe i uz odgovarajuće genetsko savjetovanje.

Članak 109.

Ovo kazneno djelo preuzeto je iz Zakona o medicinskoj oplodnji (članak 49.) pa ga tamo treba brisati. Neprimjereno je dio kaznenih djela iz tog područja propisati Zakonom o medicinskoj oplodnji, a dio Kaznenim zakonom. Budući se zabrana kloniranja već nalazi u Kaznenom zakonu onda valja i zabranu stvaranja himera regulirati Kaznenim zakonom.

Članak 110.

Propisanu donju mjeru kazne iz članka 90. KZ97 treba zadržati. Prema novopredloženom članku 44. stavku 1. Nacrta Kaznenog zakona, najviša mjera kazne bit će sada dvadeset godina zatvora.

Riječ usmrti je zamijenjena riječju ubije jer snažnije izražava sadržaj djela.

Članak 111.

Predlaže se ukidanje točke 1. članka 91. KZ97 (ubojstvo djeteta ili maloljetne osobe). Stupnjevanje ljudskih života prema vrijednosti osobe, a što uključuje i vrednovanje prema starosti žrtve, strano je kaznenom pravu. Ono je u suprotnosti i s Ustavom koji u članku 21. stavku 1. garantira jednako pravo na život svakom ljudskom biću. Osim toga, KZ97 upao u proturječnost jer istu okolnost (ubojstvo djeteta) u članku 91. tretira kao kvalifikatornu, a u članku 93. kao privilegirajuću. To znači da je ubojstvo djeteta izravno nakon poroda privilegirano, a ono koje je počinjeno nakon toga kvalificirano, iako je navedenu vremensku razliku teško povući i praksa je u tom pogledu neujednačena. Zakon nije ni dosljedan jer ako je uzrast žrtve učinio kvalifikatornom okolnošću kod ubojstva, morao je to učiniti i kod tjelesnih

ozljeda, a možda još i u nizu drugih kaznenih djela. Moderni zakonici ne predviđaju ubojstvo djeteta i maloljetnika kao kvalificirano, s iznimkom francuskog koji u članku 221-4 točki 1. propisuje doživotni zatvor za ubojstvo maloljetnika mlađeg od 15 godina.

Treba brisati i točku 2. članka 91. KZ97 jer je nelogično da stjecaj dvaju običnih ubojstava ne predstavlja teško ubojstvo pa se kažnjava blaže nego stjecaj ubojstva jedne osobe i njezina ploda (zametka), kojeg Kazneni zakon ne smatra čovjekom i pruža mu manju zaštitu nego čovjeku. Usmrćenje trudnice zapravo je stjecaj ubojstva i protupravnog prekida trudnoće bez pristanka žene (članak 97. stavak 2. KZ97).

No Nacrt Kaznenog zakona uvodi novu kvalifikatornu okolnost – ubojstvo osobe posebno ranjive zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće (točka 2.) – kojoj je *ratio* pružanje pojačane zaštite posebno ranjivim žrtvama, a koje obuhvaćaju i djecu i trudnice, ali i sve druge osobe koje su ranjive zbog svoje dobi (starije osobe), ili pak zbog bolesti ili teže tjelesne ili duševne smetnje. Pružanje pojačane zaštite žrtvama koje su posebno ranjive trend je u suvremenom naročito europskom zakonodavstvu. Tako i u okviru Vijeća Europe Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja te Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja predviđaju ranjivost žrtve zbog specifičnih okolnosti u kojima se nalazi kao kvalifikatornu okolnost.

Iz teksta točke 3. (ovdje točka 1.) treba brisati riječi osobito i krajnje, koje su nepotrebno unijete u tekst zakona, a što je dovelo i do pogrešnog shvaćanja u nekim sudskim odlukama da je novi zakon zbog toga postao blaži. Svako ubojstvo sadrži u sebi stanovitu dozu okrutnosti ili podmuklosti, pa se razumije da okrutnost i podmuklost moraju biti nadprosječnog intenziteta da bi predstavljali kvalifikatornu okolnost. Ni njemački Kazneni zakon u § 211 stavku 2. identične pojmove (*heimtückisch oder grausam*) ne označuje pobliže, ali ih sudska praksa i bez toga tumači restriktivno. Izbacivanjem ovih riječi zakon nije postao stroži, te riječi su u zakonu naprosto nepotrebne.

Predlaže se uvođenje nove točke 3. "ubije člana obitelji kojeg je već ranije zlostavljao". Konvencija Vijeća Europe prevenciji i o borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja predviđa počinjenje kaznenog djela prema sadašnjem ili bivšem bračnom drugu, partneru onako kako je definiran nacionalnim zakonodavstvom, članu obitelji, ili ako ga je počinila osoba koja živi sa žrtvom ili koja je zloupotrijebila svoj autoritet kao kvalifikatornu odnosno otegotnu okolnost. Francuski Kazneni zakon (članak 221-4. t. 2. i 4ter.) predviđa kao kvalifikatornu okolnost ubojstvo rođaka u uspravnoj liniji ili osoba koje žive u zajedničkom kućanstvu, a u crnogorskom kaznenom zakonu nalazimo ograničenje kvalifikatorne okolnosti počinjenja prema članu obitelji na situacije kad je taj član obitelji prethodno bilo izložen zlostavljanju u obitelji od strane počinitelja. Nakon duge rasprave radna skupina se priklonila rješenju da se kao kvalifikatorna okolnost ne uzima svako ubojstvo člana obitelji, već samo ono kojem je prethodilo zlostavljanje u obitelji od strane počinitelja. Pojam zlostavljanja treba shvatiti u širem smislu kao nasilje u obitelji.

Ovdje predloženi stavak 4. obuhvaća sva ubojstva iz niskih pobuda, pri čemu se najprije primjerice navode najčešći pojavnici oblici takvih pobuda (koristoljublje, bezobzirna osveta, mržnja), a zatim se generalnom klauzulom ("ili iz drugih niskih pobuda") obuhvaćaju svi drugi. Time je ujedno otklonjena slaba strana rješenja iz sada postojeće točke 4. u kojoj je koristoljublje neosnovano odvojeno od niskih pobuda, kamo inače pripada. Takvo je rješenje, osim toga, nametalo zaključak da je koristoljublje uvijek kvalifikatorna okolnost, iako neki oblici koristoljublja ne moraju nužno biti i niska pobuda, npr. ubojstvo kradljivca koji bježi s ukradenom stvari, što je postupak na granici s nužnom obranom i ne predstavlja bezobzirnost svojstvenu ubojstvu iz koristoljublja.

Točka 5. je neizmijenjena točka 5. iz KZ97.

Točka 6. obuhvaća dosadašnje točke 7. i 8. koje ponavljaju isti sadržaj. Uvođenje točke 8. Novelom iz 2006. „radi pojačane zaštite policijskih službenika“ bilo je suvišno jer je policijskim službenicima kao službenim osobama takvu zaštitu pružala već i dotadašnja odredba članka 91. točka 7. KZ97. *Lex specialis* (točka 8.) nepotreban je ako predviđa istu kaznu kao *lex generalis* (točka 7.). Umjesto nepotrebnog i ne posve transparentnog nabiranja u sadašnjim stavcima 7. i 8. okolnosti pod kojima takvo ubojstvo mora biti počinjeno, dovoljno je istaknuti da ubojstvo mora biti u vezi s obavljanjem službene dužnosti ubijenog.

Često u stranim zakonima nalazimo kao kvalifikatornu okolnost ubojstvo sudionika u sudskom postupku (svjedoka, suca, državnog odvjetnika, odvjetnika, vještaka). Kod nas je to pokriveno kroz različite kvalifikatorne okolnosti – ubojstvo iz bezobzirne osvete, radi prikrivanja kaznenog djela, ubojstvo službene osobe – pa nema potrebe da se posebno propisuje.

Predlagalo se zamijeniti naziv teško ubojstvo nazivom umorstvo, što je u skladu s hrvatskom pravnom tradicijom, a i nazivljem u nekim stranim zakonicima koji imaju posebni izraz za teško ubojstvo (njem. *mord*, franc. *assassinat*), ali je radna skupina u konačnici od toga odustala jer se u praksi već uvriježio pojam "teško ubojstvo".

Članak 112.

Kazneno djelo usmrćenja obuhvaća u sebi tri privilegirana kaznena djela ubojstva: ubojstvo na mah (članak 92. KZ97), čedomorstvo (članak 93. KZ97) i usmrćenje na zahtjev (članak 94. KZ97) ponešto izmijenjena.

Stavak 1. u sebi uključuje dosadašnje ubojstvo na mah, ali ga proširuje i na slučajeve na koje se ovo djelo do sada nije odnosilo – naime odnosi se i na situacije dugotrajne, kronične patnje izazvane zlostavljanjem, patnje iz koje počinitelj ne vidi drugog izlaza do ubojstva. Počinitelj mora u takvo stanje biti doveden bez svoje krivnje ili pretežito bez svoje krivnje, drugim riječima njegovo stanje mora biti ispričivo. Pri tome valja također uvijek postaviti i pitanje kako bi u takvoj situaciji reagirao prosječan čovjek iz istog miljea. Uvođenjem ovog razloga privilegiranja otvara se mogućnost blažeg kažnjavanja u slučajevima pretučenih žena koje nakon dugogodišnjeg zlostavljanja, ne vidjevši drugog izlaza iz svoje teške situacije ubijaju svog zlostavljača. Kao inspiracija za ovu promjenu poslužio nam je članak 113. švicarskog Kaznenog zakona koji govori o usmrćenju pod utjecajem snažnog duševnog opterećenja pri čemu se ono tumači kao dugotrajna patnja. Po logici stvari *dolus repentinus* odnosi se samo na situacije razdraženosti i prepasti pa ga nismo posebno isticali u zakonskom tekstu, ali i dalje se u tim situacijama kao oblik krivnje javlja ovaj poseban oblik *dolusa*.

Bilo je prijedloga da se izostavi pojam zlostavljanja koji je uveden u zakonski tekst još 1977. godine jer je ono već obuhvaćeno pojmom napada ili teškog vrijeđanja. No radna skupina je zaključila da je zlostavljanje širi pojam od pojma napada i teškog vrijeđanja – odnosi se ne samo na tjelesno već i emocionalno zlostavljanje koje je širi pojam od teškog vrijeđanja, obuhvaća zapuštanje i zanemarivanje, mobbing itd. i stoga taj pojam treba zadržati. Povrh toga zlostavljanje upućuje na vremensko trajanje, a ne jednokratni napad pa obuhvaća i kvalitativno drugačije situacije. Stoga bi se eventualno mogli brisati pojmovi napad ili teško vrijeđanje, a ostaviti samo zlostavljanje (tako § 213 njemačkog Kaznenog zakona). No radna skupina je odlučila zadržati i pojam napada i teškog vrijeđanja jer oni u vezi s razdraženošću i prepašću upravo upućuju na zahtjev za postojanjem *dolus repentinus* u tim situacijama, dok zlostavljanje može upućivati na vremensko trajanje, a ne jednokratni napad ili jednokratno vrijeđanje pa može obuhvatiti i kvalitativno drugačije situacije.

Stavak 2. pokriva kazneno djelo čedomorstva, ali ga je znatno izmijenio u odnosu na dosadašnji zakon. KZ97 ispustio je iz zakonskog opisa poremećaj izazvan porođajem rukovođen onim mišljenjima u sudsko-medicinskoj literaturi koja niječu postojanje takvog poremećaja. Kada je poremećaj bio sadržan u opisu, nije bilo ni jedinstvenog stajališta o tome treba li ga utvrđivati u svakom slučaju ili se on uvijek pretpostavlja. Nadalje, uzme li se da je poremećaj obilježje kaznenog djela, nejasno je zašto se privilegira majka koja je odluku da ubije dijete donijela prije poroda. Iz tih razloga ne čini se opravdanim vraćati ovo obilježje u zakonski opis.

Privilegiranje se prije može opravdati teškim socijalnim položajem majke, ali je slabost sadašnjeg rješenja da ono privilegira i materijalno osigurane majke koje čedomorstvo čine iz egoističnih pobuda (jednostavno zato jer dijete ne žele). U takvim slučajevima treba čedomorstvo tretirati kao i svako drugo ubojstvo. Iz tih razloga neki su noviji zakonici ukinuli čedomorstvo kao posebno kazneno djelo pa ga smatraju običnim ubojstvom (Njemačka, Francuska, Španjolska, Argentina, Japan, Italija, Mađarska i dr.). No mnoga od ovih zakonodavstava mogu konkretne slučajeve čedomorstvo svrstati pod tzv. blaži slučaj ubojstva, što u praksi i čine.

Uzimajući sve rečeno u obzir predlaže se da se čedomorstvo ograniči na one slučajeve u kojima su trudnoća i porod izazvali kod majke jako duševno opterećenje. Ovo duševno opterećenje može proizlaziti iz teškog socijalnog položaja majke ili iz toga što bi je sredina odbacila zbog vanbračnog djeteta ili što je izložena obiteljskom nasilju ili se nalazi u stanju izrazito teške depresije izazvane porodom i slično. Napominjemo da suvremena literatura ukazuje na to da 1 do 2 od 1000 žena poslije poroda pate od postporođajne psihoze. To je vrlo teška bolest koja se obično razvija u prva dva tjedna po porodu (simptomi: konfuzija i dezorijentacija, halucinacije i deluzije, paranoja, pokušaji nanošenja štete sebi ili djetetu – 5% žena sa tom dijagnozom čini samoubojstvo, a 4% čedomorstvo). U najvećem broju slučajeva ove će psihoze dovesti do neubrojivosti majke i stoga će biti isključena njezina krivnja i postojanje samog djela.

Postojanje jakog duševnog opterećenja treba u svakom pojedinom slučaju dokazati. Budući da se radi o opterećenju izazvanom trudnoćom i porodom, majka namjeru na čedomorstvo može stvoriti još u vrijeme trudnoće, a djelo može izvršiti tako dugo dok kod nje postoji teško duševno opterećenje izazvano porodom/trudnoćom (tako i austrijski Kazneni zakon (članak 79.) i švicarski Kazneni zakon (članak 116.)).

Predviđena je kazna od 6 mjeseci do 5 godina. Npr. kazna u švicarskom Kaznenom zakonu je kazna zatvora do 3 godine ili novčana kazna, a u austrijskom Kaznenom zakonu od 1 do 5 godina.

Stavak 3. obuhvaća izmijenjeno dosadašnje kazneno djelo usmrćenja na zahtjev. Pošlo se od toga da je postojeća odredba preširoka i da svaki ozbiljan i izričit zahtjev ne može biti osnovom za privilegiranje kaznenog djela ubojstva, već se ovakav zahtjev može uvažiti kao privilegirajuća okolnost samo ukoliko je počinitelj usmrtio osobu na njezin izričit i ozbiljan zahtjev iz suosjećanja zbog njenog teškog zdravstvenog stanja. Na ovaj način je usmrćenje na zahtjev definirano u švicarskom Kaznenom zakonu (članak 114.). Usmrćenje na zahtjev iz samilosti predviđao je i Zakon Kraljevine Jugoslavije – doduše nešto šire jer je uzimao u obzir svako "bedno stanje lica" koje nije nužno moralo biti povezano sa zdravljem. U švicarskom Kaznenom zakonu i Kaznenom zakonu Kraljevine Jugoslavije predviđa se kazna do tri godine zatvora. Shodno tome je i smanjena kazna za ovo kazneno djelo na kaznu zatvora do tri godine.

Članak 113.

Neizmijenjen članak 95. KZ97.

Članak 114.

Veliki broj modernih zakonika ne poznaje ovo kazneno djelo jer je ono u suprotnosti s načelom akcesornosti sudioništva: ako pravni poredak odraslom i zreloom pojedincu priznaje slobodu da si oduzme život, ne treba kažnjavati ni one koji ga na to potiču ili mu u tome pomažu. Ali ima i dosta zakona koji kažnjavaju ovo djelo, tako npr. švicarski Kazneni zakon kažnjava i poticanje i pomaganje na samoubojstvo, ali samo ako je to učinjeno iz sebičnih razloga (članak 115. švicarskog Kaznenog zakona), a Francuzi kažnjavaju samo poticanje, a ne i pomaganje u samoubojstvu (članak 223-13 francuskog Kaznenog zakona).

Kazneno djelo sudjelovanja u samoubojstvu (članak 96. KZ97) ima čitav niz nedostataka. Nedosljedno je u stavku 1. tražiti da samoubojstvo bude počinjeno, a u stavku 2. i 3. da bude počinjeno ili pokušano. Formulacija "nije mogla shvatiti značenje svog djela" u stavku 3. nekritički preuzima po analogiji odredbu članka 40. stavka 2. KZ97 u kojoj se intelektualna sastavnica neubrojivosti odnosi na svijest o protupravnosti, o čemu ovdje ne može biti govora jer samoubojstvo nije protupravno (slično vrijedi i za stavak 2.). Odredba stavka 3. da će se počinitelj u slučaju samoubojstva djeteta kazniti "po članku 90. ovoga zakona" *de lege lata* nije usuglašena s odredbom članka 91. točkom 1. prema kojoj je ubojstvo djeteta teško ubojstvo. Povrh toga ako je samoubojica dijete ili duševno poremećena osoba, poticanje predstavlja posredno počiniteljstvo u ubojstvu. Pogotovo je upitan nehajni oblik iz stavka 4. koji je u suprotnosti s načelnim stajalištem Kaznenog zakona prema kojem se kažnjava samo namjerno poticanje i pomaganje; taj oblik je i nepotreban jer su slučajevi u kojima su sudovi primijenili tu odredbu (samoubojstvo pastorka koga je zlostavljala maćeha ili samoubojstvo supruge koju je zlostavljao muž) pokriveni kaznenim djelom kršenja obiteljskih obveza iz članka 208. stavka 2. KZ97 (kada temeljno kazneno djelo mora biti obuhvaćeno počiniteljevom namjerom).

Uzevši sve rečeno u obzir kazneno djelo sudjelovanja u samoubojstvu je ipak zadržano (premda je danas vrlo često njegovo ukidanje), ali temeljito prerađeno. Pošlo se od toga da je svako poticanje na samoubojstvo pa čak kad se čini iz altruističkih pobuda neprihvatljivo, stoga se predlaže kažnjavanje svakog poticanja na samoubojstvo koje je imalo za posljedicu dovršeno ili pokušano samoubojstvo (predlaže se kažnjavanje i u slučaju da je samoubojstvo bilo samo pokušano jer npr. pravovremena liječnička pomoć kojom se spašava život samoubojice ne čini odgovornost poticatelja ili pomagatelja manjom).

Kažnjavanje pomaganja u samoubojstvu je pak ograničeno na one slučajeve kad je počinitelj pomagao samoubojici iz niskih pobuda (npr. radi dobivanja nasljedstva, oslobođenja dužnosti uzdržavanja i sl.), a samoubojstvo je bilo počinjeno ili pokušano. Time je dekriminalizirano pomaganje u samoubojstvu iz suosjećanja. Ovo rješenje inspirirano je člankom 115. švicarskog Kaznenog zakona.

Stavak 2. predviđa kvalifikatorni oblik. Kod djeteta mlađeg od 14 godina radit će se o posrednom počiniteljstvu.

Članak 115.

Ovaj članak odgovara članku 97. KZ97.

Bez obzira na sve kontroverze, kazneno djelo protupravnog prekida trudnoće treba zadržati uz određene manje izmjene u sadašnjem obliku jer je ono blanketno i time prati važeći Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (Narodne novine, broj 18/78). Ako bi zakonodavac mijenjao taj zakon, onda bi s obzirom na promjene trebalo vidjeti bi li trebalo istodobno pristupiti i izmjenama ovog članka.

U stavku 1. uz pomaganje ubačeno je i poticanje. Nema razloga da se kažnjava samo pomaganje trudnoj ženi, a ne i njeno poticanje na protupravni prekid trudnoće. Vidi članak 118. švicarskog Kaznenog zakona. I pomaganje trudnoj ženi i poticanje potrebno je posebno

inkriminirati jer sama trudna žena ne odgovara za protupravni prekid trudnoće pa prema pravilima akcesornosti kad to ne bi bilo posebno propisano ne bi odgovarali ni oni koji je na to potiču ili koji joj pri protupravnom prekidu trudnoće pomažu.

Pristanak iz stavka 1. mora biti informiran da bi bio valjan. Da se mora raditi o prethodnom informiranom pristanku zahtjeva i Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (članak 39.). Pristanak iz stavka 1. podrazumijeva i pristanak zakonskog zastupnika kad je to prema posebnim propisima potrebno (kad se radi o osobi mlađoj od 16 godina).

Brisan je i dosadašnji stavak 3. i 4. Raspon kazne je dovoljan da se slučajevi kad se radi o plodu starijem od 10 tjedana tretiraju kao otegotna okolnost. Povrh toga nije jasno na što bi se uopće odnosio stavak 1. ako bismo zadržali i postojeći stavak 3. Navođenje perioda iza 10 tjedana imalo bi smisla samo kad bi se za protupravni prekid trudnoće kažnjavala i trudna žena.

U KZ97 pokušaj protupravnog pobačaja bio je izjednačen s dovršenim djelom (time se onemogućavalo ublažavanje kazne za pokušaj ovog djela) što je neuobičajeno odstupanje od općih odredaba o pokušaju kojeg ne nalazimo u stranim zakonima, a niti u drugim odredbama našeg Kaznenog zakona. Stoga smo u stavku 5. posebno propisali kažnjavanje za slučaj iz stavka 1., a u svim ostalim slučajevima je pokušaj kažnjiv zbog visine propisane kazne.

U članku 97. stavku 5. KZ97 gornja mjera kazne povišena je stavkom 2. Nacrta Kaznenog zakona na deset godina zbog povrede dvaju dobara (život i tijelo trudne osobe i ploda).

Članak 116.

Sva kaznena djela protiv tijela predstavljaju cjelinu, pri čemu je razlikovanje između njih nerijetko vrlo suptilno, pa moraju biti uređena na istom mjestu.

Ovaj članak odgovara članku 98., 102. i 127. KZ98. Promijenjen je naziv djela iz članka 98. KZ97. Sad se ponovno govori o "lakoj tjelesnoj ozljedi", što i jest suština ovoga djela.

Raspravljalo se o podizanju kazne na tri godine. Tako je to i u § 223 njemačkog Kaznenog zakona i članku 123. švicarskog Kaznenog zakona. Ali u tim zakonima obična tjelesna povreda obuhvaća našu običnu tjelesnu povredu (koju smo nekad zvali i ponovno predlažemo zvati lakom) i tešku tjelesnu povredu koju i mi kažnjavamo sa do tri godine zatvora pa se je ostalo pri istoj kazni tj. kazni zatvora do jedne godine.

Uvedeni su teški oblici kaznenog djela lake tjelesne ozljede – kad je počinjeno prema djetetu, članu obitelji, posebno ranjivoj osobi, iz mržnje ili kad ga počini službena osoba u obavljanju službe ili javne ovlasti. Mržnju kao kvalifikatornu okolnost uvedena je sukladno Okvirnoj odluci Europske unije 2008/913/JHA o borbi protiv određenih oblika ksenofobije i rasizma. Ukinuli smo kazneno djelo nasilja u obitelji (članak 215.a KZ97) te kod određenih kaznenih djela nasilja, uključujući i laku tjelesnu ozljedu, njihovo počinjenje prema članu obitelji propisali kao kvalifikatornu okolnost. To je u skladu sa zahtjevom iz Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Nanošenje lake tjelesne ozljede od strane službene osobe u obavljanju službe ili javne ovlasti koje je do sada bilo pokriveno člankom 127. KZ97 (zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti) sada je predviđeno kao kvalificirani oblik lake tjelesne ozljede.

Sukladno stavku 3. postupci za stavak 1. pokreću se po privatnoj tužbi, a oni iz stavka 2. pokreću se po službenoj dužnosti stoga nam više nije potreban članak 102. KZ97 pa je sukladno tome brisan. Povrh toga sad se i svi postupci tjelesnih ozljeda u okviru obitelji gone po službenoj dužnosti. To zahtijeva i Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Članak 117.

Kazneno djelo teške tjelesne ozljede iz članka 99. KZ97 podijeljeno je u tri kaznena djela, tešku tjelesnu ozljedu (članak 117. Nacrta Kaznenog zakona, a KZ97, članak 99. stavak 1. i 4.,) i osobito tešku tjelesnu ozljedu (članak 119. Nacrta Kaznenog zakona, a KZ97, članak 99. stavak 2.) i tešku tjelesnu ozljedu s posljedicom smrti (članak 120. Nacrta Kaznenog zakona, a KZ97, članak 99. stavak 3.).

Uveden je novi stavak 2. kojim su predviđeni teži slučajevi nanošenja teške tjelesne povrede. Ovakvu odredbu nalazimo u velikom broju stranih zakona, a imao ju je i Krivični zakon Republike Hrvatske i nije jasno zašto je 1997. godine ispala iz KZ97. Važno ju je uvesti između ostalog jer se od nas traži da strože kažnjavamo tjelesne povrede nanijete iz mržnje (vidi komentar uz prethodni članak) ili prema članovima obitelji (to je zahtjev i Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja).

Članak 118.

Ovaj članak je nov, a rađen po uzoru na engleski „*Female Genital Mutilation Act, 2003*“, članak 583-Bis i 583-Ter talijanskog Kaznenog zakona te rješenje iz austrijskog i norveškog Kaznenog zakona, a uzima u obzir i članak 5. Maputo protokola i WHO definiciju odsijecanja ženskih spolnih organa te članak 38. Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji odsijecanje ženskih vanjskih spolnih organa (velike usmine, male usmine i klitoris) obuhvaća sve postupke potpunog ili djelomičnog uklanjanja vanjskih ženskih organa ili druge povrede ženskih spolnih organa iz kulturoloških, religijskih ili drugih neterapeutskih razloga.

Kazneno djelo iz stavka 1. zapravo je *lex specialis* kaznenog djela iz članka 116. i 117. O ovom kaznenom djelu raditi će se bez obzira je li došlo do lake ili teške tjelesne ozljede s tim da se ova razlika može uzeti u obzir kod odmjerenja kazne.

Stavak 2. omogućuje izbjegavanje primjene odredbe o akcesornosti i stoga daje mogućnost kažnjavanja pomagatelja i poticatelja kad je počinitelj radnje sama osoba koja za to što čini nije kažnjiva.

Članak 119.

Ovaj članak odgovara članku 99. stavku 2. i članku 127. KZ97.

U stavku 1. uvedena je još jedna okolnost koja djelo čini težim, a to je "trajna nesposobnost za reprodukciju". Pod to se onda mogu podvesti slučajevi prisilne sterilizacije koje prema zahtjevu Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja treba inkriminirati.

Tekst članka 99. stavka 2. KZ97 neopravdano predviđa istu kaznu bez obzira na to jesu li kvalifikatorne okolnosti navedene u njemu prouzročene s namjerom ili iz nehaja. Kaznu treba povisiti kada je kvalifikatorna okolnost prouzročena namjerno (npr. netko namjerno oslijepi drugoga). Zato se predlaže (po uzoru na § 226 stavak 2. njemačkog Kaznenog zakona) novi stavak 3. kojim bi se za namjerno prouzročene posljedice iz stavka 1. predvidjela kazna zatvora od tri do dvanaest godina.

Članak 120.

Ovaj članak odgovara članku 99. stavku 3. KZ97.

Članak 121.

Ovaj članak odgovara članku 101. KZ97. I ovdje je naslov trebalo usuglasiti s njegovim sadržajem.

Članak 101. stavak 3. KZ97 je brisan. Prouzroči li netko tjelesnu ozljedu iz nehaja pa to dovede do smrti žrtve koja se također ima pripisati njegovu nehaju, ne postoje dva nehaja, kako to sugerira odredba stavka 3. (prvi u odnosu na tešku tjelesnu ozljedu, a drugi na smrt), nego samo jedinstveni nehaj koji se odnosi na smrt žrtve. To se priznaje i u samoj odredbi stavka 3. koja je stoga i proturječna jer prouzročenje smrti iz nehaja smješta pod odredbu o tjelesnoj ozljedi iz nehaja.

Članak 122.

Prema vladajućem mišljenju, tučnjava je fizički obračun između više osoba (barem tri) u kojem se sudionici međusobno napadaju pa nije tučnjava napad više osoba na jednu ili više osoba. Sudjelovanje u napadu obilježje je posebnog kaznenog djela sudjelovanja u grupi koja počini kazneno djelo (članak 336. KZ97). To je rješenje preuzeto iz švicarskog prava u kojem se razlikuje tučnjava (članak 133. švicarskog Kaznenog zakona) i napad (članak 134. švicarskog Kaznenog zakona). Naša se sudska praksa, međutim, nije toga držala, nego je i sudjelovanje u napadu tretirala kao sudjelovanje u tučnjavi. Stoga je proširen opis kaznenog djela sudjelovanja u tučnjavi i na sudjelovanje u napadu (tako i § 231 njemački Kazneni zakon, dok austrijski Kazneni zakon u § 91 tučnjavu i napad uređuje u okviru istog kaznenog djela u dva odvojena stavka). Na taj je način ujedno dovedena u pitanje potreba postojanja kaznenog djela iz članka 336. KZ97.

Kazna je povišena na tri godine zatvora (tako § 231 njemački Kazneni zakon i članak 133. švicarski Kazneni zakon, dok § 91 austrijski Kazneni zakon predviđa zatvor do dvije godine). Pritom posebno treba imati u vidu da je sudjelovanje u napadu teži oblik od sudjelovanja u tučnjavi, pa se dosadašnja kazna ne može smatrati dovoljnom.

Nejasno je zašto je u članku 103. stavku 1. KZ97 objektivni uvjet kažnjivosti ograničen na osobito tešku tjelesnu ozljedu (takvo ograničenje ne poznaju ni zakoni citirani u prethodnom odlomku, a ono je u suprotnosti i s člankom 336. stavkom 1. KZ97). Sad smo ga proširili na tešku tjelesnu ozljedu. Premda se posebno ne ističe, jasno je da se objektivni uvjet kažnjivosti odnosi i na osobito tešku tjelesnu ozljedu. Ovo je jedino kazneno djelo u Nacrtu Kaznenog zakona gdje kažnjavanje ovisi o nastupanju objektivnog uvjeta kažnjivosti. To je u skladu s trendom u kaznenom pravu da se ograničava primjena objektivnog uvjeta kažnjivosti.

U stavku 2. propisana je povišena kazna za organizatora i vođu grupe koja sudjeluje u tučnjavi ili napadu ili onoga tko organizira takvu tučnjavu ili napad, a da sam u njemu ne sudjeluje. Grupu čine tri ili više osoba.

Kazneni zakon ne propisuje sudjelovanje u tučnjavi u vezi sa sportskim natjecanjima jer da je to propisano posebnim zakonom.

Članak 123.

Zadržani su stavci 1. i 2. članka 104. KZ97 kojima se propisuje pravo kazneno djelo nečinjenjem, tj. kazneno djelo koje se iscrpljuje u samom nečinjenju pa posljedica nije njegovo obilježje. Pritom se razlikuje opasnost koju je počinitelj zatekao (stavak 1.) od one koju je sam prouzročio (stavak 2.) pa je u drugom slučaju propisana stroža kazna (slično određuje austrijski Kazneni zakon u §§ 94. i 95., dok švicarski Kazneni zakon za oba oblika nepružanja pomoći propisuje istu kaznu zatvora do tri godine). Dok je u prvom slučaju opravdano dužnost pružanja pomoći (naravno radi se o očigledno potrebnoj pomoći) vezati uz životnu opasnost (ali ne i izravnu jer počinitelj nerijetko ni ne može znati je li opasnost za život "izravna" pa je onda znatno otežano dokazivanje počiniteljeve namjere koja mora obuhvatiti i svijest o tome da je žrtva u

"izravnoj životnoj opasnosti" (a ne samo u "neizravnoj"), u slučaju kad je počinitelj sam prouzročio opasnost važno ga je obvezati ukloniti takvu opasnost bilo kakva ona bila (za život, tijelo, zdravlje, slobodu, imovinu itd.). Tako, i članka 128. švicarskog Kaznenog zakona.

Nasuprot tome, stavak 3. članka 104. KZ97 treba brisati. Njime se uređuje nepravo kazneno djelo nečinjenjem (kazneno djelo s posljedicom). Na situaciju opisanu u stavku 3. ima se primijeniti odredba članka 20. stavka 2. Nacrta Kaznenog zakona u kojoj su propisane pretpostavke odgovornosti kod nepravih kaznenih djela nečinjenjem: za njih odgovora osoba koja je pravno obvezna spriječiti nastup posljedice (garant), a to je i osoba koja je sama prouzročila opasnost (garantna obveza na temelju prethodne opasne radnje). Prema tome, počinitelj koji je ostavio drugoga bez pomoći u životnoj opasnosti koju je sam prouzročio pa žrtva zbog toga umre, odgovarat će za ubojstvo (članak 110. Nacrta Kaznenog zakona) ako je njezina smrt bila obuhvaćena njegovom namjerom, a za prouzročenje smrti iz nehaja (članak 113. Nacrta Kaznenog zakona) ako se njezina smrt ima pripisati njegovom nehaju (odnosno za namjernu ili nehajnu tešku tjelesnu ozljedu, ako je to posljedica nepružanja pomoći).

Brisanjem stavka 3. otklonjena je i sadašnja proturječnost u zakonu jer u slučaju smrti osobe izložene opasnosti, koja se ima pripisati počiniteljevu nehaju, počinitelj se sada kažnjava zatvorom do tri godine, iako je to jedan oblik prouzročenja smrti iz nehaja za koji zakon inače u članku 95. KZ97 odnosno članak 113. Nacrta Kaznenog zakona propisuje kaznu zatvora do pet godina.

Članak 124.

Članak 105. KZ97 i 208. KZ97 u dobroj su se mjeri preklapali. Sada je napravljeno relativno precizno razgraničenje između ova dva članka. Kazneno djelo iz članak 124. Nacrta Kaznenog zakona (članak 105. KZ97) može počinuti bilo koja osoba prema osobi koja joj je povjerena (dakle ne mora se raditi o članovima obitelji) ako ostavi bez pomoći takvu osobu u prilikama opasnim za život ili zdravlje, dok se članak 172. Nacrta Kaznenog zakona (članak 208. KZ97) odnosi na propuštanje skrbi koja proizlazi iz obiteljskih odnosa i odnosa skrbništva. Dakle počinitelj tog djela ne može biti bilo tko. Kazna je usklađena s onom propisanom u članku 172. Nacrta Kaznenog zakona.

Stavci 2. i 3. su ukinuti iz istih razloga kao i stavak 3. članka 104. KZ97 (u situacijama opisanim u tim stavcima počinitelj kao garant odgovara za smrt ili tešku tjelesnu ozljedu).

Članak 125.

U stavku 1. dodane su nove diskriminatorne osnove: bračnom ili obiteljskom statusu, dobi, zdravstvenom stanju, invaliditetu, genetskom naslijeđu, rodnom identitetu, izražavanju ili spolnoj orijentaciji. Na taj način ova je odredba usklađena s diskriminatornim osnovama sadržanim u članku 14. Ustava i članku 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, broj 85/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o suzbijanju diskriminacije). Iz članka 174. stavka 1. KZ97 preuzeto je pozivanje na „slobode i prava čovjeka priznata od međunarodne zajednice." Sukladno članku 5. stavku 2. Ustava članak se poziva na ljudska prava i temeljne slobode koje su utvrđene „Ustavom i pravom." Ova sintagma obuhvaća ne samo hrvatske zakone i propise, već i propise Europske unije.

Kad se govori o osobinama podrazumijevaju se stvarne osobine i one koje počinitelj samo pretpostavlja.

Kazna zatvora je smanjena sa šest mjeseci do pet godina na kaznu zatvora od tri mjeseca do tri godine. Uvid u komparativno zakonodavstvo je pokazao da su za ovo kazneno djelo, tamo

gdje postoji, kazne znatno blaže nego li je to bio slučaj kod nas (francuski i slovenski Kazneni zakon do 3 godine; finski Kazneni zakon do 6 mjeseci).

Stavak 2. u istovjetnom sadržaju prebačen je iz članka 174. stavak 2. KZ97 jer sadržajno tu i pripada.

Nakon pomne analize radna skupina smatra da nema preklapanja između ovog kaznenog djela i prekršaja iz članka 25. Zakon o suzbijanju diskriminacije.

U nekim zakonodavstvima (npr. Slovenija, članak 131. stavak 3. slovenskog Kaznenog zakona) predviđa se kvalifikatorni oblik ako ovo djelo čini službena osoba. Raspon sankcije u Nacrt Kaznenog zakonu je za ovo kazneno djelo toliko širok da omogućuje da se ova okolnost uzima kao otegotna.

Članak 126.

Zbog posebnosti zaštitnog objekta, te bolje preglednosti i jasnoće same inkriminacije stavci 2. i 3. članka 106. KZ97 izdvojeni su u poseban članak.

U stavku 1. u odnosu na raniji stavak 2. članka 106. KZ97 smanjeni su i poseban minimum i maksimum kazne zatvora, pa se kazna zatvora kreće u rasponu od općeg minimuma do jedne godine.

Jezično je članak usklađen s člankom 15. Ustava.

Članak 127.

Stavak 1. izričajem je usklađen s člankom 38. stavkom 2. Ustava, koji kad govori o „ustanovama javnog priopćavanja.“ Termin ustanove se ne rabi u smislu Zakona o ustanovama (Narodne novine, broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08), već u širem smislu, pa je sadržajno ovaj stavak ostao isti kao i članak 107. stavak 1. KZ97.

Iz stavka 2. izostavljeno je "novinaru uskrati ili ograniči pristup informaciji" – jer je riječ o prekršajnoj odredbi iz članka 26. Zakona o pravu na pristup informacijama (Narodne novine, broj 172/03, 144/10).

Termini iz stavka 2. članka 107. KZ97 „državna, vojna ili službena tajna“ zamijenjeni su objedinjujućim pojmom "tajni podaci".

Stavak 3. u istovjetnom sadržaju prebačen je iz članka 113. KZ97 jer sadržajno tu i pripada.

Članak 128.

Ovaj članak odgovara članku 108. KZ97.

Stavak 1. i 2. jezično su usklađeni s člankom 42. Ustava.

Stavak 2. nadopunjen je riječima "silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi način" te riječima „onemogućiti ili znatno" kako bi se ukazalo na moguće modalitete počinjenja kaznenog djela, kako bi inkriminacija dobila na jasnoći te se ometanje ograničilo samo na slučajeve znatnog ometanja (npr. činjenje mjesta okupljanja nepristupačnim, onemogućavanje dolaska osobama na mjesto okupljanja, ubacivanje u skupinu i njeno ometanje i sl.). To je učinjeno po uzoru na § 284. i 285. austrijskog Kaznenog zakona.

Članak 129.

Ovaj članak odgovara članku 109. KZ97. Terminološki je usklađen s člankom 43. stavkom 1. Ustava.

Članak 130.

Ovaj članak odgovara članku 110. KZ97.

Stavak 1. jezično je usklađen s člankom 40. Ustava.

Stavak 2. jezično je usklađen s člankom 41. Ustava.

Članak 131.

Članak 114. KZ97 podijeljen je u tri članka (članak 131., 132. i 133. Nacrta Kaznenog zakona) budući se njime do sada pokrivalo različita prava (ona zagwarantirana člankom 55. Ustava, kao i ona zagwarantirana člankom 56. Ustava). Ovim člankom štite se prava zagwarantirana člankom 55. Ustava ili drugim riječima štiti se pravo na rad, i to u slučajevima kada se radniku daje otkaz zbog toga što je pokrenuo postupak iz razloga navedenih u stavku 1. Stavak 1. u sebi sadrži pojačanu zaštitu „zviždača“. Pojam korupcije iz stavka 1. definira Zakon o uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, broj 76/09, 116/10, 145/10, 57/11).

Stavak 2. je nov i rađen je na temelju članka 279. Zakona o radu. Njime se kažnjava otpuštanje radnika s posla radi sudjelovanja u štrajku. Stavljanje radnika u nepovoljniji položaj zbog sudjelovanja u štrajku kažnjava se kao prekršaj (članak 293. stavak 1. točka 55. u vezi s člankom 279. stavak 2. Zakona o radu) kao i povrede ostalih prava radnika vezanih uz štrajk (vidi članak 296. točka 5-9. Zakona o radu).

Stavak 3. je do sada bio sadržan u članku 114. KZ97.

Članak 132.

Članak 132. odgovara dijelu članka 114. i dijelu članka 286. KZ97 i to onom kojim se inkriminira neuplata doprinosa. Rađen je po uzoru na § 266a. stavak 1. i 2. njemačkog kaznenog zakona te članak 196. slovenskog Kaznenog zakona. U stavku 1. inkriminira se neuplata doprinosa.

Stavak 2. kvalificirani je oblik stavka 1.

Stavak 3. inkriminira rad na crno.

U stavku 4. je predviđeno fakultativno oslobođenje od kazne ako poslodavac naknadno tj. do donošenja pravomoćne presude uplati zaostale doprinose (slučaj djelotvornog kajanja).

Članak 133.

Članak 133. odgovara dijelu članka 114. i to onom kojim se štite pravo na zaradu koje je jedno od prava iz rada (zagwarantirano člankom 56. stavkom 1. Ustava). Rađen je po uzoru na § 266a. stavak 3. njemačkog kaznenog zakona. U stavku 1. inkriminira se neisplata plaća. Neisplata naknade plaće za vrijeme bolovanja je prekršaj sukladno članku 127. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, broj 15/08, 94/09, 153/09, 139/10).

Uskrata nekih drugih prava iz rada koja su utvrđena zakonom, kolektivnim ugovorom ili sudskom odlukom (npr. na zakonom određeno radno vrijeme i odmor, pravo na posebnu zaštitu određenih skupina radnika, prava u vezi s porodom, materinstvom i njegom djece) zaštićena su prekršajima iz Zakona o radu, pa bi njihovo navođenje ovdje bilo suprotno pravilu ne bis in idem. U tim slučajevima prekršajna odgovornost smatra se dostatnom.

U stavku 2. je predviđeno fakultativno oslobođenje od kazne ako poslodavac naknadno tj. do donošenja pravomoćne presude uplati zaostale plaće (slučaj djelotvornog kajanja).

Članak 134.

Ovo je novo kazneno djelo kojim se inkriminira zlostavljanje na radnom mjestu („mobbing“). Propisano je sukladno relevantnim međunarodnim instrumentima te po uzoru na komparativna zakonodavstva (vidi članak 442bis i 442ter belgijskog Kaznenog zakona te članak

222-33-2 francuskog Kaznenog zakona). Predviđena je kazna do dvije godine. Kazneno djelo se razlikuje od prekršaja iz članka 25. Zakona o suzbijanju diskriminacije po tome što ponašanje mora biti ponovljeno i mora izazvati posljedicu (narušenje zdravlja).

Članak 135.

Zaštita prava na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje zagwarantirano člankom 57. Ustava, prava nezaposlenih zagwarantirano člankom 58. Ustava i prava na zdravstvenu zaštitu zagwarantirano člankom 59. Ustava do sada je bila pokrivena člankom 114. KZ97 i člankom 115. KZ97. Budući da se u sva tri ova slučaja zapravo radi o pravima iz socijalnog osiguranja njihova zaštita je izdvojena u poseban jedinstven članak, koji u sebi sadrži klauzulu supsidijarnosti.

Članak 136.

Ovo je nov članak, a izrađen je sukladno članku 9. Direktive 2009/52/EC od 18. lipnja 2009. kojom se predviđaju minimalni standardi o sankcijama i mjerama protiv poslodavaca koji zapošljavaju državljane trećih zemalja (zemalja koje nisu članice Europske unije) ako te osobe ne uživaju pravo slobode kretanja prema Schengenskom sporazumu, a koji nezakonito borave na području članica Europske unije.

Samo zapošljavanje stranca bez radne dozvole (kad ne postoje posebne okolnosti koje se navode u ovom članku) prekršaj je sukladno članku 207. stavku 1. točki 1. Zakona o strancima (Narodne novine broj 79/07, 36/09).

Članak 137.

U stavku 1. (članka 124. KZ97) povećan je raspon kazne na način da je posebni minimum snižen, a posebni maksimum povećan. Dodan je novi stavak 2. koji protupravno oduzimanje slobode čini težim ukoliko se osobu kojoj je oduzeta sloboda prisili da nešto učini, ne učini ili trpi. Prijašnji kvalificirani oblici iz stavka 2. i 3. sada su objedinjeni u jedinstveni stavak 3. pri čemu je posebni minimum snižen s tri na jednu godinu. Među kvalifikatornim okolnostima preciznosti radi dodana je "teška tjelesna ozljeda". Izostavljeno je počinjenje u sastavu grupe ili zločinačke organizacije jer će se u tom slučaju raditi o kaznenom djelu iz članka 325. Nacrta Kaznenog zakona. Dodan je novi stavak 5. – fakultativna osnova za oslobođenje od kazne koja se odnosi na stavak 2. ovog članka.

Članak 138.

Stavak 1. (članka 125. KZ97) sužen je na način da se odnosi samo na treću osobu kako bi se napravila jasna razlika u odnosu na kazneno djelo protupravnog oduzimanja slobode. Drugim riječima, kada se osobu kojoj je oduzeta sloboda prisiljava da nešto učini, ne učini ili trpi radit će se o kaznenom djelu iz članka 137. Nacrta Kaznenog zakona, a kada su iste radnje usmjerene prema nekoj trećoj osobi raditi će se o ovom kaznenom djelu.

Kvalificirani oblici (sada stavak 2. prije članak 125. stavak 3. KZ97) usklađeni su sa kvalificiranim oblicima iz članka 137. Nacrta Kaznenog zakona. U prva dva stavka snižen je posebni minimum, dok je posebni maksimum ostao isti.

Izbačen je stavak 2. članka 125. KZ97 koji je djelo činio kvalificiranim ako ga čini službena osoba budući da je takvu situaciju prirodnije rješavati kroz stjecaj ovoga djela i kaznenog djela zloporabe službene dužnosti.

Članak 139.

U stavku 1. (članka 128. KZ97) povišen je maksimum sa šest mjeseci na tri godine. Izostavljeno je počinjenje u sastavu grupe ili zločinačke organizacije iz stavka 2. jer će se u tom slučaju raditi o kaznenom djelu iz članka 325. Nacrta Kaznenog zakona. Stavak 2. nadopunjen je na način da se kazneni postupak za djelo iz stavka 1., ako je počinjeno iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji pokreće po službenoj dužnosti.

Članak 140.

U stavku 1. i 2. (članka 129. KZ97) povećan je posebni maksimum. Stavak 4. nadopunjen je na način da se kazneni postupak za djela iz stavka 1. i 2., ako su počinjena iz mržnje, prema djetetu ili članu obitelji pokreću po službenoj dužnosti.

Članak 141.

Uvedeno je novo kazneno djelo - nametljivo ponašanje po uzoru na komparativna zakonodavstva i na članak 34. Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

U stavku 1. rabi se pojam ustrajno što podrazumijeva stalno i uporno.

U stavku 2. navode se kvalifikatorne okolnosti.

Članak 142.

U ovom članku (članak 122. KZ97) izmijenjen je naslov na način da je uz "dom" dodan i "poslovni prostor" koji je obuhvaćen ovim kaznenim djelom. Također je dodan novi stavak 3. po kojem se kazneni postupak za djela iz stavka 1. pokreće povodom prijedloga.

Članak 143.

Ovaj članak odgovara članku 130. KZ97.

U stavku 1. i 2. s obzirom na razvoj suvremenih komunikacija proširen je objekt radnje na e-mailove i druga sredstva dopisivanja (ovo je u skladu i s člankom 36. stavak 1. Ustava). Zbog usklađivanja kaznene politike u stavku 1. i 2. gornja mjera kazna je povišena sa šest mjeseci na jednu godinu odnosno s jedne na dvije godine, a u stavku 3. kazna je snižena u odnosu na stavak 2. sa šest mjeseci do pet godina na kaznu zatvora do tri godine.

Članak 144.

Članak 131. KZ97 (neovlašteno snimanje i prisluškivanje) razdvojen je na dva članka po uzoru na § 201. i 201a. njemačkog Kaznenog zakona pri čemu se razdvaja *zvučno* ili tonsko snimanje i prisluškivanje kao teži oblik (članak 144. Nacrta Kaznenog zakona) i *slikovno* snimanje kao lakši oblik (članak 145. Nacrta Kaznenog zakona). Neovlašteno zvučno snimanje opisano u ovom članku, a pogotovo prisluškivanje koje čine službene osobe, predstavlja svakako teže kazneno djelo nego slikovno snimanje koje se u demokratskim državama dopušta u znatnom opsegu i nije uobičajeni oblik političkih zlouporaba pa ga kao kazneno djelo treba reducirati i za njega predvidjeti blažu kaznu.

Ovo kazneno djelo može se, prema ovom prijedlogu, počinuti na četiri načina:

- snimanjem izgovorenih riječi drugoga koje nisu namijenjene javnosti (prvi dio stavka 1) - taj oblik obuhvaća i slučaj kada počinitelj snima svoj razgovor s drugim bez njegovog znanja (što je prema KZ97 bilo nejasno);
- prisluškivanjem drugoga posebnim napravama (drugi dio stavka 1.);
- uporabom tako dobivenih snimki ili njihovim davanjem trećem (stavak 2.);

- javnim iznošenjem tuđih riječi dobivenih prisluškivanjem (stavak 2).

U svim je tim slučajevima povišena kazna u odnosu na članka 131. KZ97, kao i za kvalificirani oblik kada ovo djelo počini službena osoba (stavak 3.).

Kao razlog isključenja protupravnosti predviđeno je postupanje u pretežno javnom interesu (stavak 4.).

Članak 145.

Ovaj članak odgovara članku 131. KZ97. Vidi tumačenje uz prethodni članak.

Osnovna je ideja predloženog teksta da nikakvo snimanje na javnom mjestu ne može biti kažnjivo, jer je ono postalo socijalno prihvatljivo; pretpostavlja se da je svatko samim tim što se pojavio u javnosti pristao na snimanje. Kažnjivost treba ograničiti na snimanja kojima se napada pravo na privatnost, ponajprije snimanja koja zadiru u spolnost, zdravstveno stanje, pa i život drugoga (snimanje unesrećenih ili mrtvih osoba). Stoga se snimanje ograničava na stan ili druge slične prostore, kao što su toaleti, kabine za presvlačenje, tuširanje i sl. U tim slučajevima snimanje i ne mora biti "kriomice", kako se tvrdi u tekstu članka 131. stavka 1. KZ97; ako se pak pod tim pojmom misli na snimanje bez suglasnosti snimane osobe, to je već obuhvaćeno pojmom "neovlašteno".

Uvodi se i pojam slikovnog snimanja (njem. *Bildaufnahme*), umjesto nabiranja filmskog, televizijskog itd. snimanja, čime ionako nisu obuhvaćene sve mogućnosti koje donosi nova tehnologija.

Kako je ovo blaži oblik snimanja, zadržane su sadašnje propisane kazne.

Članak 146.

Članak 132. KZ97 bio je neusklađen s definicijom profesionalne tajne iz članka 89. stavka 16. KZ97, koji ograničava definiciju na podatke o osobnom i obiteljskom životu stranaka, dok članak 132. KZ97 spominje profesionalnu tajnu samo u naslovu, ali ne i u tekstu članka gdje govori samo o tajni. Kako je definicija profesionalne tajne u članku 89. KZ97 izlišna s obzirom na to da se spominje na samo jednom mjestu u Zakonu, valjalo je tu definiciju uklopiti u zakonski opis kaznenog djela. Pritom je, djelomično kao uzor poslužio § 203. njemačkog Kaznenog zakona, koji profesionalne tajne također ograničava na privatne tajne pa ih tako i naziva (*Privatgeheimnis*), ali se za razliku od njemačkog rješenja ovdje zadržala generalna klauzula u pogledu osoba koje se mogu pojaviti kao počinitelji ovog kaznenog djela.

Članak 147.

Ovaj članak odgovara članku 133. KZ97.

Izričaj stavka 1. usklađen je s izričajem Zakona o zaštiti osobnih podataka (Narodne novine, broj 103/03, 118/06, 41/08, u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti osobnih podataka). Posebno se ne ističe privola građana budući je to već sadržano u sintagmi „protivno uvjetima određenim zakonom“. Više se ne govori o "građanima," već "fizičkim osobama" – jer se ova zaštita sukladno članku 1. stavku 3. Zakona o zaštiti osobnih podataka odnosi na sve fizičke osobe, a ne samo građane Republike Hrvatske. Iako definicija pojma "obrade osobnih podataka" u članku 2. stavku 2. Zakona o zaštiti osobnih podataka u sebi uz niz drugih pojmova sadrži i prikupljanje i korištenje podataka mi smo odlučili prikupljanje i korištenje posebno istaknuti, kao najtipičnije načine nedozvoljene obrade osobnih podataka. Maksimum kazne zatvora sa šest mjeseci povišen je na jednu godinu.

Dodan je stavak 2. koji sadrži kvalificirane oblike u slučajevima protupravnog iznošenja osobnih podataka iz Republike Hrvatske (sukladno članku 13. stavku 1. Zakona o zaštiti osobnih

podataka ovi podaci se smiju iznositi samo pod određenim uvjetima) ili njihovo objavljivanje ili davanje na korištenje drugim korisnicima (ovo je formulirano u skladu s člankom 34. stavkom 1. točkom 4. Zakona o zaštiti osobnih podataka koji zabranjuje takve aktivnosti) ili stjecanja sebi ili drugome imovinske koristi ili prouzročenja znatne štete.

Kao poseban kvalifikatorni oblik dodan je i stavak 3. koji se odnosi na obradu posebnih kategorija osobnih podataka ("*sensitive data*" - osjetljivi podaci) koji se ovdje navode sukladno članku 8. stavka 1. Zakona o zaštiti osobnih podataka, čije je prikupljanje i daljnja obrada zabranjena osim u slučajevima koje Zakona o zaštiti osobnih podataka taksativno navodi. U tim slučajevima obrada podataka mora biti posebno označena i zaštićena (članak 8., stavak 2. Zakon o zaštiti osobnih podataka) kao i na obradu osobnih podataka djece koji se sukladno članku 7. stavku 3. Zakona o zaštiti osobnih podataka također smiju prikupljati i dalje obrađivati samo uz posebne mjere zaštite propisane posebnim zakonima.

Brisan je članak 133. stavak 2. KZ97 čime se postupak za ova djela prema Nacrtu Kaznenog zakona pokreće po službenoj dužnosti.

U stavku 4. je propisan kvalificirani oblik kada ovo kazneno djelo počini službena osoba.

Članak 148.

Stavak 1. istovjetan je članku 199. stavak 1. KZ97.

U stavku 2. se, kao i u članku 199. stavak 2. KZ97, uz manje izmjene, strože kažnjava počinitelj kada je djelo počinjeno na način da je postalo pristupačno većem broju osoba.

Stavak 3. istovjetan je članku 199. stavak 3. KZ97.

Stavak 4. uvodi mogućnost oslobođenja od kazne počinitelja koji je bio izazvan nedoličnim ponašanjem oštećenika ili se ispričao oštećeniku koji je pred sudom prihvatio njegovu ispriku zbog počinjenog djela. Kao uzor za navedeno fakultativno oslobođenje od kazne poslužio je članak 167. slovenskog Kaznenog zakona.

Prema stavku 5. isključuje se protupravnost djela ("nema kaznenog djela") ako iz načina izražavanja i drugih okolnosti proizlazi da je omalovažavanje počinjeno radi zaštite drugih opravdanih interesa. Ova odredba ima za cilj zamijeniti dio članka 203. KZ97 u dijelu koji se odnosi na uvredu, jer razlozi isključenja protupravnosti za kaznena djela protiv časti i ugleda u Nacrt Kaznenog zakona više nisu sadržani u posebnom zakonskom članku. Ona polazi od § 193 njemačkog Kaznenog zakona koji govori o "zaštiti opravdanih interesa" (*Wahrnehmung berechtigter Interessen*). Bit ovog pravnog standarda jest u tome da se u konkretnom slučaju utvrdi je li sloboda izražavanja misli pretežnji interes u odnosu na zaštitu časti i ugleda.

Članak 149.

Glavna novost među kaznenim djelima protiv časti i ugleda jest kazneno djelo sramoćenja. Naime, kazneno djelo klevete prema članku 200. KZ97 trpi opravdane doktrinarne kritike zato što obuhvaća ne samo neizravnu namjeru, već prema vladajućem mišljenju obuhvaća i nehaj. Zbog toga se u njemačkom, švicarskom, slovenskom i austrijskom Kaznenom zakonu jasno razlikuju kleveta (njem. *Verleumdung*, sloven. *obrekovanje*) i sramoćenje (njem. *üble Nachrede*, sloven. *obdolžitev*). Prema navedenim poredbenim zakonodavstvima kleveta postoji kada počinitelj iznosi činjeničnu tvrdnju za koju zna da je neistinita, dok je za sramoćenje dovoljno iznošenje nepovoljnih činjeničnih tvrdnji o drugome za koje počinitelj *tempore criminis* ne zna jesu li istinite ili ne, a u određenim slučajevima je moguće i da zna da su istinite (kao i dosad kod kaznenog djela iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika te predbacivanja kaznenog djela). Njemački pojam "*üble Nachrede*" neki su autori preveli kao "ogovaranje", što je u laičkoj

javnosti ponekad pogrešno tumačeno kao "trač". Kako je bit ovog kaznenog djela difamacija, "sramoćenje" se čini najprikladnijim nazivom u duhu hrvatskog jezika.

U stavku 2. propisuje se strože kažnjavanje kada je djelo počinjeno na način da je postalo pristupačno većem broju osoba (analogno kao kod klevete).

Razlikovanje klevete od sramoćenja nije samo teorijske prirode, niti samo pitanje strože i blaže propisane kazne, već je ta dva djela potrebno razdvojiti zbog uređenja pitanja zaštite pretežnijeg interesa u vezi s dokazom istinitosti ili postupanja u dobroj vjeri. Tako se u stavku 3. okrivljeniku daje mogućnost da se dokazom istinitosti ili dobre vjere oslobodi kaznene odgovornosti za kazneno djelo sramoćenja. Ta mogućnost ne postoji kod klevete jer kleveta postoji samo ukoliko tužitelj dokaže da se radi o neistinitoj činjeničnoj tvrdnji i da je počinitelj u trenutku iznošenja ili prenošenja te tvrdnje znao da je ona neistinita.

Međutim, u stavku 4., po uzoru na članka 173. stavak 3. švicarskog Kaznenog zakona, ne dopušta se dokazivanje istinitosti niti dokazivanje dobre vjere počinitelju koji činjeničnu tvrdnju koja se odnosi na osobni ili obiteljski život oštećenika nije iznosio ili pronosio u javnom interesu ili iz drugog opravdanog razloga, a postupao je pretežito s ciljem da naškodi časti ili ugledu drugoga. Ne može se svakome dopustiti dokaz istinitosti, jer i istinita tvrdnja može naškoditi časti i ugledu pojedinca, zbog čega i sada postoje kaznena djela iznošenja osobnih i obiteljskih prilika (članka 201. KZ97) te predbacivanja kaznenog djela (članka 202. KZ97). Upravo uvođenjem kaznenog djela sramoćenja prestaje potreba za navedenim kaznenim djelima iz članka 201. i 202. KZ97 pa njih ne nalazimo u Nacrtu Kaznenog zakona.

U stavku 5., po uzoru na članka 174. stavak 4. švicarskog Kaznenog zakona, Nacrt Kaznenog zakona predviđa i fakultativno oslobodenje od kazne počinitelja koji prizna neistinitost činjeničnih tvrdnji te ih opozove.

Članak 150.

Uvođenjem kaznenog djela sramoćenja, brisan je stavak 3. članka 201. KZ97, pa nema spora da je klevetu moguće počinuti samo s izravnom namjerom. Na subjektivnoj strani traži se da je počinitelj u vrijeme počinjenja kaznenog djela znao za neistinitost činjenične tvrdnje koju je iznosio ili pronosio. Kleveta je najteže kazneno djelo protiv časti i ugleda. Ono nema nikakve veze sa slobodom izražavanja misli, a može imati vrlo teške posljedice za oštećenika. Stoga je radna skupina predlagala da se za temeljni oblik ovog kaznenog djela propiše uz novčanu kaznu kazna zatvora do šest mjeseci, a za kvalificirani oblik uz novčanu kaznu kazna zatvora do jedne godine. Za ovo kazneno djelo kaznu zatvora propisuju sva zakonodavstva zemalja Europske unije, osim Rumunjske. No Ministarstvo se odlučilo kod propisivanja kazne za klevetu slijediti preporuke Vijeća Europe i kaznu ograničiti samo na novčanu kaznu. Ipak da bi se izrazila povećana težina ovog kaznenog djela novčana kazna je propisana nešto višom nego li u KZ97. Napominjemo da su kaznena djela iz ove glave jedina kaznena djela u Nacrtu Kaznenog zakona za koja je propisana isključivo novčana kazna, čime su se ona po svojoj težini približila prekršajima, no njihovim zadržavanjem u Kaznenom zakonu ukazuje se na njihovu pojačanu društvenu opasnost u odnosu na prekršaje.

Ovdje nema posebne odredbe o isključenju protupravnosti ili nepostojanju kaznenog djela na temelju dokaza istinitosti ili postupanja u dobroj vjeri jer kleveta postoji samo ukoliko tužitelj dokaže da se radi o neistinitoj činjeničnoj tvrdnji i da je počinitelj u trenutku iznošenja ili prenošenja te tvrdnje znao da je ona neistinita.

U stavku 2. propisan je kvalificirani oblik klevete koji postoji kada počinitelj neistinitu činjeničnu tvrdnju učini dostupnom većem broju osoba.

Članak 151.

Članak je istovjetan članku 204. KZ97, osim što je u stavku 2. dodan i izvanbračni drug odnosno istospolni partner, koji se kao i drugdje izjednačavaju u pravima s bračnim drugom.

Članak 152.

Ovaj članak odgovara članku 204. KZ97.

Prema stavku 1., javno objavljivanje presude za kaznena djela protiv časti i ugleda počinjena putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže ili drugog sredstva javnog priopćavanja više nije fakultativno, nego obvezno, ako u tom smislu postoji zahtjev oštećenika. Time se želi pojačati satisfakcija žrtvama tih kaznenih djela.

U stavku 2. se naglašava obveza suda da odluka o javnom objavljivanju mora biti sadržana u presudi koja mora određivati i način objavljivanja.

Članak 153.

Ovaj članak pokriva odredbe članka 189. stavku 1., članku 190., članku 191. stavak 1. i djelomično članka 194. KZ97.

Suvremena shvaćanja kaznenog djela silovanja polaze od toga da je kazneno djelo silovanja svaki spolni odnošaj ili s njime izjednačena spolna radnja (spolna radnja kod koje je došlo do penetracije) za koju osoba nije dala pristanak. Npr. u Belgiji se kazneno djelo silovanja još 1989. godine definiralo kao spolni odnošaj (penetracija) za koju osoba nije dala pristanak. Sličnu definiciju nalazimo i u Velikoj Britaniji u *Sexual Offence Act* iz 2003. godine. Vijeće Europe je u Preporuci Rec (2002)5 zauzelo stav da zemlje članice Vijeća Europe trebaju kriminalizirati svaki spolni odnošaj počinjen bez pristanka osobe, čak i kad ta osoba nije pokazivala bilo kakve znakove otpora. Nadalje, Europski sud za ljudska prava je u presudi M.C. v Bugarska zauzeo stav da zemlje članice u skladu s prevladavajućim standardima i trendovima trebaju zahtijevati inkriminiranje i efektivno gonjenje svakog nedobrovoljnog spolnog odnošaja, čak i u odsustvu bilo kakvog fizičkog otpora. Isto tako i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO, 2002) navodi da je spolno nasilje: "bilo koji spolni čin, pokušaj ostvarivanja spolnog čina, neželjeni spolni komentar ili prijedlog koji je usmjeren protiv osobe i njezine spolnosti, a koji može počinuti druga osoba bez obzira na odnos sa žrtvom ili situaciju u kojoj se nalazi." U Konvenciji Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja protiv žena i obiteljskog nasilja traži se od stranaka Konvencije da inkriminiraju svaki nekonsenzualni spolni odnos ili navođenje na nekonsenzualni spolni odnos (vidi članak 36. Konvencije).

U stavku 1. se, polazeći od teorije vlasti nad djelom, izričito kaže da počinitelj može biti i osoba koja navodi žrtvu na nedobrovoljni spolni odnošaj ili s njime izjednačenu radnju (npr. uporabom sile ili iskorištavajući zavisnost žrtve), a da sama pri tome ne obavlja spolni odnošaj ili s njime izjednačenu radnju. Sukladno teoriji vlasti nad djelom i takva osoba ostvaruje bitan doprinos djelu pa se kažnjava kao supočinitelj. Onaj koji vlastoručno ispunjava i dio bića djela uvijek je počinitelj.

Stavak 2. uvodi mogućnost kažnjavanja u situacijama kad se osoba nalazi u otklonjivoj zabludi glede postojanja pristanka. Budući je kazneno djelo silovanja namjerni delikt u takvim situacijama prema općim pravilima o zabludi počinitelj ne bi bio kazneno odgovoran. Ovom odredbom uvodi se mogućnost kažnjavanja za otklonjivu zabludu kod kaznenog djela silovanja unatoč tome što je djelo predviđeno samo kao namjerni delikt (u situacijama kad počinitelj nije znao da pristanka nema, ali je prema objektivnim okolnostima i svojim osobnim sposobnostima to morao i mogao znati).

Temeljna ideja odredbe sadržane u stavku 3. jest da se u tim slučajevima prebaci teret dokazivanja na okrivljenog: optužba će morati dokazati samo spolni odnos i jednu od navedenih okolnosti, a okrivljenik će zatim morati dokazati da pristanak postoji. To naravno ne znači povredu članka 6. stavka 2. Europske konvencije o ljudskim pravima (presumpcija nevinosti) jer se zapravo radi o podijeli tereta dokazivanja (*sharing of burden of proof*). Naime, žrtva najprije mora dokazati određene okolnosti (npr. spolni odnos i primjenu sile ili prijetnje) koje su uvjet za prebacivanje tereta dokazivanja na okrivljenika. Praksa Europskog suda za ljudska prava je to u više slučajeva dopuštala (isp. *Salabiaku v. France*, presuda od 7. listopada 1988., App. br. 10519/83, para 26; *Hoang v. France*, App. br. 13191/87, presuda od 25. rujna 1992., paras 32-36 i dr.).

Iskorištavanjem stanja smatra se npr. iskorištavanje tjelesnog stanja (nepokretna i nijema osoba), osoba koja spava ili je iz drugog razloga u besvjesnom stanju, osoba koja ima tešku duševnu smetnju i nije sposobna dati pristanak (s tim da će se ovdje raditi o posebno ranjivoj osobi pa će to biti kvalificirani oblik ovog kaznenog djela); osoba koja je pod utjecajem omamljujućih sredstava itd.

Nije prihvaćen prijedlog Županijskog suda u Puli da se postupak za kazneno djelo iz članka 188. stavka 1. u slučaju kad počinitelj i oštećenik žive u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici pokreće povodom prijedloga unatoč tome što se u praksi često takvi slučajevi "razvodnjavaju" jer bračni odnosno izvanbračni drugovi prihvaćaju blagodat nesvjedočenja. Podsjećamo da je ovo razlikovanje brisano novelom iz 2000. godine jer se smatralo diskriminirajućim budući da dovodi u neravnopravan položaj bračne odnosno izvanbračne drugove prema drugim žrtvama. Dapače, Konvencija Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja predlaže da se spolno zlostavljanje od strane intimnog partnera tretira kao kvalifikatorna okolnost.

Članak 154.

Ovaj članak odgovara odredbi članka 188. stavka 1. KZ97.

Stavak 1. kaznenog djela silovanja također polazi od toga da je temelj ovog djela izostanak pristanka, ali zbog specifičnog razloga: uporabe sile ili prijetnje da će se izravno napasti život ili tijelo silovane ili druge osobe (kvalificirana prijetnja). Ovom promjenom u izričaju jasno se iskazuje da kod silovanja žrtva ne mora pružati otpor i da svaka primjena sile ili kvalificirane prijetnje razumijeva izostanak pristanka. Naravno i ovdje počinitelj može dokazivati suprotno. Razlika je od dosadašnjeg kaznenog djela silovanja i u tome da sada ovo djelo postoji i kod prijetnje da će se izravno napasti na život ili tijelo bilo koje osobe, a ne samo osobe bliske silovanoj osobi.

Komentar za stavak 2. vidi u prethodnom članku.

Članak 155.

Ovaj članak pokriva odredbe članka 188. st. 2. do 6. i članka 189. stavak 2. do 4. KZ97.

U stavku 1. navode se okolnosti koje spolni odnošaj bez pristanka (članka 153. stavka 1. Nacrt Kaznenog zakona) čine težim. Uz one koje je i do sada poznavalo naše zakonodavstvo (počinjenje kaznenog djela silovanja na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, prouzročenje smrti silovane osobe ili teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja ili ako je silovana osoba ostala trudna, ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja ili s njime izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja) navedene su i okolnosti koje naše dosadašnje zakonodavstvo nije poznavalo: počinjenje kaznenog djela silovanja prema članu

obitelji (vidi članak 87. stavak 8.); iz mržnje (vidi članak 87. stavak 20.); ako je u počinjenju djela uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe;

Dosadašnji članak spolni odnošaj s nemoćnom osobom je brisan i umjesto njega je uvedena kao kvalifikatorna okolnost počinjenje spolnog odnošaja bez pristanka prema žrtvi ranjivoj zbog njezine dobi, bolesti, ovisnosti, trudnoće, invaliditeta, teške tjelesne ili duševne smetnje. Time je kod ovog djela došlo do sniženja minimuma kazne s tri na jednu godinu i povišenja maksimuma kazne s osam na deset godina. Kod kvalificiranog oblika ovog djela je došlo do povišenja maksimuma kazne s deset na petnaest godina dok je minimum ostao isti - tri godine. Povećala se i kazna za slučaj smrti sa minimalno tri na pet godina i sa maksimalno deset odnosno petnaest na dvadeset godina.

Ova kvalifikatorna okolnost (počinjenje spolnog odnošaja bez pristanka prema žrtvi ranjivoj zbog dobi) pokriva i situacije koje su se do sada podvodile pod članka 191. stavka 2. KZ97 kad netko iskorištavajući svoj odnos prema djetetu starijem od petnaest (prema KZ97 četrnaest) godina koje mu je povjereno radi odgoja, učenja, čuvanja, dušebrižništva ili njege izvrši s njim spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju (sad je to prošireno s navođenjem na spolni odnošaj s trećom osobom ili da sam nad sobom učini sa spolnim odnošajem izjednačenu radnju). Kazna je stroža nego li je to bilo prema članka 191. stavak 2. KZ97.

Predlagalo se i uvođenje kvalifikatorne okolnosti to da je počinitelj u proteklih pet godina već bio pravomoćno osuđen za kazneno djelo iz članka 188. do 191. KZ97. Iako ovakvu kvalifikatornu okolnost nalazimo u članka 176a njemačkog Kaznenog zakona, a njeno uvođenje je predviđeno i člankom 28. Konvencije Vijeća Europe protiv spolnog iskorištavanja i spolnog zlostavljanja djece te člankom 46. Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, radna skupina je odlučila da bi uvođenje ovakve kvalifikatorne okolnosti bilo protivno našoj tradiciji.

Predlagalo se i uvođenje kao kvalifikatorne okolnosti počinjenje djela od počinitelja koji pri tom krši mjeru opreza, posebne obveze, zaštitne ili sigurnosne mjere izrečene mu radi zaštite žrtve. S obzirom da se veći dio ovih kršenja inkriminira u članka 308. Nacrta Kaznenog zakona ili kažnjava prekršajno, radna skupina je zaključila da je ovakve situacije bolje rješavati putem stjecaja nego li propisivanjem posebne kvalifikatorne okolnosti.

Za sve navedene kvalificirane oblike kaznenog djela spolnog odnošaja bez pristanka (članak 153. Nacrt Kaznenog zakona) predviđena je sankcija od 1 do 10 godina, a kaznenog djela silovanja (članak 154. Nacrt Kaznenog zakona) kazna zatvora od 3 do 15 godina. Ukoliko dolazi do stjecaja dvije ili više kvalifikatornih okolnosti to će imati u pravilu karakter otegotne okolnosti. Ako kazneno djelo spolnog odnošaja bez pristanka odnosno silovanja ima za posljedicu smrt silovane osobe (iz nehaja) predviđena je kazna zatvora od najmanje 5 godina. Time su naše sankcije postavljene strože nego li u švicarskom i švedskom Kaznenom zakonu. Po visini su sankcije slične onima u njemačkom, austrijskom, slovenskom i crnogorskom Kaznenom zakonu.

Članak 156.

Ovaj članak odgovara članku 193. KZ97.

Bludne radnje (radnje poduzete na tijelu ili dodiranjem tijela druge osobe radi zadovoljenja ili pobuđivanja vlastite ili tuđe pohote, koje prema usvojenim društvenim gledanjima predstavljaju grubo zadiranje u spolnost) strukturirane su nešto drugačije. Napravljena je gradacija bludnih radnji s obzirom na okolnosti njihova počinjenja što do sada praktički nije

postojalo. Kažnjavanje bludnih radnji prema djetetu mlađem od 15 godina propisano je u članku koji se odnosi na spolno zlostavljanje djece (članak 159. Nacrt Kaznenog zakona).

Članak 157.

U propisivanju ovog kaznenog djela slijeđen je primjer francuskog (članak 222-33) i španjolskog (članak 184.) Kaznenog zakona. Kao i u našem zakonodavstvu spolno uznemiravanje predstavlja prekršaj (Zakon o radu, Zakon o suzbijanju diskriminacije), a kao kazneno djelo javlja se samo ako je ponovljeno spolno uznemiravanje počinjeno zlouporabom odnosa nadređenosti bilo na poslu ili u provođenju odgojno-obrazovne ili sportske djelatnosti ili drugdje, odnosno odnosa zavisnosti bilo zbog imovinskog, obiteljskog, društvenog, zdravstvenog ili drugog stanja ili teških imovinskih prilika; ako je počinjeno uz obećanje korist žrtvi ako se podvrgne spolnom zahtjevu počinitelja ili uz prijetnju osvetom ako se odbije podvrgnuti takvom zahtjevu, ili je ponovljeno spolno uznemiravanje počinjeno prema osobi ranjivoj zbog dobi, bolesti, invaliditeta, ovisnosti, trudnoće, teške tjelesne ili duševne smetnje. Ako je spolno uznemiravanje dovelo do narušenja tjelesnog ili duševnog zdravlja žrtve radit će se o stjecaju s kaznenim djelima tjelesne ozljede (ovisno o intenzitetu povrede).

U stavku 2. definira se spolno uznemiravanje sukladno definiciji koju nalazimo u Zakonu o suzbijanju diskriminacije "spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobi, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje" i Zakonu o radu (članka 4. stavak 3.) "spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe koja traži zaposlenje i radnika, a koje uzrokuje strah ili neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje" s tim da se posebno naglašava da se mora bar jednom ponoviti i da je stvaranje neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja zamijenjeno pojmom izazivanja jače nelagode koji je primjereniji kaznenom pravu, ali koji u sebi ujedno uključuje i postojanje takvog okruženja. Ova ponašanja obuhvaćaju neželjena spolna ponašanja koja nužno ne uključuju fizički dodir, no osobu dovode u neugodan i ponižavajući položaj. Najčešći oblici takvog ponašanja su neprimjerene seksualne primjedbe i prijedlozi, neprikladna pažnja, širenje seksualnih glasina, pokazivanje uvredljivog vizualnog materijala, neželjen fizički kontakt i sl.

Djelo se progoni po prijedlogu (stavak 3.).

Članak 158.

Ovim člankom inkriminirane su aktivnosti vezane uz korištenje spolnih usluga uz naknadu (prostitucija – prostitucija znači korištenje spolnih usluga osobe uz davanje ili obećanje novčane ili druge vrste naknade, bez obzira je li ta naknada dana ili obećana samoj osobi koja se prostituira ili nekoj drugoj osobi – članak 2. Protokola o prodaji djece, dječjoj prostituciji i pornografiji uz Konvenciju o pravima djeteta) bez obzira ima li ona međunarodni karakter ili ne.

Stavak 1. je kombinacija članka 178. stavka. 1. KZ97 (s tim da se više ne ograničava na prekograničnu prostituciju) te članka 195. stavka 2. KZ97, a rađen je sukladno članku 1. i 2. Konvenciji o suzbijanje trgovine osobama i iskorištavanja prostitucije drugih (Narodne novine, MU broj12/93), s tim da propisuje kaznu koja je bila propisana u članka 195. stavkom. 2. KZ97 (nešto blaža sankcija od one iz članka 178. stavka. 1.). Njime se inkriminira mamljenje, vrbovanje, poticanje, organiziranje, omogućavanje i oglašavanje prostitucije (oglašavanje ili drugim riječima reklamiranje prostitucije nije predviđeno Konvencijom, ali ovu zabranu nalazimo kao dobru praksu u nekim stranim zakonima).

Stavak 2. inkriminira ponašanje koje je do sada bilo zabranjeno člankom 178. stavak 2. KZ97 te članka 195. stavku 3. KZ97 (kao teži oblik djela inkriminira prisiljavanje na prostituciju). Novina je inkriminiranje korištenja usluga takve osobe uz naplatu ukoliko korisnik zna pod kojim okolnostima se dotična osoba bavi prostitucijom. Propisana je stroža kazna nego li je do sada bila predviđena bilo kojim od ova dva članka – kazna zatvora od jedne do deset godina koja odgovara kazni za kazneno djelo silovanja (članak 153. Nacrta Kaznenog zakona) odnosno za kvalificirani oblik kaznenog djela spolnog odnosa bez pristanka (članak 154. stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona).

Stavak 3. uz sadržaj naveden u članku 178. stavak 4. KZ97 te članku 185. stavak 7. KZ97 još ističe, sukladno članku 1. Konvencije o suzbijanje trgovine osobama i iskorištavanja prostitucije drugih, irelevantnost pristanka osobe koja se iskorištava za prostituciju za postojanje tog kaznenog djela.

Radna skupina je razmatrala treba li propisati kao kvalifikatornu okolnost iskorištavanje posebno ranjive osobe zbog dobi, bolesti, invalidnosti, trudnoće ako je takvo stanje vidljivo ili poznato počinitelju (po uzoru na članak 225-12-1 francuskog Kaznenog zakona), ali se od toga odustalo. S obzirom na široki raspon kazne za stavak 2. smatralo se da je ovo dovoljno uzimati kao otegotnu okolnost.

Radna skupina je razmatrala uvođenje inkriminiranja klijenata novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine i kad ne postoje posebni kvalificirani oblici prostitucije. Zaključeno je da se klijente u takvim slučajevima inkriminira prekršajno ("tko koristi spolne usluge druge osobe uz naplatu"), a da se iz prekršajnog zakonodavstva (članak 12. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, Narodne novine, broj 5/90, 30/90, 47/90 – u daljnjem tekstu – Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira) isključi prekršajno kažnjavanje osoba koje pružaju seksualne usluge za novac osim ako to čine u blizini škole ili drugog mjesta kojeg redovito posjećuju djeca ili u domu u kojem žive djeca (osobe mlađe od 18 godina) – (ovo se inkriminira u § 184f njemačkog Kaznenog zakona).

Članak 159.

Ovaj članak pokriva odredbe članka 192., djelom 194. i 195. st. 1. KZ97.

Ovim kaznenim djelom zapravo se sankcionira prava pedofilija – spolni odnos i s njim izjednačene spolne radnje te bludne radnje s djetetom mlađim od 15 godina, navođenje djeteta mlađeg od 15 godina na spolni odnos i s njim izjednačene radnje odnosno bludne radnje s drugom osobom (to se u KZ97 kažnjava kao podvođenje, članak 195. stavak 1.) te navođenje djeteta da nad samim sobom izvrši spolnu ili bludnu radnju - bez obzira postoji li djetetova privola ili ne, jer ono u toj dobi nije sposobno dati pristanak na spolni odnos. Nacrt je puno sustavniji u reguliranju spolnog odnošaja s djetetom od dosadašnjeg Kaznenog zakona.

Važna novina je podizanje dobne granice za slobodno stupanje u spolne odnose s 14 na 15 godina s time da nisu podložni kaznenopravnom režimu odnosi između same djece (ne kažnjava se osoba koja stupa u spolni odnos s djetetom mlađim od 15 godina ako dobna razlika između njih nije veća od četiri godine).

Do sada se u posebnom članku (članak 194. KZ97) neopravdano blago kažnjavalo navođenje djeteta na vršenje spolnih radnji pred drugom osobom radi zadovoljenja vlastite pohote. Sad je to zapravo uključeno u stavak 1. i 2. ovoga članka, pri čemu se ne traži element zadovoljenja vlastite pohote, već je svako navođenje bez obzira na motivaciju kažnjivo. Sankcija je znatno povišena.

Upravo stoga što se u ovom članku radi o slučajevima prave pedofilije predlaže se i promjena naziva članka od dosadašnje "spolni odnošaj s djetetom" na "spolna zlouporaba djeteta mlađeg od 15 godina".

Važna novina je stavak 3. kojim se isključuje postojanje kaznenog djela (nema ni radnje u kaznenopravnom smislu riječi) ako razlika u dobi između počinitelja i djeteta nije veća od 4 godine, jer se u toj osjetljivoj dobi ne želi kriminaliziranjem spolnih odnosa među mladim ljudima onemogućiti njihov normalan spolni razvoj. Ovo rješenje rađeno je po uzoru na članak 139. švicarskog Kaznenog zakona. Sličnu odredbu imaju primjerice i talijanski, norveški i crnogorski Kazneni zakon, a uvođenje ovakvog razlikovanja predlaže i Konvencija o zaštiti djece od spolnog iskorištavanja i zlostavljanja (članak 18. stavak 3.). Radna skupina je u tom smislu razmatrala i crnogorsko rješenje kojim se isključuje postojanje djela iz stavka 1. i 2. "ako između počinitelja i djeteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i tjelesnoj zrelosti" (crnogorski Kazneni zakon, članak 206.), ali se u konačnici odlučila za švicarsko rješenje kao ono koje je manje podložno diskreciji sudaca. Dakle, dok je do sada svaki spolni odnos s osobom mlađom od 14 godina bio kažnjiv, sada to više nije slučaj ako se radi o odnosu između relativnih vršnjaka.

Uvođenjem stavka 4. omogućuje se kažnjavanje za otklonjivu zabludu glede dobi žrtve iako se radi o namjernom kaznenom djelu kod kojeg prema općim pravilima kažnjavanje za otklonjivu zabludu nije moguće. Tako ako je počinitelj prema objektivnim okolnostima i svojim osobnim sposobnostima morao i mogao znati da je dijete mlađe od 15 godina, odgovarat će za kazneno djelo spolnog odnošaja s djetetom, odnosno bludne radnje s djetetom po toj posebnoj odredbi. Ova odredba je pandan odredbi iz članka 153. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona. Ovakvu odredbu nalazimo i u članku 187. stavak 4. švicarskog Kaznenog zakona.

Stavak 5. i 6. inkriminiraju spolne zlouporabe djeteta uz primjenu sile ili prijetnje, obmane, prijave ili zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti što odgovara sadašnjem članku 192. stavak 2. i 3. KZ97, a te su situacije u Nacrtu Kaznenog zakona sustavnije sistematizirane nego li u KZ97.

Članak 160.

Ovaj članak odgovara članku 191. stavak 2. KZ97.

Unatoč uvođenju nove definicije djeteta koje je, sukladno Konvenciji o pravima djeteta (Narodne novine, MU broj 20/97), svaka osoba mlađa od 18 godina, u Nacrtu Kaznenog zakona su se zadržale dvije dobne skupine djece koje se pojavljuju kao žrtve spolnih delikata. To je uvjetovano time što je dob dopuštenog stupanja u spolne odnose (15 godina) različita od dobi punoljetnosti (18 godina). Tako u Nacrtu Kaznenog zakona nalazimo kaznena djela spolne zlouporabe djeteta starijeg od 15 godina i spolne zlouporabe djeteta mlađeg od 15 godina.

U ovom članku štite se djeca u dobi od 15 godina (maloljetnici) od spolne zlouporabe. Kako djeca starija od 15 godina smiju stupati u spolne odnose, ovim kaznenim djelom se sankcionira spolni odnos određenih osoba s njima – osoba koje bi trebale imati specifičan odgojni i/ili emocionalni odnos s djetetom starijim od 15 godina, odnosno osobe koje uživaju posebno povjerenje maloljetnika i to u slučajevima kad je spolni odnos dobrovoljan, a sve zbog zaštite emocionalnog i sveukupnog razvoja djeteta te njegovog spolnog samoodređenja.

Stavak 1. inspiriran je člankom 174. njemačkog Kaznenog zakona i pokriva slučajeve kad spolni odnošaj s djetetom starijim od 15 godina imaju osobe koje uživaju njihovo posebno povjerenje, ali nisu s njima u uskoj srodničkoj vezi (nastavnik, odgojitelj, skrbnik, udomitelj ili druga osoba kojoj je dijete odlukom nadležnog tijela povjereno na čuvanje i odgoj, svećenik, liječnik, trener i sl).

Stavak 2. je djelomično kazneno djelo rodoskrvuća iz članka 198. stavak 2. KZ97, koje je prošireno glede kruga počinitelja osobama koje su u srodstvu s maloljetnikom putem odnosa posvojenja ili su pak očuh ili maćeha maloljetnika. Uz spolni odnos s maloljetnikom kažnjava se i navođenje maloljetnika na spolni odnos ili s njime izjednačenu radnju s drugom osobom pa se ovim djelom pokriva i kazneno djelo podvođenja maloljetnika iz članak 195. stavak 1. KZ97.

U slučajevima da se radi o odnosu u kojem nema pristanka onda se to djelo kažnjava kao kvalificirani oblik kaznenog djela spolnog odnošaja bez pristanka budući maloljetnici ulaze u kategoriju posebno ranjivih žrtava zbog dobi.

Članak 161.

Ovaj članak odgovara članku 194 KZ97.

S obzirom da dijete iznad 15 godine slobodno stupa u spolne odnose onda nema smisla niti inkriminirati namjerno izvođenje spolnih radnji pred takvim djetetom te je stoga izbačena iz ovog članka inkriminacija koja se odnosila na maloljetnike, a koju poznaje naš KZ97 (vidi članak 194. KZ97). Ovo je i u skladu s Konvencijom Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja (vidi članak 22.). No uveden je novi stavak 2. kojim se inkriminira činjenje navedenih kaznenih djela u prisutnosti djeteta. Stavak 2. ovoga članka bit će uvijek u stjecaju sa počinjenim kaznenim djelima i time ih činiti težima.

Navođenje djeteta na vršenje spolnih radnji je prebačeno iz ovog članka u članak koji govori o spolnoj zloporabi djece (članak 159. stavak 1. i 2. Nacrta Kaznenog zakona) jer tamo po svom sadržaju i pripada te je za njega i nešto povećana sankcija.

Stavak 3. propisuje kažnjavanje za pokušaj sukladno Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja.

Članak 162.

Ovaj članak pokriva odredbe članka 195. stavka 4. do 6. KZ97.

Ovo je novo kazneno djelo koje je izrađeno sukladno članku 23. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja. Njime se želi zaštititi djecu od spolne zloporabe odraslih (punoljetnih) osoba koje su početno upoznali putem telefona ili Interneta, chatrooms, različitih igara ili na drugi način. Nije dovoljno samo puko kontaktiranje djeteta putem Interneta ili telefona ili na drugi način s ciljem da ga se spolno zloporabi, već je za postojanje djela potrebno da odrasla osoba poduzme i konkretne mjere da dođe do susreta između nje i djeteta.

Stavak 3. propisuje kažnjavanje za pokušaj počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. sukladno Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja.

Članak 163.

S obzirom da smo odlučili spolno zlostavljanje i spolno iskorištavanje djece inkriminirati u zasebnoj glavi odvojili smo podvođenje djeteta (koje u svojoj suštini odgovara dječjoj prostituciji, no budući da ovaj pojam smatramo neodgovarajućim i pejorativnim odlučili smo se za pojam podvođenje djeteta) od prostitucije odraslih (članak 158. Nacrta Kaznenog zakona). U ovom članku zabranjuje se "dječja prostitucija" na način kako je to predviđeno člankom 34. Konvencije o pravima djeteta (Narodne novine, MU broj 20/97) i člankom 3. Fakultativnog protokola o prodaji djece, dječjoj prostituciji i pornografiji uz tu Konvenciju (Narodne novine, MU broj 5/02) te člankom 19. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja.

Stavak 1. inkriminira mamljenje, vrbovanje, poticanje, organiziranje, omogućavanje spolnih usluga djeteta radi ostvarivanja zarade ili druge koristi (droge, hrane, skrovišta, odjeće ili dr.), ako osoba zna ili je morala znati da se radi o djetetu. Dakle kažnjava se i u slučajevima otklonjive zablude o dobi djeteta. Dovoljno je da je zarada ili korist obećana (ne mora biti i dana) djetetu ili nekoj drugoj osobi. To je spoj članka 195. stavka 4. i 6. KZ97. Ovaj stavak između ostalog omogućuje u određenoj mjeri kažnjavanje organiziranja seksualnog turizma. Ako nema elementa zarade radit će se o kaznenom djelu iz članka 159. Nacrta Kaznenog zakona.

U stavku 2. inkriminira se posebno korištenje spolnih usluga djeteta starijeg od 15 godina (korištenje spolnih usluga djeteta mlađeg od 15 godina inkriminirano je po članku 159. Nacrta Kaznenog zakona). Kažnjavanje klijenata je novina – smatra se da se za efikasno suzbijanje ovakvih pojava mora inkriminirati ne samo ponuda, već i potražnja. Ne inkriminira se zasebno navođenje na korištenje spolnih usluga djeteta jer će se to kažnjavati kao poticanje na spolnu zlouporabu djeteta iz članka 160. Nacrta Kaznenog zakona ili na djelo iz stavka 2. ovoga članka ukoliko je dijete starije od 15 godina.

U stavku 3. inkriminira se kvalificirani oblik podvođenja djeteta (uz primjenu sile, prijetnje, itd.) kao i korištenje usluga djeteta uz naplatu i svijest o kvalifikatornim okolnostima.

Novina je i kažnjavanje reklamiranja "dječje prostitucije" (stavak 4.).

Dakle u ovom članku stupnjuju se ponašanja sukladno svojoj težini i opasnosti (što do sada nije bio slučaj), sankcije su ujednačene (do sad su postojale nelogične razlike u propisanoj sankciji) i djelomično pooštrene.

Članak 164.

Pornografija se sada inkriminira u dva članka, posebno se inkriminira iskorištavanje djece za pornografiju, a posebno upoznavanje djece s pornografijom. Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži više nije zaseban članak rađen po uzoru na članak 9. Konvencije o kibernetičkom kriminalu (Narodne novine, MU broj 9/02 – u daljnjem tekstu Konvencija o kibernetičkom kriminalu), već je po uzoru na članak 20. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja uklopljen u jedinstveni članak koji inkriminira sveukupno iskorištavanje djece za pornografiju s time da ništa od dosadašnjeg sadržaja nije izgubljeno, već je inkriminacija proširena i osuvremenjena sukladno ovoj potonjoj Konvenciji.

Stavak 1. je nov i pandan je članku 163. stavak 1. koji se odnosi na podvođenje djeteta.

Stavak 2. nešto je poboljšani članak 196. stavak 1. KZ97 i članak 197a. stavak 1. KZ97. Novina je inkriminiranje svjesnog pristupanja putem informacijsko komunikacijskih tehnologija bilo kakvim materijalima pornografskog sadržaja. Dakle nije potrebno kao do sada da osoba spremi te podatke na svoje računalo – u tom slučaju radilo bi se o posjedovanju, već kazneno djelo postoji i kad osoba samo privremeno pristupa i gleda pornografske materijale, što je danas sve češći slučaj. Nadalje uz prikazivanje prave djece inkriminira se i realno prikazivanje nepostojeće djece te prikazivanje osoba koje izgledaju mlađe od 18 godina iako to nisu. Ovo je sukladno članku 9. Konvencije o kibernetičkom kriminalu (Narodne novine, MU 9/02) te članku 20. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja. Ova potonja Konvencija dozvoljava stavljanje rezerve glede prikazivanja nepostojeće djece, no smatramo da nije uputno da Republika Hrvatska koristi ovu rezervu jer *ratio* ovih inkriminacija nije samo zaštita konkretnog djeteta koje se snima za pornografske snimke, već zaštita djece općenito i preventivno djelovanje na suzbijanje zlostavljanja djece koje često izvode osobe koje uživaju u dječjoj pornografiji pri čemu je nevažno jesu li to slike stvarne ili realno prikazane nepostojeće djece.

Stavak 3. je novouvedeni kvalifikatorni oblik djela u kojem se dijete prisiljava ili navodi na snimanje dječje pornografije korištenjem sile, obmane, prijevare, zlouporabom položaja rađen prema članku 19. stavak 1. (b) Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece.

Stavak 4. odgovara članku 196. stavak 2. i članku 197.a stavak 3. KZ97.

Osim toga, u stavku 5. isključili smo kažnjavanje djece za posjedovanje pornografskog materijala koji su oni sami uz pristanak svakog od njih snimili i koje uz pristanak svakog od njih posjeduju za vlastitu upotrebu. Ova iznimka od kažnjavanja unesena je u Nacrt kako se ne bi bespotrebno kazneno gonila djeca u toj osjetljivoj dobi. Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece predviđa ovakvu mogućnost.

U stavak 6. je izrijeком navedeno koji materijali se ne smatraju dječjom pornografijom.

Zabrana iskorištavanja djece za pornografiju odnosi se jednako na svu djecu (dakle sve osobe mlađe od 18 godina). Prijedlog je Županijskog Suda u Splitu da se blažom sankcijom inkriminira pornografija maloljetnika. Konvencija o zaštiti djece od spolnog iskorištavanja i spolnog zlostavljanja predviđa tu mogućnost za zakonodavstva koja već imaju takvo rješenje propisano. No u objašnjenjima uz Konvenciju jasno je izražen stav da takvo rješenje nije preporučljivo. Ova zabrana je tu prvenstveno radi zaštite zdravlja i razvoja djece i tu zaštitu treba jednako pružati svoj djeci bez obzira na njihovu dob. Povrh toga ova inkriminacija ima za funkciju prevenciju zlostavljanja djece jer istraživanja pokazuju da osobe koje uživaju u dječjoj pornografiji nerijetko spolno zlostavljaju djecu. Stoga svoj djeci bez obzira na dob treba pružati jednaku zaštitu od seksualnog iskorištavanja.

Članak 165.

Ovaj članak pokriva odredbe članka 196. KZ97.

Ovaj članak rađen je po uzoru na članak 21. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja. Pornografske predstave u većini slučajeva će biti komercijalnog karaktera, ali to nije pretpostavka za postojanje ovog kaznenog djela. Dakle ovo djelo će postojati i ako je predstava organizirana u privatnom domu.

U stavku 2. kad se spominje gledanje putem komunikacijskih sredstava misli se na web kamere i slična sredstva.

Novina je kažnjavanje klijenata – smatra se da se za efikasno suzbijanje ovakvih pojava mora inkriminirati ne samo ponuda, već i potražnja (stavak 3.).

Članak 166.

Ovaj članak spoj je članka 197. i članka 197a. stavak 2. i 3. KZ97 budući da se više zasebno ne inkriminira dječja pornografija na računalnom sustavu.

Stavak 3. je nov. Njime se po uzoru na članak 164. stavak 6. Nacrta Kaznenog zakona definira pornografija za potrebe ovog članka. Definicija pornografije koju je dao Ustavni sud u svojoj odluci U-III-279/1998 od 9. listopada 1998. smatra se preuskom za potrebe ovog članka.

Članak 167.

Ovo je novina u Nacrtu Kaznenog zakona. Ovaj članak slijedi odredbu o kvalifikatornim okolnostima iz članka 28. Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja.

U ovom članku se posebno ne navode bludne radnje jer je okvir i raspon kazne kod njih dovoljan da se ove okolnosti uzmu kao otegotne.

Članak 168.

Stavak 1. i 2. članka 206. KZ97 bez sadržajnih izmjena su zbog ekonomičnosti zakonskog teksta spojeni u jedan stavak.

Stavak 2. je novo uvedeni stavak izrađen po uzoru na članak 188. stavak 3. slovenskog Kaznenog zakona – kojim se predviđa obustava kaznenog progona ako je prethodni brak u međuvremenu prestao (sukladno članku 134. Obiteljskog zakona (Narodne novine, broj 116/03, 17/04, 136/04, 107/07 – u daljnjem tekstu Obiteljski zakon) brak prestaje: smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom).

Radna skupina je dobila prijedlog da se inkriminira zasnivanje dviju izvanbračnih zajednica. Švicarski Kazneni zakon (članak 215 – *eingetragene Partnerschaft*) i švedski Kazneni zakon (*Kap. 7/1*) imaju odredbu i o registriranim izvanbračnim zajednicama, no mi to ne možemo regulirati jer je kod nas izvanbračna zajednica neformalna – pa ako je netko u izvanbračnoj zajednici i sklopi brak s nekom drugom osobom nije prekršio nikakvu odredbu Obiteljskog zakona.

Članak 169.

Ovaj članak odgovara članku 207. KZ97. Sadržajno je ostao isti, samo je izrijekom prilagođen Obiteljskom zakonu (glava II).

Članak 170.

Ovo je novo kazneno djelo kojem je kao predložak poslužio članak 37. Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Cilj mu je preventivno djelovati na sklapanje prisilnih brakova koji su još uvijek uobičajeni u nekim kulturama.

Stavak 2. prvenstveno se odnosi na namamljivanje počinjeno od strane osobe koja će sklopiti prisilan brak sa žrtvom, a u drugim slučajevima (kad su počinitelji druge osobe) najčešće će se raditi o kaznenom djelu trgovanja ljudima.

Članak 171.

Stavak 1. članka 214. KZ97 brisan je jer se preklapa s kaznenim djelom iz članka 159. Nacrta Kaznenog zakona (s njim bi se nalazio u prividnom stjecaju).

Stavak 1. ovoga članka odgovara stavku 2. članku 214. KZ97 s time da je uvedena klauzula supsidijarnosti kako bi se izbjeglo preklapanje s drugim težim kaznenim djelima (npr. spolna zlorporaba djeteta mlađeg od petnaest godina) i dvostruko kažnjavanje.

Minimumi sankcija su logičnije postavljeni nego li do sada pa je u stavku 1. minimum tri umjesto šest mjeseci, a u stavku 2. minimum je šest umjesto tri mjeseca.

Članak 172.

Ovaj članak odgovara članku 208. stavak 1. KZ97. Nakon promjena u članku 105. KZ97 koje su izvršene novim člankom 124. Nacrta Kaznenog zakona više ne postoji problem razgraničenja između ova dva kaznena djela.

Članak 208. stavak 2. KZ97 brisan je budući da je slučajeve prouzročena smrti iz nehaja i tjelesne ozljede bolje rješavati kroz stjecaj. U članku 208. stavku 2. KZ97 neopravdano dolazi do privilegiranja počinitelja.

Članak 173.

Ovaj članak odgovara članku 209. KZ97.

Stavak 1. je preformuliran kako bi se pojednostavili sudski postupci koji sada traju dugo jer se mnogo vremena troši na dokazivanje izbjegavanja zaposlenja i ostalih okolnosti koje su se

navodile u članku 209. stavak 1. KZ97. Stoga radnje koje imaju za cilj izbjegavanje plaćanja alimentacije više nisu dio bića kaznenog djela, već je dovoljno da počinitelj ne podmiruje uzdržavanje za osobu koju je po zakonu dužan uzdržavati i to na način, u visini i u rokovima određenim ovršnom ispravom. Time je ovo kazneno djelo postalo pravo kazneno djelo nečinjenja kao u slovenskom Kaznenom zakonu (članak 194. stavak 1.), crnogorskom Kaznenom zakonu (članak 221. stavak 1.) te švicarskom Kaznenom zakonu (članak 217.). Izmijenjen je i pravni temelj za plaćanje alimentacije pa to više nije samo ovršna odluka ili sudska nagodba, već svaka ovršna isprava. Time se želi obuhvatiti i, primjerice, nagodba pred Centrom za socijalnu skrb ili javnim bilježnikom.

Pošlo se od toga da ovo kazneno djelo predstavlja jedno od najčešćih kršenja prava djeteta na primjeren životni standard i može značajno i teško ugroziti njegov pravilan razvoj i napredak. Kaznene prijave za ovo kazneno djelo često se odbacuju uz obrazloženje kako je nesporno da obveznik uzdržavanja svojoj obvezi ne udovoljava, no nije u mogućnosti doprinosti za uzdržavanje djeteta. Željelo se zakonski opis kaznenog djela više prilagoditi potrebama djeteta oštećenika i poslati vrlo jasnu poruku roditeljima, a koja se tiče, u najširem smislu rečeno, njihove odgovornosti za djecu, kao i drugim roditeljima i građanima o tome da se radi o jednom od najozbiljnijih kršenja prava djece koje se ne smije i neće tolerirati.

Kvalifikatorna okolnost se u stavku 2. kod izbjegavanja uzdržavanja veže uz dijete mlađe od 18 godina, ali sukladno člankom 210. stavak 3., 213. stavak 1. i 217. stavak 1. Obiteljskog zakona i uz punoljetnu osobu koja zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobna za rad.

Stavak 3. je nov – njime se isključuje postojanje kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka ako počinitelj dokaže nemogućnosti podmirivanja uzdržavanja iz opravdanih razloga.

Ukoliko izrekne uvjetnu osudu sud može počinitelju izreći i posebnu obvezu da isplati dospjele obveze i da ubuduće uredno ispunjava dužnosti uzdržavanja.

Članak 174.

Naziv kaznenog djela sprječavanja i neizvršenja mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe (članak 215. KZ97) je izmijenjen i u Nacrtu kaznenog zakona glasi "neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta". Uvedena je kaznena odgovornost za propuštanje provođenja, sprječavanje ili onemogućavanje provođenja bilo koje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta koju je odredio sud, centar za socijalnu skrb ili državno tijelo (npr. odluke nadležnog tijela kojom je određen način i vrijeme susreta i druženja djeteta s roditeljem, drugim srodnikom ili osobom kojoj je sud odredio pravo na susrete i druženje ili na obavještanje osobe koja ima pravo na susrete i druženje s djetetom o promjeni djetetove adrese). Time je prošireno biće kaznenog djela i pružena veća zaštita djeci jer se do sada kažnjavalo samo sprječavanje izvršenja odgojnih ili drugih mjera. Razdvojena je odgovornost za namjerno i nehajno počinjenje djela i shodno tome su određene primjerenije sankcije.

Novost u Nacrtu Kaznenog zakona je i uvođenje fakultativnog oslobođenja od kazne za temeljni oblik ovog kaznenog djela ako počinitelj omogući provođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta prije započinjanja kaznenog postupka. To je opravdano, jer je cilj prije svega zaštititi dobrobit djeteta, a kažnjavanje počinitelja je u drugom planu pa može u nekim slučajevima i izostati.

Članak 175.

Ovaj članak odgovara članku 210. KZ97.

U stavku 1. je uz roditelje, skrbnike i druge osobe umetnut "posvojitelj" te je odredba napisana nešto preciznije.

Uveden je stavak 2. kojim je predviđena manja sankcija ukoliko je počinitelj djela iz stavka 1. roditelj. Sličnu odredbu ima i francuski Kazneni zakon (članak 227-7) i engleski *Child Abduction Act*.

U stavku 3. dodane su kvalifikatorne okolnosti koje do sada nisu postojale ako je "uslijed djela teže ugroženo zdravlje, odgoj ili školovanje djeteta".

Stavak 4. je novi. Ovakvu odredbu nalazimo i u drugim Zakonima (npr. članak 227-5 i 227-6 francuskog Kaznenog zakona; članak 217. stavak 2. crnogorskog Kaznenog zakona). U praksi ima čitav niz slučajeva u kojima jedan roditelj bez suglasnosti drugog roditelja odvodi njihovo zajedničko dijete u inozemstvo u namjeri da ga zadrži i na taj način onemogućava drugog roditelja u izvršavanju sadržaja roditeljske skrbi – time je omogućeno kažnjavanje takvih slučajeva nešto blaže, primjenom stavka 4.

Stavak 5. je nov – uvedena je smrt kao kvalifikatorna okolnost koja je zapriječena višom kaznom.

Stavak 6. propisuje kažnjavanje za pokušaj – nov je. Budući je u stavku 2. kazna manja od 5 godina pokušaj ne bi bio kažnjiv kad njegovo kažnjavanje ne bismo posebno propisali.

Stavak 7. odgovara članku 210. stavak 3. KZ97.

Članak 176.

Stavak 1. odgovara članku 211. stavka 1. KZ97.

Novo je uveden stavak 2. koji omogućuje i kažnjavanje za nehaj. Ovo djelo ima vrlo teške posljedice pa se traži dužna pažnja od osoba koja postupaju s djecom i ukoliko je ta pažnja izostala primjereno je kažnjavati za nehaj.

Članak 177.

Ovaj članak odgovara članku 212. KZ97.

Smanjen je minimum kazne – tako da se ostvari koherentna kaznena politika u okviru zakona – minimum je sa jedne godine kazne zatvora smanjen na tri mjeseca.

Nismo posebno inkriminirali navođenje roditelja da napuste svoje dijete (ovakvo kazneno djelo nalazimo u članak 277-14 francuskog Kaznenog zakona) budući je to pokriveno kaznenim djelom trgovanja ljudima.

Članak 178.

Ovaj članak odgovara članku 214. KZ97.

U stavku 1. kazna je određena od tri mjeseca do tri godine. Ovdje se radi o djelu koje se smatra manje opasnim od djela iz stavka 2. pa nije primjereno da se sankcija u ova dva stavka izjednači kao što je to bio slučaj do sada u članku 213. KZ97. Pojam "zbrinjavanja ili odgoja" zamijenjen je pojmom podizanja, odgoja i obrazovanja koji rabi Obiteljski zakon (vidi članak 11. stavak 2. Obiteljskog zakona).

U stavku 2. je po uzoru na članak 114. Obiteljskog zakona dodano "ili na drugi način grubo zlorabi djetetova prava".

U stavku 3. je povišena sankcija sukladno povišenju sankcije u stavku 2. ovoga članka. Termin "asocijalnog ponašanja" je zamijenjen terminom "društveno neprihvatljivog ponašanja" koji i rabi Obiteljski zakon u članak 114. stavak 1. točka 5.

Članak 179.

Predložena odredba izmijenjena je odredba članka 201. stavak 3. i 4. KZ97 koji se neopravdano nalazio u glavi kaznenih djela protiv časti i ugleda. Kod ovog kaznenog djela ne radi se prvenstveno i jedino o zaštiti časti i ugleda djeteta, već zaštiti njegove privatnosti, a posredno i njegove dobrobiti i razvoja te ga je primjerenije smjestiti u glavu kaznenih djela protiv braka, obitelji i djece.

Stavak 1. djelomično odgovara članku 201. stavak 3. KZ97 koji zapravo nije osiguravao do kraja odgovarajuću zaštitu djece kako je to propisano člankom 16. Konvencije o pravima djeteta (Narodne novine, MU broj 20/97), koji određuje da dijete ima pravo na zakonsku zaštitu protiv samovoljnog ili nezakonitog miješanja u njegovu privatnost, obitelj, dom ili dopisivanje te nezakonitih napada na njegovu čast i ugled. Konvencija o pravima djeteta obvezuje državu da osigura takvu zaštitu djeteta u svom nacionalnom zakonodavstvu te stoga smatramo kako je Kaznenim zakonom potrebno nedvojbeno zaštititi privatnost djece. Ovo naglašavamo posebice zbog učestalih napisa u medijima gdje su u sklopu novinskih članaka, bez ikakve zaštite identiteta, odnosno prikrivanja djeteta radi neprepoznavanja, objavljuju fotografije djece, te se navode njihova imena i prezimena usko ih povezujući sa situacijama koje kod djeteta mogu uzrokovati uznemirenost, porugu vršnjaka ili drugih osoba ili na drugi način ugrožavaju dobrobit djeteta. Stoga smo uz "iznošenje ili prenošenje nečega iz osobnog ili obiteljskog života" (što se prije svega odnosi na činjenične tvrdnje čija se istinitost ili neistinitost ne može dokazivati, a nisu isključeni ni uvredljivi sadržaji) uveli i objavljivanje fotografija te otkrivanje identiteta djeteta suprotno propisima i predvidjeli dva kvalifikatorna oblika ovog kaznenog djela (stavak 2. i 3.).

Zaštitu privatnosti proširili smo na svu djecu (do sada su se štitila samo djeca mlađa od 14 godina).

Brisali smo "težu duševnu smetnju" iz stavka 1. jer je valja pravno ocijeniti kao teže narušenje zdravlja (teška tjelesna ozljeda), koje može biti u stjecaju (pravom ili prividnom) s iznošenjem osobnih ili obiteljskih prilika, ali smo uveli generalnu klauzulu "ugrožavanje dobrobiti djeteta na drugi način".

Članak 180.

Članak 198. stavak 1. KZ97 iz glave kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa prebačen je u glavu kaznenih djela protiv obitelji, budući da kod ovog kaznenog djela nije zaštitni objekt seksualno samoodređenje (osobe stupaju u dobrovoljne spolne odnose), već se štiti institucija obitelji kao takva. Ni u drugim se stranim zakonodavstvima ovo djelo ne nalazi u glavi kaznenih djela protiv seksualnog samoodređenja. Drugačije je kod spolnih odnosa s djecom.

U stavku 1. novina je da se incest odnosi ne samo na biološke srodnike, već i srodnike nastale odnosom posvojenja te da su uz brata i sestru ubačeni i polubrat i polusestra. Time smo pratili rješenje iz članka 28. Obiteljskog zakona prema kojem brak ne mogu međusobno sklopiti krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi sestra i brat, polusestra i polubrat, dok iznimno, iz opravdanih razloga, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka između djece sestara i braće te djece polusestara i polubraće. Ovo sve se odnosi i na odnose nastale posvojenjem. Ovakva rješenja često susrećemo i u stranim zakonima – vidi npr. norveški ili talijanski Kazneni zakon.

Članak 198. stavak 2. KZ97 se premješta u glavu kaznenih djela spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djeteta u posebno kazneno djelo spolne zlouporabe djeteta starijeg od 15 godina (članak 159. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona). U članku 160. stavku 2. Nacrta Kaznenog zakona u kojem se govori o spolnoj zloupotrebi djeteta starijeg od 15 godina inkriminirane su ove radnje uz istu zapriječenu sankciju s time da se više ne inkriminira spolni

odnos između braće i sestara u toj dobi, ali se uz spolni odnos bioloških srodnika po krvi u ravnoj liniji inkriminira i spolni odnos srodnika u ravnoj liniji nastalih odnosom posvojenja te odnos s maćehom ili očuhom kao što je to i uobičajeno u drugim zakonodavstvima.

Radnje iz članka 198. stavak 3. KZ97 inkriminirane su pak u članku 159. stavak 6. Nacrta Kaznenog zakona. Zapriječena kazna je od tri do petnaest godina. Do sada je rodoskvrnuće dolazilo u stjecaj s kaznenim djelom spolnog odnošaja. Sada je rodoskvrnuće jedna od kvalifikatornih okolnosti s tim da više ne pokriva odnos između braće i sestara ukoliko su oni bliski po dobi, ali uz krvne srodnike u ravnoj liniji pokriva i čitav niz drugih članova obitelji ako žive s djetetom u istom kućanstvu.

Uvodi se novi stavak 2. Ovakvu odredbu nalazimo u njemačkom Kaznenom zakonu (§ 173. stavak 3.). To je osobni razlog isključenja kažnjivosti. U švicarskom Kaznenom zakonu (članak 213. stavak 2.) djeca starija od 14 godina su izuzeta od kaznene odgovornosti ukoliko su bila navedena na spolnu radnju.

Članak 181.

Članak 238. KZ97 (prenošenje zarazne bolesti) i 239. KZ97 (prenošenje spolne bolesti) spojeni su u jedan članak pri čemu se više ne radi razlikovanje između spolne i bilo koje druge zarazne bolesti osim kod pokretanja kaznenog postupka, gdje se kao i dosada postupak kod prenošenja spolnih bolesti pokreće na prijedlog oštećenika osim kad je oštećenik dijete.

Stavak 1. većim djelom odgovara stavku 1. i 2. članka 238. KZ97 koji su zbog normativne ekonomičnosti sad spojeni u jedan članak. I dalje se radi o kaznenom djelu konkretnog ugrožavanja s tim da je kazna povišena s jedne na tri godine zatvora. Austrijski Kazneni zakon ovdje predviđa delikt apstraktnog ugrožavanja s kaznom zatvora do tri godine (§178.), a švicarski Kazneni zakon delikt povrede s kaznom zatvora do pet godina (članak 232.). Mjere za suzbijanje i sprečavanje zaraznih bolesti propisane su Zakonom o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine, broj 79/07, 113/08, 43/09 – u daljnjem tekstu Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti). Listu zaraznih bolesti čije je sprječavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku donosi ministar nadležan za zdravstvo (članku 3. stavak 1. navedenog zakona). Ako se pojavi opasnost od zarazne bolesti koja nije određena Listom zaraznih bolesti, a koja može ugroziti pučanstvo Republike Hrvatske, ministar može odrediti da se i na tu zaraznu bolest primjenjuju mjere određene navedenim Zakonom kao i druge potrebne mjere. Za nepoštivanje tih mjera predviđeno je čitav niz prekršaja koji su kažnjivi novčanom kaznom, a mogu ih počinuti fizičke osobe, odgovorne osobe i pravne osobe. Prekršajna se odgovornost odnosi na slučajeve apstraktne opasnosti.

Stavak 2. odgovara članku 239. stavak 1. KZ97 s tim da se sada ne odnosi više samo na spolne bolesti, već na bilo koju opasnu zaraznu bolest. Sličnu odredbu nalazimo u švicarskom Kaznenom zakonu (vidi članak 231.). Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ne definira opasne zarazne bolesti. Npr. u švicarskoj sudskoj praksi opasnom zaraznom bolešću smatra se ona zarazna bolest kod koje postoji realan rizik od nastupanja smrti ili teškog oštećenja zdravlja. Postojanje rizika se isključuje ako ga je s velikom sigurnošću moguće ukloniti postojećim metodama liječenja. Radi se o namjernom deliktu gdje i prenošenje zaraze mora biti obuhvaćeno namjerom. Djelo više nije supsidijarno kaznenom djelu teške tjelesne povrede i stoga je i za ovo djelo predviđen kvalificirani oblik u članku 193. Nacrta Kaznenog zakona.

Stavak 3. odgovara članku 238. stavak 3. KZ97. s tim da se sada predviđa nehajna odgovornost i za prenošenje opasne zarazne bolesti.

Stavak 4. odgovara članku 239. stavak 2. KZ97 i dalje se odnosi samo na prenošenje spolnih bolesti, ali je ispravljena pogreška po kojoj se po službenoj dužnosti progoni samo kad se radi o maloljetnicima, sad se to odnosi na svu djecu, dakle osobe u dobi do 18 godina.

Članak 182.

Stavak 1. uz manje jezične izmjene odgovara članku 240. stavak 1. KZ97. Sukladno članku 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stomatološkoj djelatnosti (Narodne novine, broj 120/09) pojam doktor stomatologije zamijenjen je pojmom doktor dentalne medicine. Sukladno odredbama Glave XIV. Zakona o zdravstvenoj zaštiti – Glava XIV. – Zdravstveni radnici (Narodne novine, broj 150/08, 71/10, 139/10, 22/11. – u daljnjem tekstu; Zakon o zdravstvenoj zaštiti) pojam zdravstveni djelatnik zamijenjen je pojmom zdravstveni radnik.

Iako su neprimjenjivanje mjera za zaštitu bolesnika, primjena očito nepodobnog sredstva ili načina liječenja i drugi oblici nesavjesnog postupanja pokriveni izričajem ne postupanja po pravilima zdravstvene struke nije se išlo za pojednostavljenjem izričaja budući ovakav prošireni izričaj olakšava vještačenje i služi kao uputstvo za provođenje vještačenja. Posljedice navedene u stavku 1. moraju se prouzročiti iz nehaja (one nisu objektivni uvjet kažnjivosti) i to drugoj osobi. Ostavljeno je praksi da u konkretnom slučaju procijenila može li se raditi i o povredi nekog drugog, a ne samog pacijenta (npr. kad pacijent koji je nesavjesno liječen zbog toga naruši zdravlje neke druge osobe).

Iz članka 240. stavak 2. KZ97 brisano je obavljanje djelatnosti u prostoru za koji se nema propisano odobrenje za rad jer je to pokriveno i spada u područje prekršajne odgovornosti. Vidi članak 200. stavak 1. točka 3. u vezi s člankom 50. Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Budući da je time izričaj u stavku 1. i 2. članka 240. KZ97 postao isti radi ekonomičnosti u Nacrtu Kaznenog zakona su spojeni u jedan stavak.

I do sada je pogoršanje bolesti i narušavanje zdravlja predstavljalo težu posljedicu pa je valjalo tumačiti da su ove posljedice, da bi se za njih odgovaralo, morale biti obuhvaćene nehajem počinitelja. No unatoč tome dio literature i prakse je pogrešno pogoršanje bolesti i narušavanje zdravlja tumačio kao objektivni uvjet kažnjivosti. Stoga je radna skupina razmatrala treba li radi uklanjanja mogućnosti različitog tumačenja istaknuti da navedene posljedice moraju biti obuhvaćene nehajem počinitelja. Ipak se od toga odustalo jer bi to moglo izazvati zabunu kod ostalih kaznenih djela gdje se to izričito ne kaže, već se podrazumijeva pa nema razloga da se drugačije postupa kod ovog kaznenog djela.

Stavak 2. odgovara članku 240. stavak 3. KZ97.

Iako se ovdje radi o *delicta propria* to ne isključuje odgovornost pravnih osoba.

Nesavjesno liječenje pokriva i slučajeve samovoljnog liječenja, budući da je postupanje bez pristanka pacijenta u suprotnosti s pravilima struke pa ga više nije potrebno inkriminirati kao posebno kazneno djelo.

Članak 183.

Članak kojim se inkriminira nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela (članak 242. KZ97) dijeli se u dva članka jedan kojim se inkriminira nedozvoljena transplantacija (članak 183. Nacrta Kaznenog zakona) i drugi kojim se inkriminira trgovanje organima (članak 107. Nacrta Kaznenog zakona). Ovaj potonji smješten je u glavu kaznenih djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva.

Predlaže se ukidanje razlikovanja između medicinski neopravdanog uzimanja i presađivanja dijelova tijela kad postoji pristanak darivatelja odnosno primatelja i kad takvog pristanka nema. Pristanak u slučajevima medicinski neopravdanog uzimanja zapravo nevaljan i

stoga ga ne treba posebno apostrofirati premda bi se u određenim okolnostima postojanje pristanka moglo uzeti u obzir kao olakotna okolnost. Stoga se više ne radi razlikovanje između stavka 1. i 3. članka 242. KZ97, već se inkriminira svako medicinski neopravdano uzimanje ljudskih organa, tkiva, spolnih ili matičnih stanica ili zametaka i to sa kaznom od jedne do osam godina (kazna je povišena u odnosu na kaznu koja je do sada bila propisana za medicinski neopravdano uzimanje organa bez pristanka kako bi se napravilo razlikovanje prema osobito teškoj tjelesnoj povredi koju može počinuti bilo tko; smatralo se da je ovdje potrebna viša kazna jer je počinitelj doktor medicine).

Ne govori se više niti samo o uzimanju dijelova ljudskog tijela zbog presađivanja, već je svako medicinski neopravdano uzimanje dijelova tijela kažnjivo. To može biti u svrhe presađivanja, pokusa ili nečeg drugog. O medicinski neopravdanom uzimanju ili presađivanju dijelova tijela radit će se kad ono nije poduzeto u svrhu liječenja primatelja, ako postoji odgovarajući organ ili tkivo umrle osobe ili postoji druga, približno jednaka metoda liječenja ili ako kod uzimanja organa postoji rizik za život ili značajno narušenje zdravlje darivatelja (vidi članak 2., 12. i 14. Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja (Narodne novine, broj 177/04, 45/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja)). Postupci vezani uz transplantaciju organa propisani su Direktivom 2010/45/EU od 7. srpnja 2010. o standardima kvalitete i sigurnosti ljudskih organa za presađivanje

Više se ne radi o *delicta comunia*, dakle djelo ne može počinuti svatko, već samo doktor medicine, doktor dentalne medicine ili drugi zdravstveni radnik (*delicta propria*). Ako ga čini netko drugi radit će se o kaznenom djelu teške ili osobito teške tjelesne povrede, a može se pod određenim uvjetima raditi i o kaznenom djelu trgovanja dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima (članak 107. Nacrta Kaznenog zakona).

U cijelom članku je pojam davatelja u skladu s terminologijom iz Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja zamijenjen pojmom darivatelja.

Stavak 2. je nomotehnički poboljšan (sad se govori o "propisanom" pristanku). Iako članak 10. i 17. Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja govore o davanju suglasnosti primatelja i davatelja Radna skupina se ovdje odlučila upotrijebiti pojam pristanka budući se on upotrebljava kao pojam u ostalim zakonima i u slučajevima kad se u odredbama govori o davanju suglasnosti. Pristanak je pojam koji se uvriježio. Stavak 2. jezično je usuglašen s promjenama u stavku 1. Odnosi se na slučajeve kad je uzimanje organa medicinski opravdano. Maksimum kazne je povišen sa tri na pet godina i odgovara kazni za tešku tjelesnu povredu, budući je uzimanje ili presađivanje organa bez pristanka zapravo teška tjelesna povreda.

Članak 242. stavak 3. KZ97 je uklopljen u sadržaj stavka 1. s tim da je povišena sankcija.

Članak 242. stavak 4. KZ97 je brisan, budući je pokriven prekršajnom odgovornošću (članak 36. stavak 1. točka 9. Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu transplantacije) i takva odgovornost se u ovom slučaju smatra dostatnom.

Stavak 3. je do sada bio pokriven teškim kaznenim djelom protiv zdravlja ljudi (članak 249. KZ97), no svojom sankcijom on nije pokrivao pravu kriminalnu težinu ovog kaznenog djela te smo ga ovdje izdvojili kao poseban kvalificirani oblik s težom kaznom nego što je ona koja je predviđena za ostala teška djela protiv zdravlja ljudi (članak 193. Nacrta Kaznenog zakona).

Članak 242. stavak 5. KZ97 je postao stavak 4. s tim da je nomotehnički popravljen. Sad pokriva sve slučajeve uzimanja dijelova tijela s umrle osobe kad se ona tome izričito pisano protivila odnosno kad se za to u slučajevima koje propisuje Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja (članak 21. do 25. – maloljetnici, osobe s duševnim

smetnjama, gluhe i slijepe osobe, stranci) traži izričiti pristanak same osobe, zakonskog zastupnika ili srodnika.

Članak 242. stavak 6. KZ97 je uz tamo opisane izmjene postao dio samostalnog članka trgovanja dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima (članak 107. Nacrta Kaznenog zakona) u glavi kaznenih djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva.

Članak 242. stavak 7. KZ97 je brisan. Ova kaznena djela su postala *delicta propria* pa je sukladno tome i povišena sankcija kod temeljnih oblika ovog djela.

Članak 184.

Izričaj ovoga članka (članak 243. KZ97) usklađen je s izričajem kaznenog djela nepružanja pomoći iz glave kaznenih djela protiv život i tijela (članak 123. Nacrta Kaznenog zakona, vidi i obrazloženje tog članka).

Inkriminira se nepružanje medicinske pomoći samo u hitnim stanjima. Hitnim stanjima se sukladno članku 18. Zakona o liječništvu (Narodne novine, broj 121/03, 117/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o liječništvu) i članku 22. Zakona o dentalnoj medicini (Narodne novine, broj 121/03, 117/08, 120/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o dentalnoj medicini) smatraju ona stanja kod kojih bi zbog nepružanja zdravstvene (liječničke, stomatološke) pomoći mogle nastati trajne štetne posljedice po zdravlje ili po život bolesnika. U hitnim stanjima zdravstveni djelatnik nije dužan pružiti pomoć osobi koja mu prijete ili je prema njemu, odnosno drugim zdravstvenim radnicima fizički agresivna, osim ako mu je osigurana zaštita policije ili neki drugi oblik zaštite.

Za uskraćivanje pružanja liječničke ili stomatološke pomoći osobama kojima je on ili ona izabrani liječnik ili doktor dentalne medicine ili koji su mu ili joj upućeni za medicinsku/stomatološku pomoć u okviru njegovih ili njezinih ovlaštenja i prava odnosno kad doktor medicine ili dentalne medicine uvjetuje pružanje hitne medicinske/stomatološke pomoći s prethodnim osiguranjem plaćanja medicinske/stomatološke usluge odgovara se prekršajno (članak 59. u vezi s člankom 18 Zakona o liječništvu odnosno članak 66. u vezi s člankom 22. Zakona o dentalnoj medicini) ili pak kad javna zdravstvena služba nije organizirana tako da je stanovništvu Republike Hrvatske uvijek osigurana i dostupna hitna pomoć (članak 200. u vezi s člankom 39. Zakona o zdravstvenoj zaštiti). Tu se eventualno postavlja pitanje preklapanja s člankom 135. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 185.

Stavak 1. je preoblikovan članak 244. stavak 1. KZ97. Komparativni uvid u kazneno djelo nadriliječništva ukazao je na to da se za ovo kazneno djelo obično traži da se osoba bavi pružanjem medicinske pomoći te da jednokratno pružanje ove pomoći nije dostatno za postojanje djela pa se sukladno tome prilagodio i izričaj stavka 1.

Članak 244. stavak 2. KZ97 koji je predstavljao kvalifikatorni oblik djela iz stavka 1., kad se nadriliječništvo obavljalo uz naknadu, uklopljen je sada u stavak 1. na način da je u stavku 1. povećana sankcija na visinu na kojoj je bila predviđena u stavak 2. članka 244. KZ97 te se sada obavljanje nadriliječništva uz naknadu može uzeti kao otegotna okolnost u okviru stavka 1. i izraziti kroz izrečenu višu kaznu.

Stavak 2. je nov. Pandan je kaznenom djelu nesavjesnog liječenja. Nije logično da liječnik odgovara za nesavjesno liječenje, a nadriliječnik ne odgovara teže ako obavljaajući nadriliječništvo izazove pogoršanje bolesti ili narušenje zdravlja osobe. Uvođenjem stavka 2. više nije moguć stjecaj između nadriliječništva i nesavjesnog liječenja, već je to pokriveno težom sankcijom iz ovog stavka.

Članak 186.

Ovaj članak je nov, a rađen je po uzoru na inkriminacije predviđene Konvencijom Vijeća Europe o krivotvorenju medicinskih proizvoda i sličnih kaznenih djela koja ugrožavaju javno zdravlje. Vidi članak 5.-7. i članak 13. Konvencije.

Pojmovi u ovom članku imaju značenje opisano u Zakonu o lijekovima (Narodne novine, broj 71/07, 45/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o lijekovima) te Zakonu o medicinskim proizvodima (Narodne novine, broj 67/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o medicinskim proizvodima).

Članak 187.

Ovaj članak odgovara članku 245. KZ97.

Izmijenjen je naslov da bolje odražava sadržaj članka.

U stavak 1. uz lijekove navedeni su još homeopatski i medicinski proizvodi te je povišena kazna na šest mjeseci do pet godina. Budući da je proizvodnja lijekova štetnih za zdravlje ljudi predviđena kao prekršaj (članak 134. stavak 1. točka 5. Zakona o lijekovima) za postojanje ovog kaznenog djela traži se nastupanje posljedice: izazivanje konkretne opasnosti za zdravlje bar jedne osobe koja je različita od samog počinitelja. Članak 186. stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona bit će u stjecaju sa ovim stavkom ukoliko je krivotvoreni lijek štetan za zdravlje ljudi.

Stavak 2. je novouveden. Slične inkriminacije nalazimo u stranim zakonima. Vidi npr. članak 183. stavak 2. slovenskog Kaznenog zakona.

Stavak 3. i 4. odgovaraju članku 245. stavku 2. i 3. KZ97, s time da je za nehaj povišena sankcija sukladno povišenju sankcije u stavku 1.

Članak 188.

Ovaj članak odgovara članku 246. KZ97

Izričaj u ovom članku je usklađen s terminologijom koju rabi Zakonu o ljekarništvu (Narodne novine, broj 121/03, 142/06, 35/08, 117/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o ljekarništvu).

Članak 189.

Ovaj članak odgovara članku 247. KZ97.

Živežne namirnice, jelo i piće obuhvaćeni su pojmom hrane pa ih nije potrebno posebno navoditi (vidi članak 2. Zakona o hrani (Narodne novine, broj 46/07, 155/08, 55/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o hrani)). Pojmom hrane, odnosno proizvoda obuhvaćeni su i proizvodi životinjskog podrijetla namijenjeni za prehranu ljudi. Oni se smatraju štetnim ako sadrže u količinama većim od dopuštenih residue i druge onečišćivače štetne za ljudsko zdravlje (članak 87. Zakona o veterinarstvu (Narodne novine, broj 41/07, 155/08, 55/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o veterinarstvu)). Zdravstveno neispravna hrana uz hranu štetnu za ljudsko zdravlje obuhvaća i hranu neprikladnu za ljudsku prehranu. Novina je da se inkriminira proizvodnja i stavljanje na tržište i hrane neprikladne za ljudsku prehranu. Novina je da se ovdje više ne radi o kaznenom djelu apstraktnog ugrožavanja (ovo predstavlja prekršaj prema članku 125. stavak 1. točka 2. u vezi s člankom 14. Zakona o hrani), već o kaznenom djelu konkretnog ugrožavanja.

Isto tako Zakon o hrani upotrebljava termin "štetan", a ne škodljiv pa smo u tom smislu izmijenili ovaj članak.

Članak 190.

Ovaj članak odgovara članku 248. KZ97.

Izričaj u ovom članku (članka 248. KZ97) je usklađen s terminologijom koju rabi Zakon o veterinarstvu. (vidi članak 2., 4., 52-55., itd)

Ne radi se više o djelu apstraktnog ugrožavanja, već o djelu konkretnog ugrožavanja s time da ovdje za apstraktno ugrožavanje nije predviđen prekršaj pa bi ga valjalo predvidjeti u Zakonu o veterinarstvu kako bi u pristupu ovim djelima bili konsekventni.

Članak 191.

Kazneno djelo zlouporabe droge iz članka 173. KZ97 prebačeno je u glavu kaznenih djela protiv zdravlja i podijeljeno je u dva članka, prvi kojim se inkriminira neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogom (članak 191. Nacrta Kaznenog zakona). i drugi kojim se inkriminira omogućavanje uživanja droge (članak 192. Nacrta Kaznenog zakona). Tako ova djela izgledaju u većini stranih zakonodavstava.

Stavak 1. jezično je usklađen sa Zakonom o suzbijanju zlouporabe droga (Narodne novine, broj 171/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07, 149/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o suzbijanju zlouporabe droga) na način da se u njemu više ne govori o pripravcima, već samo tvarima koje su propisom proglašene drogama (u daljnjem tekstu droga), te se više ne rabi termin "opojna droga", već samo "droga". Sankcija je smanjena sa jedne godine zatvora na šest mjeseci zatvora jer se ovdje radi o vrlo specifičnom kaznenom djelu koje je usmjereno na kažnjavanje društveno neprihvatljivog stila života. Takva djela se komparativno gledajući obično vrlo blago tretiraju tako da ih se uopće ne kažnjava ili kažnjava najčešće samo prekršajno ili kao lakša kaznena djela. Radna skupina naglašava da kazneni progon za posjedovanje i najmanje količine droga nije u skladu s europskim kriterijima na tom području.

Zadržavanjem stavka 1. i dalje se nameće pitanje razgraničenja ovog djela (posjedovanje droge za osobne potrebe) od prekršaja iz članka 54. stavak 1. točka 1. Zakona o suzbijanju zlouporabe droge kako bismo izbjegli prigovore koji slijede iz presude Maresti vezane uz povredu pravila *ne bis in idem* te ostaje pitanje proporcionalnosti kazne i samog počinjenog djela. Stoga se u pravnim sustavima u kojima postoji kazneni režim ovakve prigovore nastojalo ublažiti uputama da se u provedbi takvih odredaba pravi razlikovanje na način da se osobu kazneno kažnjava samo ako je već bila prekršajno kažnjavana za posjedovanje droge (tako npr. u Irskoj) ili da je se ne kažnjava ako se radi o povremenom osobnom uživanju droge, kada je kod osobe pronađena mala količina droge i kada nema opasnosti za druge (takvu uputu dao je njemački ustavni sud). Zadržavanje posjedovanja droge kao kaznenog djela zahtjeva da se i u našem pravnom sustavu u svojoj primjeni ovakva norma ublaži.

Zadržavanjem posjedovanja droge za osobne potrebe u kaznenoj sferi i dalje ostaje opterećenost sudova postupcima zbog posjedovanja droge (npr. prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2007. godini od svih osuđenih punoljetnih počinitelja (24.442) 11,09% je osuđeno za posjedovanje droge iz članka 173. stavak 1. KZ97 (2.599) odnosno od svih osoba osuđenih za kazneno djelo zlouporabe droge 3/4 (u prosjeku 73%) osuđeno je za posjedovanje droge iz članka 173. stavak 1. KZ97). Opterećenost kaznenopravnog sustava ovim djelima je moguće djelomično ublažiti kroz primjenu instituta procesnog prava budući novi Zakon o kaznenom postupku daje mogućnost državnom odvjetniku da odbaci kaznenu prijavu ili odustane od kaznenog progona ako se počinitelj podvrgne liječenju od ovisnosti (članak 522. stavak 1. točka 5. Zakona o kaznenom postupku). Ostaje i mogućnost primjene instituta beznačajnog kaznenog djela pri čemu treba paziti da ne dolazi do nejednakog postupanja u sličnim slučajevima.

Članak 173. stavak 2. KZ97 podijeljen je u članku 191. Nacrta u dva stavka s obzirom na to je li droga namijenjena prodaji ili ne. Stavak 2. inkriminira neovlaštenu proizvodnju, preradu,

uvoz i izvoz droge i to kad ta droga nije namijenjena za prodaju. Za te slučajeve predviđena je niža kazna i to kazna zatvora do tri godine.

Stavak 3. inkriminira proizvodnju, preradu, prijevoz, izvoz, uvoz, nabavljanje i posjedovanje droge koja je namijenjena neovlaštenoj prodaji ili stavljanju u promet na drugi način te neovlaštenu prodaju, prijenos i drugo stavljanje u promet droge. Upravo stog kazna je znatno viša nego u stavku 1. i 2. Nacrta, od jedne do deset godina zatvora.

U stavku 3. proširen je asortiman radnji počinjenja sukladno člankom 3. stavak 1. Konvencije o nezakonitom prometu narkotičkim drogama i psihotropnim supstancama iz 1988. pa se kao radnje dodatno izričito navode: uvoz, izvoz i prijevoz. Pojmove iz ovog članka valja tumačiti sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe droga.

Na mnogobrojne prijedloge (Županijski sud u Rijeci, Puli, Dubrovniku, Vukovaru, Čakovcu, Virovitici, Šibeniku, Općinski sud u Osijeku, Puli, Čakovcu, Zlataru i Velikoj Gorici, Udruga Legalis) kazna zatvora je smanjena je s tri do petnaest na jednu do deset godina zatvora s tim da je predviđen kvalifikatorni oblik djela s relativno širokim krugom kvalifikatornih okolnosti s kaznom od tri do petnaest odnosno od pet do dvadeset godina. Tako da je sada napravljeno stupnjevanje djela po njegovoj težini. Zahtjevi za sniženjem kazne imali su slijedeće obrazloženje: da je kazna neproporcionalna težini djela i da je neizbalansirana u odnosu na zapriječene kazne za ostala djela; da sada važeća zapriječena kazna zahtijeva da u svakom slučaju sudi veliko vijeće Županijskog suda, a što je skupo i zahtijeva veliki angažman ljudi čak i za relativno najblaža djela ove vrste – a najveći dio se odnosi na lake droge poput marihuane koje realno predstavljaju manju društvenu opasnost. U slovenskom Kaznenom zakonu je kazna zatvora od jedne do deset godina, u crnogorskom Kaznenom zakonu od dvije do deset godina, a slične ili blaže kazne su i u drugim europskim zemljama.

Stavak 4. je nov. Sukladno članku 3. stavak 5. Konvencije o nezakonitom prometu narkotičkim drogama i psihotropnim supstancama uvodi čitav niz novih kvalifikatornih okolnosti (prodaja djeci, prodaja na određenim mjestima ili je počinitelj određena osoba, ili se za stavljanje u promet koristi dijete ili djelo čini službena osoba u vezi sa svojom službom ili javnom ovlasti) koje djelo iz stavka 1. čine težim. Ove kvalifikatorne okolnosti nisu postojale u dosadašnjem članku 173. stavku 3. KZ97. Sličnu odredbu nalazimo i u slovenskom Kaznenom zakonu (članak 186. stavak 2.). Za te slučajeve predviđena je kazna od tri do petnaest godina zatvora.

Stavkom 5. se inkriminira strože kažnjavanje organizatora mreže preprodavatelja, kojem je moguće izreći i dugotrajni zatvor ukoliko je djelo počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja.

Stavak 6. je nov, uvodi prouzročenje smrti iz nehaja počinjenjem djela iz stavka 3., 4. ili 5. ovoga članka kao posebnu kvalifikatornu okolnost za koju je predviđena kazna od 5 do 20 godina zatvora.

Stavak 7. je nešto izmijenjeni članak 173. stavak 4. KZ97. Pojašnjeno je da se radi o tvarima koje se mogu uporabiti za izradu opojne droge (prekursori te druga otapala i kemikalije sukladno članku 3. stavak 1. točka 2. Zakona o suzbijanju zlouporabe droga) te više nije dostatno da se radi o neovlaštenom pravljenju, nabavljanju, posjedovanju ili davanju na uporabu opreme, materijala i tvari koje su namijenjene za proizvodnju opojnih droga, već se sukladno članku 3. stavak 1. (a) iv. Konvencije o nezakonitom prometu narkotičkim drogama i psihotropnim supstancama traži da počinitelj mora znati da su oprema, materijal i te tvari namijenjeni za neovlašten uzgoj i izradu opojne droge.

Stavak 8. je nov. Njime se definira proizvodnja droge tako da obuhvaća i uzgoj biljaka i gljiva iz kojih se može dobiti droga. Time su se željele izbjeći nedoumice oko kažnjivosti uzgoja droge.

Stavak 9. nešto je širi od članka 173. stavka 7. KZ97. Uz oduzimanje opojnih droga i sredstava za njihovo pripremanje predviđa se i oduzimanje tvari, biljaka, gljiva i dijelova biljaka i gljiva iz kojih se može dobiti opojna droga, tvari zabranjenih u sportu te sredstava za njihov prijevoz.

Stavak 10. je neizmijenjeni članak 173. stavak 8. KZ97.

Članak 173. stavak 3. KZ97 djelomično je prebačen u članak 324. i 325. Nacrta Kaznenog zakona (udruživanje osoba za počinjenje kaznenih djela općenito propisano je kao kvalifikatorna okolnost), odnosno u stavak 5. ovoga članka (ako je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika). (U stavku 3. više se ne kažnjava kao teži oblik počinjenje djela od strane više osoba već se to gleda kao stjecaj s članku 325. Nacrta kao i kod svih ostalih kaznenih djela. Ukinut je dugotrajni zatvor, ali je kazna zatvora povišena s 3 do 15 na 5 do 20 godina. (U slovenskom i crnogorskom Kaznenom zakonu je od 3 odnosno 5 do 15 godina).

Radna skupina je raspravljala i predložila ukidanje članka 173. stavak 1. KZ97 budući je u radnoj skupini prevladao stav da je za takvo ponašanje prekršajna odgovornost dovoljna, da je maksimalna kazna od tri mjeseca zatvora dovoljna da bi društvo izrazilo neprihvatljivost konzumiranja droge (da je ona proporcionalna težini djela), a da je istom prikladnija od kaznene odgovornosti jer nema takav stigmatizirajući karakter, ne dovodi do toga da se ovisnici ili povremeni konzumenti droge upisuju u kaznenu evidenciju što im može štetiti kod uključivanja u društvo, a prekršajni zakon daje i fleksibilnije mogućnosti za liječenje. Ujedno bi se time uštedjela i financijska sredstva jer se zapravo vodi veliki broj kaznenih postupaka zbog posjedovanja droge i dosta veliki postotak zatvorske populacije čine osobe osuđene za to djelo. No Ministarstvo pravosuđa kao predlagatelj je zauzelo stav da je potrebno kriminalizirati ova ponašanja kako bi se jače preventivno djelovalo na buduće potencijalne potrošače droge.

Radna skupina je raspravljala uvođenje financiranja kaznenog djela iz ovog članka kao posebnog oblika njegova počinjenja (članak 3. stavak 1. a) v. Konvencije o nezakonitom prometu narkotičkim drogama i psihotropnim supstancama), no na kraju se od toga odustalo s obrazloženjem da su te aktivnosti već pokrivena člankom 325. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona, a i da se mogu kažnjavati kao pomagačke radnje.

Članak 192.

Ovaj članak odgovara članku 173. stavak 5. do 8. KZ97.

Stavak 1. je prošireni članak 173. stavak 5. KZ97. Riječi "stavi na raspolaganje prostorije" zamijenjene su sa riječima "stavi na raspolaganje prostor" kako bi se obuhvatio i prostor osobnog vozila. Premda se to i dosada moglo podvoditi pod izričaj "ili mu na drugi način omogućiti trošenje opojne droge". Donja granica kazne je sa 1 godine smanjena na 6 mjeseci.

Stavak 2. je prošireni članak 173. stavak 6. KZ97. Novina je da će se raditi o kvalificiranom oblik i ako je djelo iz stavka 1. počinjeno u obrazovnoj ili odgojnoj ustanovi ili njenoj neposrednoj blizini ili u kaznenoj ustanovi, ili ako je djelo iz stavka 1. počinio javni službenik, svećenik, liječnik, socijalni radnik, učitelj, odgojitelj ili trener iskorištavajući svoj položaj. Time je stavak 2. iz ovog članka usklađen s istim stavkom u članku 191. Nacrta Kaznenog zakona. Slične kvalifikatorne okolnosti nalazimo u slovenskom Kaznenom zakonu (članak 187. stavak 2.) te francuskom Kaznenom zakonu (članak 227-18 do 227-19).

U stavku 2. brisano je pozivanje na "izazivanje osobito teških posljedica" koje se nalazi u članku 173. stavak 6. KZ97 jer je ova kvalifikacije odviše neodređena i kao takva suprotna zahtjevu načela zakonitosti. Suci su je vrlo različito tumačili. Drugi put bi mogao biti preciziranje ovog izričaja tako da se primjerice navedu neke teže posljedice. Uz smrt, tešku tjelesnu ozljedu,

teško narušenja zdravlja osobe, izazivanje samoubojstva to bi moglo biti i prouzrokovanje trajne nesposobnosti za rad, odavanje kriminalnom ponašanju uslijed toga što je osoba postala ovisnik (ako zbog toga počini težak zločin) ili usmrćenje druge osobe pod utjecajem droge. No ovi slučajevi se kad nema stjecaja s nekim drugim kaznenim djelom mogu uzeti kao otegotna okolnost.

U stavku 3. je kao teži oblik predviđeno nehajno izazivanje smrti žrtve iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

Stavak 4. odgovara članku 173. stavak 8. KZ97.

Članak 193.

Ovaj članak odgovara članku 249. KZ97.

S obzirom na promjene učinjene u ovoj glavi napravljene su prilagodbe u pozivanju na neke članke.

Kao posebna kvalifikatorna okolnost uveden je prekid trudnoće. Naime, u praksi ponekad neprimjerenim načinom liječenja ili pogrešnim medicinskim postupcima dolazi do ugrožavanja ploda u majčinoj utrobi, uslijed čega može doći i do prekida trudnoće. U tim slučajevima život majke nije ugrožen i ona ne trpi nikakve kaznenopravno relevantne posljedice, a plod se pobaci. Pri takvom stanju stvari ne bi bilo moguće kazneno progoniti liječnika ili drugog zdravstvenog djelatnika jer inkriminacijom nije obuhvaćena zaštita ploda, a identificirati nerođeno dijete sa osobom bilo bi nedopuštena analogija, jer nesporno nerođeno dijete ipak nije pravno izjednačeno sa živom osobom, a nije umrlo pri porodu kada bi se onda moglo reći da se radi o osobi.

Članak 194.

U odnosu na članak 250. stavak 1. KZ97 konkretizirane su radnje kojima je moguće počinuti ovo kazneno djelo sukladno članku 3.(a) Direktive 2008/99/EZ o kaznenopravnoj zaštiti okoliša (u daljnjem tekstu: Direktiva 2008/99/EZ). Stavak 1. u tom smislu izričito navodi "otпусти, unese, ispusti tvari ili ionizirajuće zračenje". Nadalje novouveden je primarno ekocentrični model u zaštiti okoliša od onečišćenja jer je za postojanje ovog kaznenog djela dovoljno i apstraktno ugrožavanje okoliša (zraka, tla ili vode), dakle na način na koji se može trajnije i u većoj mjeri ugroziti kakvoća zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, bez nastupanja bilo kakve opasnosti za ljude, životinje ili biljke. Tek alternativno i sekundarno dolazi do izražaja biocentrizam kroz apstraktno ugrožavanje životinja, biljaka i gljiva (mogućnost nastupanja znatne štete) i antropocentrizam kroz apstraktno ugrožavanje života ili zdravlja ljudi, koji je po dosadašnjem zakonu bio nužna pretpostavka za postojanje ovog kaznenog djela. Kroz blanketnost norme zadržana je akcesornost upravnom pravu.

Pod pojmom "tla" valja razumjeti i morsko dno, korito rijeke i dno jezera.

Prema članku 3.(a) Direktive 2008/99/EZ se traži znatna/bitna šteta ("*substantial damage*"), ali se prepušta državama članicama da same protumače taj pojam. U pogledu medija okoliša je taj pojam protumačen kao "trajnije ugrožavanje kakvoće" (tako i § 180.a stavak 1. točka 3. austrijskog Kaznenog zakona) ili "ugrožavanje kakvoće u znatnoj mjeri". U pogledu životinja, biljaka i gljiva taj je pojam protumačen kao "ugrožavanje na širem području" (tako i § 180. stavak 1. točka 2. austrijskog Kaznenog zakona) ili "ugrožavanje u znatnoj mjeri" (tako § 324a njemačkog Kaznenog zakona), a u pogledu ljudi govori se o "ugrožavanja života ili zdravlja". U sva tri slučaja govori se o mogućnosti nastupanja ugrožavanja čime je jasno izraženo da se ovdje radi o deliktima apstraktnog ugrožavanja. Ovime je pružena jača zaštita nego što to traži sama Direktiva. Teže posljedice iz odredbe članka 3.(a) Direktive 2008/99/EZ predviđene su u teškim kaznenim djelima protiv okoliša (na kraju ove glave).

U tekstu stavka 1. posebno se navode gljive jer one nisu ni biljke ni životinje (sadašnji tekst spominje "raslinje", ali je nejasno da li taj pojam obuhvaća gljive), a Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 110/07 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti okoliša) posebno spominje gljive. Šume ne treba posebno navoditi jer su one pokrivena pojmom zajednica životinja, biljaka ili gljiva. Ovim je učinjeno pojednostavljenje i izričaj se uskladio s Direktivom 2008/99/EZ.

Članka 250. stavak 2. KZ97 je pojednostavljen i napisan u skladu s člankom 2.a Konvencije Vijeća Europe o zaštiti okoliša putem kaznenog prava. Kad se radi o konkretnom ugrožavanju života i zdravlja ljudi, kao i do sada, odstupa se od zahtjeva za akcesornošću kaznenopravne zaštite.

Članak 195.

Ovo kazneno djelo je novo. Uvedeno je radi pružanja adekvatne zaštite sukladno Međunarodnoj konvenciji o sprječavanju onečišćenja mora s brodova 1973/78 (tzv. MARPOL konvencija) te Međunarodnoj konvenciji o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima iz 2004. godine (Narodne novine, MU broj 3/10). Ono je usklađeno s člankom 4. i 5. Direktive 2005/35/EZ od 07. rujna 2005. izmijenjene Direktivom 2009/123/EZ od 21. listopada 2009. o onečišćenju s brodova i propisivanju kazni, uključujući i kaznenopravnih sankcija, za djela onečišćenja, koja traži kažnjavanje namjernog ili nehajnog ispuštanja s broda onečišćujućih tvari u more. Uvođenjem ovog kaznenog djela naše kazneno zakonodavstvo se uskladio i s Okvirnom odlukom 2005/667/JHA od 12. srpnja 2005. o jačanju kaznenopravnog okvira za primjenu prava protiv onečišćenja s brodova koja također traži kažnjavanje namjernog ili nehajnog ispuštanja s broda onečišćujućih tvari u more.

Radi se o pravom ekološkom djelu kojim se inkriminira svako onečišćenje vode (unutarnjih voda, teritorijalnog mora, ekonomskog pojasa ili otvorenog mora – vidi članak 3. st. 1. Direktive 2005/35/EZ) koje je dovelo do promjene njene kakvoće. Drugim riječima, kažnjava se sama radnja onečišćenja vode koja mijenja njenu kakvoću bez obzira na to je li ona podobna za ugrožavanje ljudi, biljnog ili životinjskog svijeta. (Slično §324 njemačkog Kaznenog zakona). Promjena kakvoće vode onečišćenjem može nastati jednokratnim ispuštanjem ili višestrukim ispuštanjem malih količina onečišćenja koja tek u svojoj sveukupnosti dovode do promjene kakvoće vode. Razlog najviše zaštite u odnosu na vodu sastoji se u tome da je vodu najteže očistiti nakon što je jednom bila onečišćena.

U pravilu će se kod ovog kaznenog djela raditi o onečišćenjima s brodova, ali s obzirom na to da je prema Pomorskom zakoniku brod plovni objekt duži od 12 metara, valjalo je kao sredstvo počinjenja uključiti i druge plovne objekte kao i odobalne objekte kao što su plutajući objekti i nepomični odobalni objekti. Za postojanje ovog djela nije važno koju zastavu plovilo vije, ali se mora raditi o civilnom plovilu ili odobalnom objektu. Vojni brodovi koji se ne koriste u komercijalne svrhe ne potpadaju pod ovu odredbu. Vidi članak 3. stavak 2. Direktive 2005/35/EZ.

Prema navedenim europskim propisima, potrebno je osigurati kažnjivost i kada je ovo djelo počinjeno na otvorenom moru pa je sukladno tome otvoreno more izričito navedeno u stavku 1. i 2.

U stavku 2. predviđa se kažnjavanje za ispuštanje manjih količina onečišćujućih tvari koje pojedinačno ne bi promijenile kakvoću medija okoliša, ali zato u svojoj ukupnosti dovode do toga. To je predviđeno sukladno članku 5a. stavkom 3. Direktive 2005/35/EZ od 07. rujna 2005. izmijenjene Direktivom 2009/123/EZ od 21. listopada 2009.

Teže posljedice predviđene su u teškim kaznenim djelima protiv okoliša (na kraju ove glave).

Razlozi isključenja protupravnosti mogu biti propisani i međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka (vidi npr. članak 5. MARPOL konvencije).

Članak 196.

Novim kaznenim djelom ugrožavanja ozonskog sloja kažnjavaju se radnje u vezi s tvarima koje oštećuju ozonski sloj. Ozonski sloj je time prepoznata kao posebna vrijednost koja zaslužuje kaznenopravnu zaštitu. On je sve više ugrožen, a poznato je da je bez njega život na Zemlji nemoguć. Ovaj članak je izrađen prema članku 3.(i) Direktive 2008/99/EZ o kaznenopravnoj zaštiti okoliša, a terminološki je usklađen sa Zakonom o zaštiti zraka (Narodne novine, broj 178/04, 110/07, 60/08). Tvari koje oštećuju ozonski sloj propisane su Montrealskim protokolom o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, koji je Republika Hrvatska ratificirala kao i njegove izmjene i dopune.

Članak 197.

Ovo kazneno djelo obuhvaća članak 252. i djelom članak 253. KZ97.

Stavak 1. je nov. Uveden je radi usklađivanja s člankom 3.(c) Direktive 2008/99/EZ. Nedozvoljena pošiljka otpada iz stavka 1. ovoga članka je ona koja je protivna Uredbi o nadzoru prekograničnog prometa otpadom (Narodne novine, broj 69/06, 17/07, 39/09), a ulaskom u Europsku uniju članku 2. stavak 35. Uredbe 1013/2006/EZ i njezinim izmjenama i dopunama.

Pod pojmom "tla" valja razumjeti i morsko dno, korito rijeke i dno jezera.

Stavak 2. pokriva sadržaj članak 252. stavak 1. KZ97. Članak 252. KZ97 u odnosu na iste zaštitne objekte posebno propisuje apstraktno ugrožavanje (stavak 1.), a posebno konkretno ugrožavanje (stavak 2.), a za obje situacije propisuje iste kazne. S tim da stavak 2. nije bio postavljen kao akcesorni delikt upravnom pravu. Ovo razlikovanje bilo je u praksi prilično nejasno i dovodilo je do pogrešnih kvalifikacija jer je propisana kazna upućivala na to da je svejedno o kojem obliku ugrožavanja se radi (npr. presuda Općinskog suda u Bjelovaru K-325/99-66 od 7. lipnja 2002.). Stoga se stavak 2. ograničio na inkriminiranje postupanja opasnim otpadom koje dovodi do apstraktnog ugrožavanja medija okoliša. To je najviši stupanj zaštite u okviru ekocentričke koncepcije (tako i § 326. stavak 1. točka 4.a. njemačkog Kaznenog zakona). Stavak 2. alternativno predviđa i apstraktno ugrožavanje u odnosu na ljude i biološki svijet (slično i § 326. stavak 1. točka 1., 2. i 4.b. njemačkog Kaznenog zakona). Nema sumnje da je novim člankom dokazivanje ovog kaznenog djela uvelike olakšano te je pružena veća zaštita medija okoliša.

Stavkom 2. pokriva se i sadržaj članka 253. KZ97 jer se izričito spominje uvoz otpada, a raspon kazne je dovoljan da obuhvati i zlouporabe službenog položaja u vezi s tim otpadom (članak 253. stavak 2. KZ97).

Članak 198.

Ovaj članak odgovara članku 254. KZ97. Modaliteti počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. usklađeni su s člankom 3.(d) Direktive 2008/99/EZ, gdje se govori o postrojenjima pa je taj pojam unesen u zakonski tekst. Sukladno Zakonu o zaštiti okoliša postrojenje je tehnička, organizacijska cjelina koju za obavljanje djelatnosti koristi tvrtka kojom upravlja ili ju nadzire operater, uključujući uređaje, opremu, strukture, cijevi, strojeve, alate i druge dijelove koji se koriste za rad. Postrojenje se može sastojati od nekoliko samostalnih cjelina na istoj lokaciji pogona (članak 3. stavak 1. točka 36.). Budući da postrojenje u sebi uključuje uređaje onda ih više nije u ovom članku potrebno posebno navoditi.

Pod pojmom "tla" valja razumjeti i morsko dno, korito rijeke i dno jezera.

Pojam opasnih postupaka obuhvaća pojam "opasne djelatnosti" iz članka 4. priloga I. Uredbe o načina utvrđivanja šteta u okolišu (Narodne novine, broj 139/08) kao i pojam "nezakonitog i nepravilnog djelovanja" iz članka 151. stavak 3. Zakona o zaštiti okoliša.

Radi se o deliktu apstraktnog ugrožavanja kao i u prethodnim člancima.

Članak 199.

Ovaj članak odgovara članku 253. i 267. stavak 1. KZ97. Usklađen je s člankom 3.(e) Direktive 2008/99/EZ te člankom 2. stavak 1.e Konvencije Vijeća Europe o zaštiti okoliša putem kaznenog prava koji kažnjavaju protupravnu proizvodnju, zbrinjavanje, skladištenje, korištenje, prijevoz, uvoz, izvoz i odlaganje nuklearnih tvari ili drugih opasnih radioaktivnih tvari koji uzrokuje ili može prouzročiti smrt ili tešku ozljedu neke osobe ili znatnu štetu u pogledu kakvoće zraka, tla, vode, životinja ili biljaka.

Pod pojmom "tla" valja razumjeti i morsko dno, korito rijeke i dno jezera.

Radioaktivni materijal je samo jedna vrsta ionizirajućih tvari prema Zakonu o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti (Narodne novine, broj 28/10). Kod izricanja sankcije valja voditi računa radi li se o tvarima visoke, srednje ili niske radioaktivnosti.

Članak 200.

Postojeće kazneno djelo ugrožavanja okoliša bukom (članak 251. KZ97) valja po uzoru na § 325a. Njemačkog Kaznenog zakona proširiti na vibracije i neionizirajuća zračenja. Buka je posebno spomenuta u članku 4.(b) Konvencije o zaštiti okoliša kroz kazneno pravo. Djelo je formulirano kao kazneno djelo konkretnog ugrožavanja jer nije potreban tako visoki stupanj zaštite kao kod prethodnih kaznenih djela.

Članak 201.

Ovo kazneno djelo je novo. Uvedeno je radi usklađivanja s člankom 3.(f) i 3.(h) Direktive 2008/99/EZ. Do sada je bilo djelomično pokriveno protuzakonitim lovom (članak 258. KZ97) i protuzakonitim ribolovom (članak 259. KZ97) kojima se pružala nedostatna kaznenopravna zaštita (zabranjivao se samo lov zaštićenih životinjskih vrsta te lov i posjedovanje zaštićenih vrsta riba i drugih vodenih ili morskih životinja i organizama). Također, u ovaj članak je prebačen i dio sadržaja iz članka 325. KZ97 pa se ovim kaznenim djelom štite od uništenja i oštećenja i ostale zaštićene prirodne vrijednosti, koje nisu životinje, biljke ili gljive. Proširen je i spektar radnji. Štite se sve zaštićene svojte osim ako se radi o neznatnoj količini pripadnika svojte i ako to ima neznatni utjecaj na očuvanje svojte. Slučajevi koji su isključeni primjenom stavka 5. predstavljat će prekršaj prema članku 195. i 196. Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 70/05, 139/08 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti prirode).

Stavak 2. propisuje kvalificirani oblik djela iz stavka 1.

U stavku 1. i 2. zabranjuje se uništavanje staništa što je do sada bila djelomično pokriveno člankom 259. KZ97 kojim se zabranjivalo uništavanje staništa zaštićenih vrsta riba i drugih vodenih i morskih životinja i organizama. Sada se zabranjuje uništavanje i znatno oštećivanje staništa svih zaštićenih i strogo zaštićenih svojti (mikroorganizama, životinja, biljaka i gljiva, vidi članak 7. stavak 1. točka 41. Zakona o zaštiti prirode), a sukladno članku 3. (h) Direktive 2008/99/EZ zabranjuje se i uništavanje odnosno znatno oštećivanje staništa (članak 7. stavak 1. točka 38. Zakona o zaštiti prirode) na zaštićenom području prirode. Zaštićeno područje je definirano u članku 8. stavak 1. točka 1. Zakona o zaštiti prirode.

Ukoliko neko prisvoji ili ošteti tuđu zaštićenu prirodnu vrijednost ovo djelo će biti u stjecaju s krađom odnosno oštećenjem tuđe stvari.

Članak 202.

Ovo kazneno djelo je novo. Uvedeno je radi usklađivanja s člankom 3. (g) Direktive 2008/99/EZ. Do sada je bilo djelomično pokriveno protuzakornim ribolovom (članak 259. KZ97) čime se pružala nedostatna kaznenopravna zaštita (zabranjivao se samo promet zaštićenih vrsta riba i drugih vodenih ili morskih životinja i organizama). Također, u ovaj članak je prebačen i dio sadržaja iz članka 325. KZ97 pa se ovim kaznenim djelom i ostale zaštićene prirodne vrijednosti štite od trgovanja, uvoženja, izvoženja i prevoženja. Sad je zabranjeno trgovanje svim zaštićenim svojstama te njihovim dijelovima i prerađevinama dobivenim iz njih, osim ako se trguje neznatnom količinom pripadnika svojte i ako to ima neznatni utjecaj na očuvanje svojte. Slučajevi koji su isključeni primjenom stavka 5. predstavljat će prekršaj prema članku 195. i 196. Zakonu o zaštiti prirode. Djelo je prošireno i na druge zaštićene prirodne vrijednosti.

Jednako tako izvoz odnosno iznošenje bez odobrenja nadležnog tijela zaštićene prirodne vrijednosti treba biti kazneno djelo, pa je uključeno kao zaštitni objekt u stavak 1. To je dosad bilo pokriveno člankom 325. stavak 2. KZ97.

Članak 203.

Ovo kazneno djelo predviđa inkriminaciju u skladu s člankom 25. Kartagenskog protokola o biološkoj sigurnosti uz Konvenciju o biološkoj raznolikosti (Narodne novine MU, broj 7/02), koja preporuča državama da kažnjavaju protuzakorniti prekogranični prijenos modificiranih organizama (GMO).

Novim kaznenim djelom protuzakornitog unošenja u okoliš divljih svojti zabranjuju se i radnje sukladno Zakonu o zaštiti prirode kao što su: unošenje GMO u okoliš, puštanje u prirodu egzotičnih kućnih ljubimaca te divljih životinja koje su dugo vremena bile zatočene te se u prirodi mogu ponašati agresivno prema drugim životinjama ili ljudima. Osim toga zabranjuje se i unošenje tzv. alohtonih mikroorganizama koji također mogu prouzročiti teške posljedice na okolišu.

Članak 204.

Kaznena djela protuzakornitog lova (članak 258. KZ97) i protuzakornitog ribolova (članak 259. KZ97) su spojena u jedno kazneno djelo jer su modaliteti počinjenja isti. S druge strane, lov zaštićenih životinjskih vrsta koje su tamo bile neopravdano uvrštene (jer njihov lov ni u kojem slučaju nije dozvoljen, za razliku od divljači i riba koje se mogu loviti pod propisanim uvjetima) je posebno kazneno djelo uništavanja zaštićenih životinja.

U stavku 1. više se ne inkriminira lov bez posebne dozvole te premještanje divljači, ribe ili drugih slatkovodnih ili morskih organizama iz njihovog obitavališta jer su ove radnje pokrivene prekršajima iz Zakona o lovstvu, Zakona o morskom ribarstvu odnosno Zakona o slatkovodnom ribarstvu. Napravljena je distinkcija među radnjama počinjenja s obzirom na njihovu težinu pa su sukladno tome u stavku 1. inkriminirane manje opasne radnje (lov odnosno ribolov u vrijeme lovostaja i na području na kojem nisu dozvoljeni) i za njih je propisana kazna zatvora do jedne godine.

Stavak 2. inkriminira opasnije radnje (lov odnosno ribolov na način i sredstvima masovnog uništavanja, odnosno kad je protuzakornitim lovom ili ribolovom ostvaren ulov veće vrijednosti) za koje je zapriječena kazna zatvora do tri godine. Što je protuzakorniti lov ili ribolov određeno je Zakonom o lovstvu, Zakonom o morskom ribarstvu te Zakonom o slatkovodnom ribarstvu.

Novi je stavak 3. u kojem se predviđa kažnjavanje trajno iznošenja vrhunskog trofeja u inozemstvo. Ovim je pokriveno iznošenje vrhunskog trofeja koji je u vlasništvu počinitelja, a ako nije u njegovom vlasništvu onda je moguć stjecaj ovog kaznenog djela i nekog kaznenog djela protiv imovine.

U stavku 4. uvedeno je obligatorno oduzimanje ulova i sredstva za lov odnosno ribolov.

Brisan je članak 258. stavak 2. odnosno članak 259. stavak 2. KZ97 jer je pokriven prekršajem iz Zakona o lovstvu, Zakona o morskom ribarstvu odnosno Zakona o slatkovodnom ribarstvu. Članak 259. stavak 3. KZ97 je brisan budući je protuzakoniti ribolov kazneno djelo protiv okoliša kao općeg dobra (to nije krađa ribe) pa je pogrešno kazneni progon vezati uz privatnu tužbu.

Članak 205.

Ovaj članak odgovara članku 260. KZ97. Pojam životinje valja tumačiti u smislu članka 2. stavka 1. Zakona o zaštiti životinja (Narodne novine, broj 135/06 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti životinja) tako da se odnosi na sve životinje kralježnjake.

Članak je prerađen i usklađen s odredbama Zakona o zaštiti životinja. U stavku 1. kažnjava se nanošenje boli, patnje, ozljeda i izlaganje strahu životinja i to radi vlastitog izživljavanja. Ukoliko nema ove motivacije radit će se o prekršaju iz članka 66. stavka 1. točke 1. Zakona o zaštiti životinja.

U stavku 1. kažnjava se i neopravdano ubijanje životinja. Time smo ovo kazneno djelo proširili i na ubijanje životinja bez opravdanog razloga po uzoru na europska zakonodavstva (austrijsko, njemačko). Vidi npr. § 17 njemačkog Zakona o zaštiti životinja, a slično i članak 309. Kaznenog zakona Crne Gore. U članku 9. stavku 3. Zakona o zaštiti životinja propisano je pod kojim uvjetima se usmrćivanje životinja može provesti, ali se ne isključuje mogućnost da se javi i neki drugi opravdan razlog koji nije tamo naveden, a koji će isključiti kažnjivost.

Kvalifikatorni motiv u stavku 2. je nomotehnički pojednostavljen pa umjesto "radi dobivanja oklade ili drugog pribavljanja imovinske koristi" dovoljno je reći "iz koristoljublja". Dodan je i motiv izživljavanja.

Stavak 3. je nov. Njime se propisuje obvezatno oduzimanje životinje koja je bila predmet zlostavljanja ili izživljavanja, dakle i u slučajevima kad je počinitelj njen vlasnik.

Stavak 3. članka 260. KZ97 brisan je jer su radnje počinjenja tog djela pokrivene stavkom 1. kada su počinjene s neizravnom namjerom, a nehaj je pokriven prekršajnom odgovornošću (članak 66. stavak 1. točka 18. Zakona o zaštiti životinja).

Članak 206.

Ovaj članak odgovara članku 255. KZ97. Kod ovog kaznenog djela nije bilo važnijih izmjena, osim što su sukladno izmjenama u prethodnim člancima dodane gljive, koje također mogu biti podložne takvim bolestima pa i njih treba posebno zaštititi. Izbačeni su "biljni štetnici" jer su i oni obuhvaćeni pojmom uzročnika. Također, gornja mjera kazne u stavku 1. je povišena na dvije godine (tako i § 182. austrijskog Kaznenog zakona).

Članak 207.

Ovaj članak odgovara članku 256. KZ97, osim što je gornja mjera kazne podignuta na dvije godine zatvora.

Članak 208.

Ovaj članka odgovara članku 257. KZ97 te nisu predviđene izmjene. Brisano je kažnjavanje nehajnog oblika ovog kaznenog djela.

Članak 209.

Ovaj članak odgovara članku 261. KZ97. s tim da je u stavku 1. povišen maksimum kazne zatvora s jedne na dvije godine, a u stavku 2. s dvije na tri godine. Brisano je izbjeljivanje stabala kao zastarjeli oblik počinjenja ovog kaznenog djela, a ionako je obuhvaćen pojmom pustošenja šume na drugi način.

Zaštićeno područje definirano je Zakonom o zaštiti prirode (članak 8. stavak 1.).

Članak 210.

Kazneno djelo promjene vodnog režima je novo kazneno djelo koje u praksi nije rijedak slučaj pa je valjalo predvidjeti kaznenu odgovornost radi bolje prevencije i djelotvornijeg kažnjavanja počinitelja.

Članak 211.

Ovaj članak odgovara članku 261.a KZ97 s tim da je u stavku 1. ograničena kaznena odgovornost na slučajeve kada je pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta.

Članak 212.

Ovaj članak odgovara članku 252.a KZ97. Kriminalna zona ovog kaznenog djela je znatno sužena. Brisano je stavak 1. članka 252.a KZ97. Kazneno djelo uvedeno je 2004. kao čista politička reakcija na bespravnu gradnju, što je vrlo upitno pođe li se od zahtjeva da kazneno pravo mora biti *ultima ratio*. Osim toga, bespravna gradnja je obuhvaćena prekršajima prema člancima 179. do 194. Zakonu o gradnji (Narodne novine, broj 175/03) – kazna je 10.000 kuna za fizičke osobe, a 100.000 kuna za pravne osobe. Moderna kaznena zakonodavstva ne poznaju ovo kazneno djelo, a imajući u vidu presudu Maresti, bolje je da se ono briše.

Ipak stavak 2. valja zadržati. Procjenjuje se da zaštićena područja u Republici Hrvatskoj obuhvaćaju 47% kopnenog i 39% morskog područja države. Načelno ova područja obuhvaćaju parkove prirode, rezervate pa sve do nacionalnih parkova. Postoji devet kategorija zaštićenih područja: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma, spomenik parkovne arhitekture. Zabilježeni su slučajevi protupravne izgradnje u okviru tih područja pa to zaslužuje posebnu kaznenopravnu zaštitu.

Kulturnopovijesna cjelina predstavlja kulturno dobro u smislu članka 6. točka 5. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine, broj 66/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10 – u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) pa se ne treba posebno navoditi.

Članak 213.

Prelaskom na dominantno ekocentrični model kaznenih djela protiv okoliša kod kojih je uglavnom dovoljno već nehajno apstraktno ugrožavanje da bi se radilo o kaznenom djelu, valja izbjeći izricanje kazne gdje god nema posebne potrebe za kaznom i gdje je to korisno za okoliš. Upravo institut djelotvornog kajanja kod kaznenih djela protiv okoliša je idealan za provedbu načela da kazna mora biti *ultima ratio* te istodobno daje poticaj počiniteljima da otklone onečišćenje prije nego nastupe teške posljedice. Kao uzori iz poredbenog prava su poslužili § 330b njemačkog Kaznenog zakona te § 183b austrijskog Kaznenog zakona.

Teške posljedice su one opisane u teškim kaznenim djelima protiv okoliša: smrt, teška tjelesna ozljeda, teško narušenje zdravlja jedne ili više osoba, promjene prouzročene onečišćenjem koje se ne mogu dulje vrijeme otkloniti, velika nesreća.

Članak 214.

Ovaj članak odgovara članku 262. KZ97. Jezično je usuglašen s promjenama u sporednom zakonodavstvu. Prouzročenje smrti je izdvojeno u poseban stavak s većom sankcijom nego li do sada.

Pojam "ekološka nesreća" više nije definiran Zakonom o zaštiti okoliša (Narodne novine broj, 110/07-8269). Također, stupanjem na snagu Uredbe o sprečavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (Narodne novine, broj 114/08-35), prestao je važiti Plan intervencija u zaštiti okoliša koji je sadržavao pojam "ekološke nesreće".

Uveden je novi pojam – "velika nesreća" – definiran kao „događaj odnosno nekontrolirana pojava izazvana velikom emisijom, požarom ili eksplozijom i sl., koji su uzrokovani nekontroliranim razvitkom događanja tijekom djelovanja u postrojenju u kojem su prisutne opasne tvari te jedna ili više tih opasnih tvari i/ili njihovih spojeva nastalih uslijed događaja odnosno nekontrolirane pojave dovode u ozbiljnu trenutačnu ili odgođenu – naknadnu opasnost ljudsko zdravlje i život, materijalna dobra i/ili okoliš, unutar postrojenja i/ili izvan postrojenja“ (članak 3. stavak 1. točka 57. Zakona o zaštiti okoliša), a sukladno Seveso II direktivi. Isti pojam koristi se i u Zakonu o zaštiti i spašavanju (Narodne novine, broj N 174/04-7915. 79/07-6181. 38/09-10. 127/10) i u osnovi se odnosi na događaj ili nekontroliranu pojavu kako je definirana Seveso II direktivom, iako malo drugačije nomotehnički definiran nego u Zakonu o zaštiti okoliša.

Zakon o zaštiti i spašavanju definira pojam "nesreća" kao „događaj koji je prouzročen iznenadnim djelovanjem prirodnih sila, tehničko-tehnoloških ili drugih faktora te ugrožava zdravlje i život ljudi i životinja, odnosno uzrokuje štetu na materijalnim i drugim dobrima i okolišu“ te pojam "veća nesreća" – "događaj iz podstavka 7. ovoga članka koji svojim mogućim razvojem može poprimiti značajke katastrofe jer, zbog intenziteta i razvoja tijela i službe koje se na području njezina nastanka bave zaštitom i spašavanjem kao redovitom djelatnošću, ne mogu spriječiti širenje ili pravodobno otkloniti posljedice".

Članak 215.

Predlažu se kazne iz prvobitnog teksta zakona koje su neopravdano povišene novelom iz 2007. (zbog tada učestalih šumskih požara) sniziti. Takve kazne nisu usuglašene s kaznama propisanim za ostala kaznena djela iz te glave (posebno s onima za prometne delikte), a izgubilo se iz vida i da su teški oblici već obuhvaćeni u kvalificiranom obliku u članku 271. KZ97 (sada članak 222. Nacrta Kaznenog zakona)

U stavku 2. dodana je i nuklearna energija (koju treba razlikovati od ionizirajućeg zračenja, vidi § 307 i 309 njemačkog Kaznenog zakona), a u stavku 2. dodane su naprave za zaštitu na radu iz članka 265. stavak 2. KZ97 koji je stoga i brisan kao nepotreban. Nuklearna energija nije dodana u stavak 1. jer su ta ponašanja već inkriminirana u članku 219. Nacrta Kaznenog zakona.

Napominjemo da Zakon o kemikalijama (Narodne novine, broj 150/05, 53/08, 49/11) ne poznaje više otrove, već govori o opasnim kemikalijama, no radna skupina se ipak odlučila zadržati stari termin "otrovi" jer je on prepoznatljiv građanima i jasniji od pojma opasne kemikalije.

Predlaže se brisanje članka 263. stavak 3. KZ97. Posebno isticanje opasnosti za više osoba kao kvalifikatorne okolnosti u suprotnosti je s temeljnim oblikom ovog kaznenog djela koji već sadrži općeopasnu radnju ili sredstvo i time isključuje ugrožavanje jedne osobe ili manjeg broja osoba; ako je pak djelo počinjeno u nacionalnom parku ili parku prirode, u obzir dolazi stjecaj s nekim od kaznenih djela protiv okoliša, a ako je pritom prouzročena šteta velikih razmjera, radit će se o teškom kaznenom djelu protiv opće sigurnosti iz članka 222. Nacrta Kaznenog zakona.

Sasvim neopravdano i nepotrebno članak 129a. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju predviđa kao prekršaj neprovođenje mjera zaštite na radu sa smrtnom posljedicom. U prijelaznim i završnim odredbama predlažemo brisanje te odredbe.

Članak 216.

Kazneno djelo uništenja ili oštećenja javnih naprava sadrži u sebi dva kaznena djela iz KZ97, uništenje i oštećenje javnih naprava (članak 264. KZ97) sada kao stavak 1. te prekid ili oštećenje podmorskih kabela i cjevovoda (članak 185. KZ97) uklopljen kao stavak 2. i 3. ovoga članka. Sadržajno se u ova dva stara članka ne predlažu nikakve izmjene, jedino povišenje kazne za nehajni oblik u dijelu koji se odnosi na kazneno djela uništenje ili oštećenje javnih naprava (članak 264. stavak 2. KZ97, stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona) s jedne na tri godine zatvorske kazne, što je u skladu s kaznama propisanim u članka 217. Nacrta Kaznenog zakona .

Pod napravama sustava veza u stavku 1. smatraju se telekomunikacijske i druge veze.

Članak 217.

Ovaj članak odgovara članku 265. stavak 1. KZ97 s tim da je minimum kazne zatvora sa jedne godine smanjen na šest mjeseci radi ujednačavanja kaznene politike, a pooštrena je sankcija za nehaj sa do jedne godine na tri mjeseca do tri godine zatvora.

Članak 265. stavak 2. KZ97 sadržajno je uklopljen u članak 215. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 218.

Kazneno djelo iz stavka 1. ograničeno je na apstraktno ugrožavanje izazvano uništenjem ili oštećenjem znakova za opasnost i to izvan prometa. Ako se na taj način izaziva apstraktna opasnost u prometu (osim cestovnog prometa), uništenje ili oštećenje znakova za opasnost obuhvaćeno je novopredloženim kaznenim djelom ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom (članak 224. stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona), a ako se izaziva konkretna opasnost onda kaznenim djelom iz članka 224. stavak 2. i članka 215. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona.

Stavak 2. odgovara članku 184. KZ97. Zbog svog sadržaja logično je da se ova dva djela nalaze zajedno i da je za njih, jer oba predviđaju kažnjivost u slučaju apstraktne opasnosti, predviđena ista kazna.

Članak 219.

Zlouporaba nuklearnog ili radioaktivnog materijala izmijenjen je članak 172. KZ97 koji je sada iz glave kaznenih djela protiv međunarodnog prava prebačen u glavu kaznenih djela protiv opće sigurnosti i usklađen je sa zahtjevima dviju konvencija, Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala iz 1980. (Narodne novine, MU broj 5/01) i Međunarodna Konvencije o suzbijanju djela nuklearnog terorizma (Narodne novine, Mu broj 4/07).

Stavak 1. odgovara članku 172. stavku 1. KZ97 s tim da je po uzoru na spomenute dvije Konvencije dodan poseban cilj koji mora postojati da bi se radilo o ovom djelu te je minimum

kazne s jedne godine smanjen na šest mjeseci, a maksimum kazne povećan s tri na pet godina zatvora.

Članak 172. stavak 2. KZ97 je brisan, budući je kazna povišena izazivanje opasnosti se može uzeti kao otegotna okolnost.

Stavak 2. djelomično odgovara članku 172. stavak 4. KZ97 s tim da je dodan poseban cilj s kojim se djelo mora počinuti i ne radi se samo o nuklearnom objektu, već i o uređajima.

Stavak 3. odgovara članku 172. stavak 5. KZ97.

Članak 172. stavak 3. KZ97 je brisan jer je pokriven člankom 140. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona.

Budući da se u ovom članku radi o radnjama poduzetim s određenim ciljem nehajna odgovornost je brisana (članak 172. stavak 6. KZ97).

Članak 220.

Ovaj članak odgovara članku 267. KZ97 s tim da je u stavku 3. uz ionizirajuće i druge tvari dodan i eksploziv i lako upaljiv materijal. Zbog opasnosti ovog djela sankcija je povišena s jedne na tri godine zatvora.

Članak 221.

Ovaj članak odgovara članku 266. KZ97.

Ovo kazneno djelo treba zadržati jer ima neke posebnosti u odnosu na kazneno djelo iz članka 216. Nacrta Kaznenog zakona (tako i § 319 njemačkog Kaznenog zakona), ali nema opravdanja za njegovo privilegiranje (pogotovo ga nije bilo nakon pooštrenja kazni za kazneno djelo iz članka 263. novelom iz 2007.) pa je kazna vraćena na kaznu zatvora od 6 mjeseci do 5 godina, odnosno kod nehaja do 3 godine.

Članak 222.

Kazneno djelo je usuglašeno s izmjenama prethodnih kaznenih djela. Osim u stavku 1. kazne su snižene radi usklađivanja kaznene politike s ostalim kaznenim djelima.

Članak 223.

Predloženo kazneno djelo koncipirano je po uzoru na istoimeno kazneno djelo iz § 316c njemačkog Kaznenog zakona (a slično je i rješenje članak 329. slovenskog Kaznenog zakona). Ono predstavlja najteži napad na sigurnost prometa. Iako je utemeljeno na međunarodnim konvencijama, ne ograničava se na međunarodni promet.

Stavak 1. obuhvaća kazneno djelo otmice zrakoplova ili broda iz članka 179. stavak 1. KZ97. Djelo je ograničeno na civilne zrakoplove i brodove (članak 3. stavak 2. Haške konvencije o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova iz 1970. Narodne novine, MU broj 4/94 – u daljnjem tekstu: Haška konvencija). Također, ovim kaznenim djelom obuhvaćen je i napad na nepokretne platforme sukladno Protokolu o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa (Nardne novine, MU broj 4/05). Za razliku od članka 179. KZ97, ono je delikt apstraktnog ugrožavanja (ne traži se i da vlast bude preuzeta), osim kvalificiranog oblika iz stavka 4. U odnosu na sadašnju odredbu kazne su ostale iste, no s obzirom da se sada radi o djelu apstraktnog ugrožavanja one su *de facto* pooštrene. Djelo obuhvaća i kazneno djelo morskog i zračnog razbojništva iz članka 180. KZ97 koje je nepotrebno razdvojeno od otmice (ako nema otmice zrakoplova ili broda, radi se o običnom razbojništvu). Činjenicu da je djelo počinjeno iz koristoljublja valja cijeniti kao otegotnu okolnost.

Stavak 2. obuhvaća radnje iz članka 3. (b) i (d) Konvencije o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe (Narodne novine, MU broj 4/05), a usklađeno je i sa Haškom i Montrealskom konvencijom o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti civilne zračne plovidbe iz 1971. (Narodne novine, MU broj 4/94 - u daljnjem tekstu: Montrealska konvencija) .

Stavak 3. na sažet način uređuje tzv. zračnu i brodsku sabotažu, koja je propisana u članku 181. KZ97 u nepreglednom obliku. I taj oblik predstavlja delikt apstraktnog ugrožavanja jer se ne traži konkretna opasnost kao u postojećem tekstu (iznimka je stavak 4.). To kazneno djelo ograničava se samo na uporabu vatrenog oružja i izazivanje eksplozije i požara (kao najteže oblike napada na sigurnost prometa), dok su ostale radnje sada opisane u članku 181. KZ97 u ovom prijedlogu obuhvaćene kaznenim djelom ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom koje se predlaže u nastavku.

Stavak 4. je preuzet iz članka 181. stavak 2. KZ97, a sukladno Protokolu o suzbijanju nezakonitih akata nasilja u zračnim lukama koje služe međunarodnoj civilnoj plovidbi Narodne novine, MU broj 4/94).

Stavak 5. odgovara članku 179. stavak 3., članku 180. stavak 3. i članku 181. stavak 4. KZ97.

Stavak 6. pandan je stavku 4. kod kaznenog djela terorizma.

Stavak 7. daje definiciju zrakoplova u letu sukladno Haškoj i Montrealskoj konvenciji.

Članak 224.

Ovo kazneno djelo preuzeto je, uz manje izmjene teksta, iz članka 160. KZ97 odnosno 167. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, ali ono obuhvaća i neke radnje iz kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe iz članka 181. stavka 1. KZ97. Njime se obuhvaćaju ugrožavanja svih vrsta prometa "izvana", tj. od osoba koje nisu sudionici u prometu. Te radnje predstavljaju teži oblik ugrožavanja javnog prometa (pogotovo zrakoplovnog i brodskog) pa je opravdano njihovo kažnjavanje i kada ugrožavanje nije dovelo do povređivanja, a opravdane su i strože kazne u odnosu na ugrožavanje prometa koje počini sudionik u prometu; otud i pooštavanje kazni u odnosu na raniji Krivični zakon Republike Hrvatske. Te kazne usuglašene su s onima propisanim u ovom prijedlogu za kaznena djela iz članka 218. i 222. Nacrta Kaznenog zakona.

Moglo bi se prigovoriti da je ovo kazneno djelo nepotrebno jer je već obuhvaćeno općim kaznenim djelom iz članka 218. odnosno članka 222. Nacrta Kaznenog zakona, a tako ga je tretirala i dosadašnja sudska praksa. No ako se kaznena djela protiv sigurnosti prometa izdvajaju u posebnu glavu, onda je i ovom obliku ugrožavanja prometa mjesto u njoj; to je pogotovo opravdano ako se uzme u obzir da se u članku 218. Nacrta Kaznenog zakona promet izričito ne spominje pa ni radnje ugrožavanja u prometu nisu u njemu pobliže opisane. Prijedlog, dakle, u većoj mjeri ostvaruje načelo *lex certa*.

Stavak 1. se ne odnosi na cestovni promet budući je prema članku 14. Zakona o sigurnosti prometa na cestama uništenje ili oštećenje prometnih znakova prekršaj. Ostale vrste prometa nisu pokrivene prekršajima (osim djelomično morskog prometa), pa je stoga u stavku 1. za njih zadržana odredba članka 268. KZ97 .

Stavak 2. za razliku od stavka 1. se odnosi na sve vrste prometa. Predviđena sankcija odgovara onoj u članku 218. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 225.

Ovo se kazneno djelo predlaže s ciljem da se u njemu nabrojenim vrstama prometa pruži jača zaštita nego cestovnom, jer prometne nesreće u tim vrstama prometa u pravilu dovode do većih žrtava. U tom je slučaju dovoljno i samo ugrožavanje bez posljedica (stavak 1. i 2.), a i za oblike s posljedicama se predlažu veće kazne nego za ugrožavanje cestovnog prometa.

Takvo rješenje poznato je i u drugim pravnim sustavima (§ 315a njemačkog Kaznenog zakona i članak 325. slovenskog Kaznenog zakona).

Članak 226.

U osnovi, zadržana je koncepcija kaznenog djela iz članka 272. KZ97, prema kojoj samo ugrožavanje nije dovoljno, nego se traže iste posljedice kao i do sada.

Više je novosti u odnosu na sadašnji tekst. Iz teksta Nacrta Kaznenog zakona se izostavlja pojam prometne nesreće koji je nekritički preuzet iz slovenskog Kaznenog zakonika, u kojem kod kaznenog djela prouzročenja prometne nesreće iz nehaja (sada članak 323. slovenskog Kaznenog zakona) prometna nesreća zamjenjuje ugrožavanje. Kako je kod nas, prema članku 2. stavak 84. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, prometna nesreća "događaj na cesti ... u kojem je najmanje jedna osoba ozlijeđena ili poginula ... ili je izazvana materijalna šteta", posljedice se u opisu članka 272. stavak 1. KZ97 ponavljaju. Kako se pak namjerom moraju obuhvatiti sva obilježja kaznenog djela, proizlazi da namjera mora obuhvatiti i izazivanje prometne nesreće, a to onda znači i navedene posljedice, što je očito neprihvatljivo. Kazneno djelo iz članka 272. KZ97 je i sada kazneno djelo ugrožavanja (na što upućuju i riječi "ugrozi promet") pa ga tako treba nazvati i definirati.

Kazneno djelo je ograničeno na ugrožavanje cestovnog prometa jer su ostale vrste prometa obuhvaćene prethodnim kaznenim djelom.

Počinitelj ne može biti bilo tko, nego samo sudionik u prometu, dok su ostale osobe koje "izvana" ugrožavaju promet obuhvaćene kaznenim djelom ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom.

Članak 227.

Ovo je prijedlog novog kaznenog djela kojim se „ispravlja“ postojeće zakonodavno rješenje prema kojem se ugrožavanje cestovnog prometa smatra kaznenim djelom samo ako je dovelo do određenih povređivanja kao posljedica. U nekim slučajevima treba kaznenu odgovornost proširiti i na taksativno nabrojene drastične oblike kršenja prometnih propisa i kad nema takvih posljedica; tipičan je primjer iz najnovije prakse vožnja zabranjenim smjerom na autocesti, koja je, srećom, završila bez posljedica. Slično kazneno djelo je ugrožavanje cestovnog prometa iz § 315c njemačkog Kaznenog zakona prema kojem se ugrožavanje kažnjava samo u stanju opitosti ili kršenja sedam prometnih propisa ("sedam smrtnih grijeha u prometu"), a nedavno ga je uvela i Slovenija pod nazivom "predrzna vožnja v cestnem prometu" (članak 324. slovenskog Kaznenog zakona).

Ovaj prijedlog to kazneno djelo predviđa u vrlo uskom opsegu, što je osobito došlo do izražaja na subjektivnom planu jer se traži počiniteljeva objest. To, drugim riječima, znači da se oblik krivnje ograničava na *dolus directus*.

Članak 228.

Ovaj članak odgovara članku 216. KZ97.

Predlaže se ostajanje pri koncepciji krađe iz KZ97 (dovoljno je postupanje s ciljem prisvajanja, a ne traži se i cilj pribavljanja imovinske koristi), ali i povećanje propisane kazne (kaznu zatvora do pet godina predviđaju § 242 njemačkog Kaznenog zakona i članak 139.

švicarskog Kaznenog zakona). Općenito uzevši, propisane kazne za imovinske delikte u sadašnjem Kaznenom zakonu su preniske, što ne odgovara težini tih kaznenih djela, a takve su kazne i u suprotnosti s drastično pooštrenim kaznama novelom iz 2006. za neka druga kaznena djela (seksualne delikte, zlouporabu droge itd.). Na taj se način ujedno krađi vraća status kaznenog djela za koje se goni po službenoj dužnosti; iznimku valja dopustiti samo za sitnu krađu i situaciju iz članka 237. KZ97.

U odnosu na odredbe o kaznenom progonu, na ovom kao i na drugim mjestima, radi terminološkog usklađivanja s Zakonom o kaznenom postupku, Nacrt Kaznenog zakona slijedi formulaciju "kazneno djelo se progoni po privatnoj tužbi" (članak 2. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku).

Kako bi se izbjeglo sadašnje isprepletanje krađe i kaznenog djela iz članka 33. stavak 1. Zakona o energiji (Narodne novine, broj 68/01, 177/04, 76/07, 152/08, 127/10 – u daljnjem tekstu: Zakon o energiji), istodobno se u prijelaznim i završnim odredbama ovog Nacrta Kaznenog zakona predlaže odredba prema kojoj se u članku 33. stavak 1. Zakona o energiji brišu riječi "odnosno troši energiju bez ili mimo mjernih uređaja". Na taj će se način posljednje kazneno djelo ograničiti na pripremnu radnju (neovlašteno priključenje na energetske sustav), dok će protupravno trošenje energije predstavljati kazneno djelo krađe.

Članak 229.

Ovaj članak odgovara članku 217. KZ97.

Predlaže se pooštrenje kazne za tešku krađu tako da propisana kazna bude od jedne do osam godina (tako i § 243 njemačkog Kaznenog zakona i članak 139. stavak 3. švicarskog Kaznenog zakona).

Napuštena je dosadašnja podjela na stavke 1. i 2. jer između njih ne postoji bitna razlika. Ispušteno je počinjenje krađe u sastavu grupe kao kvalifikatorna okolnost iz stavka 2. članka 217. KZ97 jer je ta situacija pokrivena zločinačkim udruženjem iz članka 325. Nacrta Kaznenog zakona.

U podstavku 5. ispuštene su riječi "i počinitelj je postupao s ciljem prisvajanja stvari takve vrijednosti" kao suvišne; "velika vrijednost" je obilježje kaznenog djela koje, kao i svako drugo, već prema općoj odredbi mora biti obuhvaćeno počiniteljevom namjerom (taj subjektivni element ne sadrži u opisu sličnog oblika teške krađe ni § 128 stavak 1. točka 4. i stavak 2. austrijskog Kaznenog zakona).

Dodan je podstavak 6. koji kao kvalificirani oblik krađe predviđa krađu sredstava koja služe potrebama obrane. Time je pokriven članak 373. KZ97 pa je u Nacrtu Kaznenog zakona ispušten.

Dodan je podstavak 10. kojim se ujedno pokriva kazneno djelo iz članka 349. KZ97: "Službena osoba koja prigodom pretrage osobe, doma ili drugih prostora, sredstva prijevoza ili druge pokretne stvari ili prigodom provođenja ovrhe ili pregleda oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina."

Predloženi stavak 2. u osnovi odgovara stavku 3. članka 217. Z97, ali je prestiliziran tako da se kazneno djelo u tom slučaju ne smatra teškom krađom (što proizlazi iz sadašnjeg teksta), nego običnom krađom iz članka 228. stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona (članak 216. stavak 1. KZ97).

Članak 230.

Stavak 1. odgovara članku 218. stavak 1. KZ97.

U stavku 2. ispušteno je počinjenje u sastavu grupe ili zločinačke organizacije za što je sada propisana pooštrena kazna u članku 325. Nacrta Kaznenog zakona, dok je dodano pribavljanje znatne imovinske koristi kao kvalifikatorna okolnost (što već postoji i kod iznude).

U stavku 3. predlaže se, po uzoru na § 251 njemačkog Kaznenog zakona i § 143 austrijskog Kaznenog zakona, novi kvalificirani oblik koji se sastoji u nehajnom prouzročenju smrti osobe.

Članak 231.

U stavku 1. i 2. zadržani su opisi i propisane kazne iz članka 219. KZ97 (jedino je i ovdje ispušteno počinjenje u sastavu grupe ili zločinačke organizacije).

U stavku 3. dodan je novi kvalificirani oblik kao i kod razbojništva.

Članak 232.

Ovaj članak odgovara članku 220. KZ97.

Zadržana su dva oblika utaje (povjerene i nađene stvari), ali je u oba predmet utaje proširen tako da pored tuđe pokretne stvari obuhvaća i tuđe imovinsko pravo jer je svejedno utaji li netko gotov novac ili novac na računu. Sudska praksa je takvo stajalište zauzimala i do sada, pa je npr. tretirala kao utaju prisvajanje novca koji je banka omaškom doznačila na žiro račun počinitelja, ali je to predstavljalo zabranjenu analogiju jer novac na žiro računu nije stvar, nego tražbina prema banci. Proširenje predmeta utaje sa stvari na imovinska prava ("imovinske vrijednosti") provedeno je i u švicarskom Kaznenom zakonu (članak 138. i 141bis).

Pooštrene su propisane kazne, pri čemu se polazi od toga da utaja iz stavka 1. nije blaže kazneno djelo od krađe (isti su kazneni okviri predviđeni i u § 246 stavak 2. njemačkog Kaznenog zakona i članak 138. stavak 1. švicarskog Kaznenog zakona). Zbog toga su otpali kao nepotrebni kvalificirani oblici utaje iz članka 220. stavak 3. i 4. KZ97. Brisanjem stavka 3. ujedno je otklonjeno i preklapanje tog kaznenog djela s kaznenim djelom zlouporabe povjerenja iz članka 227. stavak 2. KZ97 kada ga počini skrbnik.

Stavak 3. i 4. je kvalificirani odnosno privilegirani oblik kaznenih djela iz stavka 1. i 2.

Članak 233.

Predloženo kazneno djelo obuhvaća pronevjeru iz članka 345. KZ97. Pronevjera je kvalificirani oblik utaje i kao imovinskom deliktu nije joj mjesto među službeničkim kaznenim djelima. Ona nije ograničena na stvari i imovinska prava povjerena u službi, nego općenito "na radu" (što obuhvaća i službu), pa su u ovdje predloženom opisu ispuštene riječi "u službi" kao suvišne.

Članak 234.

Zadržava se odredba članka 221. KZ97 kojom se kažnjava "krađa uporabe" (*furtum usus*), ali se u stavku 1. naglašava da počinitelj mora postupati radi privremene uporabe, čime se kazneno djelo jasnije razgraničava od krađe, a što je sada istaknuto i u naslovu. To vrijedi i za kvalificirani oblik iz stavka 2., kod kojeg se tuđe motorno vozilo također oduzima, ali zbog privremene uporabe (tako i § 248b njemačkog Kaznenog zakona i § 136 austrijskog Kaznenog zakona).

Članak 235.

Ovaj članak odgovara članku 222. KZ97.

Predlaže se vraćanje ranijeg naziva "oštećenje tuđe stvari" koji je uobičajen i u drugim zakonodavstvima (njem. *Sachbeschädigung*), iako obuhvaća i uništenje. Propisana kazna za stavak 1. članka 220. KZ97 je preniska jer gubi iz vida slučajeve teškog vandalizma. Predlaže se kazna zatvora do dvije godine (tako § 303 njemačkog Kaznenog zakona i § 126 austrijskog Kaznenog zakona; švicarskog Kaznenog zakona za temeljni oblik u članku 144. stavak 1. propisuje čak kaznu zatvora do tri godine). Ta kazna obuhvaća i slučajeve opisane u stavku 2. članka 220. KZ97, koji zbog toga postaje suvišan. Međutim, s obzirom na nedoumice u dosadašnjoj praksi kako tretirati "grafite", u sadašnjem stavku 2. se i taj oblik izrijeком podvodi pod kazneno djelo oštećenja tuđe stvari.

U stavku 3. predlaže se kvalificirani oblik s propisanom kaznom do pet godina, čime je ujedno postao kažnjiv i pokušaj (njemačkog Kaznenog zakona u § 303 stavak 3. kažnjava pokušaj u svim slučajevima).

Kazneni progon po prijedlogu ograničen je samo na temeljni oblik (što je u skladu i sa sadašnjim stavkom 3). Vidi članak 245. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 236.

Iz teksta članka 224. KZ97 brišu se stavci 2. i 3. jer se uopće ne odnose na kazneno djelo prijevare (njima se drugi ne dovodi u zabludu lažnim prikazivanjem činjenica), nego na kazneno djelo lančane igre koje je sada posebno propisan u članku 237. Nacrta Kaznenog zakona.

Nepotreban je i stavak 6. članka 224. KZ97. Taj oblik prijevare preuzet je iz švicarskog Kaznenog zakona (sada tamo članak 151.), ali su ga švicarski sudovi rijetko primjenjivali (navodi se primjer ženidbenog varalice koji je naveo djevojku da kupi vjenčanu haljinu koja je ostala neiskorištena), dok se kod nas nije uopće primjenjivao. Njemački i austrijski Kazneni zakon to kazneno djelo ne poznaju.

Kazne propisane u KZ97 su izrazito preniske. Pored toga, KZ97 neosnovano privilegira "običnu" prijeveru o odnosu na prijeveru u gospodarskom poslovanju, između kojih je ponekad razliku teško utvrditi.

Članak 237.

Navedeno kazneno djelo predlaže se umjesto posebnog oblika prijevare iz članka 224. stavak 2. i 3. KZ97. Poznato je i u drugim pravnim sustavima (npr. § 168a austrijskog Kaznenog zakona). Kažnjava se organiziranje igre koja s matematičkom sigurnošću prije ili kasnije dovodi do sloma sustava i financijskog oštećivanja velikog broja igrača koji su se kasnije uključili (zato smještaj među kaznena djela protiv imovine). Ono nije prijevera u smislu članka 224. KZ97 jer organizator uvjete igre ne prikazuje lažno; dovede li on ipak igrače u zabludu glede tih uvjeta i pritom ostvari imovinsku korist za sebe ili drugoga, lančana igra će biti u stjecađu s prijeverom.

Članak 238.

Kazneno djelo zlouporabe osiguranja iz članka 225. KZ97 predstavlja pogrešnu recepciju odredbe § 151 austrijskog Kaznenog zakona, koja obuhvaća samo pripreme radnje za prijeveru ali ne i prijavljivanje jer prijavljivanjem štete počinitelj ulazi u stadij pokušaja prijevare. Dodavanjem u članak 225. stavak 1. KZ97 prijavljivanja kao obilježja izigran je *ratio legis* odredbe (kažnjavanje već i pripremi radnji prijevare u cilju proširenja kaznenopravne zaštite), a u praksi je stvorena zbrka jer se istom radnjom ostvaruje pokušaj prijevare i dovršena zlouporaba osiguranja. Zbog toga je trebalo brisati riječi „i zatim prijavi štetu“ u članku 225. stavak 1. i 2. KZ97. Tako oblikovana zlouporaba osiguranja je supsidijarnog karaktera, tj.

postojat će samo ako počinitelj nije počeo ostvarivati obilježja prijevare iz članka. 236. Nacrta Kaznenog zakona (članak 224. KZ97).

U stavku 1. i 2. opis djela je proširen tako da obuhvaća i radnje kojima se ide za time da se davanja iz osiguranja pribave drugome (tako i § 151 austrijskog Kaznenog zakona i § 265 njemačkog Kaznenog zakona). Iz teksta stavka 2. članka 225. KZ97 ispušteno je "tjelesno oštećenje" jer je već obuhvaćeno tjelesnom ozljedom. Jasno je izrečeno da se ovo djelo odnosi na različite oblike osiguranja.

Članak 239.

Predloženi tekst sadrži u odnosu na tekst članka 226. KZ97 sljedeće izmjene:

a) Prema definiciji iz članka 2. stavka 1. točke 35. Zakona o platnom prometu "platna kartica je sredstvo koje omogućuje njezinom imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju". Prema tome, u opisu djela ne treba posebno navoditi kreditnu karticu i bankomat karticu jer su one samo vrste platne kartice.

b) Ispušten je dio teksta u kojem se traži da se isplata odnosi na "iznos za koji (počinitelj) zna da nema pokrića" jer kod kreditnih kartica ni ne postoji pokriće. Tamo pak gdje se radnja sastoji u podizanju novca ili plaćanju bez pokrića, znanje o nepostojanju pokrića je obuhvaćeno pojmom zlouporabe.

c) Ispušten je dio teksta u kojem se traži da je isplaćeni iznos "ugovorom o uporabi čekova ili kartica izričito zabranjen" jer je korištenje kreditne kartice preko ugovorom određenog limita već obuhvaćeno pojmom zlouporabe. Tko "ide u minus" u skladu s ugovorom, ne zlorabi kreditnu karticu, niti oštećuje izdavatelja jer će mu platiti kamate.

d) Jasnije nego u dosadašnjem tekstu istaknuto je da na strani izdavatelja mora nastati imovinska šteta, zbog čega se i radi o imovinskom deliktu (tako i § 266b njemačkog Kaznenog zakona i članak 148. stavak 1. švicarskog Kaznenog zakona). Ne nastupi li šteta, djelo ostaje u pokušaju koji nije kažnjiv.

e) Kao i kod drugih imovinskih delikata, sada propisana kazna je preniska pa se predlaže povišenje na zatvor do tri godine (tako i njemački Kazneni zakon, dok švicarski Kazneni zakon propisuje zatvor do pet godina, a za kvalificirani oblik i do deset godina).

Članak 240.

Kazneno djelo iz članka 227. KZ97 zadržano je uz manje izmjene i pooštrenje propisane kazne. Ono obuhvaća samo zlouporabu povjerenja u odnosu na povjerenu imovinu fizičkih osoba izvan gospodarskog poslovanja, pa se utoliko razlikuje od zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, koje se posebno uređuje u okviru kaznenih djela protiv gospodarstva. Predlaže se dualitet kaznenih djela kao i kod prijevare i prijevare u gospodarskom poslovanju.

Članak 241.

Ovdje tekst predstavlja, s manjim izmjenama u odnosu na članak 228. KZ97, povratak na raniji članak 143. (149.) Krivičnog zakona Republike Hrvatske.

U stavku 1., po uzoru na članak 145. švicarskog Kaznenog zakona, dodano je i pravo zadržanja ili retencije (kod nas uređeno u članku 72. Zakona o obveznim odnosima). Na taj će se način obuhvatiti i slučajevi kada dužnik svoju stvar neovlašteno oduzme vjerovniku koji je ima pravo zadržati. Ispuštene su riječi "i time ga oštetiti" jer je štetna već sama opisana radnja, pa nije potreban i dokaz štete (delikt apstraktnog ugrožavanja).

Stavak 2. bio je izmijenjen prilikom donošenja Kaznenog zakona, što se u službenom Vladinom obrazloženju prikazivalo kao "kombinacija" kaznenog djela iz dotadašnjeg stavka 2. i kaznenog djela oštećenja vjerovnika iz ondašnjeg članka 101. Krivičnog zakona Republike Hrvatske. Na taj je način dobiven opširan i neprecizan tekst pa se predlaže vraćanje na raniji tekst stavka 2. Pritom kažnjivost ne treba ograničiti na radnje tijekom ovršnog postupka, nego obuhvatiti i one prije njegovog pokretanja (ili u vrijeme kada počinitelju "prijeti ovrha", kako je to rečeno u § 288 stavak 1. njemačkog Kaznenog zakona).

Članak 242.

U odnosu na članak 233. KZ97 u stavku 1. ispuštene su „teške imovinske prilike“ jer su već obuhvaćene pojmom nužde, dok je unijeta "znatna slabost volje" (po uzoru na § 291 stavak 1 njemačkog Kaznenog zakona) kojom se obuhvaćaju situacije psihopatološke ovisnosti kod počinitelja, ali i situacije uživanja droga, hazardne igre i sl.

Predlaže se brisanje stavka 2. članka 233. KZ97 jer davanje zajmova uz ugovaranje nerazmjerne imovinske koristi predstavlja lihvarski ugovor samo ako je ugovoreno uz iskorištavanje stanja navedenih u stavku 1. (tako i definicija zelenaškog ugovora u članku 329. Zakona o obveznim odnosima); ako takvog iskorištavanja nema, dovoljne su sankcije prekršajnog i građanskog prava. Neovlašteno davanje zajmova je samo prekršaj iz članka 184. stavak 4. i 5. Zakona o bankama (Narodne novine, broj 84/02, 141/06), a ako su ugovorene više kamate od dopuštenih, primijenit će se najviša dopuštena kamatna stopa (članak 26. stavak 4. Zakona o obveznim odnosima). Odredba je i nedosljedna jer kažnjivost ograničava na davanje zajmova, iako lihvarski mogu biti i drugi tipovi ugovora, npr. iznajmljivanje stanova, zapošljavanje i sl.

Umjesto toga, u stavku 2. se predviđa kvalificirani oblik kojim se obuhvaća bavljenje lihvarskim poslovima u smislu stavka 1. (tako i § 291 stavak 2 njemačkog Kaznenog zakona, § 154 stavak 3 i § 155 stavak 2 austrijskog Kaznenog zakona, članak 157. stavak 2 švicarskog Kaznenog zakona), kada kriminalna djelatnost dobiva znatno na težini, što nameće i potrebu izrazito strože kazne.

Članak 243.

Ovaj članak odgovara članku 234. KZ97.

U stavku 1. istaknuto je da počiniteljev zahtjev mora, pored činjenja i nečinjenja, obuhvatiti i trpljenje. Kazna je nešto smanjena (snižanjem donje mjere) jer su prošireni kvalificirani oblici.

Stavak 3. uvodi tzv. razbojničku iznudu koju poznaju drugi zakoni (§ 255 njemačkog Kaznenog zakona i članak 156. stavak 3. švicarskog Kaznenog zakona). Ona se razlikuje od "obične" iznude iz stavka 1. po tome što je sila upravljena protiv osobe (pa onda u stavku 1. ostaje samo sila upravljena prema stvarima), a prijetnja se odnosi na izravni napad na život i tijelo (kao i kod razbojništva); od razbojništva se pak razlikuje po tome što počinitelj ne oduzima tuđu pokretnu stvar. Nije opravdano da takvi oblici iznude budu lakše tretirani nego razbojništvo.

Novi kvalificirani oblik u stavku 5. preuzet je iz članka 156. stavka 4. švicarskog Kaznenog zakona. Njime su obuhvaćeni posebno teški oblici iznude, npr. prijetnja rušenjem zrakoplova ili drugog prijevoznog sredstva s mnogo putnika, bacanjem bombe u robnu kuću ili diskoteku, podmetanjem požara u višekatnici itd. ili pak da će se otrovati vodovod, dignuti u zrak električna centrala, zgrada velike umjetničke vrijednosti i sl. To je najteži oblik iznude u kojem slučaju je predviđena kao gornja mjera petnaest godina zatvora.

Novi kvalificirani oblici u stavku 4. predlažu se po uzoru na razbojništvo (članak 230. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona).

Ovim kaznenim djelom se pokriva i kazneno djelo ucjene iz članka 235. KZ97. Navedeno kazneno djelo bilo je uvedeno u bivše jugoslavensko zakonodavstvo (članak 262. Krivičnog zakonika) po uzoru na tadašnji članak 156. švicarskog Kaznenog zakona. U međuvremenu je ono kao suvišno brisano iz švicarskog Kaznenog zakona jer je prijetnja otkrivanja kompromitirajućeg materijala samo jedan oblik ozbiljne prijetnje kao obilježja iznude. To vrijedi i za hrvatsko pravo, pogotovo ako se, kao u sadašnjem Kaznenom zakonu, ucjena više ne tretira kao privilegirani oblik iznude, što je bila u bivšem Krivičnom zakoniku. Ucjena je jedan oblik iznude iz članka 234. stavak 1.

Članak 244.

Stavak 1. je izmijenjen po uzoru na švicarski (članak 160. stavak 1.) i njemački Kazneni zakon (§ 259.). Oba zakona prikrivanje (*Hehlerei*) vežu uz stvari pribavljene imovinskim kaznenim djelom (a ne bilo kojim kaznenim djelom), njihovo skrivanje, kupnju ili preprodaju. Suština djela je otežavanje povrata u prijašnje stanje, dakle otežavanje ili sprječavanje povrata kaznenim djelom otuđene stvari. Stoga ovo djelo ima smisla svrstati u glavu kaznenih djela protiv imovine. Ovakvim sužavanjem ovog kaznenog djela moguće je i njegovo jasnije razgraničenje od kaznenog djela pranja novca (članak 264. Nacrta Kaznenog zakona), što je do sada bilo vrlo problematično.

Po uzoru na švicarski Kazneni zakon prikrivanje se kažnjava i u situacijama u kojima počinitelj nije, ali je morao znati da je stvar pribavljena kaznenim djelom. Švicarski Kazneni zakon za razliku od negdašnjeg Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske ovdje ne radi razliku između počinitelja koji zna i onog koji je morao znati da stvar potiče iz kaznenog djela, dakle onog koji nije upotrijebio dužnu pažnju.

Kaznenim djelima protiv imovine se smatraju sva kaznena djela kojima je bar jedan od ciljeva zaštita imovinskog interesa.

U stavku 2. propisano je teže kažnjavanje počinitelja koji se prikrivanjem bave obrtimice.

Predloženi stavak 3. otklanja nelogičnost u sadašnjem tekstu koji dopušta da prikrivač može biti teže kažnjen od počinitelja kaznenog djela iz kojeg potječe stvar, npr. iz sitne krađe (tako i članak 160 stavak 1 točka 2 švicarskog Kaznenog zakona, ali i članak 301. KZ97, u kojem se, međutim, ograničenje pogrešno veže uz izrečenu, umjesto uz propisanu kaznu).

Članak 245.

Radi ekonomičnosti sve odredbe o kaznenom progonu za kaznena djela protiv imovine grupirane su u jednu odredbu.

Članak 246.

Predlaže se novo kazneno djelo, koncipirano po uzoru na "nevjernost" (*Untreue*) njemačkog, švicarskog i austrijskog prava, koje je tamo ključno gospodarsko kazneno djelo kojim se obuhvaća kriminalitet upravljačkih struktura (menadžmenta) u trgovačkim društvima. Njegovim uvođenjem hrvatsko će se pravo približiti modernim europskim kaznenim zakonodavstvima, što je u skladu i s tendencijom harmonizacije gospodarskog kaznenog prava unutar EU.

Predloženo djelo je *lex specialis* u odnosu na zlouporabu povjerenja iz članka 240. Nacrta Kaznenog zakona (članak 227. KZ97). Iako počinje s "tko", ono je *delictum proprium*. Počinitelj je osoba koja je u gospodarskom poslovanju dužna voditi brigu o imovini koja joj je povjerena na

temelju zakona (npr. član uprave dioničkog društva), odluke upravne ili sudske vlasti (npr. stečajni upravitelj), pravnog posla (npr. punomoćnik trgovačkog društva) ili nekog drugog odnosa povjerenja (npr. tzv. faktični organ trgovačkog društva). Daljnje je obilježje šteta na imovini o kojoj se počinitelj dužan brinuti. U pravilu će šteta biti samo druga strana imovinske koristi koju počinitelj ostvaruje za sebe ili drugu fizičku ili pravnu osobu, ali je moguće i da ona ne bude istodobno ničija korist; to je sada naglašeno u opisu djela tako da se najprije ističe prouzročenje štete zastupanoj pravnoj osobi pribavljanjem imovinske koristi, ali se dodaje da se šteta može prouzročiti i na drugi način. Kvalificirani oblik u stavku 2. obuhvaća znatnu imovinsku korist ili znatnu štetu. Šteta ne mora biti imovinska.

Zlouporeba povjerenja u gospodarskom poslovanju stupa prvenstveno na mjesto zlouporebe položaja i ovlasti iz članka 337. stavak 3. i 4. KZ97 u dijelu koji se odnosi na počinitelja kao odgovornu osobu, koji djelo čini u gospodarskom poslovanju. Na taj će se način otkloniti neodrživo stajalište Kaznenog zakona prema kojem se temeljno gospodarsko kazneno djelo smatra kaznenim djelom protiv službene dužnosti. Ujedno će se otkloniti i brojne pravnotehničke slabosti članka 337. KZ97 (prilagođenost opisa radnje službeničkim odnosima, a ne onima u gospodarstvu, nelogičnost u stavku 3. prema kojem se imovinska korist ostvaruje radnjom poduzetom u cilju pribavljanja neimovinske koristi, konfundiranje koristi i štete u stavku 4, različit tretman subjektivnog elementa u stavku 3. i 4. itd.).

Novo djelo obuhvaća u cijelosti i sklapanje štetnog ugovora iz članka 294. KZ97, koje se od zlouporebe položaja i ovlasti razlikuje jedino u subjektivnom elementu (postupanje u cilju pribavljanja imovinske koristi), a on, kako je već istaknuto, više nije nužan.

Obuhvatit će se i kazneno djelo nesavjesnog gospodarskog poslovanja (članak 291. KZ97), koje je, *de lege lata*, vrlo teško razgraničiti od sklapanja štetnog ugovora i zlouporebe položaja i ovlasti. Ono, zapravo, sadrži temeljnu ideju novog kaznenog djela zlouporebe povjerenja u gospodarskom poslovanju, ali na manje precizan način, pri čemu osobitu kritiku zaslužuje naziv djela jer je pojam "nesavjesno" neodređen, naročito u njegovoj subjektivnoj komponenti (u teoriji i praksi je sporno obuhvaća li nesavjesnost i nehaj). Brisanjem tog kaznenog djela otklonit će se i nedosljednost u tekstu članka 291. stavak 2. KZ97 u kojem se govori o prouzročenju stečaja kao posljedici nesavjesnog poslovanja, iako je to materija kaznenog djela povrede prava vjerovnika u gospodarskom poslovanju pa će se tamo i regulirati.

Predloženo kazneno djelo opravdava i ukidanje kaznenog djela zlouporebe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz članka 292. KZ97, koje će postati suvišno. To je očito kada je riječ o odgovornoj osobi koja postupa s ciljem pribavljanja imovinske koristi drugoj pravnoj osobi jer su ti oblici, nakon novele 2006. godine, već i *de lege lata* obuhvaćeni opisom zlouporebe položaja i ovlasti iz članak 337. stavak 3. i 4. u vezi stavkom 1. KZ97, a bit će obuhvaćeni i novim kaznenim djelom zlouporabom povjerenja u gospodarskom poslovanju. Tamo pak gdje se kazneno djelo iz članka 292. stavak 1. KZ97 sastoji u pribavljanju imovinske koristi vlastitoj pravnoj osobi, opisane radnje su već i sada, u pravilu, obuhvaćene drugim kaznenim djelima, a bit će to i u novom Kaznenom zakonu ili uopće neće biti kazneno djelo (što će biti rjeđe). To vrijedi za svih šest načina izvršenja opisanih u članku 292. stavak 1. KZ97, kako će se vidjeti iz sljedećeg sumarnog pregleda:

- oblik iz podstavka 1. temelji se na pogrešnoj pretpostavci da "crni fondovi" predstavljaju korist za vlastitu pravnu osobu; njihovim je formiranjem, naprotiv, umanjena imovina pravne osobe i time joj je prouzročena šteta pa će to predstavljati zlouporebu povjerenja u gospodarskom poslovanju (pokušaj ili dovršeno djelo, što je prijeporno);
- oblik iz podstavka 2. obuhvaćen je kaznenim djelom krivotvorenja službene isprave iz članka 312. stavak 1. KZ97 koje ostaje i u novom Kaznenom zakonu;

- oblik iz podstavka 3. bit će obuhvaćen novim kaznenim djelom subvencijske prijevare;
- oblik iz podstavka 4. bit će obuhvaćen kaznenim djelom utaje poreza ili carine, ali ako pravna osoba ne plati uredno prijavljeni porez, kazneno će djelo biti isključeno;
- oblik iz podstavka 5. bit će također obuhvaćen kaznenim djelom subvencijske prijevare;
- oblik iz podstavka 6. bit će obuhvaćen kaznenim djelom prijevare u gospodarskom poslovanju ili neće biti kazneno djelo.

Iz navedenog proizlazi da će sudovi nakon donošenja novog Kaznenog zakona biti dužni preispitati postoji li između ukinutih i novih kaznenih djela pravni kontinuitet i u slučaju potvrđnog odgovora (što će biti najčešći slučaj) primijeniti zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja djela, a novi samo ako je blaži za počinitelja. Tamo pak gdje takvog kontinuiteta neće biti, neće biti ni opravdanja za kažnjavanje.

Članak 247.

Ovaj članak odgovara članku 293. KZ97.

U predloženom tekstu ne spominje se više "uporaba nenaplativih instrumenata plaćanja", što je suvišno jer iza toga ionako slijedi generalna klauzula prema kojoj se dovođenje u zabludu može izvršiti i na drugi način. Takav tekst doveo je i do neopravdano restriktivne primjene prijevare u gospodarskom poslovanju jer su optuživani samo slučajevi kada počinitelj dovodi raspolagatelja u zabludu nekom ispravom (nenaplativim čekom, potvrdom kojom dokazuje svoju solventnost i sl.), iako se prijevara u gospodarskom poslovanju može izvršiti i bez toga, između ostalog i konkludentnom radnjom (tko naručuje robu, prešutno izjavljuje da je sposoban i voljan platiti je).

Razlika prema "običnoj" prijeveri iz članka 236. Nacrta Kaznenog zakona je u tome što se ne predviđa sitna prijevara kao privilegirano kazneno djelo i što je kod kvalificiranog oblika predviđena nešto viša kazna.

Članak 248.

Ovaj članak odgovara članku 287. KZ97.

Ovo se kazneno djelo preklapa s kaznenim djelom iz članka 31. Zakona o računovodstvu (Narodne novine, broj 109/07 – u daljnjem tekstu: Zakon o računovodstvu). Predlaže se da ostane u kaznenom zakonu, dok ga u Zakonu o računovodstvu treba ukinuti (između ostalog i zbog propisane novčane kazne u fiksnim iznosima, što je u suprotnosti s Kaznenim zakonom).

Njemački Kazneni zakon regulira ovo kazneno djelo na sličan način (§ 283b), dok švicarski Kazneni zakon (članak 166) poznaje ovo kazneno djelo samo u slučaju da je došlo do stečaja. Sukladno članku 249. stavak 1. točka 3. Nacrta Kaznenog zakona povreda obveza vođenja knjiga koja je vezana za nesposobnost plaćanja kažnjava se strože (6 mjeseci do 5 godina zatvora).

U stavku 2. uveli smo odgovornost za nehaj. Njemački Kazneni zakon kažnjava i za nehaj.

Članak 249.

Ovaj članka odgovara članku 282. KZ97.

Promijenjen je naziv kaznenog djela jer sadašnji ("zlouporaba stečaja") ne odgovara sadržaju djela (počinitelj ne "zlorabi" stečaj jer iz samog stečaja ne izvlači nikakvu korist; pogotovo ne može zlorabiti stečaj ako, prema postojećem tekstu, do stečaja nije ni došlo). Predlaže se novi naziv koji odgovara sadržaju kaznenog djela.

U stavku 1., po uzoru na § 283 njemačkog Kaznenog zakona i članke 164. i 165. švicarskog Kaznenog zakona, preciznije su definirane radnje kojima se prividno (prijevarno) ili stvarno smanjuje imovina i prouzročuje stečaj. Opisanim radnjama dodaje se prenošenje imovine na trgovačko društvo koje je osnovao počinitelj, što predstavlja čestu pojavu u praksi koju treba izričito inkriminirati. Generalnom klauzulom iz točke 4. obuhvaćene su radnje kao što su: prekomjerno trošenje, otuđenje imovine znatno ispod tržišne cijene, preuzimanje nerazmjerne obveze, korištenje ili davanje zajmova, sklapanje posla s osobom nesposobnom za plaćanje, propuštanje pravodobne naplate tražbine i sl.

U novom stavku 1. predlaže se proširenje kažnjivosti i na slučaj prouzročenja prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje. Ako se kažnjavaju određene radnje počinjene u već postojećem stanju prezaduženosti ili neposobnosti za plaćanje, onda pogotovo treba kažnjavati takve radnje ako one dovedu do takvog stanja (tako i § 283 stavak 2. njemačkog Kaznenog zakona). Na taj je način ujedno preuzet sadržaj kvalificiranog oblika nesavjesnog gospodarskog poslovanja iz članka 291. stavak 2. KZ97 (čije se ukidanje predlaže).

Umjesto formulacije "tko znajući za svoju prezaduženost" iz članka 292. stavka 1. KZ97 proširena je mogućnost da se kažnjava za stavak 1. jednako počinitelj koji počini ovo kazneno djelo u vlastitoj prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje ili u pogledu osobe koju zastupa pa je ispušten pojam odgovorne osobe iz članka 292. stavka 2. KZ97. To je izraženo općenitom formulacijom "Tko u gospodarskom poslovanju", koja obuhvaća obje situacije: kada počinitelj postupa sam za sebe i kada zastupa drugu pravnu ili fizičku osobu.

U stavku 2. predviđen je nehajni oblik kaznenog djela (članak 282. stavak 3. KZ97).

U stavku 3. i 4. predviđeni su kvalificirani oblici koji, pored štete velikih razmjera, obuhvaćaju i prouzročenje stečaja koji je doveo do gubitka velikog broja radnih mjesta, pri čemu se razlikuje prouzročenje takvih posljedica namjernim temeljnim djelom (tada zatvor od jedne do osam godina) ili nehajnim temeljnim djelom (tada zatvor od šest mjeseci do pet godina).

U stavku 5. predviđeno je fakultativno oslobođenje od kazne kada su svi vjerovnici namireni jer je u tom slučaju sanirana šteta počinjena kaznenim djelom.

Članak 250.

Ovaj članak odgovara članku 281. KZ97.

Pogodovanje vjerovnika je privilegirani oblik povrede prava vjerovnika u gospodarskom poslovanju jer se jedan vjerovnik ipak namiruje.

Po uzoru na § 283c stavak 1. njemačkog Kaznenog zakona treba biće kaznenog djela ograničiti na tzv. inkongruentno namirenje, tj. na isplatu jednog vjerovnika kad ovaj nema pravo na namirenje, a to znači prije dospelosti njegove tražbine ili pak na nedopušteni način, npr. mimo blokiranog računa. Nema opravdanja da se kažnjava dužnik koji je na pravno valjan način isplatio dospjelu obvezu jednom od vjerovnika.

U stavku 2. predviđeno je fakultativno oslobođenje od kazne kada su ostali vjerovnici (različiti od onog koji je pogodovan kaznenim djelom) namireni jer je u tom slučaju sanirana šteta počinjena kaznenim djelom.

Članak 251.

Brisan je tekst članka 283. stavak 1. KZ97 jer su radnje opisane u njemu obuhvaćene kaznenim djelom prijevere u gospodarskom poslovanju. S obzirom na to da su ovim kaznenim djelom ostale obuhvaćene samo radnje u vezi s primanjem i davanjem mita, izmijenjen je i naslov kaznenog djela. Ovdje se ne radi o posebnom obliku kaznenih djela primanja i davanja mita u gospodarskom poslovanju jer se mito ne odnosi na poslovanje, već na glasovanje.

Kao poseban oblik u stavku 2. propisana je radnja stečajnog upravitelja kojom se oštećuje barem jednog vjerovnika.

U stavku 3. povišena je maksimalna kazna zatvora s jedne na tri godine po uzoru na članak 168. švicarskog Kaznenog zakona.

Članak 252.

Ovaj članak odgovara članku 294.a KZ97. te nema promjena u odnosu na to kazneno djelo, osim što je "odgovorna osoba" zamijenjena s "tko".

Članak 253.

Ovaj članak odgovara članku 294.b KZ97 te nema promjena u odnosu na to kazneno djelo, osim što je "odgovorna osoba" zamijenjena s "tko".

U stavku 1. predlaže se povišenje gornje mjere kazne s tri na pet godina zatvora, a u stavku 2. s jedne na tri godine.

Članak 254.

Kako bi se suzbili dogovori natjecatelja u javnoj nabavi (koji sve više uzimaju maha), predloženo je novo kazneno djelo po uzoru na § 298 njemačkog Kaznenog zakona ("dogovori kojima se ograničava natjecanje kod javnih nabava") i članak 2. Corpus iuris ("prijevara u natječaju"). Ono se razlikuje od prijevare po tome što se ne traži šteta na strani organizatora.

Pojam poduzetnika definiran je u članku 3. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/09).

Kazneno djelo se odnosi na zlouporabe ponuditelja u postupku javne nabave. U stavku 3. predviđen je jedan oblik djelotvornog kajanja.

Ako je počinitelj već bio kažnjen upravno-kaznenom mjerom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, sud može to uzeti kao olakotnu okolnost pri odmjeravanju kazne.

Članak 255.

Ovo se kazneno djelo predlaže umjesto kaznenog djela obmanjivanja kupaca iz članka 284. KZ97. Inkriminiranjem zavaravajućeg oglašivanja (lažne reklame) suzbija se nelojalna konkurencija i štiti pošteno tržišno natjecanje. To djelo se od prijevare razlikuje po tome što kupac robe ili korisnik usluge ne trpi štetu (ili se ona ne može dokazati), a ne traži se ni dokazivanje njihove zablude, nego je dovoljno da postoji opasnost dovođenja u zabludu (apstraktno ugrožavanja). Eventualna zaštita putem prekršaja ovdje nije dovoljna, jer se lažnom reklamom može obmanuti vrlo širok krug osoba. To je razlog zašto se zaštititi poštenog natjecanja posvećuje velika pozornost i u Europskoj uniji.

Predloženim se tekstom otklanjaju nedostaci sadašnje odredbe. Stavak 1. članka 284. KZ97 ograničava se na lažno deklariranje proizvoda prilikom njihova stavljanja u promet, ali ne obuhvaća i lažnu reklamu (koja se pak u stavak 2. ograničava na cijenu proizvoda, a ne obuhvaća i kvalitetu, podrijetlo, sastavne dijelove, težinu itd.). U oba se stavka spominju samo proizvodi iako i usluge mogu biti predmet lažne reklame. Iz tog razloga ni naslov "obmanjivanje kupaca" ne odgovara jer korisnici usluga nisu kupci pa se predlaže "zavaravajuće oglašivanje".

Neistiniti podaci bitni za sklapanje ugovora su primjerice: podatak o cijeni proizvoda, njegovom sastavu i sl.

Članak 256.

Ovaj članak pokriva sadržaje iz članaka 286., 298. i 224.b KZ97.

Predlaže se proširenje kaznenog djela iz članka 286. KZ97 na carine koje su također vrsta poreza (tako i članak 2. Općeg poreznog zakona (Narodne novine, broj 147/08, 18/11 – u daljnjem tekstu: Opći porezni zakon). Utaja carine je kazneno djelo protiv fiskalnih interesa države i utoliko se razlikuje od kaznenog djela izbjegavanja carinskog nadzora iz članka 298. KZ97 kao djela protiv sigurnosti i drugih (nefiskalnih) državnih interesa. Istodobno se kazneno djelo sužava jer se eliminira utaja doprinosa. Iako su i doprinosi oblik javnih davanja (prema članku 2. Općeg zakona o porezima to su pristojbe, naknade za koncesije, novčane kazne za procesne prekršaje itd.), u odnosu na njih dovoljne su prekršajne sankcije; iznimka su jedino doprinosi za zdravstvenu i invalidsku zaštitu te osiguranje od nezaposlenosti, čije je neplaćanje obuhvaćeno kaznenim djelom povrede prava na rad i drugih prava iz rada (članak 132. Nacrta Kaznenog zakona).

Pod pojmom druge osobe iz stavka 1. kao i na drugim mjestima u Nacrtu Kaznenog zakona smatra se fizička i pravna osoba.

Predloženi tekst ne ograničava kazneno djelo na utaju zakonito stečenih prihoda, kako je to učinjeno u tekstu članka 286. stavak 1. KZ97, jer se na taj način građani koji obavljaju nezakonitu djelatnost dovode u povoljniji položaj od onih koji obavljaju zakonitu djelatnost (za nezakonitu djelatnost, doduše, dolaze u obzir kaznena djela nedozvoljene proizvodnje ili nedozvoljene trgovine, ali sa izrazito blažim kaznama). Predloženo rješenje je u skladu i sa člankom 10. stavak 2. Općeg poreznog zakona prema kojem se oporezuje i "prihod ostvaren bez pravne osnove".

Prema odredbi članka 286. stavak 1. KZ97 za ostvarenje bića kaznenog djela dovoljno je davanje lažnih podataka, a ne traži se da je ono dovelo i do štete. Po uzoru na odredbu § 370 njemačkog Zakona o davanjima predlaže se da obilježje djela bude i nastup štete za proračun u iznosu koji prelazi 20.000 kuna, s time da se šteta u slučaju davanja lažnih podataka sastoji u smanjenju porezne obveze u navedenom iznosu, a kod neprijavlivanja u neutvrđivanju porezne obveze u navedenom iznosu. Navedeni iznos usuglašen je s člankom 2. stavak 2. Konvencije o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (u daljnjem tekstu: PIF Konvencija) prema kojem za slučajeve lakših oblika prijevara koji se odnose na iznose manje od 4.000 eura i ne uključuju osobito teške okolnosti, država članica može propisati i lakše kazne. Stoga utaja poreza ili carina s iznosom manjim od 4.000 eura izlazi iz stvarne nadležnosti Konvencije i države članice nemaju u odnosu na ta djela obveze koje nameće ova Konvencija. Ako je nastupila manja šteta od propisane radit će se o prekršaju ili prema Carinskom zakonu (Narodne novine, broj 78/99, 94/99, 117/99, 73/00, 92/01, 47/03, 145/05, 138/06, 60/08, 45/09, 56/10) ili prema Općem poreznom zakonu.

U stavku 3. predviđen je kvalificirani oblik djela u slučaju nastupanja štete velikih razmjera. Sukladno PIF konvenciji šteta velikih razmjera je ona koja prelazi iznos od tristo tisuća kuna.

U kazneno djelo utaje poreza i carine treba integrirati i prijevaru na štetu prihoda Europske unije jer se takva prijevara sastoji u utaji poreza i carina država članica Europske unije koji su ujedno i prihod Europske unije. Na taj će se način otkloniti propust zakonodavca koji je carinsku utaju na štetu Europske unije najprije novelom iz 2007. unio u članak 298. stavak 4. KZ97, da bi je nakon toga novelom iz 2008. ponovno propisao u članku 224.b stavak 3. KZ97, a da nije istodobno brisao članak 298. stavak 4. KZ97 (što znači da članak 224.b stavak 3. KZ97 i članak 298. stavak 4. KZ97 sadrže istu inkriminaciju, ali opisanu raznim riječima). Iz navedenih razloga u okviru novog kaznenog djela utaje poreza i carine predlaže se stavak 4. prema kojem će se odredbe prethodnih stavka primijeniti i na počinitelja koji u njima opisanim radnjama umanjuje sredstva Europske unije.

Članak 257.

Ovo kazneno djelo odgovara članku 298. KZ97.

Kazneno djelo je usmjereno protiv državne sigurnosti i drugih (nefiskalnih) državnih interesa (npr. zdravlja stanovništva) pa je ograničeno na robu čija su proizvodnja ili promet ograničeni ili zabranjeni (oružje, droga, cigarete i sl.). Slično je kazneno djelo predviđeno u § 372 njemačkog Zakona o davanjima pod nazivom "kršenje zabrane".

U stavku 1. dodana klauzula supsidijarnosti kako bi se izbjegla preklapanja s drugim kaznenim djelima (npr. tko uvozi drogu kao oblik počinjenja kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i trgovanja drogama).

Članak 258.

Novo kazneno djelo subvencijske prijevare razlikuje se od prijevare kao imovinskog delikta i prijevare u gospodarskom poslovanju po tome što šteta nije njegovo obilježje (i ne treba se dokazivati); ono je, dakle, delikt apstraktnog ugrožavanja. Povrh toga, ne traži se ni dovođenje u zabludu davatelja subvencije (biće kaznenog djela je ispunjeno i kad davatelj subvencije znade pravo stanje stvari); razlika je i u tome što se subvencijskom prijevarom ne napada samo imovina (proračun), nego i sam institut subvencije kao instrument utjecaja na gospodarstvo (nacionalno ili ono Europske unije). No ako bi imovinska šteta ipak nastala, subvencijska bi prijevara potiskivala prijevaru ili prijevaru u gospodarskom poslovanju (stjecaj tih kaznenih djela bio bi prividan), jer su propisane visoke kazne koje obuhvaćaju i štetu.

Predloženi članak ide za time da osigura jednaku kaznenopravnu zaštitu subvencijama koje Republika Hrvatska odobrava iz svojih sredstava i onima iz sredstava Europske unije, čime se otklanja mogući prigovor da je Republika Hrvatska do sada pružala veću zaštitu proračunu Europske unije nego svojem vlastitom. Zato je kazneno djelo prijevare na štetu Europskih zajednica (članak 224.b. KZ97) proširena i na subvencije koje odobrava Republika Hrvatska iz svojih sredstava; štoviše, domaće su subvencije stavljene u prvi plan, da bi se onda u stavku 5. polje primjene čitavog članka proširilo i na subvencije Europske unije (slično postupa i § 264 njemačkog Kaznenog zakona). Pojam subvencije u naslovu obuhvaća pak državne potpore kao subvencije koje odobrava Republika Hrvatska, tako i subvencije i pomoći koje odobrava Europska unija (izravno ili putem državnih tijela Republike Hrvatske).

U prilog takvog rješenja govori i okolnost da Zakon o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/05 – u daljnjem tekstu: Zakon o državnim potporama) i Zakon o državnim potporama za obrazovanje i izobrazbu (Narodne novine, broj 109/07) ne predviđaju nikakve prekršaje. Jedino Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (Narodne novine, broj 92/10) u članku 76. propisuje prekršaje za pravne i odgovorne osobe koji se dodiruju s ovdje predloženim kaznenim djelom (nezakonito ostvarivanje potpore, davanje netočnih podataka itd). Zakon o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje (Narodne novine, broj 109/97, 117/97, 76/99, 10/01, 92/05, 21/10) pak u članku 31. propisuje samo prekršaje za stambene štedionice.

Pod državnim potporama valja razumjeti i državna poticajna sredstva u smislu Zakona o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje te sve druge oblike državnih poticaja iz posebnih propisa.

Članak 259.

Ovaj članak odgovara članku 285. KZ97.

Članak 260.

Ovaj članak odgovara članku 295. KZ97.

Promijenjen je naslov kaznenog djela ("izdavanje" je zamijenjeno "odavanjem").

Ovo kazneno djelo će pokrivati i kazneno djelo iz članka 629. Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o trgovačkim društvima), čije je brisanje predviđeno u prijelaznim i završnim odredbama. S obzirom na to da članak 629. Zakona o trgovačkim društvima propisuje kao privilegirane oblike ovog kaznenog djela neovlašteno otkrivanje poslovne tajne društva koju je počinitelj saznao kao član uprave, nadzornog odbora ili kao likvidator društva, kao revizor ili kao pomoćnik revizora, a ne postoje razlozi za blaže kažnjavanje navedenih osoba, dapače, njihovo svojstvo bi sud mogao uzeti i kao otegotnu okolnost.

Brisana je odredba članka 89. stavak 15. KZ97 kojim je definirana poslovna tajna s obzirom na to da je ona definirana Zakonom o zaštiti tajnosti podataka (Narodne novine, broj 108/96) koji je ostao na snazi u tom dijelu prema odredbi članka 34. Zakona o tajnosti podataka. Prema tom zakonu poslovna tajna su "podaci koji su kao poslovna tajna određeni zakonom, drugim propisom ili općim aktom trgovačkog društva, ustanove ili druge pravne osobe, a koji predstavljaju proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada te druge podatke zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine gospodarske interese".

U odnosu na članak 295. KZ97 snižene su kazne u stavku 1. i 2. kao kvalifikatorna okolnost u stavku 2. brisano je počinjenje radi odnošenja u stranu državu.

S obzirom na to da nehaljno odavanje poslovne tajne ne sadrži dovoljnu kriminalnu količinu da bi predstavljalo kazneno djelo, valjalo je odustati od kažnjavanja za nehalj kao što to predviđa članak 295. stavak 3. KZ97.

Stavak 3. predviđa poseban razlog isključenja protupravnosti s obzirom na sadržaj poslovne tajne. On se sastoji u nekažnjavanju počinitelja (npr. novinara) koji postupa u javnom interesu time što otkriva kaznena djela neopravdano prekrivena velom tajne (npr. primanje mita u gospodarskom poslovanju) ili teža nezakonita postupanja (npr. objavi podatke o neprijavljenoj imovini državnog dužnosnika).

Kao i kod kaznenog djela neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne, valjalo je i za ovo kazneno djelo u stavku 4. predvidjeti kazneni progon po prijedlogu zato što je poslovna tajna prvenstveno vezana uz neke specifične interese poslovnog subjekta.

Članak 261.

Neizmijenjen članak 296. KZ97.

Članak 262.

Neizmijenjen članak 297. KZ97

Članak 263.

Ovaj članak odgovara članku 279. KZ97.

Kazneno djelo pranja novca je izmijenjeno u cilju njegovog daljnjeg usklađivanja s Konvencijom Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma (Narodne novine, MU broj 5/08 - u daljnjem tekstu: Konvencija o pranju novca), te s Okvirnom odlukom Vijeća EU 2001/500/JHA od 26. lipnja 2001. o pranju novca, identifikaciji, praćenju, zamrzavanju, prisvajanju i oduzimanju sredstava i prihoda od kriminala. Naime, u evaluaciji Moneyvala (2005-2009)

(http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Countries/Croatia_en.asp.) koja je bila usredotočena na efektivnost zakonskih, financijskih i provedbenih mjera u borbi protiv pranja novca i financiranju terorizma ocjenjeno je da Hrvatska treba dodatno uskladiti odredbe Kaznenog zakona iz ovog područja s međunarodnim dokumentima. U izvješću je posebno istaknuto da je odredba o pranju novca iz članka 279. KZ97 preusko postavljena jer se ograničava samo na pranje novca u "bankarskom, novčarskom ili drugom poslovanju", da nedostaju odredbe koje se odnose na dvostruko inkriminiranje kad je predikatno djelo bilo počinjeno u inozemstvu jer te situacije nisu pokrivena općim odredbama o teritorijalnom važenju zakona, da se iz postojećih odredba ne može jasno razaznati da se ovim kaznenim djelima obuhvaća i neizravna imovinska korist koja proizlazi iz imovine pribavljene kaznenim djelom, a koja nije novac.

Pri usklađivanju kaznenog djela pranja novca s međunarodnim dokumentima radna skupina je posebnu pažnju posvetila jasnijem razgraničenju ovog kaznenog djela od kaznenog djela prikrivanja (članak 236. KZ97). Naime u KZ97 ova se dva djela djelomično preklapaju.

Pažljivim isčitavanjem članka 9. Konvencije o pranju novca te članak, 6. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, MU broj 14/02 – u daljnjem tekstu: Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta) zaključeno je da se članak 9. stavak 1. točka a. Konvencije o pranju novca odnosi na "pravo pranje novca", dok se radnje inkriminirane u članku 9. stavak 1. točka b. i c. odnose na radnje koje mi u našem kaznenom zakonodavstvu tradicionalno smatramo prikrivanjem. Radna skupina odlučila je pranje novca propisati sukladno spomenutim međunarodnim dokumentima, a kazneno djelo prikrivanja (članak 236. KZ97) suziti sukladno tome kako to djelo glasi u švicarskom i njemačkom Kaznenom zakonu (vidi objašnjenja uz taj članak) kako bi se izbjeglo spomenuto preklapanje. Tako da Nacrt kaznenog zakona u stavak 1. ovoga članka odgovara članku 9. stavak 1. točka a. Konvencije o pranju novca, stavak 2. odgovara članku 9. stavak 1. točka b. Konvencije o pranju novca, a stavak 3. članku 9. stavak 1. točka c. Konvencije o pranju novca .

Uzimajući u obzir prethodno rečeno učinjene su slijedeće izmjene u članka 279. stavak 1. KZ97. Pojmovi "novac, predmeti, prava ili imovinska korist" sažeti su u pojam "imovinske koristi" koja prema novoj definiciji tog pojma obuhvaća "neposrednu imovinsku korist od kaznenog djela koja se sastoji od svakog uvećanja ili sprječavanja umanjenja imovine do kojeg je došlo počinjenjem kaznenog djela, imovinu u koju je transformirana ili konvertirana neposredna imovinska korist od kaznenog djela kao i svaku drugu korist koja je dobivene od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je transformirana ili konvertirana neposredna imovinska korist od kaznenog djela bez obzira nalazi li se na području Republike Hrvatske ili izvan njega". Time su uklonjeni prigovori Moneyval-a da se iz odredba o pranju novca ne razaznaje koja je točno imovina pokrivena tim djelom i da ona ne obuhvaća neizravnu imovinsku korist od imovine koja nije novac. Naime članak 279. KZ97 obuhvaća samo novac, a ne i drugu imovinu koja je izravno pribavljena kaznenim djelom te je obuhvaćao samo predmete ili prava koja su pribavljena novcem za koji zna da je pribavljen kaznenim djelom pri čemu se može postaviti pitanje odnosili se to onda i na novac koji je nastao kao rezultat ulaganja novca za koji se zna da je pribavljen kaznenim djelom. U tom je smislu članak sad šire postavljen. Dakle sva imovina koja je izravno ili neizravno proistekla iz kaznenog djela predmetom je kaznenog djela pranja novca.

Pred radnu skupinu postavilo se pitanje treba li pranje novca proširiti i na imovinsku korist ostvarenu bilo kojom protupravnom djelatnošću, dakle i prekršajem. Zaključeno je da se pranje novca ograniči na imovinsku korist koja je proizašla iz kaznenog djela. Naime, Konvencija o pranju novca daje mogućnost državama članicama da ograniče krug kaznenih djela na koja se

pranje novca odnosi. Republika Hrvatska nije iskoristila tu mogućnost i stoga je kazneno djelo pranja novca kod nas vrlo široko postavljeno. Njegovo daljnje širenje dovelo bi u pitanje njegovu efikasnu primjenu u praksi, a međunarodnim dokumentima nije ni predviđeno.

U stavku 1 izostavljeno je ograničenje pranja novca na "bankarsko, novčarsko i drugo poslovanje". Pranje novca u financijskom (pojam obuhvaća i bankarsko i novčarsko poslovanje) i drugom poslovanju sad se smatra kvalificiranim oblikom kaznenog djela pranja novca za koji je zapriječena kazna od jedne do osam godina (stavak 4. Nacrta Kaznenog zakona). Ovo predstavlja pooštrenje u odnosu na postojeći KZ97. Stavak 1. sada je tako definirano da je moguć stjecaj pranja novca s predikatnim kaznenim djelom, dakle radnje iz stavka 1. može počinuti i počinitelj predikatnog kaznenog djela koji će u tom slučaju odgovarati i za predikatno djelo i za pranje novca. To je opravdano jer se tim kaznenim djelima štite različiti zaštitni objekti.

Stavak 2. pokriva radnje iz članka 9. stavak 1. točka b. Konvencije o pranju novca. Radnja prikrivanja se odnosi na prikrivanje prave prirode, porijekla, mjesta, raspolaganja, premještanja te postojanja prava odnosno vlasništva, na imovinu za koju se zna da predstavlja imovinsku korist od kaznenog djela. Ovaj stavak je do sada bio pokriven člankom 279. stavak 1. KZ97 samo je taj sadržaj sada jasnije uobličen.

Stvar mora pribaviti drugi, čime se jasno isključuje kazneno djelo u slučaju prikrivanje stvari pribavljene vlastitom kriminalnom djelatnošću. U tom je slučaju prikrivanje naknadno nekažnjivo djelo. Time se ne isključuje osuda takve osobe ako samo postoji sumnja da je sudjelovala u glavnom kaznenom djelu. Ovo je u skladu s odredbom članka 9. stavak 2 točka b. Konvencije o pranju novca.

Stavak 3. pokriva radnje iz članka 9. stavak 1. točka c. Konvencije o pranju novca. Ovaj stavak je do sada bio pokriven člankom 279. stavak 2. KZ97 samo su pojmovi "novac, predmete, prava ili imovinsku korist" zamijenjeni pojmom "imovinske koristi" koja kako je sada definirana obuhvaća sva četiri prije navedena pojma.

Stavak 3. članka 279. KZ97 brisan je jer je ova kvalifikatorna okolnost predviđena kao zasebno kazneno djelo. U Nacrtu Kaznenog zakona (stavak 4.) predlaže se da kvalificirani oblik kaznenog djela pranja novca obuhvati slijedeće situacije: pranje novca u financijskom ili drugom poslovanju, kad se netko bavi pranjem novca ili je "oprao" imovinsku korist velike vrijednosti.

Sukladno stavku 5. kazneno djelo iz stavka 1., 2. i 4. ovoga članka postoji i kad je osoba znala, ali i morala znati da imovinska korist potječe iz kaznenog djela, dakle i kad nije postupala s dužnom pažnjom. Konvencija o pranju novca prepušta svakoj državi da odredi sama u kojoj mjeri želi kažnjavati za nehajno počinjenje kaznenog djela pranja novca.

U stavku 6. (stavak 5. članka 279. KZ97) ispušteno je pozivanje na članke 16. stavak 2. i 3. KZ97 kao nepotrebno. Ako je djelo počinjeno u inozemstvu ujedno kazneno djelo prema hrvatskom zakonodavstvu, nema potrebe da se traži još i odobrenje glavnog državnog odvjetnika (za to kazneno djelo mu se ne sudi u Hrvatskoj). Novi prijedlog polazi od stajališta prema kojem se glavno kazneno djelo prosuđuje djelomično prema pravu zemlje u kojoj je počinjeno, tj. traži se identitet norme, ali ne u potpunosti – naime da bi se za pranje novca moglo kazniti u Republici Hrvatskoj dovoljno je da je glavno kazneno djelo kazneno djelo i u stranoj državi i u Republici Hrvatskoj, ali pri tome se ne mora smatrati i glavnim (predikatnim) kaznenim djelom u stranoj državi (stavak 4. – tako § 261 stavak 8 njemačkog Kaznenog zakona). Ovo je i u skladu s člankom 9. stavak 7. Konvencije o pranju novca prema kojoj "svaka stranka osigurava da se glavna kaznena djela pranja novca prošire na radnje koje su izvršene u drugoj državi, a koje predstavljaju kazneno djelo u toj državi, i koje bi, da su izvršene na državnom području te stranke, predstavljale glavno kazneno djelo. Svaka stranka može predvidjeti da jedini preduvjet bude činjenica da bi to ponašanje predstavljalo glavno kazneno djelo, da se dogodilo na njezinom

državnom području". Naše rješenje je dakle negdje između – nije dovoljno da djelo bude predviđeno kao glavno u Republici Hrvatskoj, već se traži da bude i kazneno djelo u stranoj državi, ali se ne traži da tamo bude predviđeno kao glavno (predikatno) kazneno djelo.

Stavak 6. i 7. KZ97 ostali su neizmijenjeni, samo su u Nacrtu Kaznenog zakona postali stavak 7. i 8.

Ovaj članak treba tumačiti sukladno Konvenciji o pranju novca prema kojoj je osuda zbog pranja novca moguća ako je dokazano da je imovina, predmet stavka 1.do 3. ovog članka, nastala iz glavnog kaznenog djela, a da nije nužno utvrditi točno kojeg.

Članak 264.

Ovim kaznenim djelom sankcionira se tzv. *hacking*, tj. nezakonit pristup tuđem računalnom sustavu, te računalnim podacima. Pri tome se odgovornost za ovo djelo uvjetuje postojanjem sigurnosnih mjera. U svijetu postoje različiti pristupi, pa tako neki kažnjavaju već sam neovlašten pristup, drugi to uvjetuju postojanjem zaštitnih mjera, treći pribavljanjem, izmjenom ili oštećenjem podataka, dok četvrti traže da je prouzročena makar i najmanja šteta. Uvjet da takve mjere postoje utječe preventivno na fizičke i pravne osobe da svoje sustave zaštite, dok potencijalne počinitelje odvraća od neovlaštenog pristupa. Istovremeno, na taj je način daleko lakše utvrditi kada je djelo počinjeno ako nije nastupila neka daljnja posljedica. Razlog za sankcioniranje neovlaštenog pristupa je taj što je njegova realizacija najčešće preduvjet za činjenje nekog težeg kaznenog djela. Ovaj članak je usklađen s člankom 2. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

S obzirom na tajnost i važnost podataka koji se prikupljaju i obrađuju u javnom sektoru, u stavku 2. je predviđen i kvalificirani oblik ovog kaznenog djela.

Članak 265.

Ovim kaznenim djelom sankcionira se ometanje rada računalnog sustava, računalnih podataka ili programa te računalne komunikacije na način da se ovlaštenim korisnicima onemogućí nesmetano korištenje njegovih resursa ili međusobna komunikacija. Pri tome se ne mora ugroziti integritet ili tajnost podataka koji se nalaze unutar sustava. Radnja kaznenog djela najčešće se sastoji od istovremenog slanja podataka s većeg broja računala. Takvi su npr. distribuirani napadi uskraćivanja usluga (tzv. DOS napadi). S obzirom na sve širi prijelaz na elektroničko poslovanje, daljinski i online rad, sprječavanje ili ograničavanje dostupnosti takvih sustava i podataka pohranjenih unutar njih može ugroziti njihovo nesmetano korištenje i nanjeti goleme štete osobama koje takve usluge koriste ili pružaju. Ovaj članak usklađen je s člankom 5. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

Članak 266.

Ovim se djelom sankcioniraju sve one radnje kojima se neovlašteno zadire u cjelovitost računalnih podataka ili programa, pri čemu nije važno je li im počinitelj neposredno pristupio ili je to učinio npr. izradom i prijenosom nekog malicioznog programa (npr. kompjutorskog virusa ili crva). Ovaj članak je usklađen s člankom 4. Konvencije o kibernetičkom kriminalu te s člankom 4. Okvirne odluke 2005/222/JHA od 24. veljače 2005.

Članak 267.

Ovim se djelom sankcionira neovlašteno presretanje komunikacije između udaljenih računalnih sustava, njihovo snimanje, te činjenje takvih podataka dostupnim trećim osobama. Riječ je o tzv. kompjutorskoj špijunaži. Budući da svaki računalni sustav proizvodi

elektromagnetsku emisiju koju je moguće uz pomoć odgovarajućeg uređaja snimiti i zatim reproducirati sankcionira se i takvo snimanje. Ovaj članak je usklađen s člankom 3. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

Članak 268.

Razlog za sankcioniranje računalnog krivotvorenja leži u prirodi digitalnih podataka koji se zbog svog netjelesnog oblika ne mogu podvesti pod pojam "pisane isprave" ili "predmeta", niti se mogu iščitati bez tehničke pomoći. Sve širi prijelaz na elektroničko poslovanje uvjetuje promjene u poslovnim procesima, pa se može očekivati i da se različite isprave bitne za pravne odnose sve češće koriste u digitalnom obliku. Ovaj članak je usklađen s člankom 7. Konvencije o kibernetičkom kriminalu. Stavak 4. je u vezi s člankom 19. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

Članak 269.

Radnja ovog kaznenog djela sastoji se u manipulaciji s računalnim podacima ili programima, poput tzv. francuskog zaokruživanja, pri čemu se djeluje s namjerom stjecanja protupravne imovinske koristi. Za razliku od kaznenog djela prijevare oštećenika se ne dovodi niti ga se održava u zabludi. Ovaj članak je usklađen s člankom 8. Konvencije o kibernetičkom kriminalu. Stavak 3. u vezi je s člankom 19. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

Članak 270.

Ovim se djelom propisuje kažnjivost za pripremnu radnju poduzetu radi ostvarivanja nekog od navedenih djela. Radnja kaznenog djela sastoji se prvenstveno u izradi i/ili distribuciji različitih uređaja, računalnih programa ili podataka koji služe počinjenju nekog od kompjutorskih kaznenih djela. Takvi su npr. uređaji za računalno krivotvorenje ili neovlašteno presretanje komunikacije, računalni programi za izradu malicioznih programa i sl. To su i tekstualni, audio ili audiovizualni podaci koji počinitelju mogu poslužiti da ostvari neovlašteni pristup tuđem računalnom sustavu, poput neovlašteno pribavljenih korisničkih imena i lozinki ili pak uputa kako počinuti neko drugo kompjutorsko kazneno djelo. Odgovornost za ovo djelo uvjetuje se postojanjem namjere da se počinu neko od navedenih djela kako se zbog posjedovanja takvih naprava ne bi kažnjavalo one koji ih imaju i koriste u legalne svrhe kao npr. u slučaju ovlaštenog ispitivanja ili zaštite računalnog sustava ili izrade efikasnih mjera i sredstava zaštite. Ovaj članak usklađen je s člankom 6. Konvencije o kibernetičkom kriminalu.

Članak 271.

S obzirom na tajnost i važnost podataka koji se prikupljaju i obrađuju u javnom sektoru, u stavku 1. je predviđen je i kvalificirani oblik kaznenih djela ometanja rada računalnog sustava, oštećenja računalnih podataka, neovlaštenog presretanja računalnih podataka i računalnog krivotvorenja.

U stavku 2. propisan je teži oblik kaznenih djela neovlaštenog pristupa, ometanja rada računalnog sustava, oštećenja računalnih podataka i neovlaštenog presretanja računalnih podataka sukladno članku 10. stavak 3. Prijedloga Direktive o napadima na računalne sustave koja zamjenjuje Okvirnu odluku 2005/222/JHA kada je djelo počinjeno prikriivanjem vlastitog ili zlouporabom tuđeg identiteta.

Za ista kaznena djela kvalificirani oblik je predviđen i kada je djelo počinjeno "opasnim" sredstvom u smislu da se njime može zahvatiti veći broj računalnih sustava ili prouzročiti znatna šteta kao što su prekinute usluge sustava, financijski gubici ili gubitak osobnih podataka. I ovaj

stavak je izrađen sukladno članku 10. stavak 2. Prijedloga Direktive o napadima na računalne sustave koja zamjenjuje Okvirnu odluku 2005/222/JHA.

Članak 272.

Stavak 1. i 2. članka 274. KZ97 u Nacrtu Kaznenog zakona sažeti su u jedinstvenom 1. stavku. Stavak 2. (stavak 3. članka 274. KZ97) – koji je nerijetko bio predmet nerazumijevanja – sada je jasnije formuliran, a povišena je i kazna.

Članak 273.

Ovaj članak odgovara članku 275. KZ97 te je potpuno usuglašen s prethodnim.

Članak 274.

Ovaj članak odgovara članku 276. KZ97. te je u potpunosti usuglašen s prethodnim.

Članak 275.

Ovaj članak odgovara članku 278. KZ97.

Brisan je članak 278. stavak 3. KZ97 jer je obuhvaćen kaznenim djelom izrade, nabavljanja, posjedovanja, prodaje ili davanja na uporabu sredstava za krivotvorenje iz članka 281. Nacrta.

Inače, ovo kazneno djelo vuče podrijetlo iz starije njemačke doktrine prema kojoj se razlikuju isprave (*Urkunden*), znakovi za dokazivanje (*Beweiszeichen*, znakovi povezani s nekim predmetom, npr. broj motora ili šasije) i znakovi (*Kennzeichen*, koji služe da se neki predmet razlikuje od drugoga, npr. službeni pečat na službenim predmetima, tvornički brojevi na proizvodima i sl.). Naša široka definicija isprave omogućuje da se i znakovi iz ovog stavka smatraju ispravom pa je ovo kazneno djelo ustvari kvalificirani oblik krivotvorenja isprave (što je, u krajnjoj liniji, i krivotvorenje novca).

Članak 276.

Ovaj članak ostaje pri koncepciji kaznenog djela iz članka 311. KZ97, prema kojoj njime nastaje lažna isprava, tj. isprava koja ne potječe od osobe koja je navedena u njoj kao izdatnik, pri čemu je neodlučno je li sadržaj isprave istinit. Brisana je članak 313. KZ97 jer u praksi postoji čitav niz drugih situacija u kojima je prijeporno radi li se o krivotvorenju isprave (npr. krivotvorenje fotokopije, duplikata, spojenih isprava i sl.) pa nije opravdano da se u zakonu interpretiraju samo neke od njih. Iznimka se odnosi na slučaj opisan u predloženom stavku 2. koji je u dosadašnjoj teoriji izazivao najviše nedoumica.

U predloženom stavku 3. brisana je "domovnica" jer je ona već obuhvaćena pojmom javne isprave.

Iz stavka 3. članka 311. KZ97 izbrisane su riječi: "ili druge isprave kojom se obavlja bezgotovinsko plaćanje" jer ti slučajevi ne opravdavaju strože kažnjavanje (npr. krivotvorenje bonova za plaćanje u trgovini).

Članak 277.

Ovaj članak odgovara članku 312. KZ97.

Promijenjen je naziv kaznenog djela koji sada dovodi do zabune jer se i krivotvorenje poslovne isprave naziva krivotvorenjem službene isprave. U stavku 1. predlaže se tekst identičan postojećem, ali je stavak 2. proširen tako da je počinitelj označen kao "tko", pri čemu se vodilo računa o tome da krivotvorenu službenu ili poslovnu ispravu može uporabiti i počinitelj koji nije

ni službena ni odgovorna osoba. U stavku 2. brisan je dio koji se odnosi na uništenje, prikriivanje i oštećenje isprave budući je pokriven člankom 313. Nacrta Kaznenog zakona.

U prijelaznim i završnim odredbama brisano je kazneno djelo iz članka 627. Zakona o trgovačkim društvima kao nepotrebno jer je u njemu opisan jedan oblik krivotvorenja, obuhvaćen kaznenim djelom krivotvorenja službene i poslovne isprave (što se na neki način u članku 627. Zakon o trgovačkim društvima i priznaje).

Članak 278.

Predlaže se ovo kazneno djelo koje nedostaje u sadašnjem zakonu. U praksi su se pojavljivali slučajju uporabe tuđih putovnica na kojima počinitelj nije ništa mijenjao; sudovi su to tretirali kao krivotvorenje isprave iz članka 311. stavak 2. KZ97 (članak 276. Nacrta Kaznenog zakona), što predstavlja zabranjenu analogiju i kršenje načela zakonitosti jer počinitelj takvom uporabom ne izrađuje niti preinačuje osobnu ispravu. Djelo se predlaže po uzoru na § 281 njemačkog Kaznenog zakona.

Članak 279.

Ovaj članak odgovara članku 315. KZ97. U naslovu je izmijenjen pojam "ovjerovljavanje" pojmom "ovjeravanje" koji je sadržajno isti.

Članak 280.

Ovaj članak odgovara članku 316. KZ97.

Budući da predmet ovog kaznenog djela nisu službene isprave (riječ je o liječničkim i veterinarskim svjedodžbama koje se izdaju u ordinacijama), ispravno je i počinitelja označiti riječju "tko". Stavci 1. i 2. članka 316. KZ97 su spojeni u jedan.

Članak 281.

Budući da se ovdje radi o pripremnim radnjama za određena kaznena djela iz ove glave, svi oblici počinjenja su objedinjeni u jednom stavku s jedinstvenom kaznom.

Članak 282.

Ovaj članak bavi se povredom moralnih (osobnih) prava autora. Sukladno članku 13. stavak 2. (Narodne novine, broj 167/03, 79/07 – u daljnjem tekstu: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima) osobna prava uključuju moralna prava.

Stavak 1. je zapravo pandan kaznenom djelu lažnog predstavljanja, ali u sferi zaštite autorskih prava. To je u skladu s odredbama Zakona o autorskim pravima preraden članak 229. stavak 1. KZ97. Slično kazneno djelo ima i švicarsko zakonodavstvo, vidi članak 67. stavak 1. točka a. Zakona o zaštiti autorskih prava. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u svojim prekršajnim odredbama nema ovakve odredbe. Objavljivanje pod krivim imenom znači objavljivanje pod izmišljenim, nepostojećim imenom. Kažnjava se ne samo osoba koja označi i objavi tuđe djelo kao svoje odnosno pod krivim imenom ili imenom drugoga, već i osoba koja to dopusti. Slično se u austrijskom Kaznenom zakonu (članak 91. stavak 2.) inkriminira "šef" koji ne spriječi činjenje ovakvog djela. S obzirom da se radi o pandanu kaznenom djelu lažnog predstavljanja kazna zatvora do jedne godine smatra se primjerenom. I švicarski zakon predviđa istu kaznu za ovaj slučaj.

Stavak 2. odgovara stavku 1. članka 229. KZ97 samo što se odnosi na umjetnika izvođača.

Stavak 3. pokriva dio sadržaja iz članka 229. stavak 2. KZ97. U članku 229. KZ97 djelu stavka 2., stavku 4., 5. i 6. štite se moralna prava autora odnosno umjetnika izvođača. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima predviđa prekršajne sankcije za ova kršenja (članak 189. stavak 1. točka 1.) tako da se zapravo ovdje radi o dvostrukom kažnjavanju. Stoga smo ove odredbe odlučili suziti samo na ona ponašanja koja nisu pokrivena prekršajnim zakonodavstvom, a koja po svojoj težini (lažno predstavljanje, a u određenim slučajevima i krađe) zaslužuju biti kazneno djelo. Prvi dio stavka 2. članka 229. KZ97 izostavljen je budući je već pokriven člankom 189. stavak 1. točka 1. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima i dovoljno je da objavljivanje i korištenje autorskog djela bez navođenja imena autora ostane u sferi prekršaja, a zadržan je samo drugi dio stavka 2. koji ima obilježja lažnog predstavljanja "tko na nedozvoljeni način unese dijelove tuđeg djela u svoje autorsko djelo ili dozvoli da se to učini". S time da je kažnjivost u Nacrtu Kaznenog zakona sužena na postupanje s ciljem pribavljanja koristi odnosno nanošenja štete.

Članak 229. stavak 3. KZ97 suvišan je pa se briše.

Članak 229. stavak 4. KZ97 već je pokriven člankom 189. stavak 1. točka 1. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima i dovoljno je da takvo ponašanje bude sankcionirano prekršajno pa se predlaže njegovo brisanje.

Članak 229. stavak 5. KZ97 brisan je jer je njegov sadržaj već pokriven člankom 189. stavak 1. točka 4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima.

Članak 229. stavak 6. KZ97 brisan je jer je već pokriven člankom 189. stavak 1. točka 4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima i dovoljno je da takvo ponašanje bude sankcionirano prekršajno.

Članak 229. stavak 7. KZ97 brisan je jer se on odnosi na zaštitu imovinskih, a ne moralnih prava autora odnosno umjetnika izvođača.

Stavak 4. je nov. Nalazimo ga u drugim stranim zakonima (vidi švicarski Kazneni zakon koji predviđa progon samo po prijedlogu oštećenika). Mi smo ga ovdje proširili i drugim zainteresiranim osobama (strukovne udruge, sveučilišta, fakulteta, HAZU i sl.) jer se može raditi o povredi moralnih prava umrle osobe ili stranca koji nisu u prilici dati takav prijedlog, a ipak postoji potreba za zaštitom njihovih moralnih prava. Ovo proširenje veže se uz načelo pravnog interesa iz građanskog prava.

Članak 283.

Ovaj članak odgovara članku 230 KZ.

Ovim člankom štite se imovinska prava autora (stavak 1.) i umjetnika izvođača (stavak 2.). Da bi se izbjegla preklapanja sa prekršajnim odredbama iz Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (članak 189. stavak 1. točka 2. i 5.) propisano je kažnjavanje samo u slučajevima u kojima je došlo do namjernog pribavljanja imovinske koristi odnosno nanošenja imovinske štete.

Tekst stavka 1. i 2. usklađen je s izrijekom koji se koristi u Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (članak 19. do 33. i članak 125.). Napisan je kao blanketna norma. Budući da se radi o djelu iz koristoljublja uz kaznu zatvora po općim odredbama može se izreći i novčana kazna.

Stavak 3. je nov i posljedica je razvoja suvremenih tehnologija.

Stavak 4. je nov i predviđa kažnjavanje za pokušaj, budući zbog visine sankcije pokušaj nije kažnjiv po općim odredbama. Nijemci predviđaju kažnjavanje pokušaja kod ovih djela.

Stavak 5. odgovara članku 230. stavak 6. KZ97.

Članak 230. stavak 3. KZ97 brisan je jer je djelomično pokriven sadašnjim stavkom 1. i 3., a ono što nije pokriveno već postoji kao prekršaj u Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima.

Članak 230. stavak 4. KZ97 je brisan jer je nedopustivo da netko odgovara samo zato što su kod njega zateknuti predmeti povezani s kaznenim djelom, pogotovo ako je dovoljan i nehaj. Takav počinitelj može odgovarati samo ako su ispunjene pretpostavke za pomaganje počinitelju u odgovarajućem kaznenom djelu ili za prikriivanje ili pomoć počinitelju nakon počinjenog kaznenog djela, no u svakom slučaju samo za namjeru.

Članak 230. stavak 5. KZ97 je brisan budući je integriran u stavak 1. i 2. pa za njim nema više potrebe.

Članak 284.

U ovom članku stavak 1. članka 231. KZ97 podijeljen je u dva stavka, prvi se odnosi na fonograme, a drugi na videograme. To je posljedica usklađivanja sa odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (Narodne novine, broj 167/03, 79/07 – u daljnjem tekstu: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima), članak 189. stavak 1. točka 6. i 7.).

Stavak 3. je članak 231. stavak 2. KZ97 koji je samo jezično prilagođen Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima.

Za stavak 4. vidi obrazloženje kod prethodnog članka.

Stavak 5. je nov. Za obrazloženje vidi prethodni članak.

Stavak 6. odgovara članku 231. stavak 4. KZ97. Vidi obrazloženje uz prethodni članak.

Stavak 3. članka 231. KZ97 je brisan budući je integriran u stavak 1., 2. i 3. ovog članka pa za njim nema više potrebe. Sukladno zahtjevima presude Maresti zadržano je kažnjavanje samo težih slučajeva u kojima je ostvarena imovinska korist odnosno nanijeta šteta u predloženom iznosu. Ostali slučajevi su pokriveni prekršajnom odgovornošću (vidi članak 189. stavak 1. točka. 6., 7. i 8. Zakona o autorskom i srodnim pravima).

Potrebno je brisati članak 188. Zakona o autorskom i srodnim pravima budući da je pokriven postojećim člancima (članak 230. stavak 3., članak 231. stavak 4. KZ97, sad članak 283. i 284. Nacrta Kaznenog zakona i prekršajem iz članka 189. stavak 1. točka 9.), a ne postoji poseban zahtjev u konvencijskom pravu za njegovim zasebnim reguliranjem kao kaznenog djela.

Članak 285.

Ovaj članak odgovara članku 232. KZ97.

Stavak 1. koji je kao i kod autorskih prava (povreda autorovih moralnih prava – članak 282. Nacrta Kaznenog zakona) djelo povrede izumiteljskog moralnog prava ostao je neizmijenjen.

Stavak 2. je proširen i obuhvaća sve slučajeve koje pronalazimo kod prekršaja u članku 97. stavak 1. Zakona o patentu (Narodne novine, broj 173/03, 87/05, 76/07, 30/09, 128/10, 49/11), s tim da se kažnjavaju samo teži oblici (pribavljena znatna korist odnosno nanijeta znatna šteta) kako bi se izbjeglo dvostruko kažnjavanje sukladno presudi Maresti. U stavku 2. govori se uz proizvode zaštićene registriranim patentom i o proizvodima zaštićenim svjedodžbom o dodatnoj zaštiti koji će vrijediti za lijekove namijenjene ljudima ili životinjama od dana stupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti produžuje vrijeme zaštite izuma lijeka i pesticida na dodatno razdoblje od maksimum 5 godina. Do sada se govorilo o proizvodima sad je to pojašnjeno sintagmom "proizvod izrađen prema izumu", a to obuhvaća i proizvode koji nisu identični izumu, već ga vjerno oponašaju.

Za stavak 4. vidi komentar kod članka 283. stavak 5. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 286.

Ovaj članak odgovara članku 285. KZ97 s time da je zaštita žiga propisana u stavku 1. ovoga članka, a zaštita oznake podrijetla proizvoda u stavku 2.

Povreda modela ili uzorka (danas je taj pojam u cijelosti zamijenjen pojmom industrijskog dizajna) pokrivena je prekršajnom odgovornošću (članak 58. stavak 1. Zakona o industrijskom dizajnu (Narodne novine, broj 173/03, 54/05, 76/07, 30/09, 49/11) pa se ne navodi u ovom članku, dok se kazneno djelo neovlaštene uporabe tuđe tvrtke nalazi u glavi kaznenih djela protiv gospodarstva.

Povreda prava iz registriranog žiga rađena je prema članku 7. Zakona o žigu (Narodne novine, broj 173/03, 54/05, 76/07, 30/09, 49/11 – u daljnjem tekstu: Zakon o žigu) kojim se definiraju prava koja proizlaze iz žiga i prekršajnoj odredbi sadržanoj u članku 80. Zakona o žigu.

Kazneno djelo iz stavka 2. usklađeno je sa Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (Narodne novine, broj 173/03, 186/03, 76/07, 49/11) te Zakona o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Narodne novine, broj 84/08, 75/09, 20/10).

Članak 287.

Ova odredba je nova. Njom se predviđa mogućnost javnog objavljivanja presude sukladno članku 80. Nacrta Kaznenog zakona. Javno objavljivanje presude predviđaju i austrijski i švicarski i njemački zakoni kojima se propisuju ova kaznena djela.

Članak 288.

Ovo je kazneno djelo sadržajno neizmijenjeno kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članak 337. KZ97 s tim da je ono nomotehnički doradenije i ispravlja nejasnoće i proturječnosti postojećeg teksta (npr. nelogičnost da se kvalificirani oblik djela iz stavka 3. (pribavljanje imovinske koristi) ostvaruje pod uvjetima iz stavka 1., dakle s ciljem pribavljanja neimovinske koristi ili prouzročenja štete drugome). Pojam "korist" obuhvaća imovinsku i neimovinsku korist. Kvalificirani oblik djela u stavku 2. postojat će ako je pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta. Izričaj "drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi" u stavku 1. izmijenjen je u "drugoj osobi" pod čim se ima razumjeti i fizička i pravna osoba. S obzirom da je u stavku 1. propisana kazna od šest mjeseci do pet godina (umjesto kao dosada od tri mjeseca do tri godine) pokušaj je kažnjiv.

Premda se radi o službeničkom kaznenom djelu, zadržan je pojam odgovorne osobe kako bi se obuhvatili slučajevi odgovornih osoba koje zlouporabe javne ovlasti koje su im povjerene pa u tom smislu treba tumačiti ovo kazneno djelo kako bi ga se razlikovalo od kaznenog djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju. Isto vrijedi i za ostala kaznena djela iz ove glave u kojima se kao počinitelj navodi odgovorna osoba. Odgovorne osobe u gospodarstvu odgovaraju za kaznena djela iz glave protiv gospodarstva i nisu obuhvaćena službeničkim kaznenim djelima.

Također, ovim kaznenim djelom je pokriven i članak 112. KZ97 s obzirom na to da kada službena osoba iskoristi svoj položaj da uskrati drugome pravo na pravni lijek (npr. sudac uništi žalbu koju je stranka podnijela protiv njegove presude) odgovarat će za zlouporabu položaja i ovlasti jer nema posebnih razloga da se takvog počinitelja privilegira (u članku 112. KZ97 je predviđena samo novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine). U slučajevima fizičkog sprečavanja pojedinca da podnese pravni lijek radit će se o kaznenom djelu prisile.

Članak 289.

Nezakonito pogodovanje je nomotehnički pojednostavljeno kazneno djelo zlouporabe u obavljanju dužnosti državne vlasti iz članka 338. KZ97. Stavak 1. ovog članka se odnosi na zlouporabe u postupku javne nabave, a stavak 2. se odnosi na sukob interesa pri sklapanju poslova. Pod odgovornom osobom u smislu ovog članka smatra se kao i u članku 338. KZ97 odgovorna osoba u tijelima državne vlasti i jedinicama lokalne ili područne (regionalne) samouprave i uprave, u pravnim osobama s javnim ovlastima ili u pravnim osobama čiji je osnivač ili u kojoj pretežito pravo odlučivanja ima Republika Hrvatska ili jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave i uprave.

Stavak 1. je kazneno djelo apstraktnog ugrožavanja kojim se kažnjavanje za zlouporabu položaja i ovlasti pomiče u raniju fazu. U trenutku kad dođe do posljedice (imovinska korist ili šteta), radnja se mora označiti kao kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, koje u tom slučaju potiskuje ovo kazneno djelo.

U stavku 2. predloženi sadržaj usuglašen je terminološki i sadržajno sa zakonodavstvom o sprječavanja sukoba interesa. Sukladno Zakonu o sprječavanju sukoba interesa (Narodne novine, broj 26/11) u obnašanju javnih dužnosti povezanim se osobama smatraju bračni ili izvanbračni drug dužnosnika, njegovi srodnici po krvi u uspravnoj lozi, posvojitelj i posvojenik, srodnici u pobočnoj lozi do drugog stupnja i srodnik po tazbini do prvog stupnja, te ostale osobe koje se prema drugim osnovama i okolnostima opravdano mogu smatrati interesno povezanim s dužnosnikom. Interesno povezane osobe obuhvaćaju i samog počinitelja.

Članak 290.

Ovaj članak odgovara članku 347. KZ97.

U stavku 1. je propisano tzv. pravo pasivno podmićivanje, a nepravno pasivno podmićivanje u stavku 2. i u oba je povišena kazna u odnosu na članak 347. KZ97. Za tzv. nepravno pasivno podmićivanje predlaže se kazna zatvora od jedne do osam godina (dosad od šest mjeseci do pet godina), a za pravo pasivno podmićivanje u stavku 1. predlaže se povišenje posebnog maksimuma s osam na deset godina zatvora. Na temelju preporuke skupine Vijeća Europe GRECO eksplicira se da radnja koju poduzima službena ili odgovorna osoba mora biti unutar ili izvan granica njezinih ovlasti. Premda je sudska praksa i dosada tumačila ovu odredbu na način da je kazneno djelo počinjeno i ako je mito bilo namijenjeno trećoj osobi, sada je u oba stavka izričito navedeno da se kažnjava službena ili odgovorna osoba koja zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita "za sebe ili za drugoga". Pojam "drugi" obuhvaća svaku fizičku ili pravnu osobu.

U biće djela se unosi pojam "mito" koji je definiran u značenjima izrazima (članak 87. Nacrta Kaznenog zakona).

Stavak 4. članka 347. KZ97 o obveznom oduzimanju mita nije potreban jer se imovinska korist ostvarena kaznenim djelom obvezno oduzima po općim odredbama.

Članak 291.

Ovaj članak odgovara članku 348. KZ97.

Za pravo aktivno podmićivanje u stavku 1. predviđeno je povišenje posebnog maksimuma s tri na pet godina zatvora, a za tzv. nepravno aktivno podmićivanje u stavku 2. podiže se kazneni okvir na šest mjeseci do pet godina (dosad novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine). Pojmovi "dar ili kakva druga korist" zamijenjeni su pojmom "mito" kao i kod kaznenih djela primanja mita (članak 290. Nacrta Kaznenog zakona). Na temelju preporuke skupine Vijeća

Europe GRECO eksplicira se da radnja koju poduzima službena ili odgovorna osoba mora biti unutar ili izvan granica njezinih ovlasti. Umjesto obveznog oslobođenja od kazne davatelja mita koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno (članak 348. stavak 3. KZ97) ovdje se predviđa fakultativno oslobođenje od kazne.

Briše se i stavak 4. članka 348. KZ97 o vraćanju mita (dara) davatelju mita (tzv. neskrivljeno davanje mita) kao kriminalno-politički neosnovan.

Članak 292.

Trgovanje utjecajem nije novo kazneno djelo već novi naziv kaznenog djela koje sadržajno obuhvaća prva tri stavka kaznenog djela protuzakonitog posredovanja iz članka 343. KZ97. Stavak 1. odgovara članku 343. stavku 2. KZ97, a stavak 1. i 2. odgovara članku 343. stavak 1. KZ97. Time se dosadašnja nomotehnički vrlo složena inkriminacija iz članka 343. KZ97 radi bolje preglednosti razdvaja u dvije – trgovanje utjecajem i davanje mita za trgovanje utjecajem (za takav se pristup odlučio, primjerice, slovenski zakonodavac). Ovim se člankom kažnjava samo ona osoba koja trguje utjecajem, dok je davanje mita za trgovanje utjecajem inkriminirano u članku 293. Nacrta Kaznenog zakona. Pojmovi "dar ili kakva druga korist" zamijenjeni su pojmom "mito" kao i kod kaznenih djela primanja mita (članak 290. Nacrta Kaznenog zakona) i davanja mita (članak 291. Nacrta Kaznenog zakona). Pojam mita je definiran u članku 87. Nacrta Kaznenog zakona. Izričaj "drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi" u stavku 1. izmijenjen je u "drugoj osobi" pod čime se ima razumjeti i fizička i pravna osoba.

U stavku 2. je brisana klauzula supsidijariteta kao nepotrebna. Za sve oblike kaznenog djela su povišene kazne u odnosu na članak 343. stavak 1. - 3. KZ97 tako da su u stavku 1. izjednačene sa kaznom za zlouporabu položaja i ovlasti, a u stavku 2. i 3. sa kaznenim djelom primanja mita.

Članak 293.

Davanje mita za trgovanje utjecajem nije novo kazneno djelo već novi naziv kaznenog djela koje sadržajno obuhvaća stavak 4. i 5. kaznenog djela protuzakonitog posredovanja iz članka 343. KZ97. Time se nomotehnički vrlo složena inkriminacija iz članka 343. KZ97 radi bolje preglednosti razdvaja u dvije – trgovanje utjecajem i davanje mita za trgovanje utjecajem (vidi obrazloženje uz članak 292. Nacrta Kaznenog zakona). Ovim se člankom kažnjava samo ona osoba koja nudi, obećava ili daje mito drugoj osobi za koju zahtijeva da trguje svojim utjecajem, dok je samo trgovanje utjecajem inkriminirano u članku 292. Nacrta Kaznenog zakona. Pojmovi "dar ili kakva druga korist" zamijenjeni su pojmom "mito" kao i kod kaznenih djela primanja mita (članak 290. Nacrta Kaznenog zakona) i davanja mita (članak 291. Nacrta Kaznenog zakona).

U stavku 1. i 2. povišene su kazne tako da odgovaraju kaznama za kazneno djelo davanja mita.

Stavak 3. je novost koja je kod ovog kaznenog djela uvedena po uzoru na tzv. neskrivljeno davanje mita. Cilj ove odredbe je da se potakne osobe koje su dale mito za trgovanje utjecajem na poticaj ili pod odlučujućim utjecajem osobe koja tim utjecajem trguje, na prijavljivanje djela i počinitelja. One ostaju kazneno odgovorne, ali sud ima mogućnost osloboditi ih kazne.

Članak 294.

Ovo je kazneno djelo premješteno iz glave kaznenih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (članak 126. KZ97) u glavu kaznenih djela protiv službene dužnosti, jer je to tipično

službeničko kazneno djelo (tako i § 343 njemačkog Kaznenog zakona). Za razliku od članka 126. KZ97, ovdje se iznuđuje ne samo davanje iskaza već i suzdržavanje od davanja iskaza po uzoru na § 343 njemačkog Kaznenog zakona.

U stavku 1. brisano je nabrojanje osoba od kojih se može iznuđivati iskaz jer su sve te osobe pokrivena pojmom "drugoga".

Iz stavka 2. brisano je "teškim nasiljem" koje se nalazilo u članku 126. stavak 2. KZ97 budući se u takvim slučajevima zapravo radi o kaznenom djelu mučenja (članak 104. Nacrta Kaznenog zakona).

Također u stavku 2. izvršene su terminološka usklađivanja s članakom 202. Zakona o kaznenom postupku pa je uz osumnjičenika i okrivljenika uveden i optuženik.

Članak 295.

Ovo kazneno djelo odgovara kaznenom djelu protuzakonite pretrage iz članka 123. KZ97. Jedan dio odredbe koji glasi "osobe, doma ili njemu pripadajućih zatvorenih ili ograđenih prostora i poslovnih prostora" ispušten je kao nepotreban jer je drugim propisima propisano što se sve smatra objektom pretrage. Odredba je usklađena sa Zakonom o kaznenom postupku prema kojem su objekti "dom i drugi prostori, sredstva prijevoza i druge pokretne stvari te osobe", a članak 123. KZ97 u nabrojanju ne pokriva protuzakonitu pretragu sredstava prijevoza niti pretragu drugih pokretnih stvari osobe.

Ovo kazneno djelo se razlikuje od kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti u tome što se ne traži stjecanje koristi niti nastupanje štete. Ako do toga dođe, onda će se raditi o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti.

Članak 296.

Ovo kazneno djelo sadržajno je neznatno izmijenjeno kazneno djelo protuzakonitog oslobodjenja osobe kojoj je oduzeta sloboda iz članka 342. KZ97. Prema ovoj odredbi kažnjava se svaka službena osoba koja protuzakonito oslobodi osobu kojoj je oduzeta sloboda (ne traži se da joj je ona povjerena na čuvanje). Dio odredbe članka 342. KZ97 koji glasi "ili omogućiti nedozvoljenu vezu zbog koje je osoba kojoj je oduzeta sloboda uspjela pobjeći" ispušten je kao nepotreban jer je to već inkriminirano pomaganjem u bijegu. Povišena je kazna (umjesto kazne zatvora od tri mjeseca do pet godina po članku 342. KZ97, ovom je odredbom propisana kazna zatvora od jedne do osam godina) jer se radi o kvalificiranom obliku zlouporabe položaja i ovlasti.

Članak 297.

Ovaj članak odgovara članku 351. KZ97.

Premda Zakon o tajnosti podataka ne spominje službenu tajnu, valja zadržati taj pojam kako bi se obuhvatili tajni podaci koji nisu klasificirani, a prikupljeni su i koriste se za potrebe javnih tijela te su na temelju zakona proglašeni službenom tajnom. Naime, Zakon o tajnosti podataka prvenstveno se odnosi na podatke koji su od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku, što bi mnoge neklasificirane podatke koje javna tijela koriste ostavilo nezaštićenim. To, primjerice, vrijedi za podatke o kaznenom postupku prema maloljetnicima, kaznenoj evidenciji, istrazi i sl.

Ipak, kako je veći dio dosadašnjih službenih tajni pokriven navedenim Zakonom pa je time i njihova zaštita uvelike pokrivena novim kaznenim djelom odavanja tajnih podataka, više nema potrebe da se posebno kažnjava nehaj (članak 351. stavak 3. KZ97), kao niti kvalificirani oblik ovog kaznenog djela (članak 351. stavak 2. KZ97) osim ako je kaznenim djelom ostvarena

imovinska korist ili počinjena šteta. U potonjem slučaju više se neće raditi o ovom kaznenom djelu, već o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti.

Stavak 2. je razlog isključenja protupravnosti koji je isti kao i kod kaznenog djela odavanja i neovlaštenog pribavljanja poslovne tajne (vidi obrazloženje uz to kazneno djelo).

Članak 298.

U odnosu na članak 299. KZ97, sadržaj ovog kaznenog djela uglavnom ostaje neizmijenjen. U stavku 1. izostavljen je izričaj "teže kazneno djelo" kao nepotreban jer je jedini uvjet za odgovornost počinitelja po ovoj odredbi da nije prijavljeno pripremanje kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet godina ili teža. Također nije potrebno navoditi da se radi o kazni koja je propisana zakonom jer se sukladno načelu zakonitosti kaznenopravne sankcije mogu propisivati samo zakonom.

Radi izjednačavanja pravnog statusa osoba koje žive u istospolnim zajednicama u stavku 3. su ovom odredbom obuhvaćene i osobe koje žive u istospolnoj zajednici s osobom koja priprema počinjenje kaznenog djela. S obzirom da je odredba o nekažnjavanju iz stavka 3. u suprotnosti s potrebom pojačane kaznenopravne zaštite djece, u istom stavku je navedena i iznimka od nekažnjavanja u toj odredbi navedenih osoba ukoliko se radi o pripremanju kaznenog djela na štetu djeteta za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna.

Članak 299.

Ovaj članak odgovara članku 300. KZ97.

U stavku 1. je izostavljen izričaj "teško kazneno djelo" kao nepotreban jer je jedini uvjet za odgovornost počinitelja po ovoj odredbi da nije prijavljeno počinjeno kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna. U odnosu na članak 300. stavak 1. KZ97, zona kažnjivosti je ovom odredbom proširena (dosada se moralo raditi o kaznenom djelu za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, a sada je dostatno da se radi o kaznenom djelu za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna). Također nije potrebno navoditi da se radi o kazni koja je propisana zakonom jer se sukladno načelu zakonitosti kaznenopravne sankcije mogu propisivati samo zakonom.

U stavku 2. koji regulira odgovornost službenih osoba za neprijavljivanje ispušteno je da se mora raditi o "težem kaznenom djelu" što znači da su službene osobe odgovorne za neprijavljivanje bilo kojeg počinjenog kaznenog djela koje se progoni po službenoj dužnosti. Novi stavak 3. predviđa da sud ne može izreći strožu kaznu od one koja je propisana za neprijavljeno kazneno djelo.

Radi izjednačavanja pravnog statusa osoba koje žive u istospolnim zajednicama u stavku 4. ovom su odredbom obuhvaćene i osobe koje žive u istospolnoj zajednici s osobom koja je počinila kazneno djelo. Krug osoba u stavku 4. proširen je i na branitelja, a ispuštena je generalna klauzula "druge osobe u obavljanju svoga zvanja". S obzirom da je odredba o nekažnjavanju iz stavka 4. u suprotnosti s potrebom pojačane kaznenopravne zaštite djece, u istom stavku je navedena i iznimka od nekažnjavanja u toj odredbi navedenih osoba ukoliko se radi o pripremanju kaznenog djela na štetu djeteta. S obzirom na tu izmjenju, stavak 4. članka 300. KZ97 brisan je kao nepotreban.

Članak 300.

Ovaj članak odgovara članku 301. KZ97.

U stavku 1. izostavljen je izričaj "teže kazneno djelo" kao nepotreban jer je jedini uvjet za odgovornost počinitelja po ovoj odredbi da se pomaže počinitelju kaznenog djela za koje je

propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Također nije potrebno navoditi da se radi o kazni koja je propisana zakonom jer se sukladno načelu zakonitosti kaznenopravne sankcije mogu propisivati samo zakonom. Kazna je pooštrena u odnosu na stavak 1. članka 301. KZ97 kako bi se izrazila veća težina ovog kaznenog djela u odnosu na neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela jer se ovdje radi o kaznenom djelu činjenja, a tamo o kaznenom djelu nečinjenja.

U stavku 3. nalazi se kazneno djelo naknadne pomoći počinitelju kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom iz članka 187.b KZ97, a koje je suženo na genocid, zločin protiv čovječnosti, zločin agresija, ratni zločin i terorizam.

Stavak 4. preoblikovan je na način da se kazneni okvir ograničava na propisanu kaznu za djelo koje je počinila osoba kojoj je počinitelj pružio pomoć, a ne na koju je osuđena kao u članku 301. stavak 3. KZ97.

Radi izjednačavanja pravnog statusa osoba koje žive u istospolnim zajednicama u stavku 5. ovom su odredbom obuhvaćene i osobe koje žive u istospolnoj zajednici s osobom koja je počinila kazneno djelo.

Članak 301.

Stavak 1. članka 302. KZ97 podijeljen je u dva stavka koja se razlikuju u težini jer stavak 1. ne sadrži nikakvu posljedicu, dok je u stavku 2. predviđeno pokretanje kaznenog postupka kao posljedica i sukladno tome je pooštrena propisana kazna. U stavku 1. i 2. proširena je zona kažnjivosti u odnosu na članak 302. KZ97 s obzirom da je po ovoj odredbi kažnjivo lažno prijavljivanje, ne samo kaznenog djela koje se progoni po službenoj dužnosti, već i kaznenog djela za koje se kazneni postupak pokreće povodom prijedloga. Ista je izmjena provedena i u stavku 2. kojim je inkriminirano tzv. lažno samoprijavljivanje.

U stavku 3. povišen je posebni maksimum na kaznu zatvora do jedne godine (dosad do tri mjeseca).

Članak 302.

Ovaj članak odgovara članku 303. KZ97.

Stavak 1. dopunjen je davanjem lažnog iskaza u prethodnom kaznenom postupku i prekršajnom postupku i to stoga što se ti postupci ne mogu smatrati niti jednim od postupaka obuhvaćenih člankom 303. stavak 1. KZ97 (za prethodni postupak koji se vodi po pravilima tzv. državnoodvjetničke istrage, vidi Zakon o kaznenom postupku, a prekršajni postupak, osim suda, mogu voditi i druga tijela ovlaštena za vođenje postupka – npr. tijela uprave, inspeksijske službe i sl.(vidi Prekršajni zakon).

U stavku 3. izostavljeno je da se mora raditi o teškim posljedicama za okrivljenika "u kaznenom postupku". To znači da će se o kvalificiranom obliku ovog kaznenog djela raditi i ako su nastupile teške posljedice po okrivljenika u prekršajnom postupku, ali i za okrivljenika prije no što je započet kazneni postupak (sukladno članku 17. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku kazneni postupak započinje potvrđivanjem optužnice, a sukladno članku 202. stavak 2. točka 2. okrivljenikom se, *inter alia*, smatra i osoba protiv koje je podignuta optužnica koja još nije potvrđena).

Pojam okrivljenika valja ovdje tumačiti u širem smislu na način da podrazumijeva i osumnjičenika i optuženika.

Članak 303.

Ovaj članak odgovara članku 304. KZ97.

Stavak 1. je dopunjen sprječavanjem dokazivanja u prekršajnom postupku i to stoga što se taj postupak ne može smatrati niti jednim od postupaka obuhvaćenih člankom 304. stavak 1. KZ97 (vidi obrazloženje uz članak 302. Nacrta Kaznenog zakona). Umjesto sprječavanja dokazivanja pred "Međunarodnim kaznenim sudom" novom odredbom inkriminirano je sprječavanje dokazivanja pred bilo kojim "međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća". To obuhvaća Međunarodni kazneni sud, ali i druge međunarodne sudove (npr. Međunarodni sud pravde, Međunarodni kazneni sud za bivšu SFRJ, Europski sud za ljudska prava) pod uvjetom da njihovu sudbenost Republika Hrvatska prihvaća na temelju ugovora (npr. Međunarodni kazneni sud) odnosno drugih izvora prava (Povelja Ujedinjenih naroda, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, implementacijsko zakonodavstvo itd.). U stavku 1. povišena je propisana kazna s obzirom da ovo djelo, pored poticanja na davanje lažnog iskaza, u sebi sadrži i prisilu.

U stavku 2. izvršene su izmjene radi sadržajnog i terminološkog usklađivanja sa stavkom 1. Ispušteno je krivotvorenje dokaza koje je dosad bilo kažnjivo samo ako je počinjeno "u postupku pred sudom" jer nema razloga da to ne bude kažnjivo i kad se radi o bilo kojem od postupaka iz ovoga stavka. U stavku 2. je povišena propisana kazna s obzirom da ovo djelo u nekim oblicima predstavlja kvalificirani oblik krivotvorenja isprave.

U stavku 3. brisana je riječ "kakav", ali je odredba ostala sadržajno neizmijenjena u odnosu na članak 304. stavak 3. KZ97.

Članak 304.

Ovaj članak odgovara članku 305. KZ97.

Stavak 1. dopunjen je povredom tajnosti prethodnog kaznenog postupka i prekršajnog postupka i to stoga što se ti postupci ne mogu smatrati niti jednim od postupaka obuhvaćenih člankom 305. stavak 1. KZ97 (vidi obrazloženje uz članak 302. Nacrta Kaznenog zakona.).

Izmijenjenim stavkom 2. osigurava se kaznenopravna zaštita tajnosti postupka i u onim situacijama kada je kazneno djelo počinjeno na štetu djeteta odnosno kada se u postupku odlučuje o zaštiti prava i interesa djeteta.

Kazna kod ovog kaznenog djela izjednačena je s kaznom za odavanje službene tajne.

Članak 305.

Izmjene u naslovu i sadržaju članka 305.a KZ97 izvršene su radi usklađivanja sa Zakonom o zaštiti svjedoka (Narodne novine, broj 163/03, 18/11) i Zakona o kaznenom postupku.

Ovo kazneno djelo je kvalificirani oblik povrede tajnosti postupka pa je sukladno tome i pooštrena propisana kazna.

Članak 306.

U stavku 1. koji je sadržajno neizmijenjen u odnosu na članak 306. stavak 1. KZ97, ispušten je dio izričaja "ili da ih silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu" kao nepotreban.

Novi stavak 2. više nije vezan uz stavak 1. i odnosi se na svakoga tko uporabom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe pobjegne iz ustanove u kojoj je na temelju zakonite odluke kojom mu je oduzeta sloboda. To je dosad bilo inkriminirano člankom 307. stavak 1. KZ97 (bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda). Za razliku od članka 306. stavak 2. KZ97 kojim je kriminalizirana svaka prijetnja ovdje se traži tzv. kvalificirana prijetnja tj. prijetnja izravnim napadom na život ili tijelo neke osobe. Djelo je dovršeno ukoliko počinitelj pobjegne iz ustanove u kojoj je na temelju zakonite odluke kojom mu je oduzeta sloboda (prema članku 306.

stavak 2. KZ97 to nije uvjet za dovršenje djela – ono je dovršeno čim je počinitelj uporabio silu ili je zaprijetio njezinom uporabom). S obzirom na propisanu kaznu, pokušaj kaznenog djela iz stavka 2. je kažnjiv.

Članak 307.

Ovo kazneno djelo je izmijenjeni stavak 2. kaznenog djela iz članka 307. KZ97 (bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda). Obuhvaćeni su svi oblici poticanja na bijeg i pomaganja u bijegu. Posebni maksimum kazne zatvora povišen je s jedne na tri godine zatvora.

Sam bijeg zatvorenika (članak 307. stavak 1. KZ97) propisan je člankom 306. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona (vidi obrazloženje).

Članak 308.

Ovaj članak odgovara članku 308. KZ97

Ova odredba u naslovu i sadržaju proširena je na kršenje obveza određenih svim sigurnosnim mjerama (prema članku 308. KZ97 bilo je kažnjivo isključivo kršenje sigurnosnih mjera/i zaštitnih mjera/ zabrane obavljanja zvanja, djelatnost ili dužnosti i zabrane upravljanja motornim vozilom). Kršenje obveza izrečenih u zaštitnim mjerama ili obuhvaćenih pravnim posljedicama osude (vidi članak 308. KZ97) prema Nacrtu Kaznenog zakona više nije kažnjivo kao kazneno djelo. To je već uglavnom pokriveno prekršajnim odredbama. Stavak 3. i 4. članka 308. KZ97 brisani su što znači da će eventualno omogućavanje kršenja obveza od strane druge osobe biti kažnjivo kao pomaganje u ovom kaznenom djelu.

Članak 309.

U odnosu na članak 309. stavak 1. KZ97 kao žrtva ovog kaznenog djela se mogu pojaviti i "drugi pravosudni dužnosnici ili službenici" koji su dosad mogli biti obuhvaćene samo širom interpretacijom (npr. sudski savjetnik, zamjenik državnog odvjetnika, državnoodvjetnički savjetnik, javnobilježnički prisjednik i dr.). U odnosu na dosadašnji tekst, izbačen je pojam prisile jer ona već obuhvaća silu ili ozbiljnu prijetnju pa je to nepotrebno navoditi. Brisana je eksplicitna klauzula supsidijarnosti (vidi članak 309. stavak 1. KZ97) kao nepotrebna jer se do toga lako dolazi interpretacijom zakona. Stavci 2. i 3. članka 309. KZ97 su brisani jer svaka kritika rada pravosuđa ne predstavlja ujedno i prisilu prema pravosudnim dužnosnicima niti se njome ometa rad pravosuđa.

Osim toga, njima se neopravdano i nastojala ograničiti sloboda govora, a osobito sloboda javnosti da iznosi mišljenje o određenima postupcima sudbene vlasti, što se posebno kritiziralo u novinarskim krugovima. Otpor je postojao i u primjeni ovog kaznenog djela pa se ono vrlo rijetko primjenjivalo iako se gotovo svakodnevno pojavljuju slučajevi koji bi se mogli podvesti pod njegova obilježja.

Članak 310.

Ovaj članak odgovara članku 317. KZ97.

U stavku 1. predlaže se povisiti zakonski maksimum propisane kazne sa tri godine na pet godina jer se ovdje radi o kvalificiranom obliku prisile, za koju je u temeljnom obliku predviđena kazna zatvora do tri godine. Kako bi se izbjegle dvojbe izričito je rečeno da se prisila na obavljanje službene radnje odnosi na radnje koje su u okviru ili izvan ovlasti službene osobe, dok se po logici stvari sprječavanje odnosi samo na radnje iz djelokruga službene osobe. Tako i članak 285. švicarskog Kaznenog zakona iz kojeg smo još davno preuzeli ovu inkriminaciju.

U stavku 2. je kao kvalifikatorna okolnost izostavljeno "zlostavljanje" koje je odviše neodređeno i uveden je uobičajen pojam "dovede u opasnost život ili tijelo službene osobe". Uz uporabu oružja navodi se sada i uporaba opasnog oruđa. Više se ne govori o prijetnji oružjem, već o uporabi oružja što je širi pojam koji u sebi uključuje i prijetnju oružjem. Sukladno povišenju kazne u stavku 1., povišena je i kazna u stavku 2.

Povišenjem kazne za stavak 1. uvodi se kažnjivost pokušaja tog kaznenog djela. Naime, do sada pokušaj djela iz stavka 1. nije bio kažnjiv iako su takvi slučajevi neuspjelog sprječavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti uporabom sile ili prijetnje u praksi bili česti. Istom se do sada kažnjivao pokušaj prisile prema vojnoj osobi (članak 356. KZ97) koje sad brišemo jer je pokriveno ovim člankom.

Stavak 3. i 4. ostali su neizmijenjeni.

Članak 311.

Ovaj članak odgovara članku 318. KZ97.

Stavak 1. je s obzirom na redefiniranje policijskih poslova stupanjem na snagu Zakona o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine, broj 76/09) postao je neprimjeren. Naime, Novela Kaznenog zakona iz 2006. bespotrebno je u ovom stavku navela policijske poslove sukladno članku 3. Zakona o policiji (Narodne novine, broj 129/00, 41/08), koji je u međuvremenu promijenjen. Stoga se kao praktičnije i nomotehnički jasnije rješenje predlaže ovaj stavak postaviti kao blanketnu normu – zaštita se odnosi na određen krug osoba kad obavljaju svoju službenu dužnost. Koje su njihove službene dužnosti određeno je posebnim zakonodavstvom. Povrh toga proširen je krug osoba na koje se ovaj stavak odnosi. Uz policijske službenike te službene osobe Vojne policije on se odnosi i na vojnu osobu (do sada pokrivena člankom 357. KZ97), službenu osobu kojoj je povjereno čuvanje osoba kojima je na temelju zakona oduzeta sloboda (do sada pokriveno člankom 318. stavak 2. KZ97). Sličnu odredbu ima njemački Kazneni zakon (§ 113). Ne govori se više o osobama kojima je "zakonitom odlukom ili na zakonit način oduzeta sloboda", već "na temelju zakona", čime je pokriveno inkriminiranje onih napada na službenu osobu kojoj je povjereno čuvanje osobe kojima je oduzeta sloboda (to su pravosudni policajci), a u konačnici se utvrdi da je odluka temeljem koje je sloboda oduzeta bila nezakonita.

Stavak 2. je nov i njime se po uzoru na § 113. njemačkog Kaznenog zakona inkriminira pružanje otpora službenoj osobi u vršenju njene radnje.

Kazne u ovom članku usuglašene su sa propisanim kaznama iz prethodnog članka.

Ostali stavci odgovaraju stavcima iz prethodnog članka.

Članak 312.

Ovaj članak odgovara članku 322. stavku 2. KZ97 s tim da je nomotehnički dotjeran.

Promijenjen je naziv članka budući se u njemu ne radi više o širenju lažnih vijesti i informacija, već se zapravo radi o lažnom uzbunjivanju.

Stavak 1. članka 322. KZ97 je brisan kao nepotreban. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira propisuje da će se onaj tko izmišlja ili širi lažne vijesti kojima se remeti mir i spokojstvo građana kaznit za prekršaj novčanom kaznom u protivrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana. Što je sasvim dovoljna kazna za ovakvo ponašanje i ne postoji potreba za dodatnim inkriminiranjem.

Članak 313.

Ovaj članak odgovara članku 323. KZ97.

Novina je inkriminiranje i skidanje službenog pečata ili znaka koji je službena osoba postavila radi osiguranja ne samo sa predmeta i prostorije, već i bilo kojeg drugog prostora (npr. u praksi često dolazi do skidanja table "zatvoreno gradilište" koju je građevinska inspekcija postavila na otvorenom terenu ili nedovršenoj građevini pa se ne radi o prostoriji, zbog čega su ovakve povrede do sada bile nepokrivene).

Članak 314.

Ovaj članak odgovara članku 324. KZ97.

U stavku 1. brisane su riječi "koja pripada državnom tijelu ili organizaciji koja vrši javne ovlasti ili se kod njih nalazi" kao nepotrebno ograničenje.

Stavak 2. je nov – u njemu se kao kvalifikatorna okolnost uvodi počinjenje u službi od strane službene osobe. Upravo stoga članak 278. stavak 1. više ne pokriva ovaj sadržaj za razliku od članka 312. stavak 2. KZ97 (krivotvorenje isprave).

Članak 315.

Ovaj članak odgovara članku 325. KZ97.

Budući je novim definiranjem kaznenog djela uništenja i oštećenja tuđe stvari iz članka 222. KZ97 ispušten kvalificirani oblik koji se odnosio među ostalim na uništenje ili oštećenje kulturnog dobra, uklonjeno je postojeće preklapanje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka s kaznenim djelom iz članka 222. stavak 2. KZ97.

Stavak 1. je nomotehnički usklađen sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara koji koristi termin kulturna dobra. Zakonski okvir kazne za kazneno djelo iz stavka 1. povišen je na kaznu zatvora do tri godine.

Stavak 2. također se nomotehnički usklađuje sa gore navedenim zakonima koristeći umjesto izraza "bez dozvole" izraz "bez odobrenja".

Stavak 3. i 4. identični su članku 325. stavcima 3. i 4. KZ97.

Članak 316.

Ovaj članak odgovara članku 326. KZ97.

U stavku 1. uvodi se termin "protivno zabrani" koji uključuje generalno poduzimanje ovakvih radova iako je to zabranjeno, te "bez odobrenja nadležnog tijela" koji se odnosi na potrebno odobrenje nadležnog tijela koje se izdaje za svaki pojedini zahvat u ova dobra sukladno posebnim propisima.

Razlika prema prekršaju (članak 115. -117. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) jest u tome da se za postojanje kaznenog djela traži i nastup posljedica odnosno da uslijed takvih nepravilnosti kulturno dobro bude uništeno, teško oštećeno ili da izgubi svojstva kulturnog dobra.

Stavak 2. nomotehnički je usklađen sa terminologijom Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("kulturno dobro od nacionalnog značenja").

U stavku 3. se inkriminira tek prisvajanje prigodom arheoloških ili drugih istraživanja iskopanog ili nađenog predmeta koji predstavlja kulturno dobro, dok je izbačeno oduzimanje jer je ono pokriveno kaznenim djelom teške krađe.

Povišen je kazneni okvir za djela iz stavka 1. i 2. slijedom čega je brisana odredba stavka 4. članka 326. KZ97 koja je propisivala kažnjivost pokušaja jer je pokušaj ovih djela sada kažnjiv po općim odredbama.

Članak 317.

Predlaže se promjena naziva ovog kaznenog djela (članak 327. KZ97) na "Uništavanje ili prikrivanje arhivskog gradiva" u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, broj 107/97, 64/00, 65/09 – u daljnjem tekstu: Zakon o arhivskom gradivu i arhivima) koji koristi upravo taj termin. Prema članku 3. tog Zakona arhivsko su gradivo zapisi ili dokumenti koji su nastali djelovanjem pravnih ili fizičkih osoba u obavljanju njihove djelatnosti, a od trajnog su značenja za kulturu, povijest i druge znanosti, bez obzira na mjesto i vrijeme njihova nastanka, neovisno o obliku i tvarnom nosaču na kojem su sačuvani.

Isto tako, radi nomotehničkog usklađenja sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima umjesto termina registrirana građa uvodi se termin registraturno gradivo, koje prema članku 3. istog Zakona jest cjelina zapisa ili dokumenata nastalih ili primljenih djelovanjem i radom pojedine pravne ili fizičke osobe. Registraturno gradivo smatra se arhivskim gradivom u nastajanju, te se glede njegove zaštite primjenjuju odredbe ovoga Zakona i drugih propisa koji se odnose na arhivsko gradivo.

S obzirom da Zakon o arhivskom gradivu i arhivima u članku 65. inkriminira upravo uništavanje, prikrivanje ili činjenje neuporabljivim arhivskog gradiva, odnosno njegovo iznošenje u inozemstvo bez prethodnog odobrenja nadležnog državnog tijela potrebno je donošenjem ovog zakona brisati navedenu odredbu.

Umjesto termina "u stranu državu" koji je neodređen koristi se termin "iz Republike Hrvatske".

Povišen je kazneni okvir djela slijedom čega je brisana odredba sadašnjeg stavka 2. koja je propisivala kažnjivost pokušaja obzirom je pokušaj ovog djela sada kažnjiv po općim odredbama

Članak 318.

Ovaj članak odgovara članku 328. KZ97.

Stavak 1. je brisan jer je za ova ponašanja dovoljna prekršajna odgovornost propisana člankom 10. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira. Prema članku 10. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira prekršaj čini onaj tko obmani drugog u pogledu svoje službene ili društvene funkcije odnosno položaja ili tko upotrijebi lažne osobne podatke kao svoje ili tko potvrdi tuđe lažne osobne podatke kao i tko neovlašteno nosi kakve znakove službene osobe. Sam cilj koji je predstavljao do sada razlikovanje prema prekršaju je vrlo teško samog po sebi dokazati, a ako se ostvari neko drugo kazneno djelo onda bi ovaj stavak s njim redovito dolazio u prividni stjecaj. Ako se lažno predstavljanje radi s ciljem pribavljanja imovinske koristi postojat će kazneno djelo prijevare.

Stavak 2. ostao je neizmijenjen, samo je nešto nomotehnički dotjeran. Time ovaj članak odgovara § 132 njemačkog Kaznenog zakona.

Članak 319.

Ovaj članak odgovara članku 330. KZ97.

Kazneno djelo je prestilizirano kako bi ga se razlikovalo od kaznenog djela iznude kojim se ostvaruje protupravna imovinska korist, dok se protupravnom naplatom realizira tražbina na koju počinitelj ima pravo, ali to čini nedopuštenim sredstvima (silom ili prijetnjom). Ta razlika u dosadašnjem tekstu nije bila jasno izrečena, naročito u članku 330. stavak 2. KZ97, u kojem je bilo predviđeno da prisiljena osoba učini nešto na štetu svoje imovine, a što je obilježje iznude. Iz tih razloga za protupravnu naplatu su propisane niže kazne nego za iznudu.

Stavak 4. i 5. su brisani s obzirom da će u tim slučajevima biti obuhvaćeno kaznenim okvirom iz članka 325. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 320.

Strana zakonodavstva ne poznaju kazneno djelo nasilničkog ponašanja (članak 331. KZ97), već imaju donekle slično djelo tzv. "Izazivanje nereda" (vidi članak 260. švicarskog Kaznenog zakona i § 125 i 125a njemačkog Kaznenog zakona) pa predlažemo da se umjesto nasilničkog ponašanja iz članka 331. KZ97 uvede to kazneno djelo, a da se nasilničko ponašanje zbog neodređenosti zakonskog opisa i stoga što je već pokriveno drugim kaznenim djelima briše.

Stavak 1. inkriminira sudjelovanje u mnoštvu (*Zusammenrottung, Menschenmenge*) koja čini nasilje ili prijeti nasiljem ili potiče mnoštvo na nasilje. Riječ mnoštvo označava veći broj ljudi od grupe (koju čine tri čovjeka) pa se time ujedno omogućava i lakše razlikovanje prema kaznenom djelu sudjelovanja u tučnjavi (članak 122. Nacrta Kaznenog zakona).

Stavak 2. propisuje kvalifikatorne okolnosti koje djelo čine težim.

Stavkom 3. po uzoru na članak 260. stavak 2. švicarskog Kaznenog zakona isključuje se postojanje kaznenog djela ukoliko se osoba na zahtjev službene osobe udalji iz mnoštva, a da prije toga nije sama počinila nasilje. Time se osobama želi dati poticaj da se udalje iz mnoštva.

Članak 321.

Ovaj članak inkriminira radnje koje su do sada bile inkriminirane članku 174. stavak 3. i 4. KZ97 s tim da je ove odredbe uskladio sa Okvirnom odlukom Vijeća Europe 2008/913/JHA od 28. studenog 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije.

Sukladno Okvirnoj odluci stavak 1. inkriminira javno poticanje na nasilje i mržnju usmjerenu prema određenim skupinama ljudi. Djelo se kažnjava i kad je počinjeno putem informacijskog sustava. Sankcija je usuglašena sa zahtjevom Okvirne odluke prema kojoj maksimum kazne mora biti od jedne do tri godine.

Stavak 2. inkriminira javno odobravanje, poricanje ili umanjivanje određenih kaznenih djela na način da se potiče na nasilje i mržnju protiv određenih skupina. Prati tekst Okvirne odluke. Okvirna odluka daje mogućnost da se odgovornost ograniči na zločine koji su ustanovljeni presudom nacionalnog suda ili pravomoćnom odlukom međunarodnog suda te na slučajeve kad je djelo počinjeno na takav način da će vjerojatno poremetiti javni red ili koji je ugrožavajući, pogrdan ili uvredljiv. Nacrt Kaznenog zakona nije uveo ova ograničenja.

Članak 322.

Ovaj članak velikim djelom odgovara članku 177. KZ97 (protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice). Sukladno članku 1. Direktive Europske unije 2002/90/EZ od 28. studenog 2002. potrebno je kažnjavati pomaganje osobi koja nezakonito ulazi u Republiku Hrvatsku ili se nezakonito kreće i boravi u Republici Hrvatskoj. Nedoizvoljeni ulazak u Republiku Hrvatsku kažnjiv je kao prekršaj prema članku 48. Zakona o nadzoru državne granice (Narodne novine, broj 173/03, 100/04, 141/06, 08/07, 146/08), a nedozvoljeni boravak kažnjiv je prema članku 16. Zakona o prebivalištu i boravištu građana (Narodne novine, broj 53/91, 26/93, 29/94, 11/00). Prema općim odredbama Prekršajnog zakona time je kažnjivo i pomaganje osobi da nedozvoljeno uđe u Republiku Hrvatsku. Direktiva ne traži kažnjavanje zatvorskom kaznom pomaganja pri nezakonitom ulasku, kretanju ili boravku u državi (članak 1(a) Direktiva Europske unije 2002/90/EZ od 28. studenog 2002). Stoga nismo za ova ponašanja uvodili kaznenu odgovornost, već smo ih prepustili prekršajnoj odgovornosti koju za ove slučajeve smatramo dostatnom.

Stavak 1. inkriminira pomaganje u nezakonitom prelaženju preko granice, kretanju i boravku u Republici Hrvatskoj i to iz koristoljublja. Napisan je u skladu s članku 1(b) Direktiva

Europske unije 2002/90/EZ od 28. studenog 2002. Time je ujedno usvojen i prijedlog nekih županijskih državnih odvjetništva da se inkriminiraju i drugi načini omogućavanja nedozvoljenog prelaska preko državne granice koji ne predstavljaju doslovno radnju prevođenja preko državne granice, ali se stvarno radi o omogućavanju i pomaganju u nezakonitom prelaženju preko granice. U praksi se pojavio slučaj počinitelja koji je osobno, svojim vozilom, iz koristoljublja, znajući da osoba koju prevozi nema dokumente za legalan ulazak u Republiku Hrvatsku istu dovezao do neposredne blizine granične crte, koja je potom ilegalno prešla državnu granicu, dok je počinitelj u Republici Hrvatskoj svojim vozilom ušao na legalnom graničnom prijelazu, a potom prema dogovoru, ovoga sačekao u blizini granične crte, ali na području Republike Hrvatske te ga dalje prevezio teritorijem Republike Hrvatske. Bio je optužen kao počinitelj citiranog kaznenog djela, ali je u postupku pred sudom oslobođen jer nije sudjelovao u samom činu ilegalnog prelaska preko granice (ODO Zagreb, ŽDO Karlovac). Prema Nacrtu Kaznenog zakona kažnjive su sve pomagačke radnje. Sankcije su usklađene sa Okvirnom odlukom Europske unije 2002/946/JHA od 28. studenog 2002. o jačanju kaznenog okvira za prevenciju olakšavanja nezakonitog ulaska, kretanja i boravka.

Stavak 2. odgovara članku 177. stavak 2. KZ97 s tim da je kao kvalifikatorna okolnost dodano i počinjenje djela od strane službene osobe u obavljanju službe.

Članak 323.

Ovaj članak odgovara članku 332. KZ97.

U stavku 1. brisana je riječ "teže" kazneno djelo jer je u nastavku definirano da se inkriminira dogovor za počinjenje kaznenog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora veća od tri godine.

Sadržajno dogovor za počinjenjem kaznenog djela pripada pripremnim radnjama, pa se ovim djelom uvodi kažnjivost takve pripreme radnje za počinjenje kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora veća od tri godine. Ova granica se postavila jer okvirna odluka traži da se dogovor inkriminira za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od najmanje četiri godine, a to su u našem zakonodavstvu zapravo djela za koja se može izreći kazna veća od tri godine.

Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, MU broj 14/02, 13/03 - tzv. Palermo konvencija) te Okvirna odluka 2008/841/JHA od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala traže sankcioniranje dogovora za počinjenje kaznenog djela. Prijedlog ovog članka usklađen je s navedenim dokumentima.

Članak 324.

Ovaj članak djelomično odgovara članku 333. KZ97.

U ovom članku ukida se razlikovanje između grupe i zločinačkog udruženja. Proširena je definicija zločinačkog udruženja tako da ono u velikoj mjeri obuhvaća i dosadašnji pojam grupe.

Ovakvo rješenje nalazimo u velikom broju stranih zakona (kao posebno zanimljiva rješenja vidi § 129 njemačkog Kaznenog zakona, članak 467.1 kanadskog Kaznenog zakona, članak 450-1 francuskog Kaznenog zakona). Sukladno tome brišu se stavak 1. i 3. članka 333. KZ97. Ostaje kažnjivo organiziranje i vođenje zločinačkog udruženja (stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona) te samo sudjelovanje u zločinačkom udruženju (stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona). Za sudjelovanje u zločinačkom udruženju iz stavka 2. pripadnik takvog udruženja odgovara samo ako nije počinio ni jedno kazneno djelo (klauzula supsidijarnosti) jer ako je počinio kazneno djelo onda odgovara prema članku 325. Nacrta Kaznenog zakona u vezi s kaznenim djelom kojeg je počinio.

Stavak 1. odgovara članku 333. stavak 2. KZ97, s tim da je sada proširena definicija zločinačkog udruženja. Kazna je snižena sa jedne do osam godina na šest mjeseci do pet godina zatvora za samo organiziranje grupe, ali organizator i vođa zločinačkog udruženja posebno još odgovara za počinjenje kaznenog/ih djela u okviru zločinačkog udruženja. Dakle kazneno djelo organiziranja zločinačkog udruženja i počinjenja samog kaznenog djela u okviru zločinačkog udruženja bit će u pravom stjecaju.

Stavak 2. pokriva sadržaj članka 333. stavka 4. Njegov sadržaj je u odnosu na KZ97 detaljnije razrađen sukladno članku 5. stavak 1. točka ii. (b) Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (tzv. Palermo konvencija) te članku 2. (a) Okvirne odluka Europske unije 2008/841/JHA od 24. listopada 2008. Njime se propisuje kažnjavanje samog članstva u zločinačkom udruženju, poduzimanje radnji koje same po sebi nisu kazneno djelo (npr. regrutiranje novih članova organizacije) s tim da počinitelj mora znati da tim radnjama doprinosi ostvarenju cilja zločinačkog udruženja te financiranje i drugo podupiranje zločinačkog udruženja. Ovo dvoje potonje može počiniti pripadnik ili netko tko nije pripadnik udruženja.

Maksimum kazne za ova djela se treba kretati između dvije i pet godina (članak 3. Okvirne odluke 2008/841/JHA od 24. listopada 2008) čemu se Nacrt Kaznenog zakona prilagodio snižavanjem propisanih kazni pa je tako za stavak 1. predviđena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, a za stavak 2. kazna zatvora do tri godine.

Stavak 3. odgovara članku 333. stavak 5. KZ97.

Stavak 4. donosi novu, u odnosu na KZ97, proširenu definiciju zločinačkog udruženja. Ona je nešto šira nego li to zahtijeva Palermo konvencija, ali odgovara definicijama koje nalazimo u drugim zakonodavstvima.

Članak 325.

Ovo je novi članak koji je rađen prema članka 5. stavak 1. točka ii. (a) Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. S obzirom da je počinjenje djela u grupi ili zločinačkoj organizaciji brisano kao kvalifikatorna okolnosti kod drugih kaznenih djela, u slučaju da je djelo počinjeno na taj način radit će se o ovom kaznenom djelu u svezi s kaznenim djelom koje je počinjeno. Drugim riječima, ovo kazneno djelo je kvalificirani oblik svakog kaznenog djela koje je počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja.

Posebno se navode poticatelj (stavak 1.) i pomagatelj (stavak 2.) jer se time omogućuje njihovo kažnjavanje i u slučajevima kad nema akcesornosti te se izbjegava rasprava o tome je li znanje o počinjenju kaznenog djela u okviru zločinačkog udruženja prenosiva ili neprenosiva okolnost. Nema potrebe posebno propisati kažnjavanje onog koji organizira počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja jer će se on smatrati počiniteljem (on je tzv. *Schreibtischtäter*).

U stavku 3. predviđa se mogućnost blažeg kažnjavanja počinitelja djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka. Budući da su te osobe već ostvarile kazneno djelo u sastavu zločinačkog udruženja mogućnost ublažavanja kazne smatrala se dovoljnom nagradom za otkrivanje zločinačkog udruženja.

Članak 326.

Ovaj članak odgovara članku 334. KZ97, samo je u stavku 2. dodan "elektronički uređaj" jer se sve češće upotrebljava kod provaljivanja.

Članak 327.

Ovaj članak obuhvaća članke 335. i 163. stavak 1. KZ97.

U naslov je dodano "izrada i nabavljanje" kako bi se što bolje odrazio sadržaj članka.

Stavak 1. odgovara članku 335. stavak 1. KZ97 s tim da je prošireno i na oružje kategorije B tj. dozvoljeno oružje za koje je potrebno prethodno odobrenje (vidi članak 7. Zakona o oružju, Narodne novine, broj 63/07, 146/08).

Stavak 2. odgovara članku 335. stavak 2. KZ97 s tim da je dodan "uvoz i izvoz" te se sukladno članku 5. Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom (Narodne novine, MU broj 11/04), uz vatreno oružje, streljiva i eksplozivne tvari dodaju "njihovi sastavni ili rezervni dijelovi".

Stavak 2. se ne preklapa s prekršajnim odredbama Zakona o oružju i Zakona o eksplozivnim tvarima (Narodne novine, broj 178/04, 109/07 i 67/08), jer se inkriminiraju navedene radnje samo ukoliko se radi o većim količinama.

Stavak 3. odgovara članku 163. stavak 1. KZ97 kojem je zapravo u ovom članku i pravo mjesto s tim da je radi konzistentnosti kaznene politike kazna povišena s tri mjeseca do tri godine na šest mjeseci do pet godina zatvora.

Stavak 4. je nov. Utemeljen je na prigovoru koji je Republici Hrvatskoj uputio Odbor o pravima djeteta tražeći da se sukladno *EU Code of Conduct on Arms Exports* posebno inkriminira izvoz oružja u zemlje ili na područja u kojima se djeca koriste kao plaćenici.

Stavkom 5. se kažnjavaju određene pripreme radnje za izradu vatrenog oružja, streljiva ili eksplozivnih tvari.

Stavak 6. odgovara članku 335. stavak 3. KZ97 s tim da su dodani, shodno promjenama u stavku 2. ovoga članka, "sastavni ili rezervni dijelovi".

Članak 328.

Ovaj članak odgovara kaznenom djelu iz članku 134. KZ97. Prebačeno je u ovu glavu jer se po svom sadržaju ovdje bolje uklapa.

U stavak 2. ubačen je "fetus" (isto §168. stavak 1. njemačkog Kaznenog zakona) kako bi se suzbijala njihova komercijalna upotreba.

U stavku 1. je sankcija povišena sa tri mjeseca na jednu godinu, a u stavku 2. sa jedne godine na dvije godine.

Novina je i kažnjavanje pokušaja djela iz stavka 2. Pokušaj je kažnjiv i prema njemačkom Kaznenom zakonu (§168. stavak 3.).

Članak 329.

Iz odredbe članka 116. KZ97 izostavljeno je nepotrebno nabranje modaliteta počinjena čime je odredba pojednostavljena. Također je kazna značajno postrožena povišenjem i minimuma i maksimuma.

Članak 330.

Ovaj članak odgovara članku 117. KZ97 s tim da je povećan posebni maksimum sa jedne na tri godine.

Članak 331.

Ovaj članak odgovara članku 118. KZ97.

Budući se radi o biračkom pravu naslov je promijenjen kako bi to i odrazio.

U stavku 1. povećan je posebni maksimum sa jedne na tri godine.

Dodan je stavak 2. po kojem je ista kazna predviđena i za osobu koja drugome omogući ponovno glasovanje.

Članak 332.

Ovaj članak odgovara članku 119. KZ97.

Stavak 2. članka 119. KZ97 je brisan jer je pokriven kaznenim djelom prisile iz članka 128., a u stavku 1. dodano je "bez pristanka birača objavi kako je on glasao".

Članak 333.

Ovaj članak odgovara članku 120. KZ97.

U stavku 1. povećan je posebni minimum i maksimum zapriječene kazne.

Dodan je stavak 2. po kojem je ista kazna propisana za uvođenje u popis birača nepostojeću, umrlu ili osobu koja nema biračko pravo u svrhu sprječavanja manipulacije biračkim popisima.

Članak 334.

Ovaj članak odgovara članku 121. KZ97.

U stavku 1. povišeni su posebni minimum i maksimum čime je ujedno otpala potreba za stavkom 2. koji je regulirao kažnjiv pokušaj.

Članak 335.

Kazneno djelo podmićivanja zastupnika novo je kazneno djelo koje se ne može obuhvati službeničkim kaznenim djelima primanja i davanja mita s obzirom na to da se zastupnikovo glasovanje ne može tumačiti kao službena radnja. Osim toga, u praksi su se pojavile situacije javnog "kupovanja mandata zastupnika" koje su zbog ove praznine ostale nekažnjene.

Ovo kazneno djelo predloženo je po uzoru na § 108e njemačkog Kaznenog zakona.

Članak 336.

Ovaj članak odgovara članku 135. KZ97.

Umjesto dosadašnjeg glagola "pokuša" promijenjeno je obilježje radnje formulacijom uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile te je dodana generalna klauzula ili na drugi protupravan način čime je proširen način ugrožavanja teritorijalne cjelovitosti ili ustavnog ustrojstva Republike Hrvatske na sve protupravne, ne nužno više na prisilne, načine. Njemački Kazneni zakon formulira veleizdaju protiv savezne države na poduzimanje radnje kojom se silom ili prijetnjom sile ugrožava opstojnost Savezne Republike Njemačke ili mijenja njeno ustavno ustrojstvo (§ 81.). Slično propisuje slovenski Kazneni zakon: "Tko silom ili prijetnjom uporabe sile ugrozi opstojnost Republike Slovenije ili tako pokuša promijeniti njeno ustavno ustrojstvo".

Teritorijalna veleizdaja je i nasilni pokušaj izdvajanja i dijela državnog područja ili pokušaj pripajanja dijela njenog područja drugoj državi, pa je brisan kao suvišan onaj dio dosadašnje odredbe koji govori o tome.

Dosadašnji dio odredbe o svrgavanju predsjednika Republike također je suvišan, jer je takvo svrgavanje već obuhvaćeno općim oblikom veleizdaje koje obuhvaća i svako, trajno ili privremeno, onemogućavanje rada ustavom predviđenih institucija.

Pokušaj veleizdaje kažnjiv je u skladu s općim propisima o kažnjivosti pokušaja kaznenog djela.

Propisana kazna za veleizdaju usklađena je s kaznenim okvirima za ostala djela kao i s kaznama u poredbenom kaznenom pravu jer se nalazi između onih kaznenih zakona koji su stroži (njemački Kazneni zakon propisuje najmanje deset godina, ali s odredbom o kažnjavanju manje teških slučajeva veleizdaje kaznom zatvora u trajanju od 1 do 10 godina, švedski Kazneni zakon

propisuje najmanje deset godina zatvora ili doživotni zatvor) te onih koji predviđaju blaže kažnjavanje (slovenski Kazneni zakon za temeljni oblik propisuje kaznu zatvora od jedne do deset godina, dok za teže oblike propisuje zatvor od deset do petnaest godina odnosno za najteži oblik najmanje petnaest godina zatvora).

Odredba članka 135. stavak 2. KZ97 brisana je kao suvišna, jer ona ima opravdanja samo u savezним državama.

Kazneno djelo veleizdaje pokriva i sadržaj iz članka 320. KZ97 – protupravna promjena ustrojstva lokalne uprave, samouprave ili državne uprave, jer protupravno mijenjanje zakonom utvrđenog ustrojstva lokalne uprave, samouprave ili državne uprave na području Republike Hrvatske predstavlja ugrožavanje teritorijalne cjelovitosti i ustavnog ustrojstva.

Članak 337.

Promijenjena je odredba članka 136. KZ97 tako da počinitelj djela može sada biti bilo tko, a ne samo građanin Republike Hrvatske.

Članak 338.

Članku 147. KZ97 dodan je stavak 2. koji definira građanina Republike Hrvatske.

Članak 339.

Neizmijenjen članak 148. KZ97.

Članak 340.

Sva tri djela (sprječavanje borbe protiv neprijatelja, služba u neprijateljskoj vojsci i pomaganje neprijatelju) u finskom, švedskom i francuskom Kaznenom zakonu smatraju se kaznenim djelom izdaje pa se i navode odmah na početku ove glave.

Članak 341.

Ovo je neizmijenjen članak 150. KZ97 s time da pokriva i kazneno djelo ostavljanja neprijatelju neoštećenih borbenih sredstava iz članka 382. KZ97 koji je stoga brisan.

Članak 342.

Kazneno djelo prisile prema najvišim državnim dužnosnicima Republike Hrvatske preoblikovano je kazneno djelo iz članka 139. i 140. KZ97 po uzoru na njemački Kazneni zakon (§ 106.). Sad je postavljeno kao supsidijarno kazneno djelo u odnosu na terorizam jer se dosadašnji zakonski opis iz ova dva članka preklapao sa kaznenim djelom terorizma.

Članak 343.

Ovo kazneno djelo je većim dijelom preoblikovano kazneno djelo odavanja državne tajne, članak 144. KZ97, ali na način da je sada usklađeno sa Zakonom o tajnosti podataka.

Tajni podatak (klasificirani podatak) je podatak koji je kao takav označen u skladu s posebnim zakonom, za koji je utvrđen stupanj tajnosti, kao i podatak kojeg je Republici Hrvatskoj tako označenog predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje.

Pojam počinitelja u temeljnom obliku djela usklađen je logičnom i realnom pojmu da djelo odavanja tajnih podataka mogu počinuti u pravilu službena, odgovorna ili vojna osoba, ali i druge osobe kojima su takvi podaci povjereni.

Kazneno djelo iz stavka 2. može počiniti bilo tko pribavi tajni podatak s ciljem da se neovlašteno upotrijebi, ali i onaj tko drugome učini dostupnim takav podatak do kojeg je došao slučajno.

Stavak 3. posebno predviđa kvalificirani oblik kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ako je ono počinjeno iz koristoljublja.

Stavak 4. predviđa visoku kaznu za počinitelje kaznenih djela iz stavka 1. i 2. u vrijeme rata ili ratne opasnosti, jer je to vrijeme posebne sigurnosne osjetljivosti države pa je nužna najviša moguća zaštita od "curenja" takvih podataka da ne bi došli u ruke ratnom neprijatelju.

Stavak 5. predviđa kažnjavanje za nehaj kao u članku 144. stavak 5. KZ97.

Stavak 6. predviđa poseban razlog isključenja protupravnosti s obzirom na sadržaj tajnih podataka po uzoru na § 93. stavak 2. njemačkog Kaznenog zakona. On se sastoji u nekažnjavanju počinitelja (npr. novinara) koji postupuje u javnom interesu time što otkriva tajne podatke u kojima nalazi sadržaj koji je protuustavan ili otkriva kaznena djela neopravdano prekrivena velom tajne (npr. ratni zločin, zlouporaba položaja i ovlasti itd.) ili teška nezakonita postupanja u državnim tijelima (npr. sukob interesa u javnoj nabavi).

Članak 344.

Kao i prethodna kaznena djela, i špijunažu je valjalo uskladiti sa Zakonom o tajnosti podataka. Prema tom zakonu, tajni je podatak (klasificirani podatak) podatak koji je kao takav označen u skladu s posebnim zakonom, za koji je utvrđen stupanj tajnosti, kao i podatak kojeg je Republici Hrvatskoj tako označenog predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje. Tajni podaci koji nose oznaku "vrlo tajno", "tajno" ili "povjerljivo" uživaju veću zaštitu od onih koji nose oznaku "ograničeno" pa je u skladu s tim valjalo preoblikovati pojedine stavke članka 146. KZ97.

Članak 345.

U odnosu na članak 151. KZ97 brisane su riječi "hrvatski narod ili etničke i nacionalne zajednice ili manjine koje žive u Republici Hrvatskoj" jer su takvi oblici ponašanja u mjeri u kojoj trebaju biti pokriveni kaznenim pravom kažnjivi člankom 321. Nacrt Kaznenog zakona (javno poticanje na nasilje i mržnju).

Članak 346.

U članku 153. KZ97 izbrisano je nabrojanje najtipičnijih pripremnih radnji kao i generalna klauzula kojom se pripremnom radnjom smatra svaka druga radnja kojom se stvaraju uvjeti za izravno počinjenje navedenih djela.

Članak 347.

Ovaj članka odgovara članku 155. KZ97.

Novi stavak 1. predstavlja kvalificirani oblik veleizdaje, priznavanja okupacije i kapitulacije, odavanja tajnih podataka i špijunaže s obzirom na osobu počinitelja, po uzoru na finski Kazneni zakon i francuski Kazneni zakon (412-1: kaznom od 30 godina zatvora ili doživotnim zatvorom kaznit će se ako je djelo napada na ustavne institucije ili cjelovitost državnog teritorija počinila osoba koja je nositelj državne vlasti). Predsjednik Republike Hrvatske predstavlja i zastupa Republiku Hrvatsku u zemlji i inozemstvu, brine se za redovito i usklađeno djelovanje te za stabilnost državne vlasti te odgovara za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske (članak 93. Ustava), ali odredba sadrži i generalnu klauzulu "ili drugi nositelj državne vlasti koji pripada najvišem državnom ili vojnom vrhu."

Smatra se opravdanim da se navedeni krug osoba koji su nositelji državne i vojne vlasti teže kažnjavaju za navedena kaznena djela.

Stavak 2. nomotehnički pravilnije inkriminira teže oblike s obzirom na posljedice navedenih djela, a prema obliku krivnje.

Članak 348. – 351.

Kazneno djelo iz članka 170. KZ97 podijeljeno je u četiri kaznena djela (članak 348. do 351. Nacrta Kaznenog zakona) koja sadržajno nisu izmijenjena, a podjela je učinjena kako bi se kazneni okviri prilagodili težini svakog pojedinog kaznenog djela (ubojstvo, otmica, napad i prijetnja prema osobi pod međunarodnom zaštitom). Ujedno je iz definicije pojmova u članku 348. stavak 2. Nacrta Kaznenog zakona prebačena definicija osobe pod međunarodnom zaštitom iz članka 89. stavak 11. KZ97.

Članak 352.

Ovo kazneno djelo odgovara djelu iz članka 186. KZ97 s time da je iz stavka 1. i iz stavka 2. brisana zaštita poglavara i predstavnika države odnosno međunarodne organizacije jer takvu zaštitu ne traže međunarodne konvencije, a i u suprotnosti bi bila sa stavom da se domaćem predsjedniku države i predstavnicima vlasti ne pruža takva zaštita.

U stavku 1. smanjena je kazna s tri mjeseca do tri godine na do jedne godine.

U stavku 2. posebno je istaknuta Europska unija na čiju se štetu može počinuti ovo kazneno djelo.

Članak 353.

Ovaj članak odgovara članku 352. KZ97. Kazneni okviri usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave. Kao posljedica u odnosu na koju počinitelj postupa barem iz nehaja navodi se samo "teško ugrožavanje službe", jer logičkim tumačenjem ona uključuje i nanošenje teških posljedica za službu pa to nije potrebno posebno navoditi. Brisani su stavak 2. kao nepotreban.

Kvalificirani oblik djela pokriven je stavkom 2. i odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Nehajno počinjenje ovog djela teško je zamisliti. U stranim zakonodavstvima kod ovog se djela nehaj redovito ne kažnjava pa je brisan stavak 3. ovoga članka.

Brisani su i članak 356. i 357. KZ97 jer je prijetnja i prisila prema vojnoj osobi pokrivena kaznenim djelom iz članka 140. st. 3. odnosno članka 310., a napad na vojnu osobu kaznenim djelom iz članka 311. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 354.

Ovaj članak odgovara članku 353. KZ97. Stavak 1. razdvojen je u dva stavka, prvi kojim se inkriminira odbijanje primanja i uporabe oružja i drugi kojim se inkriminira zlouporaba oružja ako nije time počinjeno neko drugo teže djelo (klauzula supsidijarnosti). U stavku 1. smanjena je kazna sa jedne do deset na tri mjeseca do tri godine zatvora u doba mira.

Stavak 2. iz članka 353. KZ97 brisan je jer je već obuhvaćen stavkom 1.

Kvalificirani oblik djela pokriven je stavkom 3. i odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Pravo prigovora savjesti temelji se na članku 47. stavku 2. Ustava. Zakonom o obrani (Narodne novine, broj 33/02, 58/02, 76/07, 153/09) u vezi sa Zakonom o civilnoj službi (Narodne novine, broj 25/03) predviđen je postupak uvažavanja prigovora savjesti.

Članak 355.

Ovaj članak odgovara članku 355. KZ97. Za posljedicu vidi obrazloženje uz članak 353. Nacrta Kaznenog zakona.

Kvalificirani oblik djela pokriven je stavkom 2. i odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Članak 356

Ovaj članak odgovara članku 354. KZ97. Kazne su prilagođene kaznenim okvirima ostalih kaznenih djela.

Stavak 2., 3. i 4. članka 354. KZ97 uklopljeni su kao kvalificirani oblici u stavak 2. i 3. Nacrta Kaznenog zakona.

Kvalificirani oblik djela pokriven stavkom 2. odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Stavak 5. članka 354. KZ97 je brisan. U tom slučaju radit će se o stjecaju sa počinjenim kaznenim djelom.

Članak 357.

Ovaj članak odgovara članku 358. KZ97.

Članak 358.

Ovaj članak odgovara članku 359. KZ97. Izričaj ovog članka usklađen je s izričajem članka 134. Nacrta (zlostavljanje na radu) pa se tako više ne govori o „postupanju kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo“, „već o ponižavajućem postupanju“ koje jest postupanje kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo. Kao čest oblik počinjenja ovog djela navodi se i „zlonamjerno otežavanje službe.“ Sličan izričaj nalazimo i u § 31. njemačkog Vojnog kaznenog zakona. Čest oblik počinjenja zlostavljanja i ponižavanja je putem druge podređene osobe pa se to izričito inkriminira u stavku 2. Sličnu odredbu nalazimo i u § 30. stavku 2. i § 31. stavku 2. njemačkog Vojnog kaznenog zakona.

U stavku 3. dodane su još neke kvalifikatorne okolnosti po uzoru na članak 134. Nacrta, odnosno slično mobingu, a i §. 30. odnosno 31. stavak 3. njemačkog Vojnog kaznenog zakona.

Članak 359.

Ovaj članak odgovara članku 360. KZ97. Stavak 1. je u izričaju usklađen s člankom 353. Nacrta Kaznenog zakona. Stavak 2. odgovara članku 360. stavak 2. i 3. KZ97.

Kvalificirani oblik djela pokriven stavkom 3. odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Brisan je stavak 4. članka 360. KZ97 jer je pokriven stjecajem s kaznenim djelom prouzrokovanje smrti iz nehaja.

Brisan je stavak 5. članka 360. KZ97 jer je odgovornost za nehajno postupanje obuhvaćeno stegovnom odgovornošću prema odredbama članka 58. Zakona o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske.

Članak 360.

Ovaj članak odgovara članku 361. KZ97.

Kvalificirani oblik djela pokriven je stavkom 2. i odnosi se na počinjenje djela u doba rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (članak 376. KZ97).

Prouzročenje teških posljedica kao kvalificirani oblik ovog djela je zbog svoje neodređenosti brisan. S obzirom da je povišena sankcija u stavku 1. teške posljedice mogu se uzeti u obzir kao otegotna okolnost u okviru stavka 1.

Stavkom 3. pokriven je članak 385. KZ97 s time da je kažnjavanje ograničeno samo na vojne osobe.

U stavku 4. po uzoru na § 42. stavak 2. njemačkog Vojnog kaznenog zakona predviđeno je kažnjavanje za pokušaj.

Članak 361.

Ovaj članak odgovara članku 362. KZ97 te je unijet dio sadržaja iz članka 376. KZ97, a kazneni okviri su usuglašeni s ostalim kaznenim djelima iz ove glave. Također, ovo kazneno djelo pokriva i kazneno djelo neosiguranja vojne postrojbe iz članka 384. KZ97..

Članak 362.

Ovaj članak odgovara članku 363. KZ97 te je unijet dio sadržaja iz članka 376. KZ97, a kazneni okviri su usuglašeni s ostalim kaznenim djelima iz ove glave. U stavku 1. umjesto pojma "vojna osoba" koristi se opći pojam "tko" čime je kao počinitelj obuhvaćena bilo koja osoba, domaća ili strana, koja sudjeluje na vojnoj vježbi, obuci ili obavljanju pokusa.

Članak 363.

Ovaj članak odgovara članku 364. KZ97 s time da je ograničen na doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske. Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe u doba mira treba prekršajno kažnjavati.

Stavak 2. i 3. članka 364 KZ97 su brisani jer je njihov sadržaj već pokriven sadržajem u stavku 1. ovoga članka

Članak 364.

Ovaj članak odgovara članku 365. KZ97.

Stavak 1. je jezično pojednostavljen. Pojam onesposobljavanja jednako se odnosi na trajno i na privremeno onesposobljavanje.

Stavak 2. odgovara članku 365. stavak 3. KZ97.

Stavak 3. odgovara stavku 2. članka 365. KZ97 s tim da se kvalifikatorne okolnosti odnose ne samo na onesposobljavanje, već i na prijevarno postupanje (dakle i na 1. i na 2. stavak ovoga članka), a umjesto trajne nesposobnosti kao kvalifikatorna okolnost se navodi počinjenje djela u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske. Kazna je smanjena s jedne do deset godina na kaznu zatvora od šest mjeseci do pet godina i time odgovara kazni iz članka 363. stavak 1. Nacrta Kaznenog zakona.

Članak 365.

Ovaj članak predstavlja kvalificirani oblik članka 366. KZ97 u vezi s člankom 376. KZ97, a istodobno je i kvalificirani oblik kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti. Članak 366. KZ97 sadržan je u kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti pa se ovdje posebno ne navodi.

Članak 366.

Ovaj članak odgovara članku 371. KZ97.

Članak 367.

Ovaj članak odgovara članku 375. KZ97. Ograničen je na doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske.

Članak 368.

Ovaj članak odgovara članku 377. KZ97. Kazne su usklađene s kaznenim okvirima u Nacrtu Kaznenog zakona.

Članak 369.

Ovaj članak odgovara članku 378. i 379. KZ97 koji su spojeni u jedno kazneno djelo, a kazneni okviri su usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave.

Članak 370.

Ovaj članak odgovara članku 380. KZ97.

Članak 371.

Ovaj članak odgovara članku 381. KZ97, s time da su spojeni u jedan stavak. Kazneni okviri usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave.

Članak 372.

Ovaj članak odgovara članku 382. KZ97. Kazneni okviri usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave.

Članak 373.

Ovaj članak odgovara članku 383. KZ97. Kazneni okviri usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave

Članak 374.

Ovaj članak odgovara članku 368. KZ97 i članku 369. KZ97. Izričaj je jezično usklađen s izričajem iz Zakona o obrani (Narodne novine, broj 33/02, 58/02, 76/07, 153/09). Kazna je smanjena s jedne do pet godina na tri mjeseca do tri godine.

Članak 375.

Ovaj članak odgovara članku 386. KZ97, a kazneni okviri usuglašeni su s drugim kaznenim djelima iz ove glave.

Članak 376.

Ovaj članak odgovara članku 388. KZ97, s time da je izmijenjen po uzoru na članak 33. Rimskog statuta i § 5. njemačkog Vojnog kaznenog zakona.

Članak 377.

U prvoj alineji stavka 1. ovoga članka predviđa se prestanak važenja KZ97 s time da će se odredbe koje se odnose na pravne posljedice osude (članak 84.), rehabilitaciju (članak 85.) i podatke iz kaznene evidencije (članak 86.) primjenjivati do donošenja posebnog zakona, čija izrada je već u tijeku.

U drugoj alineji stavka 1. se briše kazneno djelo iz Zakona o računovodstvu koje je pokriveno kaznenim djelom povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz članka 248. Nacrta Kaznenog zakona.

U trećoj alineji stavka 1. briše se kazneno djelo povrede prava distributera enkriptiranog satelitskog signala iz Zakona o autorskim pravima s obzirom na to da ono ne zaslužuje kaznenopravnu zaštitu, već se može predvidjeti kao prekršaj. Kaznena odgovornost za povrede autorskih i srodnih prava predviđena je u novoj glavi kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva (Glava XXVII. Nacrta Kaznenog zakona).

U četvrtoj alineji stavka 1., s obzirom da Zakon o arhivskom gradivu i arhivima u članku 65. inkriminira uništavanje, prikrivanje ili činjenje neuporabljivim arhivskog gradiva, odnosno njegovo iznošenje u inozemstvo bez prethodnog odobrenja nadležnog državnog tijela potrebno je brisati navedenu odredbu zato što je pokriveno člankom 317. Nacrta Kaznenog zakona (uništavanje ili prikrivanje arhivskog gradiva).

U petoj alineji stavka 1. je određeno da se briše kazneno djelo iz Zakona o medicinskoj oplodnji zato što je ono s manjim izmjenama prebačeno u članak 109. Nacrta Kaznenog zakona (Zabrana miješanja ljudskih spolnih stanica sa životinjskim).

U šestoj alineji stavka 1. briše se kazneno djelo netočnog izdavanja ili krivotvorenja potvrda o polaganju dionica te kazneno djelo povrede dužnosti čuvanja tajne iz članaka 627. i 629. Zakona o trgovačkim društvima budući da su navedena kaznena djela u cijelosti pokrivena kaznenim djelima krivotvorenja isprave odnosno krivotvorenja službene ili poslovne isprave iz članka 276. i 277. Nacrta Kaznenog zakona te kaznenim djelom odavanja i neovlaštenog pribavljanja poslovne tajne iz članka 260. Nacrta Kaznenog zakona.

U sedmoj alineji stavka 1. briše se apsurdna prekršajna odredba Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju gdje je predviđena samo prekršajna odgovornost za tako teške posljedice kao što su bolest, povreda ili smrt osigurane osobe do kojih je došlo uslijed neprovođenja odgovarajućih mjera zaštite na radu i drugih mjera za zaštitu građana. Ne postavljanje propisanih naprava za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrova, otrovnih plinova, nuklearne energije, ionizirajućih zračenja ili za zaštitu na radu predstavlja kazneno djelo dovodenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz članka 215. Nacrta Kaznenog zakona već kad dođe do konkretnog ugrožavanja života ili tijela ljudi ili imovine većeg opsega, a kad dođe do posljedica kao što su teško narušenje zdravlja ili smrt, radit će se o teškom kaznenom djelu protiv opće sigurnosti iz članka 222. Nacrta Kaznenog zakona.

U stavku 2. brisanjem pojedinih riječi iz teksta članka 33. stavka 1. Zakona o energiji otklonjeno je preklapanje s kaznenim djelom krađe. Naime, prema članku 87. stavku 15. Nacrta Kaznenog zakona "pokretna stvar je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja, kao i telefonski impulsi" pa krađa energije predstavlja kazneno djelo krađe. Stoga je valjalo otkloniti dio opisa kaznenog djela koji se odnosi na trošenje energije. Međutim, u Zakonu energiji je kažnjivost proširena i na pripremne radnje (samo priključenje na energetske sustav) pa u tom dijelu valja zadržati inkriminaciju iz Zakona o energiji.

Članak 378.

Ova odredba odgovara članku 390. KZ97, a riječ je o uobičajenoj odredbi koja govori da će se na kaznenopravne sankcije čije izvršenje nije započelo ili su već izvršenju primijeniti novi zakon u pogledu njihovog izvršenja (npr. "rad za opće dobro na slobodi" postaje "rad za opće dobro", o uvjetnom otpustu više ne odlučuje povjerenstvo, već sud, novi zakon predviđa mogućnost da se sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može izvršavati u terapijskoj zajednici pa tu mogućnost valja razraditi posebnim propisom).

Članak 379.

Datum stupanja na snagu se poklapa s predviđenim datumom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju iz razloga što novi Kazneni zakon štiti mnoga dobra Europske unije jednako kao vlastita (npr. jednaka se zaštita pruža izborima za Europski parlament i izborima za Hrvatski sabor) što je opravdano prvenstveno ako je Hrvatska članica Europske unije. Također, duži *vacatio legis* je potreban kako bi se suci, državni odvjetnici i drugi praktičari na vrijeme pripremili za primjenu novog zakona.